

Bu kitaba sığmayan
daha neler var!

eba
www.eba.gov.tr

Karekodu okut, bu kitapla
ilgili EBA içeriklerine ulaş!

Teknoloji Yolculuğumuz

**BU DERS KİTABI MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞINCA
ÜCRETSİZ OLARAK VERİLMİŞTİR.
PARA İLE SATILAMAZ.**

ISBN: 978-975-11-7082-8

Bandrol Uygulamasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin Beşinci Maddesinin
İkinci Fıkrası Çerçevesinde Bandrol Taşınması Zorunlu Değildir.

MUHASEBE VE FİNANSMAN ALANI **DIŞ TİCARET MEVZUATI VE UYGULAMA 11** DERS MATERYALI

MESLEKİ VE TEKNİK ANADOLU LİSESİ

MUHASEBE VE FİNANSMAN ALANI

**DIŞ TİCARET MEVZUATI
VE UYGULAMA**

11

Ders Materyali

MESLEKİ VE TEKNİK ANADOLU LİSESİ
MUHASEBE VE FİNANSMAN ALANI

DIŞ TİCARET MEVZUATI VE UYGULAMA

11 DERS MATERYALİ

YAZARLAR

Dr. Aykan COŞKUN
Dr. Cennet GÜRBÜZ
Barış GÜNEYSU
Nilüfer İNKAYA

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI YAYINLARI ..... - 8389
YARDIMCI VE KAYNAK KİTAPLAR DİZİSİ ..... - 2281

Her hakkı saklıdır ve Millî Eğitim Bakanlığına aittir. Ders materyalinin metin, soru ve şekilleri kısmen de olsa hiçbir surette alınıp yayımlanamaz.

HAZIRLAYANLAR

DİL UZMANI	Samet GÖKÇELİ
PROGRAM GELİŞTİRME UZMANI	Dr. Eda ÖZ
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME UZMANI	Dr. Elif SEYLİM
REHBERLİK UZMANI	Ali İLİŞ
GÖRSEL TASARIM UZMANI	Abdullah KILIÇ

ISBN: 978-975-11-7082-8

Millî Eğitim Bakanlığının 24.12.2020 gün ve 18433886 sayılı oluru ile Meslekî ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğüne ders materyali olarak hazırlanmıştır.

BASKI

Ayrıntı Basım Yayım ve Mat. Hiz. Sanayi Ticaret A.Ş.
Saray Mahallesi 126. Cadde No: 20
Kahramankazan/Ankara
Sertifika No: 49599

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl.
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
Medeniyet dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın;
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri toprak diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan, şüheda!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden İlahî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâmahrem eli.
Bu ezanlar -ki şehadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vعد ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerihamdan İlahî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerret gibi yerden na'sım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl;
Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyyet;
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

Mehmet Âkif ERSOY

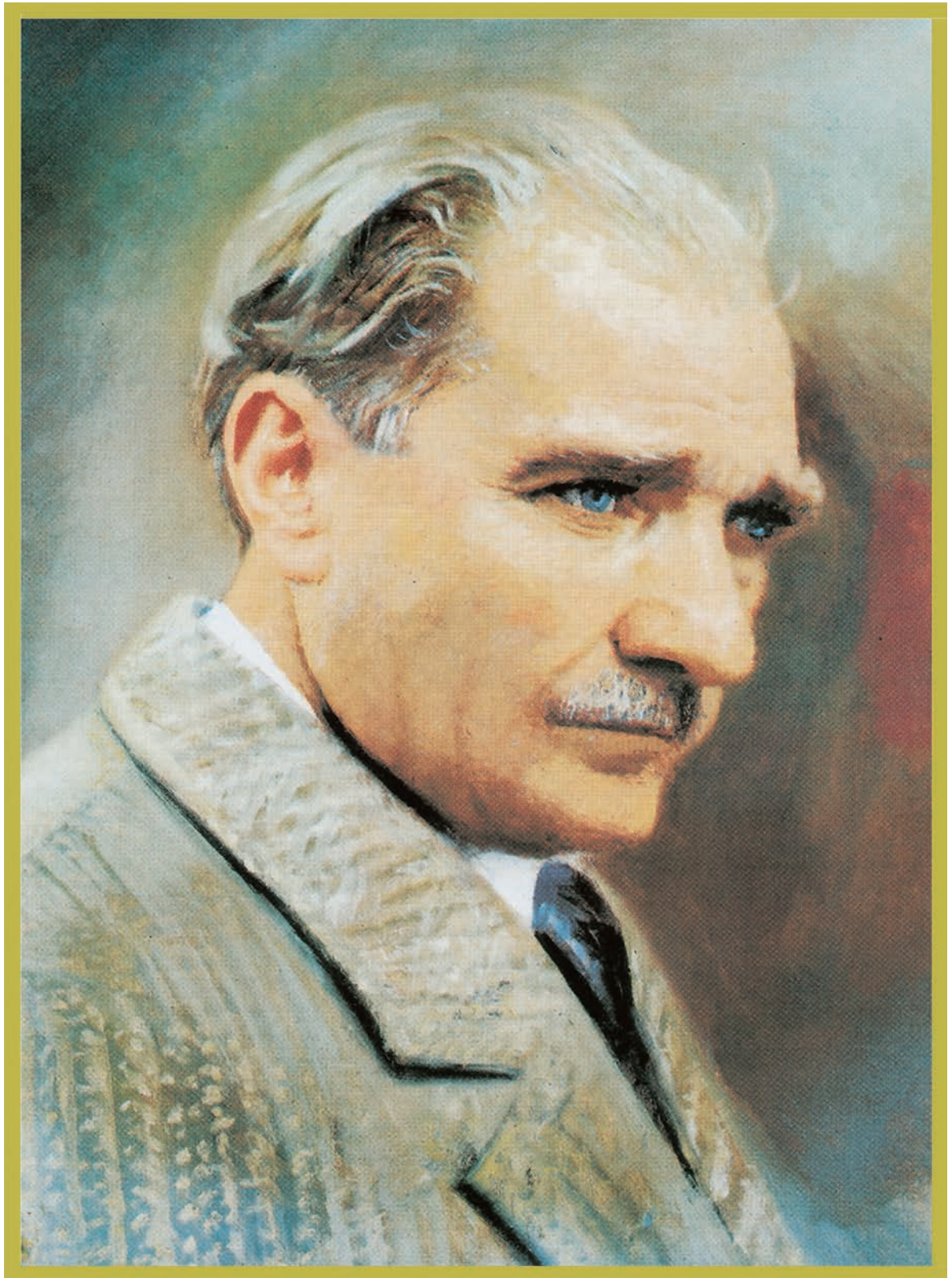
GENÇLİĞE HİTABE

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni bu hazineden mahrum etmek isteyecek dâhilî ve hâricî bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerait, çok namüsait bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlîlerin siyasî emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakr u zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

Mustafa Kemal ATATÜRK

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

İÇİNDEKİLER

Sayfa

DERS MATERYALİNİN TANITIMI 13

1.

GÜMRÜK MEVZUATI

ÖĞRENME BİRİMİ

1.1. GÜMRÜK KAVRAMI	18
1.2. GÜMRÜK MEVZUATI İLE İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR	18
1.3. T.C. TİCARET BAKANLIĞININ GÜMRÜKLE İLGİLİ BİRİMLERİ	22
1.3.1. Gümrükler Genel Müdürlüğü ve Görevleri	22
1.3.2. Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü ve Görevleri	24
1.4. GÜMRÜK MEVZUATI İLE İLGİLİ GENEL BİLGİLER	26
1.4.1. Kanunlar	26
1.4.1.1. Gümrük Kanunu	26
1.4.1.2. Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu	28
1.4.1.3. Gümrük Giriş Tarife Cetveli Kanunu.....	28
1.4.1.4. Dış Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun	29
1.4.2. Gümrük Yönetmeliği ve Gümrükle İlgili Diğer Yönetmelikler	29
1.4.3. Gümrük Mevzuatıyla İlgili Genelgeler ve Tebliğler	30
1.4.4. Gümrük Mevzuatıyla İlgili TBMM Tarafından Kabul Edilmiş Uluslararası Sözleşmeler	30
1.4.5. Cumhurbaşkanlığı Hükûmet Sistemi'nden Önceki Gümrük Mevzuatıyla İlgili Bakanlar Kurulu Kararları.....	30
1.4.6. Cumhurbaşkanı Kararları.....	31
1.5. GÜMRÜKTE TEMSİL	32
1.6. BASİTLEŞTİRİLMİŞ USUL VE YETKİLENDİRİLMİŞ YÜKÜMLÜ STATÜSÜ	34
1.7. MENŞE VE GÜMRÜK TARİFESİ İSTATİSTİK POZİSYONU	36
1.7.1. Eşyanın Menşei ve Kuralları	36
1.7.2. Gümrük Tarifesi.....	37
1.7.3. Türk Gümrük Tarife Cetveli	37
1.7.4. Gümrük Tarifesi İstatistik Pozisyonu (GTİP)	38
1.8. GÜMRÜK KIYMETİ VE TESPİTİ	39
1.9. GÜMRÜK VERGİSİ	41
1.9.1. Gümrük Vergisi Çeşitleri	41
1.9.2. Gümrük Vergilerinden Muafiyet ve İstisna	41
1.9.3. İthalatta Alınan Vergiler ve Kesintiler	42
1.9.3.1. Vergiler	43
1.9.3.2. Ticaret Politikası Önlemleri Kapsamındaki Mali Yükler	43
1.9.3.3. Diğer Kesintiler.....	44
1.10. GÜMRÜKTE BEYAN VE MUAYENE	45
1.11. GÜMRÜK REJİMLERİ	48
1.11.1. Serbest Dolaşıma Giriş Rejimi.....	48
1.11.2. Transit Rejimi.....	48
1.11.3. Gümrük Antrepo Rejimi	48
1.11.4. Dâhilde İşleme Rejimi	49
1.11.5. Gümrük Kontrolü Altında İşleme Rejimi.....	49

1.11.6. Geçici İthalat Rejimi.....	50
1.11.7. Hariçte İşleme Rejimi	50
1.11.8. İhracat Rejimi	50
1.12. GENEL GÜMRÜK İŞLEMLERİ	51
1.12.1. Özet Beyanın Hazırlanarak Sunulması.....	52
1.12.2. Eşyanın Türkiye Gümrük Bölgesine Girişi	52
1.12.3. Geçici Depolamanın Yapılması.....	52
1.12.4. Gümrük Beyanında Bulunulması	53
1.12.5. Tescil İşlemi	53
1.12.6. Verginin Ödenmesi ve Beyanın Kapatılması	53
1.13. GÜMRÜK CEZALARI	54
1.13.1. Gümrük Cezalarıyla İlgili Genel Hükümler.....	54
1.13.2. Vergi Kaybına Sebep Olan İşlemlerin Cezaları	54
1.13.3. Usulsüzlük Cezaları	56
1.13.4. Cezalara İtirazın Esasları.....	57
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	58

2.

İHRACAT MEVZUATI

2.1. İHRACAT REJİMİ.....	62
2.1.1. İhracat Yönetmeliği	66
2.1.1.1. İhracat Yönetmeliği Amaç, Kapsam ve Tanımları	66
2.1.1.2. İhracat Şekilleri ve Esasları	69
2.1.1.3. Ortak Hükümler	72
2.1.2. İhracat Tebliği.....	76
2.1.3. İhracata İlişkin Diğer Mevzuat	83
2.2. DÂHİLDE İŞLEME REJİMİ	87
2.2.1. Dâhilde İşleme Rejimi Tebliği.....	94
2.3. HARIÇTE İŞLEME REJİMİ.....	102
2.4. VERGİ, RESİM VE HARÇ İSTİSNASI İLE İLGİLİ GENEL BİLGİLER.....	109
2.5. UYGULAMALI İHRACAT SÜRECİ	113
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	118

3.

ÖĞRENME BİRİMİ

İTHALAT MEVZUATI

3.1. İTHALAT REJİMİ	122
3.1.1. İthalat Rejimi Kararları	122
3.1.2. İthalat Tebliğleri Hakkında Genel Bilgiler	130
3.2. İTHALATTA HAKSIZ REKABETİN ÖNLENMESİ	135
3.2.1. İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesi Hakkında Kanun ile İlgili Genel Bilgiler ..	135
3.2.2. İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesi Hakkındaki Kararlarla İlgili Genel Bilgiler	137
3.2.3. İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesi Hakkındaki Yönetmelikle İlgili Genel Bilgiler .	139
3.3. İTHALATTA KORUNMA ÖNLEMLERİ	140
3.3.1. İthalatta Korunma Önlemleri Hakkında Genel Bilgiler	140
3.3.2. Gözetim Uygulamaları Hakkında Genel Bilgiler	142
3.3.3. İthalatta Kota ve Tarife Kontenjanı Hakkında Karar	144
3.4. UYGULAMALI İTHALAT SÜRECİ	146
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	152

4.

ÖĞRENME BİRİMİ

BANKA VE KAMBIYO İŞLEMLERİ

4.1. BANKA İŞLEMLERİ	156
4.1.1. Bankanın Tanımı	156
4.1.2. Bankanın Fonksiyonları	156
4.1.3. Bankaların Sınıflandırılması	157
4.1.3.1. Sermaye Kaynaklarına Göre Bankalar	158
4.1.3.2. Faaliyet Alanlarına Göre Bankalar	158
4.1.3.3. Kapsam ve Ölçeklerine Göre Bankalar	159
4.1.4. Türkiye ve Dünyada Bankacılığın Gelişimi	159
4.1.4.1. Dünyada Bankacılığın Gelişimi	160
4.1.4.2. Türkiye'de Bankacılığın Gelişimi.....	161
4.1.5. Bankaların Diğer İşletmelerden Farkı.....	162
4.1.6. Bankacılık Faaliyetleri ve İşlemleri	162
4.1.7. Dış Ticarete Yönelik Bankacılık Faaliyetleri.....	163
4.1.7.1. Spot Döviz Alımı ve Satımı İşlemleri	163
4.1.7.2. Ulusal ve Uluslararası Döviz Transferleri	163
4.1.7.3. Dövizli Çek Tahsil ve İştira İşlemleri	164
4.1.7.4. Döviz Tevdiat Hesabı İşlemleri.....	164
4.1.7.5. Forward Döviz Sözleşmeleri	164
4.1.7.6. Döviz Vadeli İşlem Sözleşmeleri	164
4.1.7.7. Döviz Opsiyon Sözleşmeleri.....	165

4.1.7.8. Döviz Varant işlemleri	166
4.1.7.9. Döviz Arbitraj işlemleri.....	166
4.1.7.10. SWAP İşlemleri.....	166
4.1.7.11. Forex İşlemleri	166
4.1.7.12. Kredi İşlemleri.....	166
4.1.8. Dış Ticarete Transfer Sistemleri.....	168
4.1.8.1. SWIFT Sistemi	168
4.1.8.2. Uluslararası Nakit Transfer Sistemleri	169
4.1.9. Dış Ticarete Tanımlama Sistemleri.....	170
4.1.9.1. SWIFT Sistemi Tanımlamaları	170
4.1.9.2. ANNA (Association of National Numbering Agencies) Tanımlamaları.....	171
4.1.9.3. The Regulatory Oversight Committee (ROC) Tanımlamaları	172
4.2. KAMBIYO İŞLEMLERİ	173
4.2.1. Kambiyo ile İlgili Kavramlar	174
4.3. FİNANSAL PİYASALAR VE KAMBIYO GENEL MÜDÜRLÜĞÜ VE GÖREVLERİ	177
4.3.1. Finansal Piyasalar ve Kambiyo Genel Müdürlüğü Görev ve Yetkileri.....	178
4.4. KAMBIYO MEVZUATI	180
4.4.1. Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında Kanun	181
4.4.2. Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karar.....	181
4.4.3. Türk Parasını Koruma Kanunu Hakkında 32 Sayılı Karara İlişkin Tebliğ (2008-32/34)	181
4.4.4. Türk Parasını Koruma Kanunu Hakkında 32 Sayılı Karara İlişkin Tebliğ (2008-32/34) Değişiklikleri.....	182
4.4.5. Türk Parasını Koruma Kanunu Hakkında 32 Sayılı Karara İlişkin Tebliğ (2008-32/35).....	182
4.4.6. Türk Parasını Koruma Kanunu Hakkında 32 Sayılı Karara İlişkin Tebliğ (2008-32/35) Değişiklikleri	182
4.4.7. Türk Parasını Koruma Kanunu Hakkında 32 Sayılı Karara İlişkin Tebliğ (2018-32/45).....	183
4.4.8. Türk Parasını Koruma Kanunu Hakkında 32 Sayılı Karara İlişkin Tebliğ (2018-32/48)	183
4.4.9. Türk Parasını Koruma Kanunu Hakkında 32 Sayılı Karara İlişkin Tebliğ (2018-32/48) Değişikliği.....	183
4.4.10. TCMB İhracat Genelgesi.....	184
4.4.11. TCMB I-M Genelgesi.....	184
4.4.12. Kambiyo Mevzuatında Düzenlenen Belgeler.....	186
4.4.12.1. Döviz Alım Belgesi (DAB)	186
4.4.12.2. İhracat Bedeli Kabul Belgesi (İBKB)	188
4.4.12.3. Nakit Beyan Formu (NBF)	189
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	190
KAYNAKÇA	192
CEVAP ANAHTARI	195

DERS MATERYALİNİN TANITIMI

Öğrenme biriminin numarasını gösterir.

Öğrenme biriminin adını gösterir.

Öğrenme biriminin giriş kapağını gösterir.

Öğrenme biriminde yer alan konuları gösterir.

Öğrenme biriminde neler öğrenileceğini açıklayan ön bilgileri gösterir.

Öğrenme biriminde yer alan kavramları gösterir.

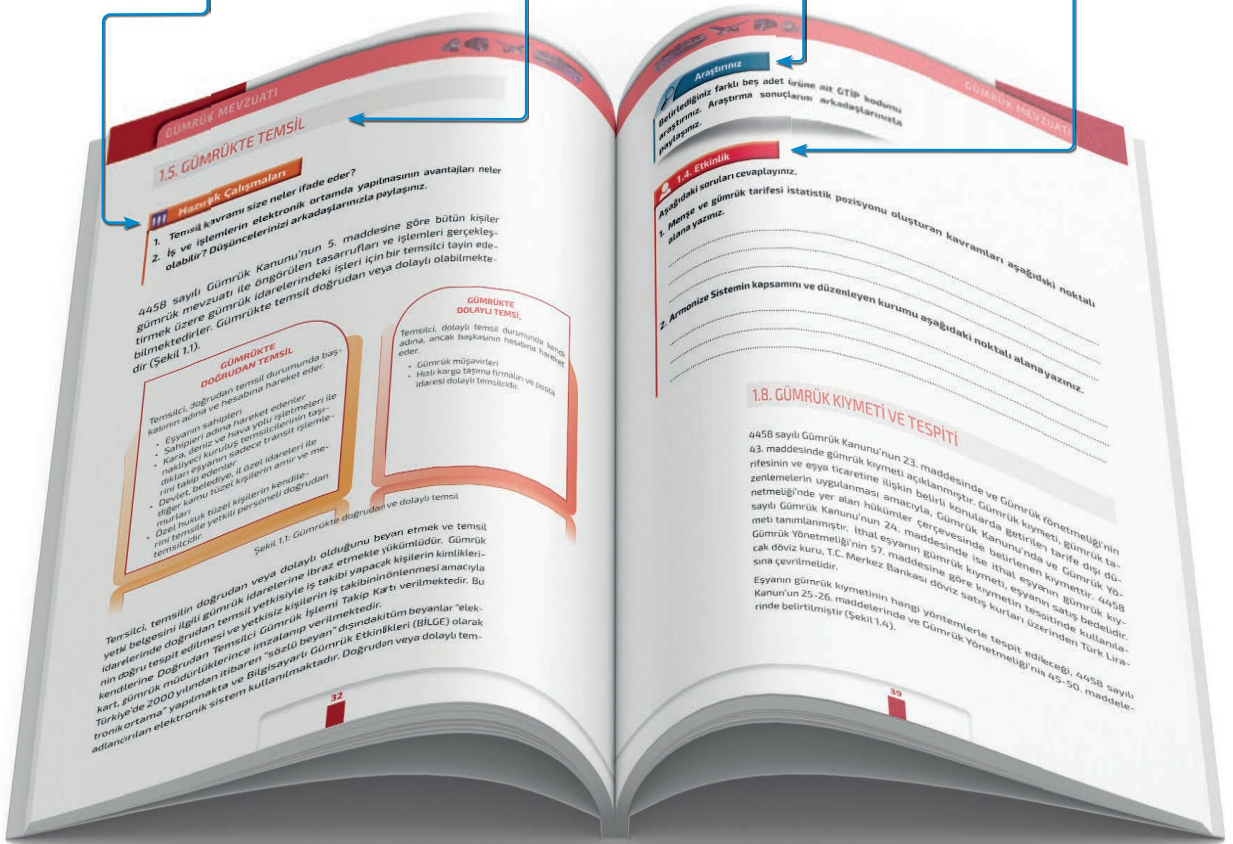
Etkileşimli kitap, video, ses, animasyon, uygulama, oyun, soru vb. ilave kaynaklara ulaşılacak karekodu gösterir.

Öğrencilerin ön bilgilerini harekete geçirmek, konuya ilgilerini çekmek ve öğrencileri motive etmek amacıyla öğretmenin tarafından ders öncesinde yapılan çalışmaları gösterir.

Bu öğrenme biriminde yer alan konu başlıklarını gösterir.

Konuyla ilgili yapılacak araştırmaları gösterir.

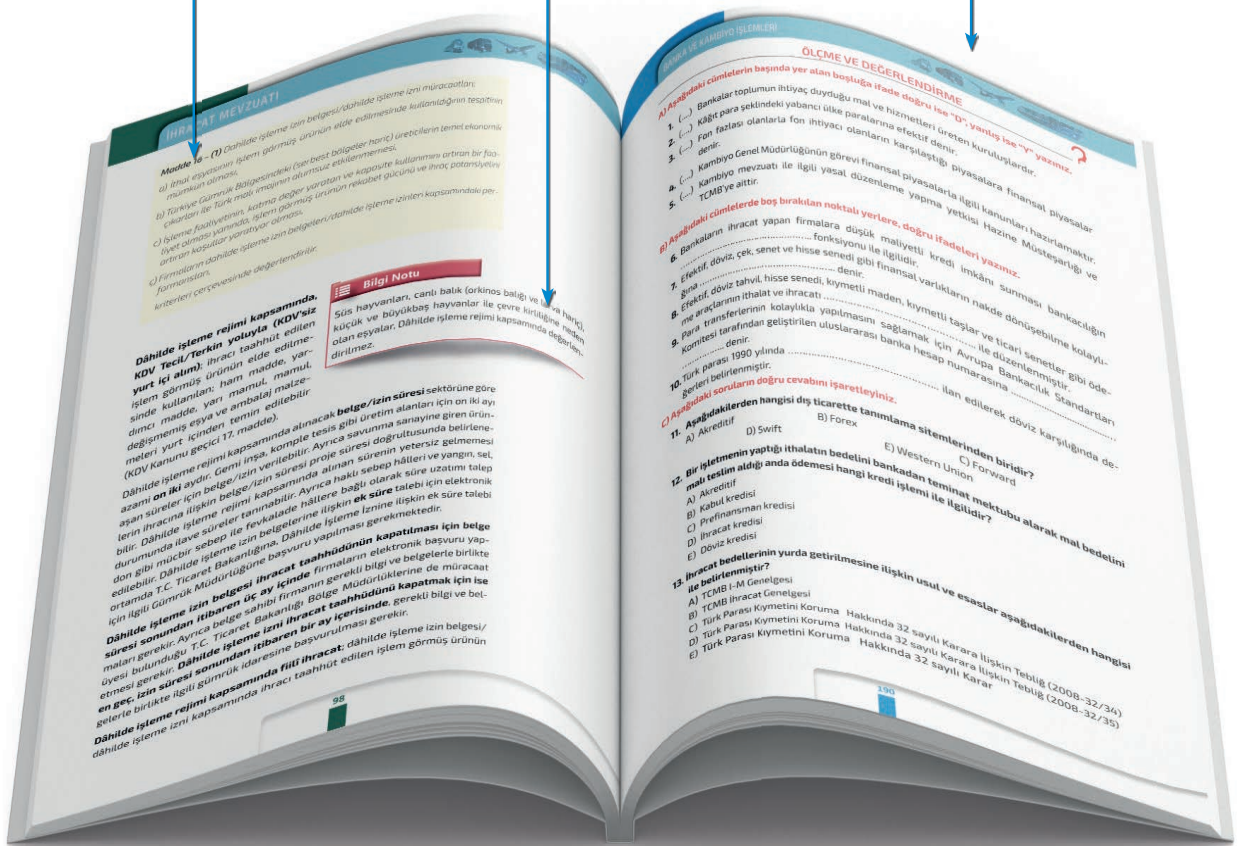
Öğrencilerin sınıfta yapacağı bireysel çalışmaları veya grup çalışmalarını gösterir.

Aynen alıntı yapılan kanun maddelerini gösterir.

Konuyla ilgili ilginç bilgileri gösterir.

Her öğrenme birimi sonunda, öğrenilen bilgilerin ve becerilerin ölçüldüğü soruları gösterir.

1. ÖĞRENME BİRİMİ

GÜMRÜK MEVZUATI

KONULAR

- 1.1. GÜMRÜK KAVRAMI
- 1.2. GÜMRÜK MEVZUATI İLE İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR
- 1.3. T.C. TİCARET BAKANLIĞININ GÜMRÜKLE İLGİLİ BİRİMLERİ
- 1.4. GÜMRÜK MEVZUATI İLE İLGİLİ GENEL BİLGİLER
- 1.5. GÜMRÜKTE TEMSİL
- 1.6. BASİTLEŞTİRİLMİŞ USUL VE YETKİLENDİRİLMİŞ YÜKÜMLÜ STATÜSÜ
- 1.7. MENŞE VE GÜMRÜK TARİFESİ İSTATİSTİK POZİSYONU
- 1.8. GÜMRÜK KIYMETİ VE TESPİTİ
- 1.9. GÜMRÜK VERGİSİ
- 1.10. GÜMRÜKTE BEYAN VE MUAYENE
- 1.11. GÜMRÜK REJİMLERİ
- 1.12. GENEL GÜMRÜK İŞLEMLERİ
- 1.13. GÜMRÜK CEZALARI

<http://kitap.eba.gov.tr/KodSor.php?KOD=35699>

NELER ÖĞRENECEKSİNİZ?

- Gümrük kavramı
- Gümrük mevzuatı ile ilgili temel kavramlar
- T.C. Ticaret Bakanlığının gümrükle ilgili birimleri
- Gümrük mevzuatı ile ilgili genel bilgiler
- Gümrükte temsil
- Basitleştirilmiş usul ve yetkilendirilmiş yükümlü statüsü
- Menşe ve gümrük tarifesi istatistik pozisyonu
- Gümrük kıymeti ve tespiti
- Gümrük vergisi
- Gümrükte beyan ve muayene
- Gümrük rejimleri
- Genel gümrük işlemleri
- Gümrük cezaları

TEMEL KAVRAMLAR

beyan, eşya, gümrük, kanun, kıymet, kontrol, mevzuat, temsil, vergi

1.1. GÜMRÜK KAVRAMI

Hazırlık Çalışmaları

1. Toplumsal hayatta hukuk kurallarına ihtiyaç duyulmasının sebepleri nelerdir?
2. Ülkeler gümrük kapılarını neden kullanır? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Gümrük kelimesinin kökeni hakkında farklı görüşler bulunmasına rağmen kelimenin Latince ve Yunanca olduğu kabul edilmektedir. **Gümrük**; bir ülkeye giren veya bir ülkeden çıkan eşyanın ilgili rejime göre idari işlemlerinin, kontrolünün ve vergisinin tahsilinin yapıldığı yerdir (Görsel 1.1). Cumhuriyet'in ilanından önce gümrüklere "divan" denilirdi. Gemilerin ve kervanların getirdiği mallar, bir "divan" huzurunda kontrol edilerek vergilendirilirdi.

Görsel 1.1: Gümrük

1.2. GÜMRÜK MEVZUATI İLE İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR

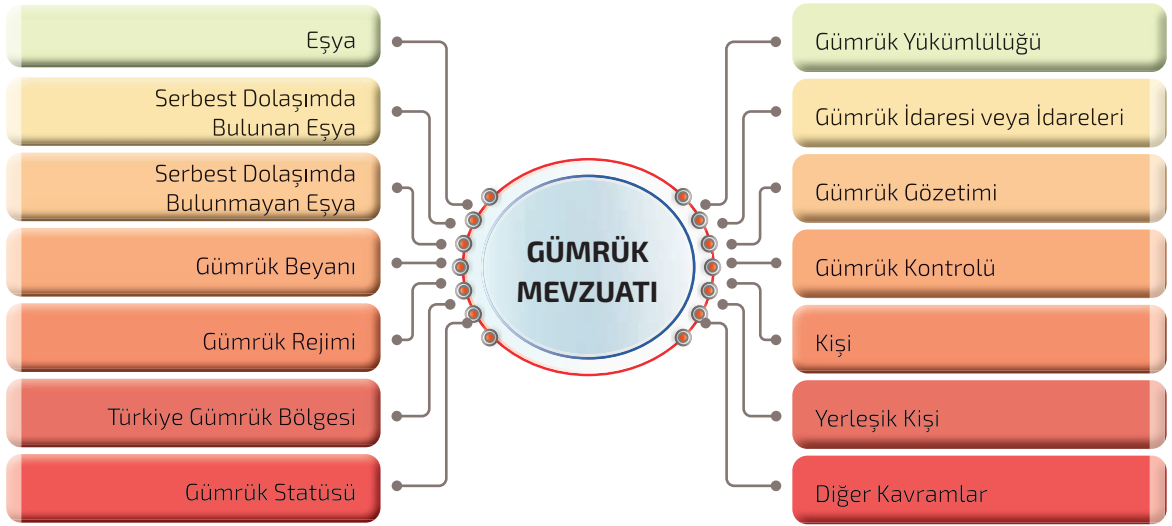
Hazırlık Çalışmaları

1. Ülkelerarası giriş veya çıkış işlemleri neden belirli bölgelerden yapılır?
2. Gümrükten geçen bir gemi yükünün belirlenen gümrük mevzuatına uygun olmamasının sonuçları neler olabilir? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Gümrük mevzuatını düzenleyen 4458 sayılı Gümrük Kanunu; eşyanın serbest dolaşımında bulunup bulunmaması, gümrük beyanı, gümrük gözetim ve kontrolü, tabi olduğu gümrük rejimi gibi pek çok konuyu ele almaktadır. Ayrıca eşyanın Türkiye Gümrük Bölgesi kapsamındaki gümrük statüsü, ilgili gümrük yükümlülüğü, gümrük idaresi veya idarelerine ilişkin bilgilere de yer

verilir. Bu kapsamda gümrük mevzuatı ile ilgili temel kavramlar şu şekilde sıralanabilir (Şema 1.1).

Şema 1.1: Gümrük mevzuatıyla ilgili temel kavramlar

Madde 3- Bu Kanun'da geçen

Eşya: Her türlü madde, ürün ve değerdir.

a) Serbest Dolaşımda Bulunan Eşya: 6. (Değişik: 18/6/2009-5911/1 md.) Gümrük Kanunu'nda serbest dolaşımda bulunan eşya dış ticaret işlemlerinin çeşitliliğinden dolayı geniş kapsamlı olarak tanımlanmıştır. Tümüyle Türkiye Gümrük Bölgesinde elde edilen ve bünyesinde Türkiye Gümrük Bölgesi dışındaki ülke veya topraklardan ithal edilen girdileri bulundurmayan veya şartlı muafiyet düzenlemelerine tabi tutulan eşyadan elde edilen ve tabi olduğu rejim hükümleri uyarınca özel ekonomik değer taşımadığı tespit edilen eşyadır. Ayrıca Türkiye Gümrük Bölgesi dışındaki ülke veya topraklardan serbest dolaşıma giriş rejimine tabi tutularak ithal edilen veya Türkiye Gümrük Bölgesinde bahsedilen eşyadan ayrı ayrı veya birlikte elde edilen veya üretilen eşyalar da serbest dolaşımdaki eşya kapsamındadır.

b) Serbest Dolaşımda Bulunmayan Eşya: Serbest dolaşımda bulunan eşya dışında kalan eşya ile transit hükümleri saklı kalmak üzere Türkiye Gümrük Bölgesini fiilen terk eden eşyadır.

Gümrük Beyanı: Madde 3- Belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde eşyanın bir gümrük rejimine tabi tutulması talebinde bulunulmasıdır.

Gümrük Rejimi: Madde 3- Serbest dolaşıma giriş (ithalat), transit, gümrük antrepo, dâhilde işleme, gümrük kontrolü altında işleme, geçici ithalat, hariçte işleme ve ihracat rejimlerini ifade etmektedir.

Türkiye Gümrük Bölgesi: Madde 2- Türkiye Cumhuriyeti'nin sınırları içerisindeki gümrük bölgesini (hava sahası, kara ve iç suları) ifade etmektedir (Görsel 1.2).

Gümrük Statüsü: Madde 3- Eşyanın Türkiye Gümrük Bölgesinde serbest dolaşıma girmiş olup olmadığı yönünden durumunu ifade etmektedir.

Gümrük Yükümlülüğü: Madde 3- Yükümlünün gümrük vergilerini ödemesi zorunluluğunu ifade etmektedir.

Madde 3- 2. (Değişik: 18/6/2009-5911/1 md.)

a) Gümrük İdaresi veya İdareleri: Gümrük mevzuatında belirtilen işlemlerin kısmen veya tamamen yerine getirildiği merkez veya taşıra teşkilatındaki hiyerarşik yönetim birimlerinin tamamını ifade etmektedir.

Gümrük Gözetimi: Madde 3- Gümrük mevzuatına ve gereken hâllerde gümrük gözetimi altındaki eşyaya uygulanacak diğer hükümlere uyulmasını sağlamak üzere gümrük idareleri tarafından genel olarak uygulanan işlemleri ifade etmektedir.

Görsel 1.2: Hava, kara ve deniz yolu sahası

Madde 3- Bu Kanun'da geçen; 13. (Değişik: 18/6/2009-5911/1 md.)

Gümrük Kontrolü: Türkiye Gümrük Bölgesi ile diğer ülkeler arasında taşınan eşyanın giriş, çıkış, transit, nakil ve nihai kullanımını ve serbest dolaşımında bulunmayan eşyanın durumunu düzenleyen gümrük mevzuatı ve diğer mevzuatın doğru uygulanmasını sağlamak için gümrük idareleri tarafından yürütülen; eşyanın muayenesi, beyanname verileri ile elektronik veya yazılı belgelerin varlığının ve gerçekliğinin doğrulanması, işletmelerin hesap ve diğer kayıtlarının incelenmesi, taşıma araçlarının kontrolü, bagajların ve kişilerin yanlarında ya da üstlerinde taşıdıkları diğer eşyanın kontrolü ile resmî araştırmalar ve diğer benzeri uygulamaları ifade etmektedir.

Kişi: Madde 3- Gerçek ve tüzel kişiler ile hukuken tüzel kişilik statüsüne sahip olmamakla birlikte yürürlükteki mevzuat uyarınca hukuki tasarruflar yapma yetkisi tanınan kişiler ortaklığını ifade etmektedir.

Yerleşik Kişi: Madde 3- Türkiye Cumhuriyeti'nde yerleşim yeri olan bütün gerçek kişileri; bu bölgede kayıtlı işyeri, kanuni iş merkezi veya şubesi bulunan bütün tüzel kişi veya kişiler ortaklığını ifade etmektedir.

Gümrük Kanunu'nda gümrük mevzuatıyla ilgili temel kavramların yanı sıra diğer kavramlar da yer almaktadır. Gümrük mevzuatıyla ilgili diğer kavramlar şu şekilde sıralanabilir:

Giriş Gümrük İdaresi: Madde 3- Eşyanın Türkiye Gümrük Bölgesine getirildiği ve risk analizine dayalı giriş kontrolüne tabi tutularak sevk işlemlerinin yapıldığı yerdir.

Çıkış Gümrük İdaresi: Madde 3- Eşyanın Türkiye Gümrük Bölgesini terk etmeden önce sunulmasının gerekli olduğu ve çıkış işlemlerinin tamamlanması ile ilgili gümrük kontrolleri ve risk analizine dayalı kontrollere tabi tutulduğu gümrük idaresidir.

İthalat Gümrük İdaresi: Madde 3- Türkiye Gümrük Bölgesi'ne getirilen risk analizine dayalı kontrolü de dâhil olmak üzere gümrükçe onaylanmış bir işlem ve kullanıma tabi tutulmasına ilişkin işlemlerin yapıldığı yerdir.

İhracat Gümrük İdaresi: Madde 3- Türkiye Gümrük Bölgesini terk edecek eşyanın risk analizine dayalı kontrolü yanı sıra gümrükçe onaylanmış bir işlem ve kullanıma tabi tutulmasına ilişkin işlemlerin yapıldığı yerdir.

Elleçleme: Madde 3- Gümrük gözetimi altında bulunan eşyanın asli nitelikleri değiştirilmeden, istiflenmesi, yerinin değiştirilmesi, kapların değiştirilmesi veya yenilendirilmesi, kalburlanması, karşılaştırılması ve benzeri işlemlerdir.

1.1. Etkinlik

Aşağıda verilen açıklamaların başındaki rakamdan sonraki noktalı alana kavramların karşısındaki harfleri yazarak eşleştiriniz.

AÇIKLAMALAR		KAVRAMLAR
1	Türkiye Cumhuriyeti'nde yerleşim yeri olan bütün gerçek kişiler; bu bölgede kayıtlı işyeri, kanuni iş merkezi veya şubesi bulunan bütün tüzel kişi veya kişiler ortaklığını ifade eder.	
2	Bir ülkeye giren veya çıkan eşyanın ilgili rejime göre idari işlemlerinin, kontrolünün ve vergisinin tahsilinin yapıldığı yerdir.	
3	Belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde eşyanın bir gümrük rejimine tabi tutulması talebinde bulunulmasıdır.	
4	Serbest dolaşıma giriş (ithalat), transit, gümrük antrepo, dâhilde işleme, gümrük kontrolü altında işleme, geçici ithalat, hariçte işleme ve ihracat rejimlerini ifade eder.	
5	Eşyanın Türkiye Gümrük Bölgesinde serbest dolaşıma girmiş olup olmadığı yönünden durumunu ifade eder.	
6	Her türlü madde, ürün ve değerdir.	
7	Yükümlünün gümrük vergilerini ödemesi zorunluluğunu ifade eder.	
8	Gümrük mevzuatına ve gereken hâllerde gümrük gözetimi altındaki eşyaya uygulanacak diğer hükümlere uyulmasını sağlamak üzere gümrük idareleri tarafından genel olarak uygulanan işlemleri ifade eder.	
		A) Eşya B) Yerleşik Kişi C) Gümrük Beyanı Ç) Gümrük D) Gümrük Yükümlülüğü E) Gümrük Gözetimi F) Gümrük Statüsü G) Gümrük Rejimi Ğ) Gümrük Memuru

1.3. T.C. TİCARET BAKANLIĞININ GÜMRÜKLE İLGİLİ BİRİMLERİ

Hazırlık Çalışmaları

1. Sizce günlük hayattaki hangi iş ve işlemler T.C. Ticaret Bakanlığının görev alanıyla ilgilidir?
2. Bulduğunuz bölgedeki ticari işletmeler iş ve işlemlerini hangi bakanlıklarla yürütebilir? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

T.C. Ticaret Bakanlığının gümrükle ilgili birimleri, Gümrükler Genel Müdürlüğü ve Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğüdür (Görsel 1.3). Bu iki genel müdürlüğün görevleri Cumhurbaşkanlığı kararnameleriyle güncellenmiştir.

1.3.1. Gümrükler Genel Müdürlüğü ve Görevleri

Gümrükler Genel Müdürlüğü T.C. Ticaret Bakanlığının bir birimi olarak Bakanlık bünyesinde hizmet vermektedir. 30474, 30651 ve 31534 sayılı Resmî Gazetelerde

yayımlanan Cumhurbaşkanlığı kararnameleriyle Gümrükler Genel Müdürlüğünün görevleri sıralanmıştır:

- a) Gümrük mevzuatı ve anlaşmalarına uygun olarak uygulamaların gerçekleştirilmesini sağlamak,
- b) Ulusal ve uluslararası mevzuat hükümlerine göre tır, transit ve konteyner işlemlerini yürütmek,
- c) Türk Gümrük Tarife Cetvelini, eşyanın menşeiini, gümrük kıymetini, gümrük rejim ve formalitelerini taraf olunan anlaşmalara ve uluslararası uygulamalara uygun olarak düzenlemek ve uygulanmasını sağlamak,
- ç) Gümrük vergileri ile gümrüklerce tahsil edilen diğer vergi, fon ve mali yükleri tahakkuk ettirmek ve tahsil etmek, eksik veya fazla tahsilat ve tecil ile ilgili işlemleri yapmak, vergi ve cezalarla ilgili geri verme ve kaldırma işlemlerini yürütmek,
- d) Dâhilde işleme, hariçte işleme, gümrük kontrolü altında işleme, geçici ithalat ve antrepo gümrük rejimleriyle ilgili taraf olduğumuz uluslararası anlaşmalar ve gümrük mevzuatı çerçevesinde düzenleme yapmak, izin vermek ve uygulamanın yürütülmesini sağlamak,

Görsel 1.3: T.C. Ticaret Bakanlığı

- e) Serbest dolaşıma giriş, ihracat, yeniden ihracat, imha, gümrüğe terk işlemlerinin uygulanmasını sağlamak ve serbest bölgeler, lojistik dış ticaret bölgeleri, dış ticaret merkezlerindeki gümrük işlemlerini yürütmek,
- f) Gümrük rejimleri ve işlemlerinin kolaylaştırılmasına ilişkin düzenlemeleri yapmak ve bunlarla ilgili işlemleri yürütmek,
- g) Diğer birimlerden iletilen risk değerlendirmesi sonuçlarına ve ilgili rejim gereklerine göre eşyanın muayene işlemlerini yürütmek,
- ğ) Gümrük rejimleri ve gümrükçe onaylanmış işlem ve kullanımların elektronik ortamda yürütülmesine ilişkin politika geliştirmek, düzenleme yapmak, bunları uygulamak,
- h) Gümrüksüz satış mağazaları ile ilgili işlemleri yürütmek,
- ı) Geri gelen eşya ile ilgili ihracat rejimi kararlarının uygulanmasını sağlamak, çift kullanımlı eşya ve ihracat kontrollerine ilişkin görevleri yapmak,
- i) Dış ticaret mevzuatı ve sair mevzuatın gümrükle ilgili hükümlerinin uygulanmasına ilişkin usul ve esasları belirlemek ve uygulanmasını sağlamak,
- j) Sınır ve kıyı ticareti ve münasebetleri ile sınır ticaret merkezlerinden yapılacak ticarete ilişkin gümrük işlemlerinin yapılmasını sağlamak,
- k) Yolcu beraberli, posta ve hızlı kargo taşımacılığı yoluyla gelen ve giden eşya ile bunlarla ilgili elektronik ticarete konu eşyanın gümrük işlemlerinin yürütülmesini sağlamak,
- l) Bakanlıkça açılıp işletilecekler hariç olmak üzere; geçici depolama yerleri ve ant-repolaların açılıp işletilmesine ilişkin tüm işlemleri yapmak,
- m) Gümrük muafiyetine ilişkin işlemleri yapmak,
- n) Basitleştirilmiş usul uygulamalarına ilişkin düzenlemeleri yapmak ve işlemleri yürütmek,
- o) Teşvik mevzuatının gümrük işlemleriyle ilgili hükümlerinin yürütülmesini sağlamak,
- ö) Gümrük laboratuvarları kurmak, bunların işleyişleri hakkında politikalar geliştirmek, bunları uygulamak; tahlil metotlarını hazırlamak ve çalışmalarını düzenlemek,
- p) Gümrüklerce alınan vergi, ceza ve benzeri mali yüklerle ilişkin uzlaşma usul ve esaslarını belirlemek ve uygulamayı yürütmek,
- r) Taşra gümrük idarelerinin kuruluş ve işleyişi hakkında politikalar geliştirmek, bunları uygulamak ve bu alanda eşgüdümü sağlamak,
- s) Gümrük müşaviri ve yardımcıları ile yetkilendirilmiş gümrük müşavirlerine ilişkin iş ve işlemleri yürütmek,
- ş) Gümrük işlemlerine ait yazılı veya elektronik ortamdaki belgelerin, kanuni süreler içinde muhafaza edilmesini ve bu sürelerden sonra usulüne göre imha edilmesini sağlamak,
- t) Bakan tarafından verilen diğer görevleri yapmak.

1.3.2. Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü ve Görevleri

Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü, T.C. Ticaret Bakanlığının bir birimi olarak Bakanlık bünyesinde hizmet vermektedir. 30474, 30651 ve 31534 sayılı Resmî Gazetelerde yayımlanan Cumhurbaşkanlığı Kararnameleriyle Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğünün görevleri şu şekilde sıralanmıştır:

Bilgi Notu

Anadolu beyliklerinde de faaliyet gösteren Gümrükler Genel Müdürlüğü, Osmanlı Devleti döneminde 1909'da "Rüsumat Müdüriyeti Umumiyesi" adıyla resmî olarak kurulmuştur.

- a) Gümrüklü yer ve sahalarda kamu düzeninin bozulmasını önleyecek tedbirleri almak, buraların takip ve muhafazasını sağlamak, gerektiğinde müdahalede bulunarak durumu adli mercilere intikal ettirmek,
- b) Deniz ve hava limanlarıyla kara sınırlarındaki gümrük kapılarında ve diğer gümrüklü yer ve sahalarda giriş ve çıkış yapan kişi, eşya ve taşıtların muhafazası ile gümrüğe sevk edilmesini sağlamak ve gümrük işlemleri bitirilmeden buralardan çıkmalarını önlemek,
- c) Yatlara ilişkin işlemlerin yürütülmesini sağlamak,
- ç) Gümrüklü yer ve sahalarda münhasıran, Türkiye Cumhuriyeti Gümrük Bölgesinde gerektiğinde ilgili kuruluşlarla iş birliği yapmak suretiyle kaçakçılığı önlemek, izlemek ve soruşturmak,
- d) Türkiye Cumhuriyeti Gümrük Bölgesinde kişi, eşya ve taşıtların kaçakçılıkla mücadele kapsamında takibini yapmak,
- e) Kaçakçılıkla mücadele için bilimsel yöntemler de kullanmak suretiyle bilgi toplayarak gerekli araştırma, soruşturma ve operasyonları yapmak, taşra teşkilatının yapacağı operasyonları koordine etmek, gerektiğinde taşra teşkilatı ile müşterek operasyon yapmak,
- f) Kaçakçılıkla mücadele amacıyla ulusal ve uluslararası kuruluşlarla iş birliği yapmak, bilgi değişiminde bulunmak, protokoller hazırlamak ve uygulamak, gerektiğinde müşterek operasyonlar yapmak,
- g) Kaçakçılıkla etkin mücadele etmek amacıyla ulusal ve uluslararası bilgi akışına dayalı veri tabanları oluşturmak, verileri işlemek, değerlendirmek ve risk analizi çerçevesinde kullanılabilecek nitelikte olanları Gümrükler Genel Müdürlüğüne ve Risk Yönetimi, Tasfiye ve Döner Sermaye Genel Müdürlüğüne iletmek,
- ğ) Adli kolluğa ilişkin olarak kanunlarla veya Cumhurbaşkanlığı kararnameleri ile verilen görevleri yapmak,
- h) Gümrükler muhafaza kriminal laboratuvar müdürlüklerini kurmak, çalışma usul ve esaslarını belirlemek,
- ı) Bakan tarafından verilen diğer görevleri yapmak.

Bilgi Notu

Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü, Osmanlı Devleti döneminde 1859'da Rüsumat Nezareti emrinde Rüsumat Muhafaza Memurluğu adı ile kaçakçılığı önlemek amacıyla kurulmuştur.

1.2. Etkinlik

Gümrükler Genel Müdürlüğü ve Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü tarafından yerine getirilen işlemler aşağıda sıralanmıştır. İlgili işlemi temsil eden harfi, eşleşen genel müdürlük alanına yazınız.

- a) Türkiye Cumhuriyeti Gümrük Bölgesinden geçiş yapan eşya ve taşıtların kaçakçılığın önlenmesi kapsamında takibinin yapılması
- b) Dâhilde ve hariçte işleme rejimleriyle gümrük mevzuatı ve ilgili uluslararası anlaşmalar doğrultusunda düzenlemelerin yapılıp yürütülmesi
- c) Yatlarla ilgili işlemlerin gerçekleştirilmesi
- ç) Gümrük işlemlerine ait belgelerin yasal sürelerle uygun olarak yazılı veya elektronik ortamda saklanması
- d) Gümrük laboratuvarlarının oluşturulması ve işleyişinin düzenlenmesi
- e) Uluslararası anlaşmalar kapsamında Türk Gümrük Tarife Cetveli'nin oluşturularak uygulanması
- f) Deniz ve hava limanlarından gümrük işlemleri tamamlanmadan çıkışa engel olunması
- g) Gümrük müşaviri ve yardımcıları ile yetkilendirilmiş gümrük müşavirlerine yönelik iş ve işlemlerin düzenlenmesi

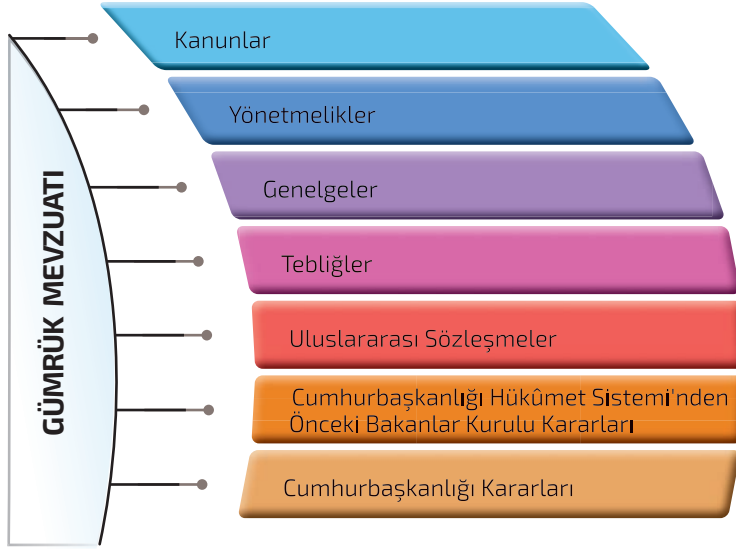
GÜMRÜKLER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ**GÜMRÜKLER MUHAFAZA GENEL MÜDÜRLÜĞÜ**

.....	.....
-------	-------

1.4. GÜMRÜK MEVZUATI İLE İLGİLİ GENEL BİLGİLER

Türkiye'de Gümrük Mevzuatı; kanunlar, yönetmelikler, genelgeler, tebliğler, uluslararası sözleşmeler, Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'nden önceki Bakanlar Kurulu ve Cumhurbaşkanlığı Kararları ile şekillendirilmiştir (Şema 1.2).

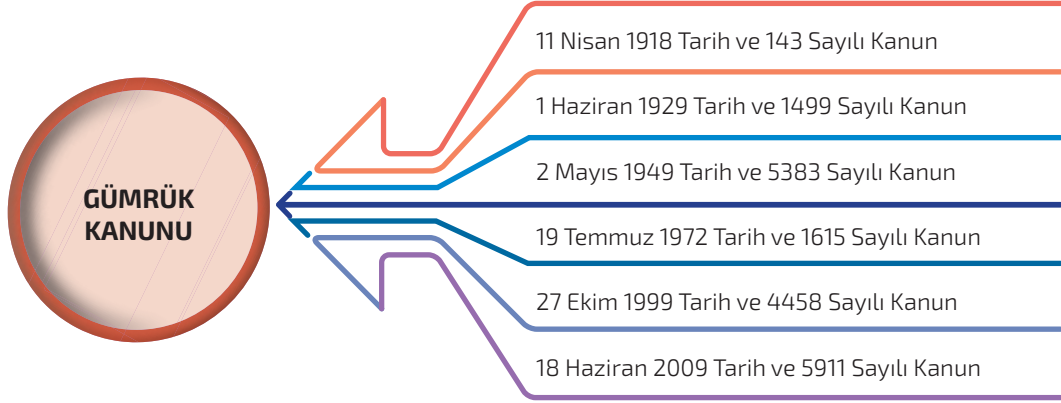
Şema 1.2: Gümrük mevzuatını şekillendiren unsurlar

1.4.1. Kanunlar

Türkiye'de gümrük mevzuatıyla ilgili Gümrük Kanunu, Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu, Gümrük Giriş Tarife Cetveli Kanunu ve Dış Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun çıkarılmıştır.

1.4.1.1. Gümrük Kanunu

4458 sayılı Gümrük Kanunu, eşyanın Türkiye Gümrük Bölgesine girişinden itibaren eşyaya uygulanacak işlemleri ve işlemlerin sırasını bir çatı altında toplayan gümrük rejim ve uygulamaları arasında birlik sağlayan hükümleri içermektedir. Türkiye'de, Osmanlı Devleti ile başlayan süreçte 27.10.1999 tarihinde kabul edilen ve 05.02.2000 tarihinden itibaren yürürlüğe giren, son olarak 28.07.2021 tarihinde bazı maddeleri değişen 4458 sayılı "Gümrük Kanunu" hükümleri geçerlidir (Şema 1.3).

Şema 1.3: Gümrük Kanunu'nun tarihî gelişimi

Bilgi Notu

Osmanlı Devleti gümrüklerindeki ilk düzenleme, 1840 yılında gümrükleri yönetecek Dersaadet ve Galata Emtia Gümrüklerinin kurulması ve bunların Hazineye bağlanmasıyla başlamıştır. Her iki gümrük daha sonra 1847'de kurulan Maliye Nezaretine bağlanmıştır.

11 Nisan 1918 tarih ve 143 sayılı Kanun:

Kanun: Osmanlı Devleti döneminde Türk Gümrük İdaresinin hukuki çerçevesi 11 Nisan 1918 tarihinde uygulanmaya başlanan 143 sayılı "Gümrük Tarifesi Kanunu" ile şekillenmeye başlamıştır. Modern yaklaşımlara dayanan bu Kanun'un kapitülasyonların olumsuz etkisi nedeniyle ekonomik yönden giderek

güçsüzleşen Osmanlı Devleti döneminde uygun olmadığı görülmüştür. Türkiye Cumhuriyeti kurulduktan sonra devlet borçları gümrük vergi gelirleriyle ödenmeye başlandığından bu Kanun, 1929 yılında yürürlükten kaldırılmıştır.

1 Haziran 1929 tarih ve 1499 sayılı Kanun: Türkiye'de Lozan Anlaşması ile kapitülasyonlar kaldırıldıktan sonra gümrüklerin kontrolü devlete geçmiş, bu süreçte dış etkilerden uzak 1499 sayılı "Gümrük Tarifesi Kanunu" yürürlüğe girmiştir.

2 Mayıs 1949 tarih ve 5383 sayılı Kanun: II. Dünya Savaşı'ndan sonra ülkelerin dış ticaretleri giderek arttığından gümrüklerle ilgili düzenlemelere ihtiyaç duyulmuştur. Türkiye, bu süreçte 02.05.1949'da Avrupa'daki gümrük sistemlerine uyumlu olan 5383 sayılı Gümrük Kanunu'nu yürürlüğe koymuştur. Aynı tarihte gümrük işlemlerinde uygulama birliği sağlanması için 5383 sayılı Gümrük Kanunu'na istinaden bir Gümrük Yönetmeliği de uygulanmıştır.

19 Temmuz 1972 tarih ve 1615 sayılı Kanun: 19 Temmuz 1972 tarih ve 1615 sayılı Kanun, 5383 sayılı Gümrük Kanunu ile benzer özelliklere sahiptir. Bu Kanun; gümrük sınıf ve komisyonlarıyla ilgili hüküm taşıyan maddeler, genel hükümler, işlemler ve cezai hükümler ve esasları dışında gümrük rejimlerinden oluşmaktaydı.

27 Ekim 1999 tarih ve 4458 sayılı Kanun: 06.03.1995 tarihinde 1/95 sayılı Karar ile Türkiye-Avrupa Birliği Ortaklık Konseyi arasında Gümrük Birliği oluşturulmuştur. Söz konusu Karar'ın 26. maddesi ile eşyanın Gümrük Birliği alanına girişi, eşyanın gümrük kıymeti, eşyanın menşei, gümrük beyanları, gümrük borcu, gümrük rejimleri, malların dolaşımı gibi konular Avrupa ülkelerindekine benzer bir şekilde Türk gümrük mevzuatına yansıtılmıştır. Ayrıca Türkiye'nin Dünya Ticaret Örgütü Anlaşması'na taraf olması ve Avrupa ülkelerinin de bu anlaşmaya bir bütün hâlinde katılması nedeniyle bu örgütün 1994 tarihli Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşmasının [General Agreement on Tariffs and Trade (Cenirıl Egrimint on Terifs end Tıreyd)] son hâliyle belirlenen kurallarına uyması gerekmektedir. Bu bağlamda 27.10.1999 tarihinde kabul edilen ve 05.02.2000 tarihinden itibaren yürürlüğe giren 4458 sayılı "Gümrük Kanunu" ve "Gümrük Yönetmeliği", Türkiye'nin imzaladığı uluslararası anlaşmalara ve Avrupa ülkelerinin mevzuatına uyumludur. Diğer yandan hâlihazırda usul ve esaslarla ilgili değişikliklerde Cumhurbaşkanlığı yetkili olup kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu (Kabine) yürütmektedir. 4458 sayılı Gümrük Kanunu, 13 kısım ve bölümlerden oluşmaktadır.

18 Haziran 2009 tarih ve 5911 sayılı Kanun: Bu Kanun ile 4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun bazı maddeleri güncellenmiş ve yeni maddeler eklenmiştir.

1.4.1.2. Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu

5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu, 31.03.2007 tarihli 26479 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu Kanun'un amacı; kaçakçılığı önleme, kaçakçılıkla ilgili eylem ve yaptırımları izleme, inceleme usul ve esaslarını belirlemektir.

1.4.1.3. Gümrük Giriş Tarife Cetveli Kanunu

Dünya Gümrük Örgütü (DGÖ) [World Customs Organization (Vörlđ Kastıms Orgınizeşın)] uluslararası ticarete konu olan malları sınıflandırmak için Gümrük Tarife Cetveli sistemini oluşturmuştur. Sınıflandırma sisteminin amacı; dünya ticaretine konu olan malların sistem içinde kodlanıp DGÖ'ye üye tüm ülkeler arasında tek düzen içerisinde uygulanmasını sağlamaktır. Uyumu Sağlanmış (Armonize) Mal Tanımı ve Kodlama sistem'i olarak da adlandırılan bu sistem, ilk defa 1958 yılında DGÖ'ye üye ülkeler arasında kullanılmaya başlanmıştır.

Türkiye; DGÖ'ye üye ülkelerin kullandığı sınıflandırma sistemine uyumlu olan 474 Sayılı Gümrük Tarife Cetveli Hakkında Kanun'u, 14.05.1964 tarihinde kabul ederek, 25.05.1964 tarih ve 11711 sayılı Resmî Gazete'de yayımlayarak yürürlüğe geçirmiştir. Kanun, DGÖ'ye paralel olarak her yıl güncellenmektedir.

1.4.1.4. Dış Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun

2976 sayılı Dış Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun; 02.02.1984 tarihinde kabul edilmiş, 15.02.1984 tarih ve 18313 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu Kanun'un amacı; dış ticaretin ülke ekonomisinin yararına düzenlenmesini sağlamak amacıyla ithalat, ihracat ve diğer dış ticaret işlemleri üzerine vergi ve benzeri yükümlülükler dışında ek mali yükümlülükler konulması ve kaldırılması, bu yükümlülüklerle ilişkin esasların tespit edilmesi ve oluşan fonların kullanılmasıdır. Bu Kanun'la ilgili düzenlemelerde Cumhurbaşkanı yetkilidir.

1.4.2. Gümrük Yönetmeliği ve Gümrükle İlgili Diğer Yönetmelikler

4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun yönetmelikle öngördüğü konuları düzenlemek ve uygulamaya yön verecek hususlara açıklık getirmek amacıyla Gümrük Kanunu'yla birlikte Gümrük Yönetmeliği yayımlanmıştır. Gümrük Yönetmeliği gümrük işlemlerine ilişkin usul ve esasları kapsamaktadır. Gümrük Yönetmeliği, 31.05.2002 tarih 24771 sayılı ve 07.10.2009 tarih 27369 sayılı Resmî Gazetelerde iki kere daha güncellenerek yayımlanmıştır. Gümrük işlemlerinin kapsamı geniş olduğundan Gümrük Yönetmeliği'ne ek olarak gümrükle ilgili diğer yönetmelikler de yayımlanmıştır (Tablo 1.1).

Tablo 1.1: Gümrükle İlgili Diğer Yönetmelikler

KONU	RESMÎ GAZETE	
	SAYI	TARİH
Gümrük Uzlaşma Yönetmeliği ve Ekleri	28038	27.08.2011
Gümrüksüz Satış Mağazaları Yönetmeliği	30148	08.08.2017
Gümrük ve Ticaret Konseyi Yönetmeliği	28331	22.06.2012
1972 Konteynerlerle İlgili Gümrük Sözleşmesi'nin ve Geçici İthalat Sözleşmesi'nin Konteynerlerle İlgili Hükümlerinin Uygulanmasına Dair Yönetmelik	25788	16.04.2005
Gümrük Laboratuvarlarının Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik ve Ekleri	27392	31.10.2009
Gümrük Laboratuvarlarının Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik Hakkında Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik	28896	28.01.2014

Gümrük işlemlerinin kolaylaştırılması hakkındaki yönetmelik; basitleştirilmiş gümrük uygulamalarına ilişkin usul ve esasları belirlemek için 4458 sayılı Gümrük Kanunu, Türkiye ile Avrupa Topluluğu Arasında Oluşturulan Gümrük Birliğinin Uygulanmasına İlişkin Esaslar Hakkında Karar ve Genelleştirilmiş Tercihler Sistemi Kapsamında Tercihli Rejimden Yararlanacak Eşyanın Menşeinin Tespitine İlişkin Karara dayanılarak yayımlanmıştır. Bu Yönetmelik; yetkilendirilmiş yükümlü statüsü için gereken koşulları, başvuru aranacak belgeleri, süre, sertifikanın verilmesi, değiştirilmesi vb. konular hakkında kolaylıklar sağlamaktadır.

1.4.3. Gümrük Mevzuatıyla İlgili Genelgeler ve Tebliğler

Gümrük mevzuatıyla ilgili genelgeler; gümrük mevzuatına yönelik kanun ve yönetmeliklerin uygulanmasına rehberlik etmekte, iş ve işlemleri en ince ayrıntısına kadar açıklamaktadır. Gümrük mevzuatıyla ilişkili genelgeleri T.C. Ticaret Bakanlığı Gümrükler Genel Müdürlüğü yayımlamaktadır.

Gümrük mevzuatıyla ilgili tebliğler; Gümrük Kanunu, Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi, yönetmelik veya protokollere dayanılarak hazırlanmakta Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmektedir. Gümrükle ilgili yayımlanan tebliğler şu şekilde sıralanabilir: Tarife, muafiyetler/yatırım, teşvik/posta hızlı kargo, ithalat/serbest dolaşıma giriş rejimi/mahrece iade/nihai kullanım, ihracat, tır/transit, menşe/uluslararası anlaşmalar/genelleştirilmiş tercihler sistemi, hariçte işleme/geçici ihracat/gümrük kontrolü altında işleme, gümrük kıymeti/alacakların tahsili-yeniden yapılandırılması, gümrük işlemleri, geçici ithalat, fikri ve sınai mülkiyet hakları, antrepo rejimi/gümrük hat dışı eşya satış mağazaları tebliğleri.

1.4.4. Gümrük Mevzuatıyla İlgili TBMM Tarafından Kabul Edilmiş Uluslararası Sözleşmeler

Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) tarafından kabul edilen uluslararası sözleşmeler, Resmî Gazete'de yayımlanarak gümrük mevzuatına dâhil edilmektedir. 1972 Konteynerlerle İlgili Gümrük Sözleşmesi, DGÖ Revize Kyoto Sözleşmesi, Nairobi Sözleşmesi, Karşılıklı İdari Yardım Anlaşmaları, Geçici İthalat Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi), Sınır Aşan Suçları Önleme ve Mücadele Etmeye İlişkin İş Birliği Anlaşması Resmî Gazete 'de yayımlanarak yürürlüğe giren Gümrük Mevzuatıyla ilgili uluslararası sözleşmelerdir.

1.4.5. Cumhurbaşkanlığı Hükûmet Sistemi'nden Önceki Gümrük Mevzuatıyla İlgili Bakanlar Kurulu Kararları

2018 yılına kadar gümrük mevzuatı, Bakanlar Kurulu kararlarıyla düzenlenmiştir. Cumhurbaşkanlığı Hükûmet Sistemi'nden önce uygulanan Bakanlar

Kurulu kararları alındıktan sonra Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir (Tablo 1.2).

Tablo 1.2: Gümrük Mevzuatıyla İlgili Alınan Bakanlar Kurulu Kararları

KONU	RESMÎ GAZETE	
	SAYI	TARİH
2006/10895 Sayılı "Türkiye ile Avrupa Topluluğu Arasında Oluşturulan Gümrük Birliği'nin Uygulanmasına İlişkin Esaslar Hakkında Karar"	26303	28.09.2006
2009/15481 Sayılı "4458 Sayılı Gümrük Kanunu'nun Bazı Maddelerinin Uygulanması Hakkında Karar"	27369	07.10.2009
"İstatistik Pozisyonlarına Bölünmüş Türk Gümrük Tarife Cetveli" (Karar Sayısı 3345)	31350 (1. Mükerrer)	30.12.2020
"İstatistik Pozisyonlarına Bölünmüş Türk Gümrük Tarife Cetveli" (Karar Sayısı 1951)	30994 (1. Mükerrer)	30.12.2019
"İstatistik Pozisyonlarına Bölünmüş Türk Gümrük Tarife Cetveli" (Karar Sayısı 516)	30640 (Mükerrer)	29.12.2018
2017/11170 Sayılı "İstatistik Pozisyonlarına Bölünmüş Türk Gümrük Tarife Cetveli'ne İlişkin Bakanlar Kurulu Kararı (Mülga)"	30287 (3. Mükerrer)	31.12.2017
2014/6706 Sayılı "4458 Sayılı Gümrük Kanunu'nun Bazı Maddelerinin Uygulanması Hakkında Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair Karar"	29092	18.08.2014
2014/6711 Sayılı "Gümrük ve Ticaret Bakanlığının Taşra Teşkilatında Düzenleme Yapılması Hakkında Karar"	29092	18.08.2014
2017/11114 Sayılı "Uyumu Sağlanmış (Armonize) Mal Tanımı ve Kodlama Sistemi Hakkında Uluslararası Sözleşme Uyarınca Uygulanması Gereken Sınıflandırma Görüşleri"	30298 (Mükerrer)	11.01.2018

1.4.6. Cumhurbaşkanlığı Kararları

Türkiye'de 2018 yılında Cumhurbaşkanlığı Hükûmet Sistemi'ne geçilince gümrük mevzuatı; Cumhurbaşkanlığı Kararlarıyla düzenlenmekte, Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmektedir. Gümrük iş ve işlemleriyle ilgili Cumhurbaşkanlığı Kararları, T.C. Ticaret Bakanlığıyla yürütülmektedir. 10.03.2023 tarih 32128 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan İthalatta İlave Gümrük Vergisi Uygulanmasına İlişkin Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair Karar; Cumhurbaşkanlığı tarafından alınmış, karar hükümleri Ticaret Bakanı tarafından yürütülmeye başlanmıştır.

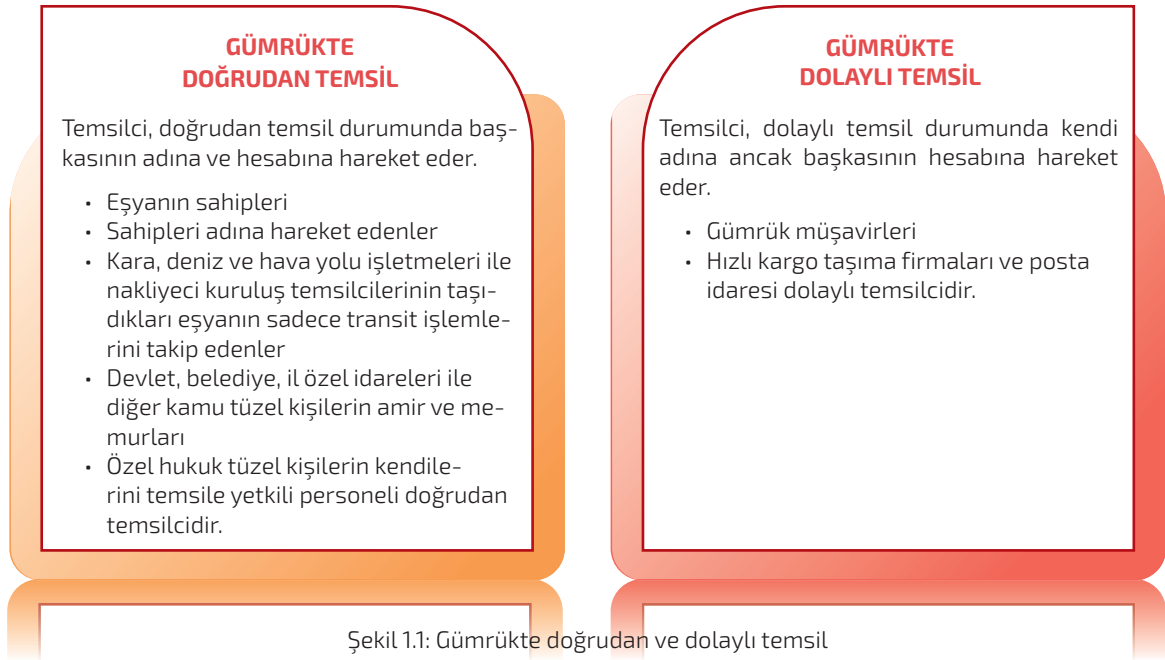

1.5. GÜMRÜKTE TEMSİL

Hazırlık Çalışmaları

1. Temsil kavramı size neler ifade eder?
2. Gümrük iş ve işlemlerinin elektronik ortamda yapılmasının avantajları neler olabilir? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

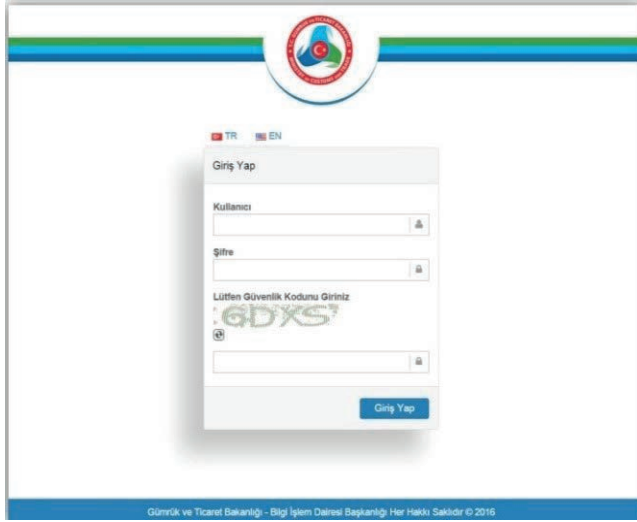
4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun 5. maddesine göre bütün kişiler gümrük mevzuatı ile öngörülen tasarrufları ve işlemleri gerçekleştirmek üzere gümrük idarelerindeki işleri için bir temsilci tayin edebilmektedirler. Gümrükte temsil doğrudan veya dolaylı olabilmektedir (Şekil 1.1).

Şekil 1.1: Gümrükte doğrudan ve dolaylı temsil

Temsilci, temsilin doğrudan veya dolaylı olduğunu beyan etmek ve temsil yetki belgesini ilgili gümrük idarelerine ibraz etmekle yükümlüdür. Gümrük idarelerinde doğrudan temsil yetkisiyle iş takibi yapacak kişilerin kimliklerinin doğru tespit edilmesi ve yetkisiz kişilerin iş takibinin önlenmesi amacıyla kendilerine doğrudan temsilci gümrük işlemi takip kartı verilmektedir. Bu kart, gümrük müdürlüklerince imzalanıp verilmektedir.

Türkiye'de 2000 yılından itibaren "sözlü beyan" dışındaki tüm beyanlar "elektronik ortamda" yapılmakta ve Bilgisayarlı Gümrük Etkinlikleri (BİLGE) olarak adlandırılan elektronik sistem kullanılmaktadır. Doğrudan veya do-

Görsel 1.4: BİLGE sistemi ara yüzü

laylı temsilcilerin söz konusu BİLGE kullanıcı kodu ve şifresine sahip olmaları gerekmektedir (Görsel 1.4).

Herhangi bir gümrük idaresinden alınan BİLGE kullanıcı kodu ve şifresi tüm bilgisayarlı gümrük idarelerinde geçerli olmaktadır. BİLGE kullanıcı kodu ve şifresi, temsilin türüne göre değişmektedir. Gümrük beyannamesi ve özet beyan üretmek için farklı BİLGE kullanıcı kodu ve şifresi verilmektedir.

Gümrük müşavirleri, 4458 sayılı Gümrük Kanunu'na göre gümrük işlemlerini dolaylı temsilci olarak yerine getirirler. Dış ticaret firmaları, gümrük ile ilgili iş ve işlemlerini bizzat takip edebilir ya da gümrük müşaviri yetkilendirebilir. Gümrük işlemlerinin yürütülmesi için noter vekâletnamesi ile gümrük müşavirine yetki verilmesi gerekir. Gümrük müşaviri olabilmek için yükseköğrenim, staj, yardımcılık ve sınav süreci tamamlanmalıdır. Gümrük müşavirliği süreci gümrük müşavir yardımcılığı ile başlamaktadır. Gümrük Kanunu'nun 227. maddesinin 1. fıkrasında gümrük müşavir yardımcısı olabilmek için gerekli şartlar şu şekilde belirtilmiştir (Şekil 1.2):

GÜMRÜK MÜŞAVİR YARDIMCISI OLAMABİLMEK İÇİN GEREKLİ ŞARTLAR

- Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmak,
- Medeni hakları kullanma ehliyetine sahip bulunmak,
- Kamu haklarından mahrum bulunmamak,
- (Değişik:24/10/2019-7190/9 md.) Taksirli suçlar hariç olmak üzere; affa uğramış olsalar dahi, ağır hapis veya beş yıldan fazla hapis ya da kaçakçılık, zimmet, ihtilas, irtikap, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, dolanlı iflas, yalan yere şahadet, suç tasnii, iftira gibi yüz kızartıcı suçlar ile resmi ihale ve alım satımlara fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama, terörün finansmanı, Devlet sırlarını açığa vurma, vergi kaçakçılığı veya vergi kaçakçılığına teşebbüs suçları ile 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamı suçlar ile örgütlü suçlardan hüküm giymemiş olmak,
- Ceza veya disiplin soruşturması sonucunda memuriyetten çıkarılmış olmamak,
- i) Hukuk, iktisat, maliye, işletme, muhasebe, bankacılık, kamu yönetimi, siyasal bilgiler ve endüstri mühendisliği dallarında eğitim veren fakülte ve yüksek okullardan veya denkliği Yüksek Öğretim Kurumunca tasdik edilmiş yabancı yüksek öğretim kurumlarından en az lisans seviyesinde mezun olmak, ii) Diğer öğretim kurumlarından lisans seviyesinde mezun olduktan sonra (i) alt bendinde belirtilen bilim dallarından lisans üstü seviyede diploma almış olmak ya da ön lisans eğitimi veren gümrük, dış ticaret ve Avrupa Birliği konularında uzmanlık programı olan meslek yüksek okullarından mezun olmak,
- Staj amacıyla bir gümrük müşavirinin yanında bir yıl çalışmış olmak,(1)
- Yapılan gümrük mevzuatı ve gümrüğe ilişkin iktisadi, ticari ve mali konuları kapsayan sınavda başarılı olmak,

Şekil 1.2: Gümrük müşavir yardımcısı olabilmenin şartları

Sonraki süreçte iki yıl süre ile gümrük müşavir yardımcılığı yaparak gümrük mevzuatı ve gümrüğe ilişkin iktisadi, ticari ve mali konuları kapsayan sınavda başarılı olan kişiler gümrük müşavirliği yapmaya hak kazanmaktadır.

Gümrük müşavirleri; mesleklerini icra ederken temsille ilgili idari, mali, cezai yetki ve sorumluluk almaktadır. Gümrük müşavirlerinin gümrük mevzuatını bilmelerinin yanı sıra dış ticaretle ilgili ihracat, teşvik, vergi, uluslararası sözleşmeler gibi konulara da hâkim olmaları gerekmektedir. Gümrük müşavirleri özel sektör çalışanı olup gümrük ve dış ticaret mevzuatına hâkim olduklarından dış ticaret firmaları tarafından yetkilendirilebilmektedir. Gümrük müşavirleri, tüzel kişilik ortağı veya serbest meslek erbabı olarak ilgili Gümrük ve Muhafaza Başmüdürlüğüne ve Gümrük Müşavirleri Derneğine kayıtlı olmalıdır. Türkiye’de gümrük müşavirleri, dış ticaret şirketlerine belli bir oranda ortak olarak faaliyet göstermektedir.

1.6. BASİTLEŞTİRİLMİŞ USUL VE YETKİLENDİRİLMİŞ YÜKÜMLÜ STATÜSÜ

Hazırlık Çalışmaları

1. Ticari hayatta resmî işlemleri kolaylaştırmak için neler yapılabilir?
2. İmtiyaz kavramı size neyi çağırıştır? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Türkiye ve diğer ülkeler; gümrük idarelerindeki gümrük iş ve işlemlerinde mümkün olduğunca formaliteleri azaltmaya yönelik düzenlemeler yapmaktadır. Gümrük idarelerindeki iş ve işlemlerin formalitelerini azaltan düzenlemelere “basitleştirilmiş usul” denilmektedir. Gümrük Kanunu’nun 71. maddesinde basitleştirilmiş usulle ilgili gümrük idarelerine çeşitli yetkiler verilmektedir (Şekil 1.3).

Gümrük İdaresi, gümrük beyannamesine eklenmesi gereken belgelerden bazılarının eklenmesine veya kaydedilmesi gereken bazı bilgilerin beyannameye yazılmamasına karar vermede yetkilidir.

Gümrük İdaresi, gümrük beyannamesi yerine idari veya ticari bir belgenin verilmesine karar vermede yetkilidir.

Gümrük idaresi, eşyanın gümrük işlemlerinin kayıt yoluyla yapılmasına izin verme ve buna yönelik düzenlemeler yapmaya yetkilidir.

Şekil 1.3: Gümrük idarelerinin basitleştirilmiş usulle ilgili yetkileri

Yetkilendirilmiş yükümlü; gümrük yükümlülüklerini yerine getiren, kayıt sistemi izlenebilir ve düzenli olan, mali yönden yeterli, emniyet ve güvenlik standartlarına sahip, oto kontrol sistemi olan güvenilir şirketlere gümrük iş ve işlemlerinde birtakım kolaylık, imtiyazlar sağlayan uluslararası bir statüdür. Gümrük Kanunu'nun 5/A maddesinin 3. fıkrasında yetkilendirilmiş yükümlü statüsünün verilmesi, ilgili diğer usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenmiştir.

1.3. Etkinlik

Aşağıdaki soruları cevaplayınız. Cevaplarınızı noktalı alana yazınız.

1. Aşağıda boş bırakılan alana gümrük mevzuatına ilişkin düzenlemeleri genelden özele doğru sıralayarak yazınız.

.....
.....
.....
.....

2. Aşağıda verilen temsil yetkisine sahip kişi ve kurumları sınıflandırarak uygun temsil şekline göre ilgili kutuyu işaretleyiniz.

TEMSİL YETKİSİNE SAHİP KİŞİ VE KURUMLAR	DOĞRUDAN TEMSİL	DOLAYLI TEMSİL
Eşya Sahipleri	.....	.....
Gümrük Müşavirleri	.....	.....
Deniz ve Hava Yolu İşletmeleri Adına Taşınan Eşyanın İşlem Takipçileri	.....	.....
Eşya Taşınmasına İlişkin Nakliye Şirketi Temsilcisi	.....	.....
Hızlı Kargo Taşıma Firmaları	.....	.....
Kamu Tüzel Kişilikleri	.....	.....
Tüzel Kişi Temsilcileri	.....	.....
Posta İdaresi	.....	.....
Gümrük Memurları	.....	.....

3. Basitleştirilmiş usulle ilgili gümrük idarelerine verilen yetkileri aşağıdaki noktalı alana yazınız.

a) .....
.....
.....
b) .....
.....
.....
c) .....
.....
.....

1.7. MENŞE VE GÜMRÜK TARİFESİ İSTATİSTİK POZİSYONU

Hazırlık Çalışmaları

1. Aldığınız bir ürünün Türk menşeli olup olmadığını nasıl anlarsınız?
2. Bir ürünü kıymetli kılan unsurlar neler olabilir? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Eşyanın menşe ve gümrük tarifesi istatistik pozisyonu; eşyanın menşei ve kuralları, gümrük tarifesi, Türk Gümrük Tarife Cetveli, gümrük tarifesi istatistik pozisyonu kavramlarını içermektedir.

1.7.1. Eşyanın Menşei ve Kuralları

Eşyanın menşei, eşyanın nerede üretildiği ya da hangi ülkeye ait olduğunu göstermektedir. Başka bir deyişle eşyanın menşei, malın ekonomik milliyetidir. Gümrük Kanunu'nda "eşyanın tercihli olmayan menşei" ve "eşyanın tercihli menşei" kavramları yer almaktadır. **Eşyanın tercihli menşei**, malı ithal eden ile ihraç eden iki ülke arasında tercihli ticaret anlaşması yapılmışsa eşyanın menşeinin söz konusu anlaşmada yer alan menşe kurallarına göre belirlenmesidir. Tercihli menşe kurallarını sağlayan mallara vergi muafiyeti veya indirimleri yapılmaktadır. **Eşyanın tercihli olmayan menşei**, malı ithal eden ile ihraç eden iki ülke arasında tercihli ticaret anlaşması yapılmamışsa eşyanın menşeinin ülkelerin kendi mevzuatlarında yer alan menşe kurallarına göre belirlenmesidir. Bu bağlamda Türkiye'de eşyanın tercihli olmayan menşeinin belirlenmesinde menşe kuralları gümrük mevzuatına göre belirlenmektedir. Gümrük Kanunu'nun 18. maddesine göre kara suları dâhil olmak üzere tümüyle Türkiye'de elde edilen veya üretilen eşya, Türk menşeli sayılmaktadır.

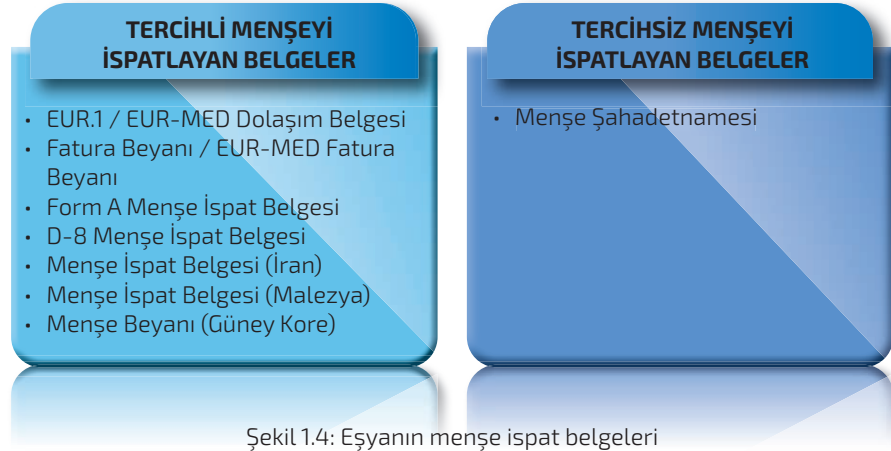
Mal üretiminde birden fazla ülke menşeli girdiler kullanılırken Türkiye'de yeni bir mamul elde edilmesi veya üretimin önemli bir kısmının son işçilik ve montajın yapılması hâlinde ürün, Türk menşeli sayılmaktadır.

Eşyanın Menşeinin Belgelenmesi

Eşyanın menşei, "menşe ispat belgesi" ile belgelenmektedir. Hangi menşe belgesinin düzenleneceği, malın tercihli veya tercihsiz menşe kurallarına dâhil olmasını düzenleyen belgeler şu şekilde gösterilebilir.

Malın tercihli veya tercihsiz menşee kurallarına dâhil olmasını düzenleyen belgeler şu şekilde sıralanabilir (Şekil 1.4).

Şekil 1.4: Eşyanın menşee ispat belgeleri

1.7.2. Gümrük Tarifesi

Gümrük Kanunu'nun 15. maddesinde gümrük tarifesi açıklanmıştır. Gümrük tarifesi; Gümrük Tarife Cetvellerini kapsayan eşyalara uygulanacak gümrük ve ithalat vergi oranları, tercihli tarife uygulamaları, ithalat vergilerine konu eşyalara koşullu olarak uygulanacak muafiyet veya indirim uygulamaları ve diğer tarife uygulamalarıdır.

Gümrük tarifeleri; ad valorem, spesifik ve karma tarife olarak üçe ayrılabilir.

Ad Valorem tarife; ithal edilen eşyaların değeri üzerinden yüzde olarak gümrük vergisi alınmasıdır. Avrupa Birliği (AB) ülkeleri ve bazı ülkeler, eşyanın gümrük kıymetini 1994 yılında kabul edilen Cenevre Kıymet Kodu sistemine göre hesaplamaktadır. 1950 yılından itibaren Türkiye bu tarifeyi kullanmaya başlamıştır.

Spesifik tarife; ithal edilen eşyaların adet, ağırlık ve hacim gibi niceliksel ölçülerine göre birim başına vergi alınmasıdır. Spesifik tarife Türkiye'de 1950 yılına kadar uygulanmıştır.

Karma tarife, eşyaya hem ad valorem hem de spesifik tarife uygulanmasıdır. ABD ve Kanada karma tarifeyi kullanmaktadır.

1.7.3. Türk Gümrük Tarife Cetveli

Gümrük Tarife Cetveli; DGÖ'nün oluşturduğu ve dış ticarete konu olan malların ve ekonomik değerlerinin sınıflandırılmasında kullanılan sistemdir. Uyumu Sağlanmış (Armonize) Mal Tanımı ve Kodlama Sistemi olarak adlandırılan bu sistem ilk defa 1958 tarihinde DGÖ'ye üye ülkeler arasında kullanılmaya başlanmıştır. Türkiye'de DGÖ düzenlemelerine uyum için 14.05.1964 tarihinde 474 sayılı Gümrük Giriş Tarife Cetveli Hakkında Kanun yürürlüğe

girmiştir. **Türk Gümrük Tarife Cetveli**, tekdüzen içerisinde dış ticarete konu olan malların ve ekonomik değerlerin sınıflandırılması indeksi olarak tanımlanmaktadır. Türk Gümrük Tarife Cetveli her yıl DGÖ'ye paralel olarak güncellenmekte ve uygulanmaktadır. Türk Gümrük Tarife Cetveli'nde 21 bölüm ve bu bölümlerle ilgili 99 fasıl yer almaktadır.

1.7.4. Gümrük Tarifesi İstatistik Pozisyonu (GTİP)

Gümrük Tarife İstatistik Pozisyonu (GTİP) Türkiye'de kullanılan Gümrük Tarife Cetveli'ndeki 12 rakamlı koddur. Her bir ülkeye ait tarife cetvelinin esasını Armonize Sistem oluşturmaktadır. **Armonize Sistem**, dış ticaretin konusunu oluşturan tüm mallar için kullanılan uluslararası ticari sınıflandırma sistemidir. Armonize Sistem literatürde, Armonize Mal Tanımı ve Kodlama Sistemi [The Harmonized Commodity Description and Coding Systems (Dış Harminayz Kammaditi Diskiripşin End Kodling Sistims)] olarak bilinmektedir. Armonize Sistem'de dış ticarete konu olan ürünler belirli bir mantık ve sistem içerisinde sınıflandırılmaktadır. DGÖ uluslararası düzeyde Armonize Sistem ile ilgili düzenlemeler yapmaktadır. Türkiye'de tarife cetveli ile ilgili sorumlu kurum T.C. Ticaret Bakanlığıdır. Gümrüklerde, dış ticarete konu olan mallar bu kodlar üzerinden işlem görmektedir. Her bir eşya/eşya grubunun bir GTİP'si bulunmaktadır. GTİP dünyada dış ticarete konu olan tüm malları kapsamaktadır. Başka bir deyişle her bir malın uluslararası anlamda kullanılan 12 haneli GTİP numarası bulunmaktadır.

Örneğin 080222000000 GTİP numarası kabuksuz fındığa (taze/kurutulmuş) aittir.

08: Yenilen meyveler ve sert kabuklu meyveler

0802: Diğer kabuklu meyveler [taze/kurutulmuş (kabuğu çıkarılmış/soyulmuş)]

080222: Fındığı (kabuksuz) temsil etmektedir.

İlk iki rakam fasıl numarasını

İlk dört rakam eşyanın pozisyon numarasını

İlk altı rakam armonize sistem kodunu

İlk sekiz rakam kombine nomanklatör (malları bir dizin hâlinde sınıflandıran sistem) kodunu

On iki rakam ise GTİP'yi oluşturmaktadır.

Araştırınız

Türk Gümrük Tarife Cetveli'nde yer alan bölümleri araştırınız. Bölümlere göre yapılan eşya sınıflandırması doğrultusunda belirlediğiniz örnek eşyalara ait tarife bilgilerini arkadaşlarınızla paylaşınız.

Araştırınız

Belirlediğiniz farklı beş adet ürüne ait GTİP kodunu araştırınız. Araştırma sonuçlarınızı arkadaşlarınızla paylaşınız.

1.4. Etkinlik

Aşağıda verilen soruları cevaplayınız. Cevaplarınızı noktalı alana yazınız.

1. Menşe ve gümrük tarifesi istatistik pozisyonu oluşturan kavramlar nelerdir?

.....

.....

.....

.....

2. Armonize Sistem'in kapsamı ve ilgili düzenleyici kurumun adı nedir?

.....

.....

.....

.....

1.8. GÜMRÜK KIYMETİ VE TESPİTİ

4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun 23. maddesinde ve Gümrük Yönetmeliği'nin 43. maddesinde gümrük kıymeti açıklanmıştır. Gümrük kıymeti, gümrük tarifesinin ve eşya ticaretine ilişkin belirli konularda getirilen tarife dışı düzenlemelerin uygulanması amacıyla Gümrük Kanunu'nda ve Gümrük Yönetmeliği'nde yer alan hükümler çerçevesinde belirlenen kıymettir. 4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun 24. maddesinde ise ithal eşyanın gümrük kıymeti tanımlanmıştır. İthal eşyanın gümrük kıymeti, eşyanın satış bedelidir. Gümrük Yönetmeliği'nin 57. maddesine göre kıymetin tespitinde kullanılacak döviz kuru, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası döviz satış kurları üzerinden Türk lirasına çevrilmelidir.

Eşyanın gümrük kıymetinin hangi yöntemlerle tespit edileceği, 4458 sayılı

Kanun'un 25-26. maddelerinde ve Gümrük Yönetmeliği'nin 45-50. maddelerinde belirtilmiştir (Şema 1.4).

SATIŞ BEDELİ YÖNTEMİ

Satış bedeli yönteminde ithal eşyasının kıymeti eşyanın satış bedelidir. Satış bedeli yöntemine göre gümrük kıymetinin belirlenmesinde, kıymetin belirlendiği sırada eşya bedelinin fiilen ödenmemiş olması halinde, ödemenin gerçekleşeceği tarihte ödenecek olan bedel kıymet tespitine esas alınır.

AYNI EŞYANIN SATIŞ BEDELİ YÖNTEMİ

Satış bedeli yöntemine göre belirlenemeyen ithal eşyasının gümrük kıymeti Türkiye'ye ihraç amacıyla satılarak kıymeti belirlenecek eşya ile aynı veya yakın bir tarihte ihraç edilen aynı eşyanın satış bedelidir. Aynı Eşyanın Satış Bedeli yöntemine göre gümrük kıymeti belirlenirken, kıymeti belirlenecek eşya ile aynı ticari düzey ve yaklaşık aynı miktarda satılan aynı eşyanın satış bedeli kullanılır.

BENZER EŞYANIN SATIŞ BEDELİ YÖNTEMİ

İlk iki yöntemle göre belirlenemeyen ithal eşyasının gümrük kıymeti Türkiye'ye ihraç amacıyla satılarak, kıymeti belirlenecek eşya ile aynı veya yakın bir tarihte ihraç edilen benzer eşyanın satış bedelidir. Benzer Eşyanın Satış Bedeli yöntemine göre gümrük kıymeti belirlenirken, kıymeti belirlenecek eşya ile aynı ticari düzey ve yaklaşık aynı miktarda satılan benzer eşyanın satış bedeli kullanılır.

İNDİRGEME YÖNTEMİ

İndirgeme Yönteminde, kıymeti belirlenecek eşya ya da aynı veya benzer eşya, Türkiye'de ithal edildiği hal ve durumda satılmışsa, bu yöntemle göre ithal eşyasının gümrük kıymetinin belirlenmesinde, bu eşyanın ya da aynı veya benzer ithal eşyasının yurt içindeki satıcıdan müstakil alıcılara kıymeti belirlenecek eşyanın ithal tarihi ile aynı veya yakın bir tarihte yapılan en büyük miktardaki satışına ait birim fiyat esas alınır.

HESAPLANMIŞ KIYMET YÖNTEMİ

Hesaplanmış Kıymet Yöntemine göre ithal eşyasının gümrük kıymeti, hesaplanmış kıymet esas alınarak belirlenir. Bu yöntemin uygulanması için ithalatçının gerekli bilgi ve belgeleri gümrük idaresine ibraz etmesi ve bu bilgi ve belgelerin doğruluğunu ispata hazır olduğunu üretici ülke makamlarından alacağı belge ile tevsik etmesi gerekir.

SON YÖNTEM

İlk beş yöntemle göre belirlenemeyen ithal eşyasının gümrük kıymeti; Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşmasının VII nci Maddesinin Uygulanmasına İlişkin Anlaşmanın, Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşmasının VII nci maddesinin, Gümrük Kanunu ve Gümrük Yönetmeliğinin Eşyanın Gümrük Kıymeti ile ilgili bölüm hükümlerinin, esaslarına ve genel hükümlerine uygun yöntemlerle ve Türkiye'de mevcut hükümler esas alınarak belirlenir.

Şema 1.4: Eşyanın kıymet tespit yöntemleri

Eşyanın kıymet tespit yöntemlerinin kullanılmasında ilk etapta satış bedeli yönteminin kullanılması gerekmektedir. Bu yöntemin kullanılmasını engelleyen bir durumun olması hâlinde ise sırasıyla diğer yöntemlerin izlenmesi ve ilk beş yöntemle göre belirlenemeyen kıymetin son yöntemle göre belir-

lenmesi gerekmektedir. Beyan sahibi yazılı olarak yöntem belirlemek istiyorsa talebinin gümrük idaresince uygun bulunması şartıyla indirgeme yöntemi ile hesaplanmış kıymet yönteminin uygulama sırası değiştirilebilmektedir.

1.9. GÜMRÜK VERGİSİ

Hazırlık Çalışmaları

1. İthal ürünlerden vergi alınıp ihracat ürünlerine vergi muafiyeti ve istisna uygulanmasının amaçları neler olabilir?
2. Yerli ürünlere zarar verebilecek ithalatları önlemek için neler yapılabilir? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun 3. maddesinin 8. fıkrasında Gümrük vergisi tanımlanmıştır. Gümrük vergisi, gümrük mevzuatı uyarınca eşyaya uygulanan ithalat vergilerinin ya da ihracat vergilerinin tümüdür. Bu bağlamda gümrük vergileri, bir ülkenin gümrük bölgesi sınırlarına giren ya da sınırlarından çıkan mallardan gümrük idarelerince alınan vergilerdir. Gümrük vergileri hesaplanırken gümrük yükümlülüğünün başladığı tarihteki gümrük tarifesi dikkate alınmaktadır.

1.9.1. Gümrük Vergisi Çeşitleri

Türkiye'de 4458 sayılı Gümrük Kanunu, gümrük vergisini ithalat ve ihracat vergileri olarak ikiye ayırmıştır. 4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun 3. maddesinin 9. fıkrasında ithalat vergileri tanımlanmıştır. *İthalat vergileri, eşyanın ithalinde ödenecek gümrük vergisi ile diğer eş etkili vergiler ve mali yükleri, tarım politikası veya tarım ürünlerinin işlenmesi sonucu elde edilen bazı ürünlere uygulanan özel düzenlemeler çerçevesinde ithalatta alınacak vergiler ve diğer mali yükleri ifade etmektedir.*

4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun 3. maddesinin 10. fıkrasında ihracat vergileri tanımlanmıştır. *İhracat vergileri, eşyanın ihracatında ödenecek gümrük vergisi ile diğer eş etkili vergiler ve mali yükleri, tarım politikası veya tarım ürünlerinin işlenmesi sonucu elde edilen bazı ürünlere uygulanan özel düzenlemeler çerçevesinde ihracatta alınacak vergiler ve diğer mali yüklerdir.*

1.9.2. Gümrük Vergilerinden Muafiyet ve İstisna

18.05.2017 tarih ve 30070 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan İhracat, Transit Ticaret, İhracat Sayılan Satış ve Teslimler ile Döviz Kazandırıcı Hizmet ve Faaliyetlerde Vergi, Resim ve Harç İstisnası Hakkında Tebliğ (İhracat: 2017/4)

ile ihracat kapsamındaki iş ve işlemlere vergi, resim ve harç muafiyeti getirilmiştir. Tebliğ'de muafiyetin kapsamı belirtilmiştir (Şekil 1.5).

İhracat, ihracat sayılan satış ve teslimler, döviz kazandırıcı hizmet ve faaliyetler ile transit ticaretin finansmanında kullanılmak kaydıyla bankalarca kullanılan her türlü sevk öncesi ve sevk sonrası krediler ve firmaların sağladıkları prefinansmanlar ile bunların geri ödenmesi,

İhracatla ilgili işlem yapan bankaların, faktoring şirketlerinin, sigorta şirketlerinin, noterlerin ve diğer kuruluşların ihracat, ihracat sayılan satış ve teslimler ile döviz kazandırıcı hizmet ve faaliyetlerle ilgili olarak yapmış oldukları bütün hizmet ve muameleler dolayısıyla kendi lehlerine her ne nam ile olursa olsun nakden veya hesaben aldıkları paralar ve kambiyo işlemleri,

Dâhilde işleme rejimi kapsamında yapılan ithalat ve/veya yurt içi alımlar ile ilgili işlemler ve bunların finansmanı amacıyla kullanılan krediler,

İhracat karşılığı yapılacak her türlü ödemeler, ihracat, ihracat sayılan satış ve teslimler, döviz kazandırıcı hizmet ve faaliyetler ile transit ticaretle ilgili işlemler ve bu işlemler sebebiyle düzenlenen kağıtlar.

Şekil 1.5: İhracatta vergi, resim ve harç muafiyetinin kapsamı

Türkiye'de yerli üretimi teşvik etmek, yabancı pazardaki yerli ürünleri artırmak ve yabancı menşeli ürünlerle rekabet etmek amacıyla ithal edilen mallardan gümrük vergileri ve diğer vergiler alınmaktadır. Diğer yandan ihracata konu olan mallar ise gümrük vergisinden istisnadır. 3065 sayılı Katma Değer Vergisi (KDV) Kanunu'na göre ihracat teslimleri KDV'den, 4760 sayılı Özel Tüketim Vergisi (ÖTV) Kanunu'nda ise ekli listede yer alan malların ihracatı ÖTV'den istisnadır. Başka bir deyişle ihracat ürünlerinden alınan KDV ve ÖTV, ihracat gerçekleştikten sonra iade edilmektedir.

İhracat işlemlerinde sadece bazı ürünler (fındık ve deri gibi) için ihracat sırasında Destekleme ve Fiyat İstikrar Fonu kesintisi yapılmakta, Dâhilde İşleme Rejimi kapsamında telafi edici vergi alınmaktadır.

1.9.3. İthalatta Alınan Vergiler ve Kesintiler

Türkiye'de ithalat işlemlerinden gümrük vergilerinin yanı sıra mali mevzuat, dış ticaret mevzuatı ve diğer mevzuatlara dayanılarak farklı vergi, fon ve kesintiler tahsil edilmektedir (Şekil 1.6).

Şekil 1.6: İthalat işlemlerinden tahsil edilen vergi, fon ve kesintiler

1.9.3.1. Vergiler

İthalat işlemlerinden gümrük vergisi, ilave gümrük vergisi, katma değer vergisi ve özel tüketim vergisi alınmaktadır.

Gümrük vergisi, ithal edilen eşyanın GTİP'sine göre belirlenmekte ve eşyanın CIF (Navlun ve sigorta masrafları ödenmiş) değeri üzerinden hesaplanmaktadır. İthalat işlemlerinde uygulanan gümrük vergisi oranları, İthalat Rejimi Kararlarına ekli listeler ile belirlenmektedir. Bu listelerde ülke veya ülke gruplarına uygulanan vergi oranları yer almaktadır. Ekli listeleri T.C. Ticaret Bakanlığı güncellemekte ve yılın ilk gününden itibaren uygulamaya sokacak şekilde Resmî Gazete'de yayımlamaktadır.

İlave gümrük vergisi, ayrı bir vergi olmayıp mevcut gümrük vergileri oranlarında artış yapılması niteliğini taşımaktadır. İlk defa 2011 yılında tekstil ve hazır giyim ürünlerinde uygulanmaya başlanmıştır. İlave gümrük vergisiyle yerli ürünleri teşvik etmek amaçlanmıştır. İlave gümrük vergisi koymaya Cumhurbaşkanı yetkilidir. Son olarak 24.02.2022 tarih 5207 sayılı Cumhurbaşkanı Kararı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır. Bu Karar'la bazı eşyalara ithalatta uygulanacak ilave gümrük vergisi kaldırılmıştır.

Katma değer vergisi (KDV), mal ve hizmet teslimlerinden alınan, mal veya hizmeti teslim alanın teslim edene ödediği dolaylı vergi türüdür. 3065 sayılı KDV Kanunu'na göre ithalat istisnaları dışında kalan her türlü mal ve hizmet ithalatından KDV alınmaktadır. İthalattan alınan KDV, gümrük idaresi tarafından hesaplanmakta, gümrük vergisi ile birlikte ve aynı anda tahsil edilmektedir. İthal ürünlere uygulanan KDV oranları 3065 sayılı KDV Kanunu'na ekli listelere göre belirlenmektedir. Buna göre KDV Ekli (I) (Gıda Maddeleri, Diğer Mal ve Hizmetler) sayılı listede yer alan teslim ve hizmetler için %1, Ekli (II) (Tekstil ve Tekstil Türevleri, Diğer Mal ve Hizmetler) sayılı listede yer alan teslim ve hizmetler için %8 olarak hesaplanmaktadır. Ekli listelerde olmayan ithal ürünlere ise KDV %18 olarak hesaplanmaktadır.

488 sayılı Damga Vergisi Kanunu'na göre ithalat işlemlerinden (binde) %9,48 oranında **damga vergisi** kesintisi yapılmaktadır.

Özel tüketim vergisi (ÖTV), ithalatta gümrük yükümlülüğü oluştuğunda ithalat vergilerine tâbi olmayan işlemlerde ise gümrük beyannamesinin tes-cilinde alınan dolaylı vergidir. Bu vergi türü, tüketimi azaltılmak istenen ÖTV Kanunu'na ekli ürünlere uygulanmaktadır.

1.9.3.2. Ticaret Politikası Önlemleri Kapsamındaki Mali Yükler

İthalat işlemlerinde ticaret politikası önlemleri kapsamındaki mali yükler; dampedinge karşı vergi, ek mali yükümlülük ve sübvansiyona karşı telafi edici vergidir.

3577 sayılı İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesi Hakkında Kanun'un 2. mad-

desinde damping tanımlanmıştır. **Damping**, bir malın Türkiye'ye ihraç fiyatının benzer malın normal değerinin altında olmasıdır. Dampinge karşı telafi edici vergilerle firmalardan kaynaklanabilecek haksız rekabet önlenmek amaçlanmıştır.

İthalat işlemlerinde vergi ve benzeri yükümlülükler 2976 sayılı Dış Ticaretin Düzenlenmesine Dair Kanun ile **ek mali yükümlülükler** getirilebilmektedir. Yerli üreticiye zarar verebilecek ithalatlar, T.C. Ticaret Bakanlığı tarafından gözetlenmekte ve gerektiğinde gümrük vergileri artırılmakta veya ek mali yükler getirilmektedir.

3577 sayılı İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesi Hakkında Kanun'un 2. maddesinde **sübvansiyon tanımlanmıştır**. *Sübvansiyon, menşe veya ihracatçı ülkenin fayda sağlayan, doğrudan veya dolaylı mali katkısını veya GATT olarak bilinen Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşması 1994 [The General Agreement on Tariffs and Trade (Düzenli Egrimint on Terifs end Tireyd)]'ün XVI. maddesi çerçevesinde herhangi bir gelir veya fiyat desteğidir. Sübvansiyona karşı telafi edici vergilerle devlet desteklerinin suistimalleri önlenmek amaçlanmıştır.*

1.9.3.3. Diğer Kesintiler

İthalat işlemlerinden yapılan diğer kesintiler; toplu konut fonu, kaynak kullanımını destekleme fonu, çevre katkı payı, tek ve maktu vergidir.

Toplu konut fonu, İthalat Rejim Kararı'na Ekli III (işlenmiş tarım ürünleri) ile Ekli IV (balık ve diğer su ürünleri)'te bulunan ürünlerden alınmaktadır. Toplu konut fonu hesaplanırken gümrük yükümlülüğünün doğduğu tarihte yürürlükte olan miktar ve oranlar dikkate alınmakta, fon tutarları gümrük idarelerince tahsil edilmektedir. Gümrük vergilerinden muaf olarak gerçekleştirilen ithalatlardan toplu konut fonu alınmamaktadır.

Kaynak kullanımını destekleme fonu; mal mukabili, vadeli akreditif ve kabul kredili ödeme şekilleri ile yapılan ithalat işlemlerinden alınmaktadır. Kaynak kullanımını destekleme fonu, ithalat gümrük işlemlerine başlamadan önce %6 oranında bankalar üzerinden T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığına ödenmektedir. Kaynak kullanımını destekleme fonunun tahsilatının takibini gümrük idareleri yapmaktadır.

Çevre katkı payı; 2872 sayılı Çevre Kanunu'na göre çevre kirliliğinin önlenmesi, çevrenin iyileştirilmesi ve çevre ile ilgili yatırımların desteklenmesi amacıyla ithalat işlemlerinden alınmaktadır. Çevre Kanunu'nun 18. maddesinin "a" bendinde çevre katkı payının "ithal edilen kontrole tabi yakıt ve atıkların CIF bedelinin %1'i ile hurdaların CIF bedelinin binde beşi oranında alınacak miktar" olduğu belirtilmektedir. Çevre katkı payları, T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığına aktarılmaktadır. İthalat sırasında çevre katkı payının yatırıldığına dair belge gümrük beyannamesine eklenmektedir.

Tek ve maktu vergi, ticari nitelikte olmayan, vergiye tabi eşyadan ve sınır ticareti kapsamında ithal edilecek eşyadan ithalat vergileri yerine geçen tarife üzerinden alınmaktadır. Tek ve maktu verginin uygulamada ticari nitelikte olmayan posta veya hızlı kargo taşımacılığıyla getirilen eşya ile yolcunun yanında getirdiği vergiye tabi eşya, sınır ticareti kapsamında ithal edilen eşya ve sınır ticareti kapsamında değerlendirilen standart depo limitini aşan eşya olmak üzere üç türü mevcuttur.

TRT bandrolü; televizyon, radyo, cep telefonu, video gibi cihazlarla radyo ve televizyon yayınlarını alabilen cihazların ithalatından alınan ücrettir. TRT Gelirleri Kanunu'na göre TRT bandrolü gümrük idarelerince tahsil edilerek TRT'ye aktarılmaktadır.

1.10. GÜMRÜKTE BEYAN VE MUAYENE

Hazırlık Çalışmaları

1. Aldığınız bir gıda ürünün T.C. Tarım ve Orman Bakanlığının kontrolünden geçmesinin önemi nedir?
2. Havaalanlarında ne tür kontroller yapılmaktadır? Dış ticarete tüm gıda ürünlerinin giriş ve çıkışının tamamen serbest olmasının sonuçları neler olabilir? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Gümrük beyanı, gümrüğe giriş yapacak veya gümrükten çıkış yapacak eşyanın gümrük işlemlerinin yapılabilmesi için bu eşya ve yapılan dış ticaret rejimi hakkında gümrük idaresine detaylı bildirimde bulunmaktır.

Gümrük Kanunu'nun 59. maddesine göre "gümrük beyanı"; yazılı ve sözlü olarak, bilgisayar veri işleme tekniği ve eşya sahibinin söz konusu eşyayı bir gümrük rejimine tabi tutma isteğini ifade ettiği herhangi bir tasarruf yoluyla yapılabilmektedir. Fakat uygulamada beyanın bilgisayar veri işleme tekniği ile yapılması esastır. Bunun için BİLGE yazılımı kullanılmaktadır.

Her ihracat beyannamesinin tescilinden önce ihracatçı Birliği onayı gerekmekte bu bağlamda, Birlik Kayıt Numarası ve Birlik Onay Kodu beyannameye kaydedilmek zorundadır. Birlik Onay Kodu bulunmayan gümrük beyannameleri onaylanmamaktadır. Gümrük beyannamesi, gümrük müdürlüklerindeki veri giriş salonlarından ya da Elektronik Veri Değişimi [Electronic Data Interchange (Elektronik Data İntirçenç)] (EDI) yazılımı ile dış ticaret firmaları tarafından elektronik olarak doldurulabilmektedir. Gümrük beyannamesi doldurulurken ihraç edilecek ürünün GTİP'si de beyan edilmelidir.

İhraç edilen eşyanın "satış faturası" gümrük beyannamesine eklenmek zorun-

dadır. Fakat e-fatura mükelleflerinin bunun yerine faturaya ilişkin Tek Pencere Sistemi (TPS) üzerinden oluşturulan 23 haneli kodu gümrük beyannamesinin 44 numaralı hanesine beyan etmeleri yeterli olmaktadır. İhraç edilen ürünün çeşidine ve ihracatın yapıldığı ülkeye göre gümrük beyannamesine eklenmesi gereken belgeler değişebilmektedir.

Gümrükte muayene; gümrük beyannamesi, ekli belgeler ve gerektiğinde eşyanın gümrükteki personel tarafından kontrol edilmesidir. Gümrük beyannamesi tescil edildiği zaman muayeneyi gerçekleştirecek gümrük personeli ve muayenenin çeşidi sistem tarafından elektronik ortamda otomatik olarak belirlenmektedir. Gümrük beyanının gümrük idaresi tarafından kontrol edilmesi anlamına da gelen gümrükte muayene hem ihracat hem de ithalat işlemlerinde dört yöntemle yapılmaktadır. Bunlar; kırmızı, sarı, mavi ve yeşil hat yöntemleridir (Şema 1.5).

Şema 1.5: Gümrükte muayene

Kırmızı Hat Kontrolü: "Fiziki muayene" olarak da bilinen yöntemde eşya ve belgeler kontrol edilmektedir. Fiziki muayenede; haricî muayene (eşyanın ambalajı açılmaksızın yapılan muayene), kısmi muayene (eşyadan alınan örnek miktarın incelenmesi) ve tam muayene (eşyanın tamamının incelenmesi) yöntemleri kullanılmaktadır. Koşullara göre bu yöntemlerden hangisinin kullanılacağı gümrük idareleri tarafından belirlenmektedir.

Sarı Hat Kontrolü: "Belge kontrolü" olarak bilinen bu yöntemde genellikle eşya incelenmesi yapılmamakta, gümrük beyannamesindeki bilgiler ile bu beyannameye ekli belgelerdeki bilgiler karşılaştırılmaktadır. Fakat karşılaştırmalarda ciddi bir farklılık tespit edilirse gümrük idaresi eşyayı fiziki olarak muayene edebilmektedir.

Mavi Hat Kontrolü: Gümrük beyannamelerine ait gümrük beyanının kontrolü, eşyanın sahibine tesliminden sonra yapılmaktadır. Bu yöntemde eşyanın belge kontrolü veya fiziki muayene yapılmamaktadır. Yöntem, yetkilendirilmiş yükümlü sertifikasına veya T.C. Ticaret Bakanlığı tarafından belirlenen onaylanmış kişi statüsüne sahip olanlara uygulanmaktadır.

Yeşil Hat Kontrolü: Gümrük beyanı kapsamındaki eşya, belge kontrolüne veya fiziki muayeneye tabi tutulmamaktadır.

Beyanın kontrolü ve eşyanın muayenesi sonucunda gümrük beyanının doğruluğu tespit edildiğinde gümrük idaresi eşyanın teslim edilmesine ve ülkeden çıkışına izin vermektedir. Aksi hâlde tespit edilen farklılığın özelliğine göre gümrük mevzuatı kapsamında işlem yapılabilen, para cezaları uygulanabilmektedir.

1.5. Etkinlik

1. Aşağıda verilen vergi, fon ve kesintiler başlığı altındaki ifadelerin başındaki rakamdan sonraki noktalı alana, bağlı oldukları ilgili bölümlerin başındaki harfleri yazarak eşleştiriniz.

VERGİ, FON VE KESİNTİLER		İLGİLİ BÖLÜMLER
1	Gümrük Vergisi	A) Ticaret Politikası Önlemleri Kapsamındaki Mali Yükler B) Vergiler C) Diğer Kesintiler
2	Toplu Konut Fonu	
3	Tek ve Maktu Vergi	
4	Katma Değer Vergisi	
5	Çevre Katkı Payı	
6	Dampinge Karşı Vergi	
7	İlave Gümrük Vergisi	
8	Sübvansiyona Karşı Telafi Edici Vergi	
9	Özel Tüketim Vergisi	
10	Kaynak Kullanımını Destekleme Fonu	
11	Ek Mali Yükümlülük	

2. Gümrük muayene yöntemlerini nelerdir? Cevabınızı aşağıdaki noktalı alana yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

1.11. GÜMRÜK REJİMLERİ

Gümrük rejimi, eşyanın gümrük mevzuatında belirlenen usul ve esaslar içerisinde bir gümrük rejimine tabi tutulmasıdır. Gümrük mevzuatında; serbest dolaşıma giriş, transit, gümrük antrepo, dâhilde işleme, gümrük kontrolü altında işleme, geçici ithalat, hariçte işleme ve ihracat rejimi olmak üzere sekiz gümrük rejimi ve söz konusu rejimlerin işleyiş kuralları yer almaktadır.

1.11.1. Serbest Dolaşıma Giriş Rejimi

Serbest dolaşıma giriş rejimi; gümrüğe konu olan işlem, kesin ve bedelli ithalat olduğunda uygulanan gümrük rejimidir. Serbest dolaşıma giriş rejiminde genel olarak ithalatçı, dolaylı temsil durumunda gümrük müşaviri, gümrük idaresi, taşıyıcı işletme olmak üzere dört taraf bulunmaktadır.

1.11.2. Transit Rejimi

Transit rejimi, 4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun 84-92. maddelerinde açıklanmıştır. **Transit rejimi**, *ithalat vergileri (KDV, ÖTV ve diğer vergiler) ve ticaret politikası önlemlerine tabi tutulmayan serbest dolaşıma girmemiş, ihracatla ilgili gümrük işlemleri tamamlanmış eşyanın gümrük gözetimi altında Türkiye Gümrük Bölgesi içindeki bir noktadan diğerine taşınmasında uygulanan gümrük rejimidir. Gümrük Kanunu'na göre transit rejime konu olan eşya; yabancı bir ülkeden bir diğer yabancı ülkeye, yabancı bir ülkeden Türkiye'ye, Türkiye'den yabancı bir ülkeye, bir iç gümrük idaresinden diğer bir iç gümrük idaresine taşınabilmektedir. Transit rejiminde taraflar; genel olarak asıl sorumlu, hareket gümrük idaresi ve varış gümrük idaresidir.*

1.11.3. Gümrük Antrepo Rejimi

4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun 93-107. maddelerinde gümrük antreposu ve gümrük antrepo rejimi açıklanmıştır. **Gümrük antreposu**, *gümrük gözetimi altında bulunan eşyanın konulması amacıyla kurulan ve kuruluşunda aranılacak koşulları ve nitelikleri yönetmelikle belirlenen yerdir (Görsel 1.5). Gümrük antrepo rejimi; ithalat vergilerine ve ticaret politikası önlemlerine tabi tutulmamış ve serbest dolaşıma girmemiş eşyanın, gümrük antrepasına alınması hâlinde ihracata ilişkin önlemler-*

Görsel 1.5: Antrepo

den yararlanabilecek serbest dolaşımında bulunan eşyanın, bir gümrük antreposuna konulmasına ilişkin hükümleri belirleyen gümrük rejimidir. Gümrük antrepo rejiminde taraflar genellikle ithalatçı, ihracatçı, antrepolar ve antrepo olarak kabul gören yerler, dolaylı temsil durumunda gümrük müşaviri, gümrük idaresi, taşıyıcı işletmedir.

1.11.4. Dâhilde İşleme Rejimi

Dâhilde İşleme Rejimi (DİR), ihraç ürünlerinin rekabet gücünü artırmak ve ihraç edilen ürünleri çeşitlendirmek amacıyla yurt içinde bulunmayan ham madde, yardımcı malzeme ve benzerlerinin gümrük muafiyetleri uygulanarak ithal edilmesine olanak sağlayan ekonomik temelli (Türkiye'deki üreticilerin ekonomik çıkarlarını gözeten) bir gümrük rejimidir. DİR'de taraflar; ithalatçı, T.C. Ticaret Bakanlığı, dolaylı temsil durumunda gümrük müşaviri, gümrük idaresi ve taşıyıcı işletmedir.

4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun 108. maddesine göre DİR'in 2 uygulaması bulunmaktadır. **Şartlı muafiyet sistemi**, ithal edilen emtia işlem görerek ihraç edildikten sonra teminatın ilgili firmaya iade edilmesi şeklinde DİR'den yararlandırılmasıdır. Uygulamada en çok şartlı muafiyet sistemi tercih edilmektedir. **Geri ödeme sistemi**, ithal edilen emtia işlenmiş ürünlerin üretiminde kullanıldıktan sonra ihraç edildiğinde söz konusu eşyanın serbest dolaşıma girdiği zaman tahsil edilen ithalat vergilerinin iadesi şeklinde DİR'den yararlandırılmasıdır. **Söz konusu rejimler** uygulanırken "Dâhilde İşleme İzin Belgesi"nin alınması gerekmektedir. Bu belgenin alınması için elektronik ortamda T.C. Ticaret Bakanlığına, DİR izni almak için ise yine elektronik ortamda ilgili gümrük idaresine müracaat edilmelidir.

1.11.5. Gümrük Kontrolü Altında İşleme Rejimi

4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun 123. maddesinde gümrük kontrolü altında işleme rejimi tanımlanmıştır. **Gümrük kontrolü altında işleme rejimi**, serbest dolaşıma girmemiş eşyanın Türkiye Gümrük Bölgesinde, ithalat vergilerine veya ticaret politikası önlemlerine tabi tutulmaksızın, niteliğini veya durumunu değiştiren işlemlere tabi tutulmaları ve bu işlemlerden elde edilen ürünlerin gümrük vergileri üzerinden serbest dolaşıma girmelerine ilişkin hükümlerin uygulandığı rejimdir. **Bu rejim de DİR gibi ekonomik temelli bir rejimdir. Ürün; önce ihracatçı firma tarafından ithal edilmekte, işlem gördükten sonra ise ihraç edilmektedir.**

Gümrük kontrolü altında işleme rejimi için başvurular, TPS veri işleme tekniği yoluyla ilgili gümrük idaresine yapılmaktadır. Firmaların gümrük kontrolü altında işleme rejiminden faydalanabilmeleri için Türkiye Gümrük Bölgesinde yerleşik olmaları gerekmektedir. Gümrük kontrolü altında işleme rejiminin DİR'den farkı, her ürün veya ürün grubuna uygulanamamasıdır. Gümrük kontrolü altında işleme rejiminin tarafları; ihracatçı, yetkili gümrük

idaresi, yetkilendirilmiş gümrük müşaviri, dolaylı temsil durumunda gümrük müşaviridir.

1.11.6. Geçici İthalat Rejimi

4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun 128. maddesinde geçici ithalat rejimi tanımlanmıştır. *Geçici ithalat rejimi, serbest dolaşıma girmemiş eşyanın ithalat vergilerinden tamamen ya da kısmen muaf olarak ve ticaret politikası önlemlerine tabi tutulmaksızın, Türkiye Gümrük Bölgesi içinde kullanılması ve bu kullanım sırasındaki olağan yıpranma dışında, herhangi bir değişikliğe uğramaksızın yeniden ihracına olanak sağlayan hükümlerin uygulandığı rejimdir.*

Türkiye'de geçici ithalat rejimi Gümrük Kanunu, Gümrük Tebliği ve 31 Mart 2004 tarih 5108 sayılı Kanun'la kabul edilen ve uluslararası nitelikteki geçici ithalat sözleşmesine göre şekillenmektedir. Geçici ithalat rejimi için başvurular, benzer rejimlerdeki gibi TPS veri işleme tekniği yoluyla ilgili gümrük idaresine yapılmaktadır.

1.11.7. Hariçte İşleme Rejimi

Hariçte işleme rejimi; serbest dolaşımdaki eşyanın işlem, tamir veya yenilenmesi için Türkiye Gümrük Bölgesinden geçici olarak ihraç edilmesi ve bu faaliyetler sonucunda elde edilen ürünün ithal vergilerinden kısmi veya tam muafiyet suretiyle yeniden serbest dolaşıma girmesiyle ilgili hükümlerin uygulandığı rejimdir. Hariçte işleme rejimi; yurt dışındaki ucuz iş gücü ve teknolojiye yararlanmak, yerli üretimi teşvik etmek amaçlarıyla yapılmaktadır. Hariçte işleme rejiminde genel olarak taraflar; ithalatçı, T.C. Ticaret Bakanlığı, dolaylı temsil durumunda gümrük müşaviri, gümrük idaresi, taşıyıcı işletmedir.

1.11.8. İhracat Rejimi

4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun 150. maddesinde ihracat rejimi tanımlanmıştır. *İhracat rejimi, serbest dolaşımda bulunan eşyanın ihraç amacıyla Türkiye Gümrük Bölgesi dışına çıkışına ilişkin hükümlerin uygulandığı rejimdir. İhracat rejiminde amaç; ihracatın ülke ekonomisi yararına olacak şekilde düzenlenmesi, desteklenmesi ve geliştirilmesidir. 22.12.1995 tarihli ve 95/7623 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla yürürlüğe konulan İhracat Rejimi Kararı'na dayanılarak çıkarılan İhracat Yönetmeliği'nde "kayda bağlı ihracat" ve "konsinye ihracat" gibi özellik arz eden ihracat türleri yer almaktadır.*

Kayda bağlı ihracat, gümrük beyannamesinin, ihracattan önce İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliğince kayda alındığı ihracat şeklidir. Konsinye ihracat, kesin satışı daha sonra yapılmak üzere yurt dışındaki alıcılara, komisyonculara, ihracatçının yurt dışındaki şube veya temsilciliklerine mal gönderilmesidir.

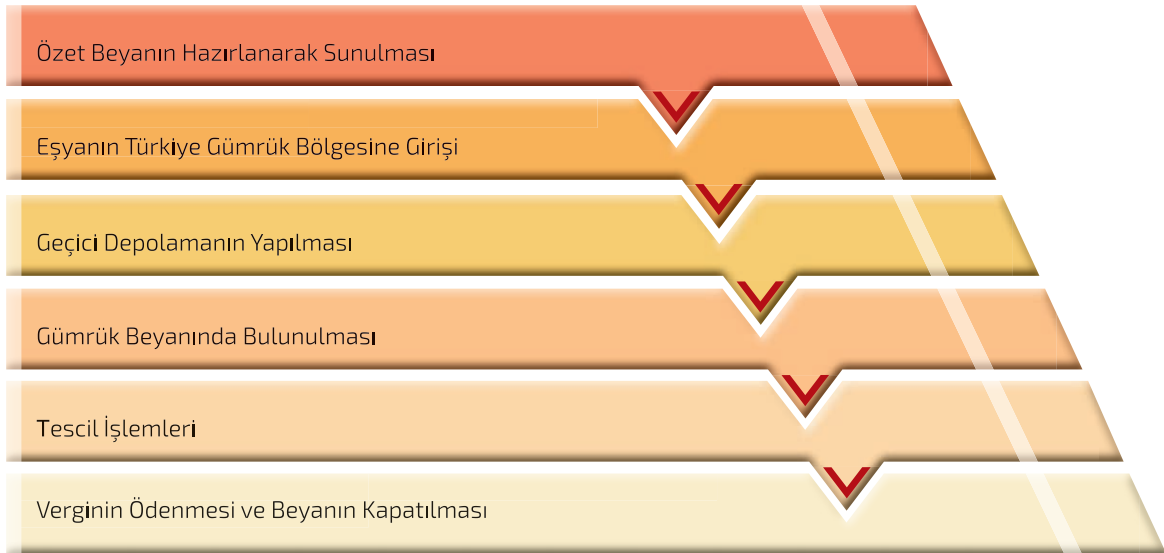

1.12. GENEL GÜMRÜK İŞLEMLERİ

Hazırlık Çalışmaları

1. Yurt dışına seyahat etmek için yapılması gereken işlemler nelerdir?
2. Sizce dış ticaret yapmanın ülke ekonomisine katkıları neler olabilir?
Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Genel gümrük işlemleri, gümrük idarelerinin ve dış ticaret firmalarının gümrük mevzuatı ile ilgili diğer düzenlemeler kapsamında yerine getirdiği işlemlerden oluşmaktadır. Gümrük işlemleri, BİLGE yazılımıyla elektronik ortamda yapılmaktadır. Bu yazılım, eşyanın gümrüğe girişinden çıkışına kadar tüm işlemlerin bilgisayar ortamında yürütülmesini sağlamaktadır. Gümrük idarelerine verilecek formlar BİLGE yazılımıyla elektronik olarak doldurabilmektedir. Genel gümrük işlemleri sırasıyla; özet beyanın hazırlanarak sunulması, eşyanın Türkiye Gümrük Bölgesine girişi, geçici depolamanın yapılması, gümrük beyanında bulunulması, tescil işlemleri, verginin ödenmesi ve beyanın kapatılması aşamalarından oluşmaktadır (Şema 1.6).

Şema 1.6: Genel gümrük işlemleri

1.12.1. Özet Beyanın Hazırlanarak Sunulması

Özet beyan; gümrük işlemine konu olan eşyanın herhangi bir gümrük rejimine tabi tutulmadan önce taşıyıcı işletme, beyan sahibi veya temsilcisi tarafından genel bilgiler (taşıyıcı firma, gümrük idaresi, taşıt bilgileri vb.) ve eşyaya ilişkin bilgilerin verildiği gümrük işlemidir. 4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun 35/A maddesine göre Türkiye Gümrük Bölgesinin kara suları veya hava sahasından gümrük bölgesi içinde durmaksızın geçen taşıt araçları ile taşınan eşya hariç olmak üzere Türkiye Gümrük Bölgesine getirilen eşya için özet beyan verilmektedir. Özet beyanlar, giriş gümrük idaresine verilmektedir. Giriş gümrük idaresine gerekli bilgilerin derhâl iletilebildiği veya elektronik ortamda erişiminin sağlandığı hâllerde, özet beyanın giriş gümrük idaresinden başka bir gümrük idaresine verilmesine izin verebilmektedir. Müsteşarlık, yükümlünün bilgisayar sistemindeki özet beyan bilgilerine erişilebilmesi hâlinde, özet beyan yerine bir bildirimde bulunulmasını kabul edebilmektedir.

Özet beyan, eşya Türkiye Gümrük Bölgesine getirilmeden önce verilmektedir. Eşyanın Türkiye Gümrük Bölgesine getirilmeden önce özet beyanın ibraz edilme süresi, bu süreye getirilebilecek istisnalar ve bu süreye ilişkin değişiklikler, özet beyandan vazgeçilebilmesine dair şartlar, özel durumlar ile belirli eşya trafiği, taşıma şekli ve yükümlü türleri ile özel güvenlik önlemleri uluslararası anlaşmalar dikkate alınarak yönetmelik ile düzenlenmektedir.

1.12.2. Eşyanın Türkiye Gümrük Bölgesine Girişi

4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun 33. maddesine göre eşyalar, Türkiye Gümrük Bölgesinin gümrük kapılarından gümrük bölgesine girebilmektedir. Giriş ve çıkış kapıları ile bunları birbirine bağlayan yollar, hava taşıtlarının Türkiye Gümrük Bölgesi'nde inebilecekleri gümrük işlemi yapılan havalimanları ilgili kamu kuruluşlarının görüşleri alınıp Müsteşarlıkça tespit edilerek Resmî Gazete'de yayımlanmaktadır.

Türkiye Gümrük Bölgesine gelen eşya, getiren kişi ya da duruma göre eşyanın gelişinden sonra taşıma sorumluluğunu üstlenen kişi tarafından gümrüğe sunulmaktadır. Eşya, bulunduğu taşıt araçlarından gümrük idarelerinin belirledikleri veya uygun gördükleri yerlerde söz konusu idarelerin izni ile boşaltılabilmekte veya aktarılabilmektedir. Gümrüğe sunulan eşyaya gümrükçe onaylanmış bir işlem veya kullanım belirlenmesi zorunludur.

1.12.3. Geçici Depolamanın Yapılması

4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun 47. maddesine göre eşya, gümrüğe sunulmasından sonra gümrükçe onaylanmış bir işlem veya kullanıma tabi tutuluncaya kadar geçici depolanan eşya statüsünde bulunur ve bu şekilde adlandırılır. Aynı Kanun'un 48. maddesine göre geçici depolanan eşya, sadece

gümrük idarelerinin uygun gördüğü yerlerde ve bu idarelerin belirlediği koşullarda depolanabilir. Gümrük idareleri, geçici depolanan eşya için tahakkuk edebilecek gümrük vergilerinin ödenmesini sağlamaya yönelik eşya sahibinden teminat isteyebilmektedir.

1.12.4. Gümrük Beyanında Bulunulması

4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun 59. maddesinde gümrük beyanının yazılı olarak, bilgisayar veri işleme tekniği yoluyla; sözlü olarak, eşya sahibinin bu eşyayı bir gümrük rejimine tabi tutma isteğini ifade ettiği herhangi bir tasarruf yoluyla yapılabileceği belirtilmektedir. İthalat işlemleri gümrük müdürlüğüne yazılı olarak bildirilirken gümrük beyannamesi formu kullanılmaktadır. İthalatta doldurulan gümrük beyannameleri; gönderici/alıcı firma bilgileri, tarife, kıymet, menşe, varsa ödenecek vergiler, taşıma bilgileri, ilgili diğer belgeler gibi bilgilerden oluşmaktadır.

1.12.5. Tescil İşlemi

Tescil işlemi, 4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun 61. maddesi 1. fıkrasında tanımlanmıştır. *Tescil işlemi, beyana ilişkin bilgilerin yerel alan ağı veya geniş alan ağı üzerinden gümrük bilgisayar sistemine girilerek sistem tarafından tescil tarihi ve sayısı verilmesi ya da beyanname veya beyanname hükmündeki belgenin üzerine mühür vurularak sıra numarası ile tarih konulması ve bu beyannameye ait bilgilerin tescil defterine yazılmasıdır.*

Elektronik ortamda verilen bilgiler BİLGE sistemine aktarılmaktadır. BİLGE sistemine kaydedilen gümrük beyannamesine sistem tarafından değişmeyen bir tescil numarası verilmektedir. Tescil numarası; gümrük kodunu, cari yılın son iki hanesini, yapılan işlemin ithalat (IM), ihracat (EX) veya transit (TR) olarak çeşidini ve tescil sıra numarasını içermektedir.

1.12.6. Verginin Ödenmesi ve Beyanın Kapatılması

Gümrük beyanları gümrük idarelerince kontrol edilirken gerek görülmesi hâlinde eşya muayeneye tabi tutulmakta daha sonra da ödenmesi gereken vergiler belirlenmektedir. Gümrük beyannamesi yeşil hatta işlem görürse veya herhangi bir hatta yönlendirilmezse vergilerin ödenmesine sistem izin verir ve vergiler ödendikten sonra beyanname "kapanmış" veya "kapatılabilir" statüye gelir. Beyanname doğrudan kırmızı hatta atanırsa veya yetkili memur tarafından kırmızı hatta yönlendirilirse sistem, vergilerin ödenmesine izin vermemektedir.

1.6. Etkinlik

Aşağıda verilen soruları cevaplayınız. Cevaplarınızı noktalı alana yazınız.

1. Gümrük mevzuatında yer alan rejimler nelerdir?

.....
.....

2. Genel gümrük işlem aşamaları nelerdir? Sırasıyla yazınız.

.....
.....

1.13. GÜMRÜK CEZALARI

Hazırlık Çalışmaları

1. Kanunlara uyulmamasının ne gibi sonuçları olabilir?
2. Gümrük kaçakçılığı kavramı size ne ifade etmektedir? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Gümrük mevzuatına uyanların haklarının korunması, mevzuat kurallarını bilerek veya farkında olmadan ihlal edenlerin ise ihlallerinin niteliğine göre yaptırımlara tabi tutulması amacıyla gümrük cezaları uygulanmaktadır. Gümrük mevzuatında niteliğine göre ihlaller tanımlanmakta, adli ve idari nitelikte yaptırımlara yer verilmektedir.

1.13.1. Gümrük Cezalarıyla İlgili Genel Hükümler

Gümrük mevzuatında idari yaptırım kararlarının gümrük idare amirleri veya yardımcıları tarafından verileceği belirtilmektedir. 4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun 231-233. maddeleri, Gümrük Yönetmeliği'nin ise 579-581. maddeleri gümrük cezalarının genel hükümleriyle ilgilidir. Gümrük cezalarıyla ilgili genel hükümler; ceza koyan çeşitli kanunlara göre takibat yapılması, ceza kararlarının verilmesi, tebliği ve kayda geçirilmesi, yanlış izahat verilmesi ve para cezalarının dağıtımıyla ilgilidir.

1.13.2. Vergi Kaybına Sebep Olan İşlemlerin Cezaları

4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun 234-238. maddeleri, Gümrük Yönetmeliği'nin ise 582-583. maddeleri vergi kaybına sebep olan işlemlerin cezala-

ıyla ilgilidir. Gümrük Kanunu'nda vergi kaybına sebep olan işlemlerin cezaları ilgili rejime göre genel hatlarıyla şu şekilde sıralanabilmektedir (Şekil 1.7):

Gümrük Tarifesini oluşturan unsurlarda veya vergilendirmeye esas olan sayı, baş, ağırlık gibi ölçülerinde aykırılık görüldüğü ve beyana göre hesaplanan ithalat vergileri ile muayene sonuçlarına göre alınması gereken ithalat vergileri arasındaki fark %5'i aştığı takdirde, ithalat vergilerinden ayrı olarak bu farkın üç katı para cezası alınır.

Kıymeti üzerinden ithalat vergilerine tabi eşyanın beyan edilen kıymeti, 23 ila 31 inci maddelerde yer alan hükümler çerçevesinde belirlenen kıymete göre noksan bulunduğu takdirde, bu noksanlığa ait ithalat vergilerinden başka vergi farkının üç katı para cezası alınır.

Satış birimine göre miktar itibarıyla %5'i geçmeyen bir fark ile maddi hesap hatasından doğan noksan kıymet beyanlarında, bu farklıklara ait ithalat vergilerinden başka vergi farkının yarısı tutarında para cezası alınır.

Dâhilde işleme rejimi, gümrük kontrolü altında işleme rejimi ve tam muafiyet suretiyle geçici ithalat rejimi hükümlerine tabi eşyaya ilişkin olarak yapılan beyan ile muayene ve denetleme veya teslimden sonra kontrol sonucunda; birinci fıkrada belirtilen farklılıkların tespiti durumunda vergi farkının yarısı tutarında idari para cezası verilir.

Serbest dolaşıma giriş rejimine tabi tutulan eşyaya ilişkin olarak, yapılan beyan ile muayene ve denetleme veya teslimden sonra kontrol sonucunda eşyanın genel düzenleyici idari işlemlerle ithalinin yasaklanmış olduğunun tespiti hâlinde, varsa eşyanın fark gümrük vergilerinin alınmasının yanı sıra, gümrüklenmiş değerinin dört katı idari para cezası verilir.

Eşyanın değersiz, artık veya atık madde olması durumunda, idari para cezası; dökme hâlinde gelen eşya için ton başına otuz bin Türk Lirası, ambalajlı gelmesi halinde kap başına altı yüz Türk Lirası olarak hesaplanır ve eşya yurtdışı edilir.

Eşyanın ithali, belli kuruluşların vereceği ve gümrük idaresine ibrazı veya beyanı zorunlu olan lisans, izin, uygunluk belgesi veya bu belgeler yerine geçen bilgiye bağlı olmasına rağmen, eşya belge veya bilgiye tabi değilmiş ya da belge veya bilgi alınmış gibi beyanda bulunulduğunun tespit edilmesi hâlinde, varsa eşyanın fark gümrük vergilerinin alınmasının yanı sıra, gümrüklenmiş değerinin iki katı idari para cezası verilir.

Eşyanın ihracı, belli kuruluşların vereceği ve gümrük idaresine ibrazı veya beyanı zorunlu olan lisans, izin, uygunluk belgesi veya bu belgeler yerine geçen bilgiye bağlı olmasına rağmen, eşya belge veya bilgiye tabi değilmiş ya da belge veya bilgi alınmış gibi beyanda bulunulduğunun tespit edilmesi hâlinde, gümrüklenmiş değerinin onda biri kadar idari para cezası verilir.

Türkiye Gümrük Bölgesine getirilen ve varış gümrük idaresine karayolu ile sevk edilmek üzere transit rejimine konu edilen serbest dolaşımda olmayan eşyanın, yapılan kontrol veya muayene sonucunda, farklı çıkan eşyanın gümrük vergileri toplamının beyan edilen eşyanın gümrük vergileri toplamından fazla olması durumunda farklı çıkan eşyaya ilişkin gümrük vergilerinin iki katı idari para cezası verilir.

Farklı çıkan eşyanın beyan edilen eşyadan farklı şekilde, ithalinin lisansa, şarta, izne, kısıntıya veya belli kuruluşların vereceği uygunluk veya yeterlilik belgesine tabi olması durumunda farklı çıkan eşyanın gümrüklenmiş değerinin iki katı idari para cezası verilir.

Beyana göre eksik olduğunun tespit edilmesi hâlinde, eksik çıkan eşyaya ilişkin gümrük vergilerinin alınmasının yanı sıra eşyanın gümrük vergilerinin iki katı idari para cezası verilir.

Gümrük antrepolarında veya gümrük idaresince eşya konulmasına izin verilen yerlerde yapılan sayımlarda kayıtlara göre fazla eşya çıkması halinde, bu eşyanın 177 ila 180 inci madde hükümlerine göre tasfiyeye tabi tutulmasının yanı sıra, fazla çıkan eşyaya ait ithalat veya ihracat vergileri tutarı kadar para cezası alınır.

Gümrüksüz satış mağazalarından hak sahibi olmayanlara satış yapılması halinde satışa konu eşyaya, hak sahibi olmakla birlikte limit üstü satış yapılması halinde de limit üstü eşyaya ait ithalat vergilerinin yanı sıra bu vergilerin üç katı para cezası verilir.

Verilen özet beyan veya özet beyan olarak kullanılan ticari veya resmi belgelerdeki kayıtlı miktara göre noksan çıkan kapların mahrecinden yüklenmemiş veya yanlışlıkla başka yere çıkartılmış veya kaza ve avarya sonucunda yok olmuş veya çalınmış bulunduğu gümrük idaresince belirlenecek süre içinde kanıtlanamadığı takdirde bu noksan kaplara ait eşyadan tarife pozisyonuna veya tarife pozisyonu tespit edilemiyor ise cinsine ve türüne göre tarifede dâhil olduğu faslın en yüksek vergiye tabi pozisyonuna göre hesaplanacak gümrük vergileri kadar para cezası alınır.

Verilen özet beyan veya özet beyan olarak kullanılan ticari veya resmî belgelerdeki kayıtlı miktara göre fazla çıkan kapların yanlışlıkla mahrecinden fazla olarak yüklenmiş olduğu gümrük idaresince belirlenecek süre içinde kanıtlanamadığı takdirde, söz konusu eşyaya el konularak mülkiyetinin kamuya geçirilmesine karar verilir, 177 ila 180 inci madde hükümlerine göre tasfiyeye tabi tutulur ve eşyanın CIF kıymeti kadar para cezası alınır.

Eşyanın, yapılacak tebligat tarihinden itibaren altmış gün içinde gümrükçe onaylanmış başka bir işlem veya kullanıma tabi tutulmaması hâlinde, ayrıca gümrük vergileri tutarında idari para cezası verilir.

Şekil 1.7: Vergi kaybına sebep olan işlemlerin cezaları

1.13.3. Usulsüzlük Cezaları

4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun 239-241. maddeleri, Gümrük Yönetmeliği'nin ise 584. maddesi usulsüzlük cezalarıyla ilgilidir. Gümrük Kanunu'nda yer alan usulsüzlük cezaları genel hatlarıyla sıralanabilmektedir (Şekil 1.8).

İthalat veya ihracat vergilerinden muaf eşyayı belirlenen gümrük kapıları dışında başka yerlerden izinsiz olarak ithal veya ihraç veya bunlara teşebbüs edenlerle, bu tür eşyayı gümrük işlemlerini yaptırmaksızın yurda sokanlar veya çıkarılanlar ile buna teşebbüs edenlerden, söz konusu eşyanın ithalata konu olması halinde, CIF değerinin, ihracata konu olması halinde ise FOB değerinin onda biri oranında para cezası alınır.

Gümrük vergileri ödenmek suretiyle ihraç edilebilen eşyayı, gümrük işlemlerine tabi tutmaksızın veya gümrük vergileri kısmen veya tamamen ödenmeksizin Türkiye Gümrük Bölgesinden çıkarılana eşyanın gümrük vergilerinin yanı sıra bu vergilerin iki katı idari para cezası verilir.

Bu Kanun'da ayrı bir ceza tayin edilmiş haller saklı kalmak üzere, bu Kanuna ve bu Kanunda tanınan yetkilere dayanılarak çıkarılan ikincil düzenlemelerle getirilen hükümlere aykırı hareket edenlere söz konusu düzenlemelerde açıkça öngörülmesi kaydıyla altmış TL usulsüzlük cezası uygulanır.

Bu Kanunun 218 inci maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca Bakanlıkça belirlenen azami bedellere uyulmaması halinde her bir işlem için beş bin Türk lirası usulsüzlük cezası uygulanır.

Şekil 1.8: Usulsüzlük cezaları

1.13.4. Cezalara İtirazın Esasları

4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun 242-245. maddeleri, Gümrük Yönetmeliği'nin ise 585-590. maddeleri cezalara itirazın esaslarıyla ilgilidir. Yükümlüler; kendilerine tebliğ edilen gümrük vergileri, cezalar ve idari kararlara karşı tebliğ tarihinden itibaren on beş gün içinde bir üst makama, üst makam yoksa aynı makama verecekleri bir dilekçe ile itiraz edebilmektedirler.

İdareye intikal eden itirazlar, otuz gün içinde karara bağlanarak ilgili kişiye tebliğ edilmektedir. İtiraz reddedilirse gümrük işleminin yapıldığı yerdeki idari yargı mercilerine başvuru yapılabilmektedir. Yükümlüler, ayrıca gümrük vergilerinin hesaplanmasında esas alınan kimyevi tahlil sonuçlarına karşı tebliğden itibaren on beş gün içinde gümrük ve muhafaza başmüdürlüğüne yazılı olarak itiraz edebilirler.

Gümrük idarelerince düzenlenen ek tahakkuk ve ceza kararı muhteviyatı alacaklar için yükümlü veya ceza muhatabı tarafından uzlaşma başvurusu yapılabilmektedir. Uzlaşıldığı takdirde uzlaşılan gümrük vergileri ve cezalar, uzlaşma tutanağının tebliğinden itibaren bir ay içinde ödenmektedir.

1.7. Etkinlik

Aşağıda cezai işlem gerektiren durumlar belirtilmektedir. Cezai işlem gerektiren durumlara ilişkin tahakkuk eden cezayı örnekteki gibi karşısındaki noktalı alana yazınız.

CEZAI İŞLEM GEREKTİREN DURUMLAR	TAHAKKUK EDEN CEZA
Örnek Almanya'ya gönderilen malın ağırlık ölçülerinde aykırılık görülmüştür. Malın beyana göre hesaplanan ithalat vergileri ile muayene sonuçlarına göre alınan ithalat vergileri arasında %5'i aşan bir fark belirlenmiştir.	Ortaya çıkan farkın üç katı para cezası
1. İhracat vergisinden muaf eşya, belirlenen gümrük kapısı dışındaki bir kapıdan yurt dışına çıkartılmıştır.	.....
2. Gümrük antrepolarında yapılan sayımda kayıtlara göre fazla eşya çıkmıştır.	.....
3. Eşya, yapılan tebligat tarihinden itibaren altmış gün içinde gümrükçe onaylanmış başka bir işlem veya kullanıma tabi tutulmamıştır.	.....
4. Gümrük işlemleri yapılmadan bir eşyanın ülkeye girişi yapılmıştır.	.....
5. Gümrüksüz satış mağazalarından hak sahibi olmayanlara satış yapılmıştır.	.....

A) Aşağıdaki cümlelerin başındaki boşluğa ifade doğru ise "D", yanlış ise "Y" yazınız.

1. (...) Yetkilendirilmiş yükümlü, gümrük iş ve işlemlerinde kolaylık ve imtiyazlar sağlayan uluslararası bir statüdür.
2. (...) Gümrük mevzuatı, ülkenin tüm gümrük idarelerinde gümrük işlemlerinin aynı şekilde yapılmasını sağlar.
3. (...) Gümrük rejimi, eşyanın Türkiye Gümrük Bölgesinde serbest dolaşıma girip girmediği yönünden durumunu ifade etmektedir.
4. (...) İhracat gümrük idaresi, yurt dışından getirilen eşyaya ilişkin işlemlerin yapıldığı yerdir.
5. (...) 4458 sayılı Gümrük Kanunu, gümrük rejim ve uygulamaları arasında birlik sağlayan hükümleri içermektedir.

B) Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan noktalı yerlere, doğru ifadeleri yazınız.

6. Bir ülkeye giren veya bir ülkeden çıkan eşyanın ilgili rejime göre idari işlemlerinin, kontrolünün ve vergisinin tahsilinin yapıldığı yere ..... denir.
7. Dünya Gümrük Örgütü uluslararası ticarete konu olan malları sınıflandırmak için ..... oluşturmuştur.
8. Gümrük Kanunu'nun yönetmelikle öngördüğü konuları düzenlemek amacıyla Gümrük Kanunu'yla birlikte ..... yayımlanmıştır.
9. İhraç edilecek ürünlerde kullanmak şartıyla yurt içinde bulunmayan ham maddelerin gümrük muafiyetleri uygulanarak ithal edilmesini sağlayan rejime ..... denir.
10. Gümrük mevzuatıyla ilişkili genelgesi ..... yayımlamaktadır.

C) Aşağıda verilen soruların doğru cevabını işaretleyiniz.

11. Aşağıdakilerden hangisi Gümrük Mevzuatı ile ilgili kanunlardan biri değildir?

- A) Gümrük Kanunu
- B) Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu
- C) Gümrük Giriş Tarife Cetveli Kanunu
- D) Sermaye Piyasası Kanunu
- E) Dış Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun

12. Aşağıdakilerden hangisi gümrükte "dolaylı temsilci" sayılmaktadır?

- A) Eşyanın sahipleri
- B) Eşyanın sahipleri adına hareket edenler
- C) Gümrük müşavirleri
- D) Kamu tüzel kişilerin amir ve memurları
- E) Özel hukuk tüzel kişilerinin temsilcileri

13. Aşağıdakilerden hangisi tercihi menşeyi ispatlayan belgelerden biri değildir?

- A) EUR.1 / EUR-MED dolaşım belgesi
- B) EUR-MED fatura beyanı
- C) Form A menşe ispat belgesi
- D) D-8 menşe ispat belgesi
- E) Menşe şahadetnamesi

14. Aşağıdakilerden hangisi ayrı bir vergi olmayıp mevcut gümrük vergileri oranlarında artış yapılması niteliğini taşımaktadır?

- A) İlave gümrük vergisi
- B) Dampinge karşı vergi
- C) Çevre katkı payı
- D) Tek ve maktu vergi
- E) Kaynak kullanımını destekleme fonu

15. Gümrük vergileriyle ilgili cezalara ve idari kararlara karşı itiraz süresi kaç gündür?

- A) 5
- B) 15
- C) 25
- D) 35
- E) 45

16. Aşağıdakilerden hangisi Türkiye'de kullanılan Gümrük Tarife Cetvelindeki 12 rakamlı koddur?

- A) Gümrük tarife cetveli
- B) Gümrük tarifesi istatistik pozisyonu
- C) Gümrük kıymeti
- D) Gümrük yükümlülüğü
- E) Gümrük vergisi

17. Gümrük kıymetinin belirlenmesinde, kıymetin belirlendiği sırada eşya bedelinin fiilen ödenmemiş olması hâlinde, ödemenin gerçekleşeceği tarihte ödenecek olan bedelin kıymet tespitine esas alındığı yöntem hangisidir?

- A) Hesaplanmış kıymet
- B) İndirgeme
- C) Benzer eşyanın satış bedeli
- D) Aynı eşyanın satış bedeli
- E) Satış bedeli

Ç) Aşağıdaki soruların cevaplarını noktalı alana yazınız.

18. Genel gümrük işlemleri sırasıyla hangi aşamalardan oluşmaktadır?

.....
.....
.....

19. Gümrük idarelerindeki iş ve işlemlerin formalitelerini azaltan düzenlemeler olarak adlandırılan "basitleştirilmiş usul" ile ilgili gümrük idarelerine hangi yetkiler verilmiştir?

.....
.....
.....

20. Türkiye'de ihraç edilen mallara vergi muafiyetleri ve istisnaların uygulanmasının, ithal edilen mallardan ise vergi alınmasının amacı nelerdir?

.....
.....
.....

İHRACAT MEVZUATI

KONULAR

- 2.1. İHRACAT REJİMİ
- 2.2. DÂHİLDE İŞLEME REJİMİ
- 2.3. HARİÇTE İŞLEME REJİMİ
- 2.4. VERGİ, RESİM, HARÇ İSTİSNASI İLE İLGİLİ GENEL BİLGİLER
- 2.5. UYGULAMALI İHRACAT SÜRECİ

<http://kitap.eba.gov.tr/KodSor.php?KOD=35700>

NELER ÖĞRENECEKSİNİZ?

- İhracat rejimi
- Dâhilde işleme rejimi
- Hariçte işleme rejimi
- Vergi, resim, harç istisnası ile ilgili genel bilgiler
- Uygulamalı ihracat süreci

TEMEL KAVRAMLAR

dâhilde işleme, harç, hariçte işleme, ihracat, rejim, resim, tebliğ, vergi, yönetmelik

2.1. İHRACAT REJİMİ

Hazırlık Çalışmaları

1. İhracata yönelik mevzuatın ihracatçılar için daha kolay uygulanabilmesinin sonuçları neler olabilir?
2. Gönderilen malın alıcısı tarafından gümrükten çekilmemesi satıcı açısından ne tür problemler oluşturabilir? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Gümrük ve ihracat mevzuatlarına uygun olarak bir malın Türkiye Gümrük Bölgesi dışına veya serbest bölgelere çıkartılması ihracat yapıldığını gösterir. Yapılan ihracata ilişkin işlemler ve mal çıkışları, T.C. Ticaret Bakanlığı tarafından kabul edilen ihracat şekil ve kriterlerine uygun olarak gerçekleştirilmelidir. Türkiye'de ihracata ilişkin mevzuat kapsamı, geniş ve dar olarak iki farklı şekilde değerlendirilebilir (Şekil 2.1). Dış ticarete ilişkin tüm mevzuat hükümleri; uygulama ile ilgili kurum ve kuruluşların görev dağılımları da dâhil olmak üzere kapsamlı bir bakış açısı, geniş anlamda bir ihracat mevzuatı oluşturmaktadır. Dar anlamda ihracat mevzuatında ise ihraç edilecek ürünlere yönelik uygulama süreçlerinin ele alındığı daha temel bir bakış açısı söz konusudur.

Şekil 2.1: Türkiye ihracatına ilişkin mevzuat kapsamı

Temel anlamda ihracat uygulamalarını yönlendiren mevzuat hükümleri İhracat Rejim Kararı doğrultusunda şekillenmektedir. **İhracat Rejimi Kararı (95/7623)**, ihracat mevzuatını düzenlemeye yönelik hükümlerin en önemli

bölümünü oluşturmaktadır. İhracatla ilgili tüm işlemler İhracat Rejimi Kararı doğrultusunda çıkarılan yönetmelik, tebliğ ve ilgili kurumlar için oluşturulan talimatlar kapsamında yürütülmektedir. Ayrıca ihracat yapılacak ülkeler ile ikili ve çok taraflı anlaşmaların olması durumunda bu anlaşma hükümlerinin de ihracat uygulamalarında dikkate alınması gerekir.

Bilgi Notu

10.7.2018 tarihli ve 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile Dış Ticaret Müsteşarlığının bağlı olduğu T.C. Ekonomi Bakanlığı kapatılarak T.C. Ticaret Bakanlığına devredilmiştir. T.C. Ticaret Bakanlığı bünyesinde ihracatla ilgili işlemlerin yürütülmesi için İhracat Genel Müdürlüğü faaliyet göstermektedir.

İhracat Rejimi Kararı'nın amacı ülke ekonomisine katkı sağlayacak şekilde ihracatın düzenlenmesi, geliştirilmesi ve desteklenmesi için ihracat yapmaya yetkili makamı ve uygulanacak esasları oluşturmaktır.

İhracat Rejimi Kararı kapsamında yapılacak desteklemeler; 88/13384 sayılı Kararı'n 1 inci maddesine göre Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası nezdindeki Destekleme ve Fiyat İstikrar Fonu, diğer ilgili fon ve kaynaklarla sağlanır.

İhracat Rejimi Kararının 3. maddesinde Dış Ticaret Müsteşarlığının bağlı olduğu Bakanlık, **ihracatta yetkili merci** olarak kabul edilmektedir.

10.07.2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Kararname'de İhracat Genel Müdürlüğünün görev ve yetkileri şu şekilde sıralanır:

Madde 452- (1)

- a) İhracatın kalkınma planları ve yıllık programlardaki ilke, hedef ve politikalar yönünde ülke ekonomisi yararına düzenlenmesini, desteklenmesini ve geliştirilmesini sağlamak,
- b) Kamu kurum ve kuruluşlarına çeşitli mevzuatla verilmiş yetkilerin kullanımında ihracata ilişkin politikaların uygulanmasına dair esasları düzenlemek, uygulamalarla ilgili kuruluşlar arasında koordinasyonu temin etmek ve anılan kurumların ihracata ilişkin yeni düzenlemeleri ile ilgili görüş bildirmek,
- c) İhracatın geliştirilmesi ve yönlendirilmesine ilişkin madde ve ülke bazında gerekli tedbirleri almak ve düzenlemeleri yapmak, ihracatın madde ve ülke bazında geliştirilmesi imkânlarını ve bu imkânlardan azami döviz gelirleri sağlama yollarını araştırmak ve önerilerde bulunmak, ihracatçıları bu konularda eğitmek,
- ç) Ülke ihracatında veya dünya ithalatında öne çıkan pazarları düzenli olarak izlemek; bu pazarları ihracatçılara duyurmak, ihraç potansiyeli arz eden ürün ve ürün gruplarını tespit etmek ve ihracatı bu alanlara yönlendirmek amacı ile gerekli düzenlemeleri yapmak ve uygulamaları sağlamak,
- d) İhracat Rejimi Kararı da dâhil olmak üzere, ihracata dair mevzuatı hazırlamak ve uygulamak, ihracatın desteklenmesi ve yönlendirilmesi konularında gerekli tedbirleri hazırlamak, uygulamak, uygulamayı takip etmek ve değerlendirmek,
- e) İhracata konu tarım ürünlerinin destekleme alım fiyatlarının belirlenmesine yönelik hazırlıkları yapmak ve destekleme stoklarının ihracat yoluyla değerlendirilmesini sağlamak.

- rilmesine ilişkin esasları tespit etmek, uygulamak ve uygulanmasını sağlamak,
- f) İhracata yönelik krediler ve diğer Devlet destekleri ile ilgili olarak madde ve ülke politikalarına ilişkin esasların belirlenmesi amacıyla çalışmalar yapmak ve ilgili birim ve kuruluşlara iletmek,
- g) Bağlı muamele ve off-set gibi karşılıklı ticaret uygulamalarının usul ve esaslarını belirlemek,
- ğ) Türkiye İhracatçılar Meclisi ve İhracatçı Birlikleri ile ilgili mevzuatı hazırlamak ve yayımlamak, Türkiye İhracatçılar Meclisi ve İhracatçı Birliklerinin çalışmalarına yardımcı olmak, çalışmalarını izlemek ve denetlemek, Destekleme ve Fiyat İstikrar Fonundan ihracata yönelik Devlet destekleri ile Dâhilde işleme rejimi konularında Türkiye İhracatçılar Meclisi, İhracatçı Birlikleri ve ilgili diğer kurum ve kuruluşları görevlendirmek,
- h) Destekleme ve Fiyat İstikrar Fonundan ihracata yönelik Devlet destekleri ile dâhilde işleme rejimi konularında uygulama stratejileri belirlemek,
- ı) Ülke ihracatının geliştirilmesini teminen yurt içinde ve yurt dışında ticaret ve alım heyetlerini ve yurt dışı fuar ve sergi düzenlenmesine ilişkin esasları belirlemek, yurt dışı fuar ve sergiler düzenlemek veya düzenlettirmek,
- i) (Ek:RG-7/7/2021-31534-C.K-79/3 md.) Mal ihracatının geliştirilmesi, Türk malı algısının yurt dışı pazarlarda güçlendirilmesi ve ihracat pazarlarımızın çeşitlendirilmesi amacıyla tanıtım faaliyetlerini yürütmek, bu kapsamda uluslararası EXPO, fuar, kongre, konferans, seminer, sergi, reklam kampanyaları ve benzeri faaliyetleri organize etmek, tanıtıma yönelik diğer kurum ve kuruluşlarla ilgili çalışmaları takip ve koordine etmek,
- j) (Ek:RG-7/7/2021-31534-C.K-79/3 md.) Uluslararası EXPO, fuar, kongre, sergi, konferans, ticaret ve alım heyeti, tanıtım organizasyonu ve benzeri programlara yönelik sponsorluk, reklam, tanıtım, danışmanlık, organizasyon ve benzeri faaliyetlere ilişkin destek programlarını hazırlamak, uygulamak veya uygulanmasını sağlamak,
- k) Sınır ve kıyı ticareti ile ilgili düzenlemeleri yapmak, kalkınma planları ve yıllık programlardaki ilke, hedef ve politikalar yönünden ihracatın; ihracat ve ithalat politikalarının hedefleri de gözetilerek teşvik ve yönlendirilmesi konularında öngörülen ihracatı teşvik tedbirlerini hazırlamak, uygulamak, uygulamayı takip etmek ve değerlendirerek gerekli tedbirleri almak, ihracatı teşvik kararları ve bu kararlara istinaden ilgili mevzuatı düzenlemek, ihracat projelerini değerlendirerek uygun görülenleri İhracatı Teşvik Belgesine bağlamak, uygulamada çıkan ihtilaflarda ilgili kuruluşlara görüş vermek, ihracatı teşvik belgesi şart ve niteliklerine aykırı davranışlara gerekli müeyyideleri uygulamak,
- l) İhracatın desteklenmesine ve ihracat ürünlerinin ülke ve pazarlarının çeşitlendirilmesini sağlamaya yönelik markalaşma ve kümeleşme faaliyetleri, Ar-Ge ve teknoloji geliştirme, elektronik ticaret, yurt dışı pazarlara giriş, yurt içi ve yurt dışı uluslararası fuarlara katılım, organizasyon ve benzeri her türlü destek programlarını hazırlamak, uygulamak, diğer kurum ve kuruluşlar eliyle uygulanmasını sağlamak,
- m) İhracatın desteklenmesi amacıyla, uluslararası uygulamalar da dikkate alınarak dâhilde işleme ve hariçte işleme rejimlerine ilişkin dış ticaret politikalarının belirlenmesi amacıyla çalışmalar yapmak,
- n) Bakan tarafından verilen diğer görevleri yapmak.

Dış Ticaret Müsteşarlığı'nın bağlı olduğu Bakanlık, yukarıda sayılan yetkilerin kullanılması sırasında, mevzuat hükümleri çerçevesinde; İhracatçı Birlikleri, Türkiye İhracatçılar Meclisi, İhracatı Geliştirme Etüd Merkezi, uluslararası gözetim şirketleri ve ilgili diğer kurum ve kuruluşları görevlendirebilir.

İhracat Genel Müdürlüğü bünyesinde 16 Daire Başkanlığı bulunmaktadır. Teşkilat yapısını oluşturan daire başkanlıkları şu şekilde gösterilir (Şekil 2.2):

1. Mevzuat ve Koordinasyon Daire Başkanlığı
2. Tarım Ürünleri Daire Başkanlığı
3. Kimya Ürünleri ve Özel İhracat Daire Başkanlığı
4. Maden, Metal ve Orman Ürünleri Daire Başkanlığı
5. Tekstil ve Konfeksiyon Ürünleri Daire Başkanlığı
6. Makine, Otomotiv, Elektrik ve Elektronik Ürünleri Daire Başkanlığı
7. Markalaşma ve Tasarım Destekleri Daire Başkanlığı
8. KOBİ ve Kümelenme Destekleri Daire Başkanlığı
9. Fuar İzinleri ve Destekleri Daire Başkanlığı
10. Pazara Giriş ve Uluslararası İlişkiler Daire Başkanlığı
11. Ar-Ge, İzleme ve Değerlendirme Daire Başkanlığı
12. E-İhracat, Dijital Pazarlama, Davranışsal Kamu Politikaları ve Yeni Nesil Teknolojiler Daire Başkanlığı
13. Ticaret Organizasyonları ve Tanıtım Daire Başkanlığı
14. Ticari Bilgi ve İletişim Hizmetleri Daire Başkanlığı
15. Kadın ve Genç Girişimciler İhracat Daire Başkanlığı
16. Birlikler ve Destek Hizmetleri Daire Başkanlığı

Şekil 2.2: İhracat Genel Müdürlüğü teşkilat yapısı

İhracat Rejimi Kararı'nın 4. maddesinde ihracat serbestisi ve ihracatın koordinasyonu açıklanmaktadır. **İhracat serbestisine** göre ihracat rejimi kapsamında kanun, kararname ve uluslararası anlaşmalarla ihracı yasaklanmış olanlar dışındaki tüm malların ihracı serbesttir.

İhracatın koordinasyonu; ihracata ilişkin esas ve uygulamaları, kullanılacak belgeleri ve ihracat faaliyetlerinin koordineli bir şekilde yürütülmesini kapsar. İhracat yapacak kurum ve kuruluşlar tarafından ilgili mevzuatlara uygun bir şekilde ihracat yapılmalıdır. Gereklik hâlinde ilgili Bakanlığın uygun görüşü alınmalıdır. İhracat işlemlerinde, ilgili mevzuatla belirtilen belgeler dışında herhangi bir belge aranmaz. İhracat işlemlerinin süratle tamamlanması için kamu kurum ve kuruluşları tarafından gerekli düzenlemeler yerine getirilir.

İhracata kısıtlama veya yasaklama getirilmesine yönelik kanun ve kararname hazırlanma aşamasında ilgili Bakanlığın görüşü alınır. Uluslararası ticarete çeşitli nedenlerle ülkeler bazı malların ihracatına ilişkin kısıtlama ve yasaklama getirmektedir. Türkiye'de **ihracı yasak ve ön izne bağlı mallar** İhracat Rejim Kararı'nın Ekinde belirtilmektedir (EK-I). Buna göre kanun, kararname ve uluslararası anlaşmalarla ihracı yasaklanmış veya belli bir merciin ön iznine bağlanmış olan mallar dışındaki tüm malların Türkiye'den ihraç edilmesi serbesttir.

2.1.1. İhracat Yönetmeliği

İhracat işlemlerinde uyulması gereken esaslar genel hatlarıyla İhracat Rejim Kararı ile İhracat Yönetmeliği düzenlemelerine göre yürütülmektedir. Dâhilde işleme rejimi, hariçte işleme rejimi ile vergi, resim ve harç istisnası uygulamaları her bir rejimle ilgili karar ve bu kararların dayanak teşkil ettiği tebliğlerle ihracat işlemlerine dair ayrıntılı düzenlemeler yapılmaktadır.

2.1.1.1. İhracat Yönetmeliği Amaç, Kapsam ve Tanımları

Amaç

Madde 1- (1) Bu Yönetmeliğin amacı, İhracat Rejimi Kararı çerçevesinde, ihracatın ülke ekonomisi yararına düzenlenmesini, desteklenmesini ve artırılmasını sağlamak için ihracatta yetkili mercii ve uygulanacak usul ve esasları düzenlemektir.

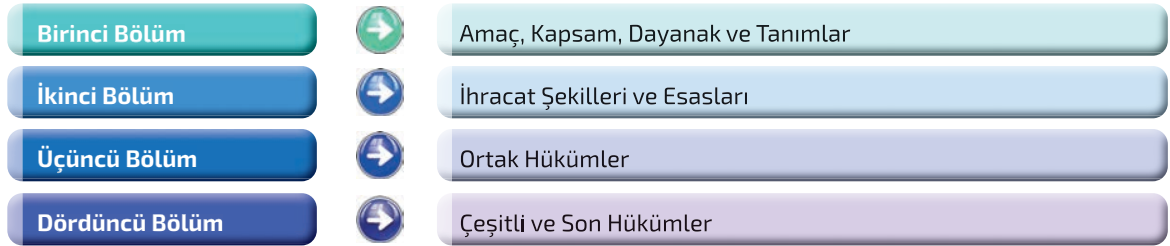
Kapsam

Madde 2- (1) İhracat Rejimi Kararı uyarınca yapılacak ihracat işlemleri, bu Yönetmelik ile Dış Ticaret Müsteşarlığının bağlı olduğu Bakanlık tarafından yayımlanacak tebliğler ve ilgililere verilecek talimatlar çerçevesinde yürütülür.

Dayanak

Madde 3- (1) Bu Yönetmelik, 22/12/1995 tarihli ve 95/7623 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla yürürlüğe konulan İhracat Rejimi Kararına dayanılarak hazırlanmıştır.

İhracat Yönetmeliği dört temel bölümden oluşmaktadır (Şema 2.1).

Şema 2.1: İhracat Yönetmeliği'nin içeriği

Tanımlar

İhracat Yönetmeliği içeriğinde yer alan **tanımlar** şu şekilde sıralanabilir (Şekil 2.3):

- Bağlı Muamele
- Başlamış İşlem
- Bedelsiz İhracat
- Gün
- İhracat
- İhracatçı
- İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliği
- Onayı/Kaydı
- İhraç Müsaadesi
- Kayda Bağlı İhracat
- Konsinye İhracat
- Mal
- Müsteşarlık
- Offset
- Takas
- Ticari Kiralama
- Transit Ticaret
- Yurt Dışına E-Ticaret

Şekil 2.3: İhracat Yönetmeliği'nde yer alan tanımlar

Madde 4- (1) Bu Yönetmelikte geçen;

a) Bağlı Muamele: İkidenden fazla taraf arasında yapılan takas işlemini,

b) Başlamış İşlem

- 1) Açılan uluslararası ihalelere istinaden yapılan yabancı devlet bağlantılarında, alıcı kuruluş ile bağlantının yapıldığını gösteren yazılı sözleşmenin taraflarca imzalanmış olmasını
- 2) Bedelsiz ihracatta, gümrük mevzuatı uyarınca gümrük beyannamesi düzenlenmesi gereken hâllerde gümrük beyannamesinin tescil edilmiş olmasını
- 3) Genel esaslar çerçevesinde, gümrük beyannamesinin İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliğine onaylatılmış olmasını
- 4) Kayda bağlı ihracatta, İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliğince kaydın verilmiş olmasını,
- 5) Konsinye ihracat ile yurt dışı müteahhitlik ve teknik müşavirlik kapsamındaki ihracatta, iznin verilmiş olmasını
- 6) Müsaadeye bağlı ihracatta müsaadenin verilmiş olmasını
- 7) Offset kapsamında ihracatta offset anlaşmasının imzalanmış olmasını

c) Bedelsiz İhracat: Karşılığında yurt dışından bir ödeme yapılmaksızın yurt dışına mal çıkarılmasını,

ç) Gün: Aksi belirtilmedikçe takvim gününü

d) İhracat: Bir malın, yürürlükteki ihracat mevzuatı ile gümrük mevzuatına uygun şekilde Türkiye gümrük bölgesi dışına veya serbest bölgelere çıkarılmasını veyahut Müsteşarlıkça ihracat olarak kabul edilecek sair çıkış ve işlemleri

e) İhracatçı: İhraç edeceği mala göre ilgili İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliğine üye olan, vergi numarasına sahip gerçek veya tüzel kişiler ile tüzel kişilik statüsüne sahip olmamakla birlikte yürürlükteki mevzuat hükümlerine istinaden hukuki tasarruf yapma yetkisi tanınan ortaklıkları

f) İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliği Onayı/Kaydı: İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliği tarafından gümrük beyannamesi onay/kayıt işlemleriyle ilgili olarak verilecek onay, kayıt ve/veya elektronik onay/kayıd

g) İhraç Müsaadesi: Ülke ekonomisinin ihtiyaçları, iç ve dış piyasa arz ve talep durumu, satış şekli ile alıcı ülke ve firmaların ülkemiz ile olan ticari ve ekonomik ilişkileri gibi hususlar göz önünde tutularak Müsteşarlıkça verilen ihraç iznini

ğ) Kayda Bağlı İhracat: Gümrük beyannamesinin, ihracattan önce İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliğince kayda alındığı ihracat şeklini

h) Konsinye İhracat: Kesin satışı daha sonra yapılmak üzere yurt dışındaki alıcılara, komisyonculara, ihracatçının yurt dışındaki şube veya temsilciliklerine mal gönderilmesini

ı) Kredili İhracat: (Yürürlükten kaldırıldı.)

i) Mal: Her türlü eşya, madde, ürün veya değeri

j) Müsteşarlık: Dış Ticaret Müsteşarlığını

k) Offset: Kamu kuruluşları tarafından açılan uluslararası ihaleler çerçevesinde, ihaleyi kazanan firma veya kuruluş tarafından, Türkiye'de üretilen malların, gelir ve giderleri Türkiye'de kaydedilen yurt dışı müteahhitlik hizmetlerinin ve diğer hizmetlerin yeni alıcılara ihracatı veya mevcut alıcılara yönelik ihracat artışı ile taahhüt gereğince

Türkiye'nin mevcut ihracat potansiyelinin geliştirilmesine yönelik Müsteşarlıkça onaylanan diğer işlemleri

- l) **Takas:** İhraç veya ithal edilen mal veya hizmet bedelinin, kısmen veya tamamen mal, hizmet veya döviz ile karşılanması işlemini
- m) **Ticari Kiralama:** Malların kira bedeli karşılığı belirli bir süre kullanılmak üzere geçici olarak Türkiye gümrük bölgesi dışına veya serbest bölgelere çıkarılmasını
- n) **Transit Ticaret:** Yurt dışında veya serbest bölgede yerleşik bir firmadan ya da antrepodan satın alınan malın, ülkemiz üzerinden transit olarak veya doğrudan doğruya yurt dışında veya serbest bölgede yerleşik bir firmaya ya da antrepoya satılmasını
- o) **Yurt Dışına E-Ticaret:** Uzaktan iletişim araçlarıyla başka bir ülkeye yönelik olarak gerçekleştirilen mesafeli mal satışını ifade eder.

İhracat süreci ihracatın yapılacağı gümrük idaresine gümrük beyannamesi ile başvuru yapılarak başlatılır. Gümrük idaresine verilmeden önce gümrük beyannamesinin İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliğine onaylatılması gerekir. İhracat Yönetmeliği'nin ikinci bölümü ihracat şekil ve esaslarını, üçüncü bölümü ise ortak hükümleri düzenlemektedir (Tablo 2.1).

Tablo 2.1: İhracat Yönetmeliği'nin İkinci ve Üçüncü Bölüm İçerikleri

İKİNCİ BÖLÜM		ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	
İhracat Şekilleri ve Esasları		Ortak Hükümler	
6. Madde	Ön izne bağlı ihracat	14. Madde	Alicısı tarafından kabul edilmeyen mallar
7. Madde	Kayda bağlı ihracat	15. Madde	Alicısına teslim edilemeyen mallar ve malların terk edilmesi
8. Madde	Kredili ihracat (Yürürlükten kaldırıldı.)	16. Madde	İhracatçı Birliklerince yapılacak işlemler
9. Madde	Konsinye ihracat	17. Madde	Gümrük idarelerince yapılacak işlemler
10. Madde	Yurt dışı fuar ve sergilere katılım ve ihracat	18. Madde	İhracat bedellerinin yurda getirilmesi
11. Madde	İthal edilmiş malın ihracı	19. Madde	Diğer durumlar
12. Madde	Serbest bölgelere yapılacak ihracat		
13. Madde	Diğer ihracat şekilleri ve transit ticaret		

2.1.1.2. İhracat Şekilleri ve Esasları

İhracat işleminin başlaması için ihracatçıların, İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliğine onaylattıkları gümrük beyannamesi ile ihracatın yapılacağı gümrük idaresine başvurmaları gerekir.

Ön izne Bağlı İhracat: İlgili mercilerden ön izin alınması şartıyla ihracatı gerçekleştirilebilen malları kapsar. Uluslararası anlaşma, kanun, kararname ve ilgili diğer mevzuat hükümlerine göre bu eşya ve mallar için gerekli izin alındıktan sonra ihracat mevzuat hükümleri uygulanabilir.

Kayda Bağlı İhracat: İhracı kayda bağlı mallar, yayımlanan tebliğ ile belirlenir. Belli eşya ve malların ihracatının yapılabilmesi için malların ihracatından önce İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterlikleri tarafından gümrük beyannamelerinin kayda alınması şarttır. İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliğinin onayladığı gümrük beyannamelerinin alındıkları tarihten itibaren uzatılmamak üzere **otuz gün** içinde gümrük idarelerine sunulması gerekir (Şema 2.2).

İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliği gümrük beyannamesini onaylar.

30 gün içinde gümrük idaresine bildirim yapılır.

Şema 2.2: Kayda bağlı ihracat süreci

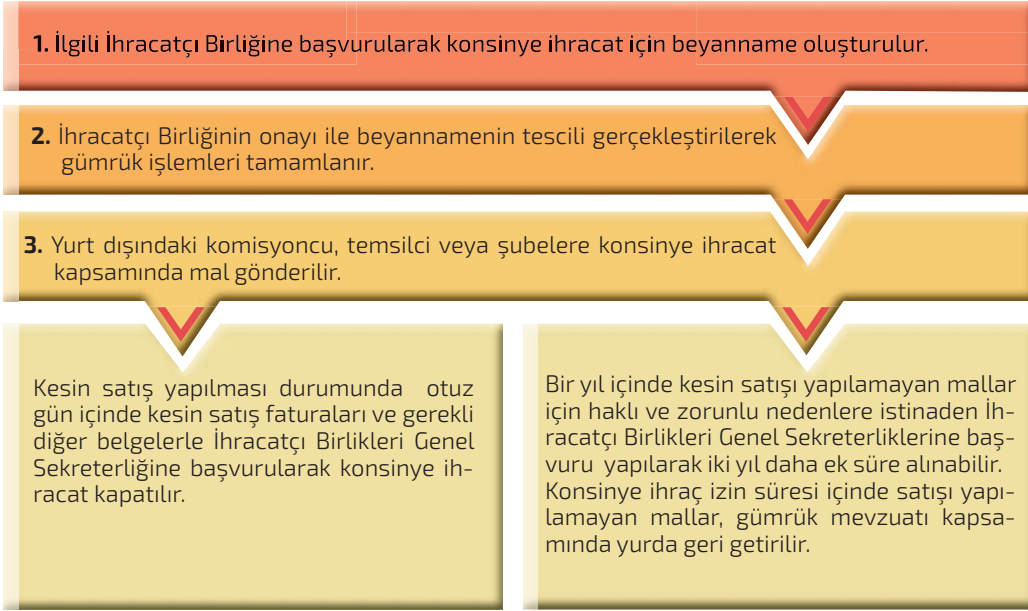
Konsinye İhracat: Konsinye ihracat başvuruları ilgili İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliğine yapılır. Bazı mallara özgü madde ve ülke politikaları nedeniyle ihraç talepleri ilgili Müsteşarlığın görüşü alınarak sonuçlandırılır. Bunun dışında kalan mallara ilişkin konsinye ihraç talepleri ise doğrudan İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliğince gerçekleştirilir.

Konsinye ihracat yapılması için onaylanan gümrük beyannamelerinin **otuz gün** içinde gümrük idarelerine sunulması gerekir. Malların kesin satışı yapıldığı takdirde satış faturası, örneği ve gerekli diğer belgeler ile izni veren İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliğine otuz gün içinde bildirim yapılmalıdır.

Konsinye olarak gönderilen malların ihraç tarihinden itibaren **bir yıl** içinde kesin satışları yapılmalıdır. Bir yıllık süreye, haklı ve zorunlu nedenlerden dolayı müracaat edilmesi hâlinde, izni veren İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliği tarafından iki yıllık ilave yapılabilir. Konsinye olarak gönderilen mallar, **üç yıl** içinde yurda geri getirilir ise vergiden muaf tutulur. Ancak konsinye ihraç için verilen süre içerisinde satışı yapılamayan mallar gümrük mevzuatına uygun olarak Türkiye'ye geri getirilir.

Konsinye ihracat süreci şu şekilde gösterilebilir (Şema 2.3):

Şema 2.3: Konsinye ihracat süreci

Yurt Dışı Fuar ve Sergilere Katılım ve İhracat: Uluslararası ticari fuarlara ve sergilere ulusal veya bireysel olarak katılacak firma ve kuruluşlarca yurt dışına gönderilecek bedelli veya bedelsiz malları kapsar. Ayrıca yurt dışında düzenlenecek bilim, sanat, kültür veya tanıtım amaçlı fuar/sergi, konferans, seminer gibi etkinliklere kişi veya kuruluşlarca gönderilecek bedelli veya bedelsiz malların yurt dışına çıkışıdır (Görsel 2.1).

Görsel 2.1: Yurt dışı fuar ve sergilere katılım

Yurt dışı fuar ve sergilere katılım nedeniyle oluşan ihracata ilişkin başvurular için direkt ilgili gümrük idarelerine müracaat edilir. Gümrük idareleri taleplerin mevzuata uygunluğunu inceleyerek başvuruları sonuçlandırır. Yurt dışı fuar ve sergilere katılım için onaylanan gümrük beyannamelerinin bir örneği, ilgili İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliği tarafından beyannamenin kapanış tarihinden itibaren en geç **on beş gün** içinde iletilir.

Uluslararası ticari fuar ve sergilere bireysel olarak katılım sağlanabileceği gibi özel organizatör kuruluşlar aracılığı ile de katılmak mümkündür. Özel organizatör kuruluşların aracılığı ile katılmak için yürürlükteki Yurt Dışında Fuar Düzenlenmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Tebliğ hükümleri doğrultusunda "Yeterlilik Belgesi" veya "Geçici Yeterlilik Belgesi" alması şarttır. Özel organizatör kuruluşlar bu belgeleri İhracat Genel Müdürlüğünden temin edebilir. Özel organizatör kuruluşlar bu belgeleri İhracat Genel Müdürlüğünden temin edebilir. Ayrıca ilgili fuara ulusal katılım organizasyonunun söz konusu yetkili kuruluş tarafından yapılmasının onaylandığını gösteren uygunluk yazısı da aranmaktadır (Şekil 2.4).

1. Yurt dışı fuar ve sergilere katılım nedeniyle oluşan ihracat için direkt ilgili gümrük idarelerine başvuru yapılır.
2. Gümrük idareleri başvuruları mevzuata uygunluk açısından inceleyerek değerlendirir.
3. Yurt dışı fuar ve sergilere katılım için onaylanan gümrük beyannamelerinin kapanış tarihinden itibaren bir örneğinin on beş gün içinde ilgili İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliğine verilmesi gerekir.

a) Yurt dışı fuarlara bireysel katılım sağlanabilir.

b) Yurt dışı fuarlara organizatör kuruluşlar bazında katılımlar sağlanabilir.

Organizatör kuruluşların "Yeterlilik Belgesi" veya "Geçici Yeterlilik Belgesi"ne sahip olmaları gerekir.

Şekil 2.4: Yurt dışı fuar ve sergilere katılım nedeniyle oluşan ihracat süreci

Uluslararası ticari fuar ve sergilerde sergilenmek için gümrük bölgesi dışına çıkarılan malların yurt dışında satışı yapılabilir. Bu durumda kesin satışı yapılan mallara ilişkin talepler, geçici çıkışa esas gümrük beyannamesinin onaylandığı İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliğini müteakip gümrük idareleri tarafından sonuçlandırılır.

Yurt dışı fuarlara bireysel ve organizatör kuruluşlar bazında katılımlar Bakanlık tarafından ayrı ayrı desteklenmektedir. Yer kirası, nakliye, ulaşım ve stant açma gibi katlanılan farklı giderlerin karşılanmasına yönelik çeşitli destekler sunularak yurt dışı pazarlarda tanıtım olanağı sağlanmaktadır.

(6) Yukarıda belirtilen hususlar dışında kalan talepler Müsteşarlıkça incelenip sonuçlandırılır.

İthal edilmiş malın ihracı

Madde 11- (1) Gümrük mevzuatı çerçevesinde serbest dolaşıma girmiş yeni veya kullanılmış malın ihracı genel esaslar çerçevesinde yapılır. Ancak, ihracatın desteklenmesine yönelik mevzuat, yatırım mevzuatı ile gümrük mevzuatının mahrecine iade hükümleri saklıdır.

Serbest bölgelere yapılacak ihracat

Madde 12- (1) Serbest bölgelere yapılacak ihracat, ihracat mevzuatı hükümlerine tabidir. Ancak, Dahilde İşleme Rejimi, KDV uygulamaları ve Türkiye İhracat Kredi Bankası uygulamalarına dair mevzuat hükümleri saklıdır.

Diğer ihracat şekilleri ve transit ticaret

Madde 13- (1) Kayda bağlı ihracat, bedelsiz ihracat, savunma sanayii dışındaki alanlarda offset kapsamında yapılacak ihracat ile yurt dışı müteahhitlik ve teknik müşavirlik kapsamında yapılacak ihracata ilişkin usul ve esaslar Müsteşarlığın bağlı olduğu Bakanlıkça belirlenir.

(2) Ticari kiralama yoluyla yapılacak ihracat gümrük mevzuatı hükümlerine tabidir.

(3) Uluslararası anlaşmalarla ticareti yasaklanmış mallar ile Müsteşarlığın madde politikası itibariyle transit ticaretinin yapılmasını uygun görmediği mallar transit ticarete konu olamaz. İthalat ve ihracat yapılması yasaklanmış ülkelere transit ticaret yapılamaz.

(4) Takas ve bağlı muamele işlemleri yürürlükteki ihracat ve ithalat rejimleri çerçevesinde yürütülür.

(5) Yurtdışına e-ticaret kapsamındaki mal ihracıyla ilgili işlemler, dış ticaret ve gümrük mevzuatı hükümlerine tabidir.

Araştırınız

Yurt dışı fuarlara katılımın teşvik edilmesi amacıyla devlet tarafından verilen bireysel ve organizatör destek türleri ve miktarlarının neler olduğunu araştırınız. Araştırma sonuçlarınızı arkadaşlarınızla değerlendiriniz.

2.1.1.3. Ortak Hükümler

İhracat Yönetmeliği'nin ortak hükümlere ilişkin üçüncü bölümünde; ilgili kurum ve kuruluşlar tarafından yapılacak işlemler, alıcısı tarafından kabul edilmeyen veya alıcısına teslim edilme imkânı kalmayan mallara ilişkin düzenlemeler yer almaktadır. Yapılan düzenlemeler ile ihracatçıların herhangi bir mağduriyet yaşamadan ihracat yapmalarının önü açılmaya çalışılmaktadır. Türk ihracatının geliştirilmesi amacıyla yapılan bu düzenlemeler ihracat ve döviz gelirlerinin artmasına ve dolaylı olarak Türk ekonomisine önemli katkı sağlamaktadır.

Alicısı Tarafından Kabul Edilmeyen Mallar: Alıcının bulunduğu ülkeye giden ancak alıcısı tarafından kabul edilmeyen malların tekrar yurda getirilmesi oldukça maliyetli olacaktır (Görsel 2.2). Bu nedenle malın götürüldüğü ülkede iki türlü elden çıkartılması mümkündür.

- a) Aynı bedel ve şartlarla farklı bir alıcı bulunarak satış yapılabilir. Yeni alıcıya aynı bedel ve şartlarla satış yapıldığını gösteren belgelerle yapılan başvurular, gümrük idarelerince gümrük mevzuatına uygun olarak sonuçlandırılır. Gümrük idareleri, bu ihracat kapsamında giriş ve çıkışta ayniyet tespiti yapabilir. Ayniyet tespiti, ihraç edilen eşyanın beyan edilen eşya ile aynı, özdeş olduğunun tespitidir. Dâhilde İşleme Rejimi kapsamında kullanılan eşya veya ham maddenin ürün içeriğinde kullanılıp/kullanılmadığının belirlenmesi için ayniyet tespiti yapılır. Gümrükler Genel Müdürlüğü 2015/8 No.lu Genelgesi'ne uygun olarak ayniyet tespiti gerçekleştirilir ve DİİB taahhüt hesabı kapatılır.
- b) Alicısı tarafından kabul edilmeyen mallar, farklı bir alıcıya veya aynı alıcıya başka bedel ve şartlarla satılabilir. Farklı bedel ve şartlarla satış durumunda satışa ilişkin talepler İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliğince onaylı faturanın ibrazından sonra gümrük idarelerince sonuçlandırılır. Başvuru talepleri yeni durumu gösteren belgeler ve satış sözleşmesine ait belgelerle yapılmalıdır.

Görsel 2.2: Kabul edilmeyen mallar

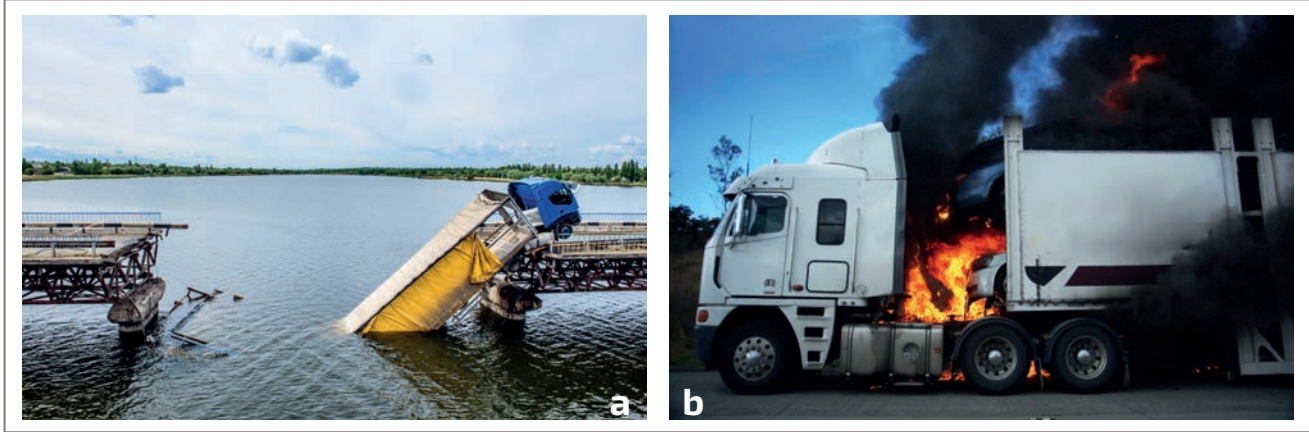
Gümrük idareleri tarafından tamamlanan başvurular ilgili İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliğine ve mükellefin bağlı olduğu vergi dairesine iletilir.

Alicısı tarafından kabul edilmeyen bazı mallar, çok çabuk bozulabilir nitelikte olabilir. Bu durumda işlemlerin ivedilikle gerçekleştirilmesi gerekir. Malların bozulmadan satışının gerçekleştirilmesi için İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliği veya buraya daha sonra bilgi vermek şartıyla Müsteşarlık yurt dışı teşkilatları tarafından da başvurular sonuçlandırılabilir. Müsteşarlık yurt dışı teşkilatınca sonuçlandırılmak zorunda kalınan talepler, sonradan ilgili

gümrük idaresine bildirilir.

Alıcısına Teslim Edilemeyen Mallar ve Malların Terk Edilmesi: Bazı durumlarda yangın, hırsızlık gibi haklı ve zorunlu nedenlerle malların alıcısına teslim edilmesi mümkün olmayabilir (Görsel 2.3). Zorunlu ve haklı nedenlerle teslimat yapılamayan mallara ilişkin ihracat talepleri, ihracat Genel Müdürlüğü tarafından sonuçlandırılır. İlgili başvurular; malların alıcısına teslim edilememesinin nedeni olan yangın, hırsızlık gibi haklı ve zorunlu durumu gösteren belgelerle yapılmalıdır.

Görsel 2.3: Haklı ve zorunlu nedenlerle eşyanın alıcısına teslim edilememesi

Bazen alıcısına teslim edilemeyen ve herhangi bir satış işlemi de yapılamayan elde kalan ürünlerin tekrar ülkeye getirilmesi, ekonomik açıdan çok büyük yük oluşturabilir. Ülkeye geri getirilmesinde ekonomik bir fayda sağlanamayacak bu malların bulunduğu ülkede terk edilmesi söz konusu olabilir. Terk etme işlemine ilişkin başvurular, ilgili durumu gösteren belgelere dayanılarak Müsteşarlıkça (İhracat Genel Müdürlüğü) sonuçlandırılır. İhracatın desteklenmesine yönelik mevzuat kapsamında malların terk edilmesi hâlinde, ilgili mevzuat hükümleri uygulanır.

İhracatçı Birliklerince Yapılacak İşlemler: 5.7.1993 tarihli ve 93/4614 sayılı İhracatçı Birliklerinin Kuruluşu, İşleyişi, İstihgal Sahaları, Organları, Üyelerin Hak ve Yükümlülüklerine Dair Bakanlar Kurulu Kararı'na göre gümrük beyannamesinin onaylanması sırasında nispi bir aidat tahsil edilir. Aidatlar İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliğince tahsil edilir.

Gümrük İdarelerince Yapılacak İşlemler: Otomasyona geçen ve geçmeyen gümrük idarelerinde gümrük beyannamelerinde farklı onay kaydı aranmaktadır.

Otomasyona geçmiş gümrük idareleri süreci "Birlik Onay Kodu" ile işletmektedir. İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterlikleri tarafından elektronik ortamda oluşturulan "Birlik Onay Kodu" gümrük beyannamesi üzerinde yer al-

malıdır. "Birlik Onay Kodu" doğrulanmayan gümrük beyannamelerine tescil onayı verilmez ve mal çıkışı yapılmasına izin verilmez.

Otomasyona geçmemiş gümrük idareleri ise ihracat işlemlerinde gümrük beyannamesi üzerinde İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliği tarafından verilen onayı/kaydı arar. İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliğine ait onayı/kaydı bulunmayan gümrük beyannameleri ile mal çıkışı yapılmasına izin verilmez.

Gümrük idareleri, ihracatı takiben durumu ilgili İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliğine iletir. Tescil edilen gümrük beyannamelerinde gümrük idareleri tarafından herhangi bir değişiklik yapılması veya gümrük beyannamelerinin iptal edilmesi hâlinde değişiklik veya iptal durumu ilgili kurumlara iletir. Gümrük idaresi tarafından bildirim yapılan ilgili kurumlar; İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliği, mükellefin bağlı bulunduğu vergi dairesi ve Türkiye İstatistik Kurumu şeklindedir.

İhracat Bedellerinin Yurda Getirilmesi: İhracat bedellerinin yurda getirilmesi kambiyo mevzuatı hükümleri doğrultusunda gerçekleştirilir.

Diğer Durumlar: İhracata yönelik Yönetmelik'te belirlenen konular dışında ortaya çıkabilecek diğer hususlar, İhracat Rejimi Kararı çerçevesinde İhracat Genel Müdürlüğü tarafından sonuçlandırılır.

2.1. Etkinlik

1. Aşağıda verilen örnek açıklamalara göre söz konusu durumlarda ihracatçılar tarafından yapılabilecek iş ve işlemleri noktalı alana yazınız.

a) Yurt dışına özel sipariş üzerine gönderilen malların alıcısı tarafından gümrükten çekilmediğini ve alıcının malları almaktan vazgeçtiğini öğrenen ihracatçı, bu durumda neler yapabilir?

.....
.....
.....

b) Yurt dışına kimyasal madde ihraç eden firmanın nakliye sırasında karşılaşılan olumsuzluklar nedeni ile yaşanan gecikmeden dolayı ürünleri bozulmuştur. Bozulan kimyasal maddelerin alıcısına teslim edilemeyeceği gibi yurda geri getirilmesi de oldukça yüksek maliyetler oluşturmaktadır. Bu durumda ihracatçının izlemesi gereken yol nasıl olmalıdır? İzlenebilecek yol ve yöntemleri arkadaşlarınızla tartışınız.

.....
.....
.....

2. Aşağıda verilen kavramların tanımlarını karşılarında yer alan noktalı alana kısaca yazınız.

İhracat	: .....
İhracatçı	: .....
Ön İzne Bağlı İhracat	: .....
Bağlı Muamele	: .....
Bedelsiz İhracat	: .....
Transit Ticaret	: .....
Kayda Bağlı İhracat	: .....
Konsinye İhracat	: .....

2.1.2. İhracat Tebliğleri

İhracat işlemlerinin düzenli bir şekilde işleyişinin sağlanması için bazı tebliğler hazırlanmaktadır. **İhracata ilişkin güncel başlıca tebliğler şu şekilde sıralanabilir:**

- Serbest Bölgelerden Üçüncü Ülkeye Yapılan Satışların Türkiye İhracat Kredi Bankası AŞ'nin Kredi, Sigorta ve Garanti Hizmetlerinden Yararlandırılması Hakkında Tebliğ (İhracat: 2018/10)
- Bedelsiz İhracata İlişkin Tebliğ (İhracat: 2008/12)
- Çift Kullanımlı ve Hassas Maddelerin İhracatının Kontrolüne İlişkin Tebliğ (İhracat: 2003/12)
- İhracı Yasak ve Ön İzne Bağlı Mallara İlişkin Tebliğ (İhracat: 96/31)
- Kimyasal Silahlar Sözleşmesi Ekinde Yer Alan Kimyasal Maddelerin İhracatına İlişkin Tebliğ
- Offset Uygulamalarına İlişkin Tebliğ (İhracat: 2007/6)
- Ozon Tabakasını İncelten Maddelerin İhracatına İlişkin Tebliğ (İhracat: 2014/1)
- Serbest Bölgelerden Başka Bir Ülkeye Yapılan Satışların Türkiye İhracat Kredi Bankası AŞ'nin Kredi, Sigorta ve Garanti Hizmetlerinden Yararlandırılması Hakkında Tebliğ (İhracat: 2009/5)
- Türkiye'de İkamet Etmeyenlere Fatura ile Yapılan Satışlar Hakkında Tebliğ (İhracat: 2003/3)
- İhracat, Transit Ticaret, İhracat Sayılan Satış ve Teslimler ile Döviz Kazandırıcı Hizmet ve Faaliyetlerde Vergi, Resim ve Harç İstisnası

- Hakkında Tebliğ (İhracat: 2017/4)
- İhracı Kayda Bağlı Mallara İlişkin Tebliğ (İhracat 2006/7)
- Elektronik Kimlik Bilgisini Haiz Eşyanın İhracatı Hakkında Tebliğ (İhracat: 2019/5)
- Dış Ticaret Sermaye Şirketi Statüsüne İlişkin Tebliğ (İhracat: 2004/12)
- Dış Ticaret Sermaye Şirketi Statüsüne İlişkin Tebliğ (İhracat: 2004/12)
- Sektörel Dış Ticaret Şirketleri Statüsüne İlişkin (2004/4 Sayılı Tebliğ)

Serbest Bölgelerden Üçüncü Ülkeye Yapılan Satışların Türkiye İhracat Kredi Bankası AŞ'nin Kredi, Sigorta ve Garanti Hizmetlerinden Yararlandırılması Hakkında Tebliğ: İhracat Rejimi Kararı ve 3218 sayılı Serbest Bölgeler Kanunu'na göre Türkiye'deki serbest bölgelere yönelik kredi, sigorta ve garanti desteği sağlamak amacıyla hazırlanmıştır. Bu Tebliğ; üretim, bakım-onarım veya alım-satım ruhsat sahibi olan serbest bölgeler veya Türkiye'den temin edilen Türk mallarının serbest bölgelerden üçüncü ülkelere gönderilmesine ilişkin oluşan sermaye ihtiyaçlarının karşılanmasına yöneliktir.

Madde 2- (1) Serbest bölgelere ilişkin bu Tebliğ, Serbest Bölgelerden üçüncü ülkeye (Türkiye'deki diğer Serbest Bölgeler ve Türkiye hariç) yapılan mal ve/veya hizmet satışlarının, Türkiye İhracat Kredi Bankası AŞ (Türk Eximbank) tarafından, kendi kaynağından, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası kaynağından veya yerel ya da uluslararası finansman kuruluşlarından sağladığı kaynaklar çerçevesinde kullanılan kredi, sigorta ve garanti hizmetlerini kapsar. Ayrıca sevk öncesi veya sevk sonrası aşamalarında yararlandırılmasına ve bu kapsamda üçüncü ülkeye (Türkiye'deki diğer serbest bölgeler ve Türkiye hariç) mal ve/veya hizmet satışı yükümlülüğünden doğan taahhüdün kapatılmasına ilişkin usul ve esasları düzenler.

Bedelsiz İhracata İlişkin Tebliğ: İhracat ile İhracat Rejimi Kararı'na göre karşılığında yurt dışından bir ödeme yapılmaksızın yurt dışına mal çıkarılmasına ilişkin usul ve esaslar belirlenmiştir.

Madde 2- (1) Bedelsiz olarak ihraç edilebilecek mallar aşağıda belirtilmiştir.

- a) Gerçek veya tüzel kişiler tarafından götürülen veya gönderilen hediyeler, miktarı ticari teamüllere uygun numuneler ile reklam ve tanıtım malları, yeniden kullanıma veya geri dönüşüme konu ithal edilmiş mal ve ambalaj malzemeleri,
- b) Daha önce usulüne uygun olarak ihraç edilmiş malların bedelsiz gönderilmesi ticari örf ve adetlere uygun parçaları, fireleri ile garantili olarak ihraç edilen malların garanti süresi içinde yenilenmesi gereken parçaları,
- c) Yabancı misyon mensuplarının, Türkiye'de çalışan yabancıların, yurt dışına hane nakli suretiyle gidecek Türk vatandaşlarının, daimi veya geçici görevle yurt dışına giden kamu görevlilerinin, bu durumlarının ilgili mercilerce belgelenmesi şar-

tıyla, beraberlerinde götürecekleri, gönderecekleri veya adlarına gönderilecek mal ve taşıtlar,

ç) Yurt dışında yerleşik tüzel kişiler, yabancı turistler ve yurt dışında ikamet eden Türk vatandaşlarının beraberlerinde götürecekleri, gönderecekleri veya adlarına gönderilecek mal ve taşıtlar,

d) Kamu kurum ve kuruluşları, belediyeler ve üniversitelerin; görevleri veya anlaşmalar gereği gönderecekleri mal ve taşıtlar,

e) Savaş, deprem, sel, salgın hastalık, kıtlık ve benzeri afet durumlarında; kamu kurum ve kuruluşları, belediyeler, üniversiteler, Kızılay ile kamu yararına çalışan dernek ve vakıfların gönderecekleri insani yardım malzemeleri.

Belirtilen bu durumlar dışında kalan hususlar, Dış Ticaret Müsteşarlığının (İhracat Genel Müdürlüğü) görüşü alınarak ilgili gümrük idaresi veya İhracatçı Birliği Genel Sekreterlikleri tarafından sonuçlandırılır.

Bedelsiz ihracata konu olan mallar için ihracatta uygulanan desteklerden yararlanma imkânı yoktur. Bu Tebliğ kapsamında yapılacak bedelsiz ihracat, standartlar ve ürünlere ilişkin teknik mevzuat hükümlerine tabi değildir. Ayrıca bedelsiz ihracata konu olan bazı malların ihracatı için İhracatçı Birliklerine üye olma şartı da aranmaz.

Çift Kullanımlı ve Hassas Maddelerin İhracatının Kontrolüne İlişkin Tebliğ: Kitle imha silahlarının geliştirilmesinde kullanılacak malzeme ve teknolojinin ihracatının denetlenmesi için oluşturulmuştur. Tebliğ; Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası düzenleme ve rejimler kapsamında kontrole tabi olan, sivil veya askeri amaçlarla kullanılma özelliğine sahip, çift kullanımlı ve hassas maddelerin ihracatını düzenlemektedir.

Tebliğ doğrultusunda İhracat Genel Müdürlüğü'nün iznine tabi olan malzeme ve teknolojiler Tebliğ ekinde yer almaktadır. Tebliğ ile sunulan ekler şu şekilde sıralanabilir:

- Wassenaar Düzenlemesi Çift Kullanımlı Malzeme ve Teknoloji Listesi
- Avustralya Grubu Kimyasal Prekürsörler Listesi

Araştırınız

Wassenaar Düzenlemesi Çift Kullanımlı Malzeme ve Teknoloji Listesi ile Avustralya Grubu Kimyasal Prekürsörler Listesi'nde yer alan malzemeler nelerdir? Araştırma sonuçlarınızı arkadaşlarınızla paylaşınız.

İhracı Yasak ve Ön İzne Bağlı Mallara İlişkin Tebliğ (İhracat: 96/31): 22.12.1995 tarih ve 95/7623 sayılı İhracat Rejimi Kararının 4 üncü maddesi uyarınca; kanun, kararname ve uluslararası anlaşmalarla ihracı yasaklanmış veya belli kamu kurum ve kuruluşlarının ön iznine bağlanmış olan mallar, bu Tebliğ'in ekinde yer almaktadır. T.C. Ticaret Bakanlığına bağlı İhra-

cat Genel Müdürlüğü, bu Tebliğ'e göre gerekli muafiyet ve istisnaları tanımlamaya, talimatlar vermeye, özel ve zorunlu durumları inceleyip sonuçlandırmaya ve bu kapsamda izinler vermeye yetkilidir (Tablo 2.2).

Tablo 2.2: İhracı Yasak Mallar ve İhracı Ön İzne Bağlı Mallar Listesi

İHRACI YASAK MALLAR LİSTESİ	İHRACI ÖN İZNE BAĞLI MALLAR LİSTESİ
<ul style="list-style-type: none"> • Kültür ve Tabiat Varlıkları (Eski Eserler) • Hint Keneviri • Tütün Tohumu ve Fidesi • İhracı Ön İzne Bağlı Mallar Listesinde Yer Alan Türler Hariç Bütün Av ve Yaban Hayvanları (Canlı Ve Cansız Olarak ve Tanınabilir En Küçük Parçaları ile Bunlardan Mamul Konfeksiyon) • Ceviz, Dut, Kiraz, Armut, Erik, Porsuk, Dışbudak, Karaağaç Ve İhlamur Adlı Ağaç Türlerinin Kütük, Tomruk, Kereste, Kalas ve Taslak Olarak İhracı • Doğadan Toplanan Doğal Çiçek Soğanları • Odun • Sığla (Liquidambar Orientalis) • Yalankoz (Pterocarya Carpinifolia) • Datça Hurması (Phoenix The Ophrasti Crenter)	<p>Kontrol Tabi Tutulacak Harp Araç ve Gereçleri ile Silah, Mühimmat ve Bunlara Ait Yedek Parçalar, Askeri Patlayıcı Maddeler, Bunlara Ait Teknolojiler</p>
	Afyon ve Haşhaş Kellesi
	Uyuşturucu Maddeler ve 1972 Tarihli Protokolle değiştirilen 1961 Tarihli Uyuşturucu Maddeler Tek Sözleşmesi, 1971 tarihli Psicotrop Maddelere İlişkin Sözleşme ve 1988 Tarihli Uyuşturucu ve Psicotrop Maddelerin Yasadışı Trafikinin Önlenmesine İlişkin Birleşmiş Milletler Sözleşmesi Kapsamındaki Mallar
	Tehlikeli Atıkların Sınırlar Ötesi Taşınımının ve Bertarafının Kontrolüne İlişkin Basel Sözleşmesi Kapsamındaki Mallar
	Yaban Domuzu, Kurt, Çakal, Tilki, Sansar, Porsuk ile Yılanlar, Kaplumbağa ve Kertenkelelerin Canlı ve Cansız Halde ve Bunların Tanınabilir Parçaları ile Bunlardan Mamul Konfeksiyon
	Gübreler (Kimyevi Gübreler Hariç)
	Tohumluklar (Orman Ağacı Tohumları ve Diğer Yetiştirme Materyalleri Hariç)
	Ankara (Tiftik) Keçisi
	Su Ürünlerinden Su Ürünleri Avcılığını Düzenleyen Esaslar Çerçevesinde Avlanması Tamamen Yasak Olan Cins ve Nitelikteki Su Ürünleri
	Yarış Atları
	Yem Kanunu Kapsamına Giren Yemler
	Veteriner İlaçları
	İhracatı Kotayla veya Başka Herhangi Bir Kayıtle Sınırlandırılan Doğal Çiçek Soğanları
	Damızlık Büyük ve Küçükbaş Hayvan
	Doğa Mantarı (Sadece AB Üyesi Ülkelere Yönelik İhracat İçin)
Mavi Yüzgeçli Orkinos (Thynus Thunnus) (Canlı, Taze Soğutulmuş, Dondurulmuş veya İşlenmiş)	
Nükleer ve Nükleer Çift Kullanımlı Eşyaların İhracatında İzne Esas Olacak Belgelerin Verilmesine İlişkin Yönetmelik Kapsamındaki Mallar	

- Zeytin (Tescili Yapılmış ve Millî Çeşit Listesinde Yayınlanmış Olan Çeşitlerinin Yurt İçinde Sertifikalandırılmış Olanları Hariç) İncir (Tescili Yapılmış ve Millî Çeşit Listesinde Yayınlanmış Olan Çeşitlerinin Yurt İçinde Sertifikalandırılmış Olanları Hariç), Fındık, Antep Fıstığı, Asma (Sultani Çekirdeksiz) Fidanları (Görsel 2.4)
- Salep (Toz, Tablet ve Her Türlü Formda)

Füze Teknolojisi Kontrol Rejimi Ekipman, Yazılım ve Teknoloji Ek'i Dâhilindeki Malzemeler

Şeker

Orman Ağacı Tohumları ve Diğer Yetiştirme Materyalleri

87/12028 Karar Sayılı Tekel Dışı Bırakılan Patlayıcı Maddelerle Av Malzemesi ve Benzerlerinin Üretimi, İthali, Taşınması, Saklanması, Depolanması, Satışı, Kullanılması, Yok Edilmesi, Denetlenmesi Usul ve Esaslarına İlişkin Tüzük Kapsamına Giren Patlayıcı Maddeler (Harp Silah ve Mühimmatı Hariç)

Zeytin fidanı (tescili yapılmış ve Millî Çeşit Listesinde yayınlanmış olan çeşitlerinin yurt içerisinde sertifikalandırılmış olanları)

Wassenaar Düzenlemesi Mühimmat Listesi Kapsamındaki Malzemeler

Yaprak Tütün, Tütün Döküntüleri

Kimyasal Silahlar Sözleşmesi Ekinde Yer Alan Kimyasal Maddelerin İhracatına İlişkin Tebliğ:

Kimyasal Silahların Geliştirilmesinin, Üretiminin, Stoklanmasının ve Kullanımının Yasaklanması ve Bunların İmhası ile İlgili Sözleşme hükümleri gereği, Ek-1, Ek-2 ve Ek-3'teki listelerde yer alan kimyasal maddelerin ihracatına ilişkin usul ve esaslarını düzenlemektedir. Tebliğ'in Ek-1'deki listesinde bulunan kimyasal maddelerin ihraç edilmesi yasaktır. Ancak Ek-1'deki listede yer alan kimyasal maddelerin, araştırma, farmasötik, tıbbi veya koruyucu amaçlarla, İhracat Genel Müdürlüğü izni ile Ek-A'da yer alan Sözleşmeye taraf olan ülkelere ihracı yapılabilir. Tebliğ Ek-2'deki listede yer alan kimyasal maddelerin Sözleşmeye taraf olmayan ülkelere ihracatını yasaklamaktadır. Ek-1, Ek-2 ve Ek-3'teki listelerde yer alan eşyanın ihracatına ilişkin gümrük beyannamelerinin tescilinde, ilgili gümrük idarelerince, T.C. Ticaret Bakanlığı tarafından verilen **ihracat uygunluk belgesi** aranır.

Offset Uygulamalarına İlişkin Tebliğ (İhracat: 2007/6):

Offset uygulamalarının usul ve esaslarını belirlemek amacıyla çıkartılmıştır. 26595 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Tebliğ, kamu kuruluşlarına açılan bedeli en az 5.000.000 (Beş milyon) ABD Doları olan ve savunma alanına yönelik olmayan uluslararası ihalelerde, ihaleleri kazanan yabancı firma/kuruluşlar tarafından ihaleleri açan kamu kuruluşlarına yönelik verilen offset taahhütlerini kapsar.

Araştırınız

Kimyasal Silahlar Sözleşmesi Ekinde Yer Alan Kimyasal Maddelerin İhracatına İlişkin Tebliğ'de yer alan eklerin içeriklerini araştırarak sonuçları arkadaşlarınızla inceleyiniz.

Ozon Tabakasını İncelten Maddelerin İhracına İlişkin Tebliğ (İhracat: 2014/1): Birleşmiş Milletler İnsan ve Çevre Konferansı Beyannamesi ile Birleşmiş Milletler Çevre Programının Dünya Ozon Tabakası Eylem Planı kapsamında yapılan çalışmalar sonucunda gerçekleşen Viyana Sözleşmesi ve Ozon Tabakasını İncelten Maddelere Dair Montreal Protokolleri çerçevesinde oluşturulan Ek'leri içermektedir. Tebliğ, Ozon Tabakasını İncelten Maddelere Dair Montreal Protokolü Pekin Değişiklikleri çerçevesinde oluşturulan Ek-1, Ek-2 ve Ek-3'te tanımları ve gümrük tarife istatistik pozisyonları (GTİP) belirtilen malların ihracatına yönelik usul ve esasları düzenler. Tebliğ ekinde yer alan mallar, maddeler veya bu maddeleri barındıran malların Ek-A'da belirtilen ülkelere ihracatı yapılamaz.

Serbest Bölgelerden Başka Bir Ülkeye Yapılan Satışların Türkiye İhracat Kredi Bankası AŞ'nin Kredi, Sigorta ve Garanti Hizmetlerinden Yararlandırılması Hakkında Tebliğ (İhracat: 2009/5): 3218 sayılı Serbest Bölgeler Kanunu'na göre Türkiye'de kurulan Serbest Bölgelerde faaliyet ruhsatı alan ve bölgede belli bir işyeri bulunan gerçek veya tüzel kişilere finansal destek amacıyla oluşturulmuştur. Bu Tebliğ; Serbest Bölgelerde üretilerek başka bir ülkeye yapılan satışlarda, Türkiye İhracat Kredi Bankası AŞ (Türk Eximbank) bünyesinde sunulan kredi, sigorta ve garanti hizmetlerinden yararlandırılmasını kapsamaktadır. Ayrıca başka bir ülkeye satış yükümlülüğünden doğan taahhütlerin kapatılmasına yönelik kredi, sigorta ve garanti hizmetlerine ilişkin usul ve esasları kapsar.

Türkiye'de İkamet Etmeyenlere Fatura ile Yapılan Satışlar Hakkında Tebliğ (İhracat: 2003/3): Türkiye'de İkamet Etmeyenlere Özel Fatura ile Yapılan Satışlar (Bavul Ticareti) ile Yolcu Beraberi Eşya (Türkiye'de İkamet Etmeyenlere KDV Hesaplanarak Yapılan Satışlar) kapsamında fatura düzenlenmek suretiyle yapılacak satışları kapsar. Katma Değer Vergisi Genel Uygulama Tebliği'ne uygun olarak eşyanın yurt dışına çıkartıldığına tespit edilmesi amacıyla faturanın ilgili gümrük idaresinde onaylatılması şartıyla ihracat olarak kabul edilir.

***Madde 2-** Bu Tebliğin 1 inci maddesinde belirtilen faturalar, ilgili gümrük idaresine ibrazından önce veya gümrük idaresine onaylatılmasını müteakip İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliklerine de onaylatılması hâlinde, Belgesiz İhracat Kredisine, Dâhilde İşleme İzni, Dâhilde İşleme İzin Belgesi ve Vergi, Resim ve Harç İstisnası Belgesi ile ilgili işlemlerde gümrük beyannamesi yerine kabul edilir. Ancak deri ve deri mamulleri dışındaki tekstil ve konfeksiyon ürünleri satışına ilişkin faturalar, dâhilde işleme izni ile Dâhilde İşleme İzin Belgesi ihracat taahhüdüne sayılmaz.*

İhracat, Transit Ticaret, İhracat Sayılan Satış ve Teslimler ile Döviz Kazandırıcı Hizmet ve Faaliyetlerde Vergi, Resim ve Harç İstisnası Hakkında Tebliğ (İhracat: 2017/4): İhracat, transit ticaret, ihracat sayılan satış ve teslimler ile döviz kazandırıcı hizmet ve faaliyetlere vergi, resim ve harç istis-

nası uygulaması amacıyla hazırlanmıştır. Böylelikle ihracatın artırılması, ihracat ürünlerine uluslararası piyasalarda rekabet gücü kazandırılması ve ihracat pazarlarının geliştirilmesi hedeflenmektedir. Bu Tebliğ; ihracat, transit ticaret, ihracat sayılan satış ve teslimler ile döviz kazandırıcı hizmet ve faaliyetlerde vergi, resim ve harç istisnasının uygulama usul ve esaslarının belirlenmesi ve yürütülmesini kapsamaktadır.

İhracı Kayda Bağlı Mallara İlişkin Tebliğ: 6.6.2006 tarihli ve 26190 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır. Tebliğin ekinde yer alan listede sıralanan mallar, ihracı kayda bağlı mallardır. İhracat Yönetmeliğinin yedinci maddesi hükümleri doğrultusunda ihracı kayda bağlı mallar ihracat edilir. Tebliğ ekinde yer alan İhracı Kayda Bağlı Mallar Listesine eklenen mallara ilişkin gümrük beyannameleri, ilgili İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliğince, T.C. Ticaret Bakanlığının (İhracat Genel Müdürlüğü) ön onayının alınmasını müteakip kayda alınır.

Elektronik Kimlik Bilgisini Haiz Eşyanın İhracatı Hakkında Tebliğ (İhracat: 2019/5):

Elektronik kimlik bilgisini haiz eşyanın ihracatında Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu tarafından elektronik ortamda gerçekleştirilecek kontrole ilişkin usul ve esasları düzenlemektir. Tek Pencere

Sistemi üzerinden beyan sahibi tarafından mobil cihazlara ait uluslararası elektronik kimlik bilgisini gösteren numaranın (IMEI) beyan edilmesi gerekir. IMEI numaralarının marka ve model bilgileriyle tutarlılığı, kayıp, çalıntı, IMEI bilgisi değiştirilmiş olma durumu ve Elektronik Kimlik Bilgisini Haiz Cihazların Kayıt Altına Alınmasına Dair Yönetmelik'in ilgili hükümlerine uygunluğu kontrol edilerek bir uygunluk yazısı düzenlenir.

Dış Ticaret Sermaye Şirketi Statüsüne İlişkin Tebliğ (İhracat: 2004/12):

Ödenmiş sermayeleri en az 2 milyon TL olan ve bir önceki takvim yılında gümrük beyannamesi bazında; en az (FOB) 100 milyon ABD doları veya eş değerdeki fiilî ihracatı gerçekleştiren (transit ve bedelsiz ihracat hariç) anonim şirketlere, "Dış Ticaret Sermaye Şirketi" statüsü verilebilir (Değişiklik:RG-18.9.2009-27353). Şartları uygun olan şirketlerin her yılın Ocak ayının son gününe kadar başvuru yapması gerekir. Dış Ticaret Sermaye Şirketi Statüsüne sahip firmalar için söz konusu statü tekrar yenilenebilir. Tebliğin amacı, Dış Ticaret Sermaye Şirketlerinin, ihracat ürünlerimizin tanıtılması, çeşitlendirilmesi, pazar paylarının artırılması ve yeni pazarlara girilmesi noktasında Devlet Yardımlarından öncelikle yararlanmalarını sağlamaktır.

Araştırınız

İhracı Kayda Bağlı Mallara İlişkin Tebliğ ekinde yer alan malların listesini araştırınız? Araştırma sonuçlarınızı arkadaşlarınızla değerlendiriniz.

Sektörel Dış Ticaret Şirketleri Statüsüne İlişkin (2004/4 Sayılı) Tebliğ: 22.12.1995 tarih ve 95/7623 sayılı İhracat Rejimi Kararının 3'üncü maddesinin (k) bendine istinaden, Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin (KOBİ) ihracat sektörü içinde bir organizasyon altında birleşerek dış ticaretteki etkinliklerinin artırılması hedeflenmektedir. Dış Ticaret Müsteşarlığınca

Araştırınız

Türkiye'de dış ticaret sermaye şirketi ve sektörel dış ticaret şirketi statüsüne sahip şirketleri ve üretim alanlarını araştırınız. Hangi alanlara daha çok destek verildiği ve nedenleri hakkında araştırma sonuçlarınızı arkadaşlarınızla değerlendiriniz.

"Sektörel Dış Ticaret Şirketi (SDS) Statüsü" verilen şirketler bünyesinde KOBİ'lerin dünya pazarlarına yönlendirilmesi amacıyla; ihracat ve ilgili finansman, tedarik, nakliye, sigorta, gümrükleme gibi konularda hizmet verilmektedir. Sağlanan hizmetler ile KOBİ'lerin dış ticarete uzmanlaşmaları ve daha etkin faaliyet göstermeleri beklenmektedir. Tebliğ; bu amaçla kurulan şirketlere, Dış Ti-

icaret Müsteşarlığınca "Sektörel Dış Ticaret Şirketi (SDS) Statüsü" verilmesini, geri alınmasını ve ilgili sorumlulukları düzenlemektedir.

2.1.3. İhracata İlişkin Diğer Mevzuat

Türkiye'de ihracatın düzenlenmesine ilişkin diğer mevzuatlar şu şekilde sıralanabilir:

- 94-6401 Sayılı İhracata Yönelik Devlet Yardımları Hakkında Karar
- İhracatta Kota ve Tarife Kontenjanı Belirlenmesi ve İdaresine İlişkin Karar
- İhracatta Kota ve Tarife Kontenjanı Belirlenmesi ve İdaresine İlişkin Yönetmelik
- Sektörel Tanıtım Gruplarının Kuruluşu ve Faaliyetlerine İlişkin Tebliğ
- Sınır Ticaretinin Düzenlenmesine İlişkin Karar
- Sınır Ticaretinin Uygulanmasına İlişkin Tebliğ
- Ülke Masalarının Görev ve Faaliyetlerine İlişkin Tebliğ

94-6401 Sayılı İhracata Yönelik Devlet Yardımları Hakkında Karar: Kalkınma Planları ve Yıllık Programlardaki toplumsal ve ekonomik hedeflerin gerçekleştirilmesi amacıyla yapılacak faaliyetlerin desteklenmesini içermektedir. Ancak destekler, uluslararası kuruluşlara olan yükümlülüklere aykırılık oluşturmamalıdır. İhracata Yönelik Devlet Yardımları şunları kapsar:

- Araştırma-Geliştirme (AR-GE) ve dış ticaret dengesini iyileştirmeye yönelik yardımları
- Çevre koruma yardımları
- Yurt içi ve yurt dışı uluslararası nitelikteki ihtisas fuarlarına ilişkin yardımları

- Pazar araştırmalarına yönelik yardımları
- Yurt dışı ofis-mağaza işletme ve tanıtım faaliyetlerine ilişkin yardımları
- Eğitim yardımlarını
- Tarımsal ürünlerde ihracat iadesi yardımlarını
- Uluslararası taahhütlere aykırılık oluşturmayacak diğer devlet yardımlarını

İhracatta Kota ve Tarife Kontenjanı Belirlenmesi ve İdaresine İlişkin

Karar: Uluslararası anlaşmaların hükümlerine uygun şekilde tek taraflı, ikili ya da çok taraflı tercihli ticaret anlaşmalarına dayanılarak alınacak önlemler çerçevesinde şu usul ve esasları kapsar:

- İhracatta uygulanabilecek kotalar ve bu kotaların idaresini düzenleyen kurallar
- Türkiye'den yapılan ihracatta uygulanabilecek tarife kontenjanları ve bu kontenjanların kullanımı
- Diğer ülkelerin Türkiye'den yaptıkları ithalata kota veya tarife kontenjanı uygulamaları ve söz konusu kota ve tarife kontenjanlarının dağıtımının Türkiye'ye bırakılması durumunda bunların dağıtımı

İhracatta Kota ve Tarife Kontenjanı Belirlenmesi ve İdaresine İlişkin Yönetmelik:

İhracatta Kota ve Tarife Kontenjanı Belirlenmesi ve İdaresine İlişkin Karar doğrultusunda uluslararası anlaşmaların hükümlerine uygun şekilde tek taraflı, ikili veya çok taraflı tercihli ticaret anlaşmalarına dayanılarak alınacak önlemlere ilişkin şu usul ve esasları düzenlemektedir:

- Kota dağıtım usul ve esasları
- Kota dağıtım yöntemleri
- Kota tahsis başvurusu ve başvurularının sonuçlandırılması
- Kotaların yeniden dağıtımı
- Kota uygunluk belgesi
- Kota uygunluk belgesinin aranması
- Kota uygunluk belgesinde değişiklik yapılması
- Kota uygunluk belgesinin kaybedilmesi
- Tarife kontenjanı
- Kota ve tarife kontenjanı tahsislerinin teminata bağlanması
- Yönetmeliğin uygulanması ve uygulanacak müeyyideler

Sektörel Tanıtım Gruplarının Kuruluşu ve Faaliyetlerine İlişkin Tebliğ (İhracat: 2010/6):

Bakanlıkça belirlenen ihracat politikaları, stratejiler, hedef pazarlar ve tanıtım faaliyetleri çerçevesinde yurt içinde ve dışında Türk ürünlerinin algısını geliştirmek ve ihracatını artırmak için sektörel ve/veya ürün bazında ortak pazar araştırması, markalaşma, AR-GE, tanıtım, pazar-

lama ve benzeri faaliyet ve çalışmalara ilişkin esasları düzenlemek ve yürütmek amacıyla düzenlenmiştir. Sektörel tanıtım gruplarının kuruluşu, yönetim, denetim ve sona ermesine ilişkin usul ve esasları içermektedir.

Sınır Ticaretinin Düzenlenmesine İlişkin Karar: Türkiye'nin Doğu ve Güneydoğu Anadolu coğrafi bölgelerinde kara sınırı bulunan komşu ülkeler ile sınır ticareti kapsamında yapılacak ihracat ve ithalat ile ilgili usul ve esaslar için düzenlenmiştir. Artvin, Ardahan, Kars, Iğdır, Ağrı, Van, Hakkâri, Şırnak, Mardin, Şanlıurfa, Gaziantep, Kilis ve Hatay sınır illerinden sınır ticareti yapılmasına ilişkin tüm şartları kapsar. Gümrük Giriş Tarife Cetveli Hakkındaki Kanun, Gümrük Kanunu ve ilgili kararnamelemler doğrultusunda hazırlanmıştır.

Sınır Ticaretinin Uygulanmasına İlişkin Tebliğ: Sınır Ticaretinin Düzenlenmesine İlişkin Karar hükümleri çerçevesinde, sınır ticaretine ilişkin usul ve esasları düzenlemektedir. Tebliğ kapsamında şu düzenlemeler yer almaktadır:

- Sınır ticareti bürosu ve görevleri
- İl değerlendirme komisyonunun sekretarya hizmetlerini yürütme yetkisi ve sekretaryanın görevleri
- Sınır ticareti belgesi, ithalat uygunluk belgesi ve ithalata ilişkin hususlar
- İthalat uygunluk belgesi başvurularının değerlendirilmesi
- İthalatına izin verilmeyen ürünler
- Gümrük işlemleri
- Sorumluluk

Ülke Masalarının Görev ve Faaliyetlerine İlişkin Tebliğ (İhracat: 2012/7): Belirlenen ihracat hedeflerine ulaşılabilmesi için Türkiye İhracatçılar Meclisi tarafından ülke/ülke grupları düzeyinde faaliyet gösterecek Ülke Masalarının görevleri ile çalışma usul ve esaslarını düzenlemek amacıyla hazırlanmıştır (Görsel 2.4). İlgili ülke/ülke gruplarına yönelik dış ticaret ve yatırım olanaklarının takibi, değerlendirilmesi ve geliştirilmesini kapsar. Tebliğ'de ülke masalarının kuruluş, denetim ve sona ermeleri ile ilgili düzenlemelere de yer verilmiştir.

Görsel 2.4: Türkiye İhracatçılar Meclisi

2.2. Etkinlik

Aşağıda verilen soruları cevaplayınız. Cevaplarınızı noktalı alana yazınız.

1. İhracat mevzuatına ilişkin düzenlemeler nelerdir? Bunlardan üç tanesini yazınız.

.....

.....

.....

2. Aşağıda verilen durumlarda ihracatçıların yükümlülükleri nelerdir?

Alıcısı Tarafından Kabul Edilmeyen Mallar	....
Alıcısına Teslim Edilmeyen Mallar	....

3. Aşağıdaki "durumlar" sütununun başında yer alan rakamdan sonraki noktalı alana "cevaplar" sütununda yer alan ifadelerden uygun olan harfi yazarak eşleştiriniz.

DURUMLAR		CEVAPLAR
1	Kanun, kararname ve uluslararası anlaşmalarla ihracı yasaklanmış mallar dışındaki tüm mallar ihraç edilebilir.	A) İhracat Koordinasyonu B) Sektörel Tanıtım Gruplarının Kuruluşu ve Faaliyetlerine İlişkin Tebliğ C) İhracı Ön İzne Bağlı Mallar Listesi Ç) İhracat Serbestisi D) Sınır Ticaretinin Uygulanmasına İlişkin Tebliğ E) İhracatta Kota ve Tarife F) İhracatta Kota ve Tarife Kontenjanı Belirlenmesi ve İdaresine İlişkin Yönetmelik G) Ozon Tabakasını İncelten Maddelerin İhracına İlişkin Tebliğ (İhracat: 2014/1) Ğ) İhracı Yasak Mallar Listesi
2	İhracat yapacak kurum ve kuruluşlar, mevzuatlar doğrultusunda ihracata ilişkin belgeleri kullanarak eş güdümlü bir şekilde ihracat yapar.	
3	Van ve Hatay illerinden komşu ülkelere yapılan ticaretin usul ve esaslarını ilgili karar doğrultusunda düzenler.	
4	Pazar araştırması, markalaşma ve AR-GE gibi çalışmaların esaslarını düzenler.	
5	Kota uygunluk belgesi ile ilgili usul ve esasları içerir.	
6	Çevrenin korunması amacıyla düzenlenen protokole taraf olan ülkelerin yer aldığı liste ekinde sunulur.	
7	Tescilli yapılmış ve Millî Çeşit Listesinde yayımlanmış olan çeşitlerinin yurt içinde sertifikalandırılmış olanları hariç olmak üzere zeytin ve incir ihracatını kapsar.	
8	Askerî araç gereç ve bunlara ilişkin teknolojiler yer alır.	

2.2. DÂHİLDE İŞLEME REJİMİ

Hazırlık Çalışmaları

1. Uluslararası piyasalarda ürünleri rakiplerine göre öne çıkartan özellikler neler olabilir?
2. Sizce Türkiye'de üretilen bir ürünün ham maddesinin ithal edilmesi, ürünün satış fiyatını nasıl etkiler? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla değerlendiriniz.

Dâhilde işleme rejimi; ihracat yapan şirketlerin ihraç edecekleri ürünleri üretmek için ihtiyaç duyulan ve ithal edilen, bu nedenle de ithali gümrük vergisine tabi ham madde, yardımcı madde ve ambalaj malzemelerine gümrük muafiyeti sağlayan bir ihracatı teşvik sistemidir.

Dâhilde işleme rejimi, Türkiye'den ihraç edilen ürünlere uluslararası piyasalarda rekabet gücü kazandırılması ve ihraç ürünlerinin çeşitlendirilmesi amacıyla ticaret politikası önlemlerine tabi olmadan gümrük muafiyetli uluslararası piyasalara sunulmasına imkân veren bir gümrük rejimidir. Türkiye'den ihraç edilecek ürünlerin üretimi için gerekli olan fiyat ve kalite açısından yurt içi piyasalardan temin edilme imkânı olmayan ham madde, yardımcı madde ve ambalaj malzemelerinin ithalatına olanak sunan ekonomik etkili gümrük rejimi uygulamasıdır.

Dâhilde işleme rejimi; yurt içinde uluslararası piyasa fiyatlarından temin edilemeyen, üretimi yetersiz olan veya temin edilme imkânı hiç olmayan, yeterli kalitede bulunmayan ham madde ve girdi malzemelerinin gümrük muafiyetli olarak yurt dışından getirtilerek girdi maliyetlerinin azaltılmasına katkı sağlar. 2005/8391 sayılı Dâhilde İşleme Rejimi Kararı şu amaçlarla yürürlüğe konulmuştur:

- Uluslararası piyasa fiyatları ile ham madde temin edilerek ihracatı artırmak.
- İhraç ürünlerine uluslararası piyasalarda rekabet gücü kazandırmak.
- İhraç pazarlarını geliştirmek ve ihraç ürünlerini çeşitlendirmek.

Dâhilde işleme rejiminin faydaları şu şekilde sıralanabilir:

- İthalatta Gümrük Vergisi, KDV, ÖTV ile Diğer Vergi ve Fonlardan Muafiyet
- Vergi, Resim ve Harç istisnası ile Kaynak Kullanım Destekleme Fonu (KKDF) İstisnası
- Ticaret Politikası Önlemlerine Tabi Olmama
- Yurt İçi Alımlarda KDV Tecil-Terkin Uygulaması
- İthalatta Alınması Gereken Vergilere İlişkin Teminat İndirimi

2005/8391 sayılı Dâhilde İşleme Rejimi Kararı; ithal girdi kullanılarak işlem görmüş ürünün üretilip ihraç edilmesi şeklindeki ihracat sayılan satış ve teslimlerin belirlenmesi, yönlendirilmesi ve geliştirilmesine yönelik tedbirlerin düzenlenmesi ve yürütülmesini kapsar. Dâhilde işleme rejimi; Gümrük Kanunu, Gümrük Yönetmeliği, Bakanlar Kurulu Kararları, Tebliğ, Genelge ve tasarruflu yazılardan oluşan mevzuat düzenlemeleri ile şekillenir.

Dâhilde İşleme Rejimi Kararı'nın 3. maddesinde geçen tanımlar şu şekilde sıralanabilir:

Madde 3- Bu Kararda geçen;

Bakanlık (Değişik:RG-04/05/2012-28282): T.C. Ticaret Bakanlığı,

Topluluk: Avrupa Topluluğunu,

Üçüncü Ülke: Avrupa Topluluğuna üye ülkeler dışındaki ülkeleri,

Serbest Bölgeler: Türkiye Gümrük Bölgesi üzerindeki serbest bölgeleri,

Serbest Dolaşımda Bulunan Eşya: 4458 sayılı Gümrük Kanununun 18 inci maddesi hükmüne göre tümüyle Türkiye Gümrük Bölgesinde elde edilen ve bünyesinde Türkiye Gümrük Bölgesi dışındaki ülke veya topraklardan ithal edilen girdileri bulundurmayan veya şartlı muafiyet düzenlemelerine tabi tutulan eşyadan elde edilen ve tabi olduğu rejim hükümleri uyarınca özel ekonomik önem taşımadığı tespit edilen veya Türkiye Gümrük Bölgesi dışındaki ülke veya topraklardan serbest dolaşıma giriş rejimine tabi tutularak ithal edilen veya Türkiye Gümrük Bölgesinde yukarıda belirtilen eşyadan ayrı ayrı veya birlikte elde edilen veya üretilen eşyayı,

İşleme Faaliyeti: Eşyanın montajı, kurulması ve diğer eşya ile birleştirilmesi dâhil olmak üzere işçiliğe tabi tutulması, işlenmesi, yenilenmesi, düzenli hâle getirilmesi dâhil olmak üzere tamir edilmesi ile işleme sırasında tamamen veya kısmen tüketilse dahi işlem görmüş ürünün bünyesinde bulunmayan ancak, bu ürünün üretilmesini sağlayan veya kolaylaştıran önceden belirlenmiş bazı eşyanın kullanılmasını,

Elde Etmek: Eşyanın işleme faaliyetine tabi tutulmasını,

İşlem Görmüş Ürün: İşleme faaliyetleri sonucunda elde edilen asıl veya ikincil işlem görmüş ürünü,

Asıl İşlem Görmüş Ürün: Dâhilde işleme rejimi kapsamında elde edilmesi amaçlanan ürünü,

İkincil İşlem Görmüş Ürün: İşleme faaliyetleri sonucunda elde edilen asıl işlem görmüş ürün dışındaki ürünü,

İthal Eşyası: İşlem görmüş ürünün elde edilmesinde kullanılan ham madde, yardımcı madde, yarı mamul, mamul ile işlem görmüş ürünün bünyesinde yer almakla birlikte çalışmasını sağlayan madde (yakıt ve yağ dâhil) ya da hizmetin devamını sağlayan madde (yedek parça, vb.), ambalaj ve işletme malzemesini,

İşletme Malzemesi (Değişik:RG-14/05/2010-27581): İşleme faaliyetleri sırasında tamamen veya kısmen tüketilseler dahi, ihracı taahhüt edilen işlem görmüş ürünün elde edilmesinde kullanılan ancak ürünün bünyesinde yer almayan ve sabit tesislerin çalışabilir durumda olmasını temin eden (enerji ve yakıt hariç), yatırım mali makine ve teçhizat niteliğinde olmayan malzemeyi,

Değişmemiş Eşya: İşlem görmemiş ithal eşyasını,

Tarım Ürünleri: İthalat Rejimi Kararının ilgili listelerinde yer alan ve toprakta veya yeni üretim teknikleri ve teknolojileri kullanarak topraksız ortamda yetiştirilen bitkisel ürünler, hayvancılık, balıkçılık ile diğer su ürünleri ve bunların ilk işleme tabi tutulmuş şekillerini,

İşlenmiş Tarım Ürünleri: İthalat Rejimi Kararının ilgili listesinde yer alan ve bünyesinde temel tarım ürünlerini (hububat, şeker ve süt) bulunduran ürünleri,

Sanayi Ürünleri: Tarım ürünleri ve işlenmiş tarım ürünleri dışındaki tüm ürünleri, sızma veya gaz kaçağı şeklinde yitirilen ve imha olan kısım ile ekonomik değeri olmayan atıkları,

Verimlilik Oranı: Belirli miktardaki eşyanın işlenmesi sonucunda elde edilen işlem görmüş ürünün miktarı veya yüzde oranını,

Dâhilde Kullanım Oranı (Değişik:RG-22/08/2010-27680): Dâhilde işleme izin belgesi/dâhilde işleme izni kapsamındaki CIF ithal (yurt içi alımlar hariç) tutarının FOB ihrac tutarına (ikincil işlem görmüş ürünün serbest dolaşıma giriş rejimi hükümlerine göre ithalatının yapılması hâlinde bu ürünün gümrük kıymeti dâhil) olan yüzde oranını,

Önceden İthalat: İşlem görmüş ürünün ihracından önce bu ürünün elde edilmesinde kullanılacak eşyanın ithalini,

Önceden İhracat: İthal eşyasının şartlı muafiyet sisteminde ithal edilmesinden önce, eş değer eşyadan elde edilmiş işlem görmüş ürünün ihraç edilmesini,

Eş değer Eşya: İşlem görmüş ürünün elde edilmesinde ithal eşyasının yerine kullanılan ve ithal eşyası ile asgari 8 (sekiz)'li bazda gümrük tarife istatistik pozisyonu, ticari kalite ve teknik özellikleri itibarıyla aynı kalite ve nitelikleri taşıyan serbest dolaşımda bulunan eşyayı,

Ticaret Politikası Önlemleri: İthalat Rejimi Kararının 4 üncü maddesinde belirtilen mevzuat çerçevesinde alınan önlemleri,

Vergi: Eşyanın ithali ve ihracında tahsili öngörülen vergi, resim, harç, fon ve benzeri-bütün mali yükleri,

Eşyanın Gümrükçe Onaylanmış Bir İşlem veya Kullanıma Tabi Tutulması: Eşyanın bir gümrük rejimine tabi tutulması, Türkiye Gümrük Bölgesi dışına yeniden ihracı veya serbest bölgelere ihracı, imhası veya gümrüğe terk edilmesini,

Gümrük Rejimi: Serbest dolaşıma giriş rejimi, transit rejimi, gümrük antrepo rejimi, Dâhilde işleme rejimi, gümrük kontrolü altında işleme rejimi, geçici ithalat rejimi, hariçte işleme rejimi veya ihracat rejimini,

Dâhilde İşleme İzin Belgesi: İhracat ile ihracat sayılan satış ve teslimlerde gümrük muafiyetli ithalat ve/veya yurt içi alımlara imkân sağlayan Bakanlıkça düzenlenen belgeyi,

Belge: Dâhilde işleme izin belgesini,

Belge Süresi: Dâhilde işleme izin belgesi üzerinde kayıtlı bulunan ve belge kapsamında ithalat ve/veya ihracat işlemlerinin gerçekleştirileceği ve tüm istisnaların uygulanacağı dönemi,

Belge Süresi Sonu: Belge süresi bitiminin rastladığı ayın son gününü,

Dâhilde İşleme İzni: İhraç amacıyla gümrük muafiyetli ithalata imkân sağlayan ve gümrük idaresince verilen izni,

İzin: Dâhilde işleme iznini,

İzin Süresi: Dâhilde işleme izni üzerinde kayıtlı bulunan ve izin kapsamında ithalat ve/veya ihracat işlemlerinin gerçekleştirilerek tüm istisnaların uygulanacağı dönemi,

İzin Süresi Sonu: İzin süresi bitiminin rastladığı ayın son gününü,

Onaylanmış Kişi Statü Belgesi: Gümrük mevzuatı çerçevesinde Bakanlıkça verilen belgeyi,

A.TR Dolaşım Belgesi: Türkiye veya Toplulukta serbest dolaşımında bulunan eşyanın Katma Protokolde öngörülen tercihli rejimden yararlanabilmesini sağlamak üzere, ihracatçı ülke yetkili kuruluşlarınca düzenlenip gümrük idaresince vize edilen belgeyi,

Menşe İspat Belgeleri (Değişik:RG-23/09/2006-26298): Türkiye'nin taraf olduğu anlaşmalar çerçevesinde tercihli rejimden yararlanmak üzere ihracatçı ülke yetkili kuruluşlarınca düzenlenip gümrük idaresince vize edilen ve malın menşeyini belirleyen EUR.1 dolaşım sertifikası, EUR-MED dolaşım sertifikası, EUR-MED fatura beyanı veya fatura beyanını,

Pan-Avrupa Menşe Kümülasyonu: Avrupa'da, aynı menşe kurallarını havi Serbest Ticaret Anlaşmaları ile birbirlerine bağlanmış ülkeler arasında oluşturulan ve taraf ülkeler menşeli eşya kullanılarak elde edilen işlem görmüş ürünün Kümülasyona tabi bir diğer ülkeye tercihli rejim kapsamında ithaline imkân sağlayan ticaret sistemini,

Pan-Avrupa-Akdeniz Menşe Kümülasyonu (Değişik:RG-23/09/2006-26298): Avrupa'da ve Akdeniz Havzasında, aynı menşe kurallarını havi Serbest Ticaret Anlaşmaları ile birbirlerine bağlanmış ülkeler arasında oluşturulan ve taraf ülkeler menşeli eşya kullanılarak elde edilen işlem görmüş ürünün Kümülasyona tabi bir diğer ülkeye tercihli rejim kapsamında ithaline imkan sağlayan ticaret sistemini,

Tedarikçi Beyanı (Değişik:RG-23/09/2006-26298): A.TR dolaşım belgesi, EUR.1 dolaşım sertifikası veya EUR-MED dolaşım sertifikası ile birlikte kullanılan ve Türkiye ile Topluluk arasında ticarete konu Pan-Avrupa Menşe Kümülasyonu veya Pan-Avrupa-Akdeniz Menşe Kümülasyonu kapsamı eşyanın menşeyini gösteren belgeyi,

İmalatçı-İhracatçı: İşlem görmüş ürünün tamamını veya bir kısmını üreten ve bu ürünün ihracatını kendisi ve/veya aracı ihracatçı vasıtasıyla gerçekleştiren dâhilde işleme izin belgesi/dâhilde işleme izni sahibi firmayı,

İhracatçı: Yan sanayici firmaya ithal eşyasından işlem görmüş ürün ürettiren ve bu ürünün ihracatını kendisi ve/veya aracı ihracatçı vasıtasıyla gerçekleştiren imalatçı olmayan dâhilde işleme izin belgesi/dâhilde işleme izni sahibi firmayı,

Yan Sanayici: Dâhilde işleme izin belgesinde/dâhilde işleme izninde taahhüt edilen ihraç ürününün tamamını ya da bir kısmını üreten, belgede/izinde kayıtlı ancak belge/izin sahibi olmayan firmayı,

Aracı İhracatçı: Dâhilde işleme izin belgesinde/dâhilde işleme izninde taahhüt edilen ihracatı, belge/izin sahibi firmadan tedarik ettiği şekilde gerçekleştiren belge/izin sahibi olmayan firmayı,

Başlamış İşlem (Değişik:RG-14/05/2010-27581): Dâhilde işleme rejimi kapsamında ithalata ve ihracata ilişkin gümrük beyannamesinin tescil edilmiş olmasını,

Yetkilendirilmiş Yükümlü Sertifikası (Ek:RG-18/04/2014-28976): Gümrük mevzuatının öngördüğü basitleştirilmiş uygulamalardan ve/veya emniyet ve güvenlik kontrollerine ilişkin kolaylaştırmalardan yararlanmak üzere yetkilendirilen kişiler adına düzenlenen sertifikayı ifade eder.

Dâhilde işleme rejiminde şartlı muafiyet ve geri ödeme sistemi olmak üzere iki tür dâhilde işleme tedbiri uygulanır.

a) Şartlı muafiyet sistemi; dâhilde işleme izin belgesi/dâhilde işleme izni kapsamında ihracı taahhüt edilen işlem görmüş ürünün elde edilmesinde kullanılan ve serbest dolaşımda bulunmayan ham madde, yardımcı madde, yarı mamul, mamul ile değişmemiş eşya, ambalaj ve işletme malzemesinin, Türkiye Gümrük Bölgesinde (serbest bölgeler hariç) yerleşik firmalarca, ticaret politikası önlemlerine tabi tutulmaksızın, vergisi teminata bağlanmak suretiyle ithal edilmesi ve ihracat taahhüdünün gerçekleşmesini müteakip, alınan teminatın iade edilmesidir. Bu kapsamda yapılacak işletme malzemesi ithalatında, katma değer vergisi ve özel tüketim vergisi tahsil edilir ve ticaret politikası önlemleri uygulanır.

b) Geri ödeme sistemi; dâhilde işleme izin belgesi/dâhilde işleme izni kapsamında serbest dolaşıma giren ham madde, yardımcı madde, yarı mamul, mamul ile değişmemiş eşya, ambalaj ve işletme malzemesinden elde edilen işlem görmüş ürünün ihracı hâlinde, ithalat esnasında alınan verginin (işletme malzemesine ilişkin katma değer vergisi ve özel tüketim vergisi hariç) geri ödenmesidir.

Gerii ödeme sisteminde ham madde, yardımcı madde ve ambalaj malzemelerinin ithalatı sırasında vergi alınır ve işlem gören ürünün ihracatı gerçekleştiğinde alınan vergiler geri ödenir. Bu kapsamda ithal edilen eşya için gümrük idaresi tarafından ticaret politikası önlemleri uygulanmakta ve eşyanın ithali için öngörülen teknik düzenlemeler ve standardizasyon mevzuatı dâhil tüm işlemlerin tamamlanması gerekli görülmektedir.

Gerii ödeme sistemi kapsamında ihracı taahhüt edilen eşyanın ihracat taahhüdünün kapatılması sonrasında, belge/izin sahibi tarafından ithalat sırasında ödenen vergilerin iadesi için ilgili gümrük idaresine başvuru yapılması gerekmektedir. Başvuru, ihracat taahhüdünün kapatılmasını müteakip üç ay içerisinde yapılmalıdır.

Dâhilde İşleme Rejim Kararı'nda genel ve çeşitli hükümler başlığı altında Dâhilde İşleme Rejimi'ne ilişkin usul ve esaslar ayrıntılı olarak ele alınmaktadır. Buna göre Dâhilde İşleme Rejimi Kararı'nda yer alan **genel hükümler** şu şekilde sıralanabilir:

- Müracaatların Değerlendirilmesi ve Belge/İzin Düzenlenmesi
- Dâhilde İşleme Rejimi Değerlendirme Kurulu
- Belge/İzin Süreleri ve Ek Süreler
- Haklı ve Mücbir Sebep ile Fevkalade Hâller
- Belge/İzin Revizesi
- İhracatın Gerçekleştirilmesi
- Gümrük İdaresince Yapılacak İşlemler
- Gözetim ve Korunma Önlemlerine Tabi Eşya
- Telafi Edici Verginin Ödenmesi
- Verginin Geri Verilmesi
- Kısmi Teminat İadesi

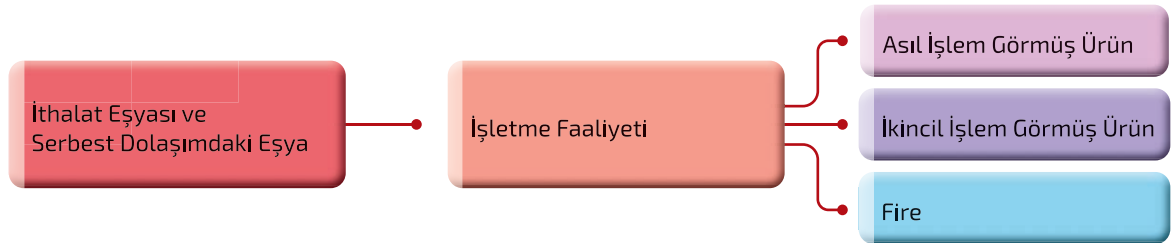

- İhracat Taahhüdünün Kapatılması
- İhracatın Gerçekleştirilmemesi
- Belgenin/İzsin İptali
- Dâhilde İşleme Tedbirlerine Uyulmaması
- Dâhilde İşleme Rejiminde Sağlanan Hakların Kötüye Kullanımı
- Denetim

Dâhilde İşleme Rejimi kapsamında elde edilmesi amaçlanan **asıl işlem gören ürün** dışında ithal edilen ham maddeden ekonomik değeri olan ek ürünler elde edilebilir. Bu ekonomik değeri olan ek ürünler **ikincil işlem görmüş ürün** olarak kabul edilir. Ayrıca üretim işlemleri sırasında kuruma, buharlaşma, sızma veya gaz kaçağı şeklinde kaybolan ve ekonomik değeri olmayan **fireler** de söz konusudur (Şema 2.4). Ekonomik değer oluşturan ikincil işlem görmüş ürünlerin ihracat taahhüdü kapatılmadan gümrük mevzuatı kapsamında değerlendirilmesi gerekir. Gümrük mevzuatı kapsamında değerlendirme, üç türlü yapılabilir.

- Gümrük idaresi gözetiminde imhası
- Gümrüğe terk edilmesi
- Çıkış hükmünde gümrüğe teslimi

Serbest dolaşıma giriş rejimi hükümlerine göre ürünün ithal edilmesi hâlinde ise ihracatının gerçekleştirilmesi şartı aranmaz. Bu ürüne ilişkin belge kapsamındaki gerçekleştirme oranları üzerinden miktar ve birim fiyat esas alınarak ithalat vergileri hesaplanarak tahsil edilir.

Şema 2.4: Dâhilde İşleme Rejimi'nde ithal edilen ham madde ile elde edilenler

2.3. Etkinlik

Aşağıda verilen soruları cevaplayınız. Cevaplarınızı noktalı alana yazınız.

1. Dâhilde İşleme Rejimi'nin amaçları ve ihracatçılara sağladığı avantajlar nelerdir?

.....

.....

.....

2. Aşağıda verilen açıklama doğrultusunda dâhilde işleme kapsamında yer alan ve almayan ürünleri sınıflandırıp ilgili alana yazarak sonuçları arkadaşlarınızla değerlendiriniz.

Yurt dışından Dâhilde İşleme Rejimi kapsamında ithal edilen ham deri, işlenerek üretilen çanta ve valizler ihraç edilmiştir. İthal edilen ham deride üretim aşamasına kadar kurumadan kaynaklı %5 oranında azalma olmuştur. Üretim esnasında oluşan deri parçaları ile cüzdan gibi çeşitli dekoratif eşyalar üretilerek yurt içi piyasaya satılmıştır.

TANIM	ÜRÜN	DÂHİLDE İŞLEME REJİMİ KAPSAMINDA YER ALMA DURUMU
Asıl İşlem Görmüş Ürün	.....	.....
İkincil İşlem Görmüş Ürün	.....	.....
Fire	.....	.....

3. Aşağıda verilen açıklama doğrultusunda dâhilde işleme kapsamında kullanılabilir şartlı muafiyet sistemlerini sınıflandırarak söz konusu muafiyetin faydalarını ilgili alanlara yazınız.

İhracat yapmak için sipariş alan firmaların gelen siparişlere en hızlı şekilde cevap verebilmesi için stoklarında yeterli ham madde ve işleme malzemesi bulundurması gerekir. Özellikle de ham madde stokları için ithalat yapmak zorunda olan firmalar için bu konu daha fazla önem arz eder. İhraç edilecek malın üretimde kullanılacak girdiler, firmanın deposunda mevcut ise ihracat için alınan sipariş için verilecek eşyanın teslim ve yükleme tarihi de yakın olacağı için avantajlı olacaktır. Depoda üretim için gerekli stok bulunmaması hâlinde ham maddelerin temini için bir bekleme süresi gerekir.

STOK DURUMU	UYGULANAN ŞARTLI MUAFİYET SİSTEMİ	UYGULANAN ŞARTLI MUAFİYET SİSTEMİNİN FAYDALARI
Sipariş Alan Firmanın İthalat Yapmadan Stokta Bulunan Ham Maddeyi Kullanması	.....	.....
Firmanın Stoklarında Üretim İçin Gerekli Ham Maddelerin Bulunmaması Durumunda	.....	.....
DİR Kullanan Firmanın İthal Etmesi Gereken Ham Madde Çin'den Gemi İle En Az İki Ay İçinde Gelmektedir. Firmanın Uzun Süreçten Dolayı Sipariş Ve Müşteri Kaybı Yaşamaması İçin Kullanması Gereken Sistem	.....	.....

2.2.1. Dâhilde İşleme Rejimi Tebliği

Dâhilde İşleme Rejimi Tebliği (2016/12), Dâhilde İşleme Rejimi Kararına dayanılarak dâhilde işleme tedbirlerinin uygulanmasına ilişkin usul ve esasların düzenlenmesi amacıyla hazırlanmıştır. Tebliğ ihraç edilen işlem görmüş ürünün elde edilmesinde kullanılan, ithali vergiye tabi eşyalara uygulanacak dâhilde işleme tedbirlerini kapsamaktadır.

Dâhilde İşleme Rejimi Tebliği'nde yer alan tanımlar, önemli oranda Dâhilde İşleme Rejimi Kararı'nda geçen tanımlarla aynı niteliktedir. Dâhilde İşleme Rejimi Tebliği'nde yer alan tanımlar Şekil 2.5'te sıralanmıştır.

DÂHİLDE İŞLEME REJİMİ TEBLİĞİ'NDE YER ALAN TANIMLAR

- Aracı ihracatçı
- Asıl işlem görmüş ürün
- A.TR dolaşım belgesi
- Belge
- Belge süresi
- Belge süresi sonu
- Dâhilde işleme izin belgesi
- Dâhilde işleme izni
- Değişmemiş eşya
- Elde etmek
- Elektronik ortam
- Eş değer eşya
- Eşyanın gümrükçe onaylanmış bir işlem veya kullanıma tabi tutulması
- Fire
- Gümrük rejimi
- İhracatçı
- İkincil işlem görmüş ürün
- İmalatçı-ihracatçı
- İşlem görmüş ürün
- İşleme faaliyeti
- İşlenmiş tarım ürünleri
- İşletme malzemesi
- İthal eşyası
- İzin
- İzin süresi
- İzin süresi sonu
- Menşe ispat belgeleri
- Bakanlık
- Onaylanmış kişi statü belgesi
- Önceden ihracat
- Önceden ithalat
- Pan-Avrupa Menşe Kümü-lasyonu
- Pan-Avrupa-Akdeniz Menşe Kümü-lasyonu
- Sanayi ürünleri
- Serbest bölgeler
- Serbest dolaşımda bulunan eşya
- Tarım ürünleri
- Tedarikçi beyanı
- Ticaret politikası önlemleri
- Topluluk
- Üçüncü ülke
- Vergi
- Verimlilik oranı
- Yan sanayici
- Grup firması
- Başlamış işlem
- Yetkilendirilmiş Yükümlü Sertifikası
- Bölge Müdürlükleri

Şekil 2.5: Dâhilde İşleme Rejimi Tebliği'nde yer alan tanımlar

Dâhilde İşleme Rejimi Tebliği, dâhilde işleme tedbirlerine ilişkin usul ve esasları düzenlemektedir. Dâhilde işleme tedbirleri, şartlı muafiyet sistemi ve geri ödeme sisteminden oluşmaktadır.

Şartlı muafiyet sistemi; ihraç edilmesi şartıyla işlem görmüş ürünün elde edilmesinde kullanılan ve serbest dolaşımda bulunmayan ham madde, yardımcı madde (katalizör olarak kullanılanlar dâhil), yarı mamul, mamul ile değişmemiş eşya, ambalaj ve işletme malzemesinin Türkiye Gümrük Bölgesi'ndeki yerleşik firmalarca ticaret politikası önlemlerine tabi tutulmaksızın vergisi teminata bağlanmak suretiyle bedelli ve/veya bedelsiz ithal edilmesi

durumunda kullanılır. Belge/izin sahibi firma ve/veya yan sanayici firma tarafından dâhilde işleme izin belgesi/dâhilde işleme izni kapsamında işlemlerin yürütülmesi gerekir. Ürünün üretilerek ihraç edilmesi ile alınan teminat iade edilmektedir. Ancak belge/izin kapsamında yapılan işletme malzemesi ithalatında, katma değer vergisi ve özel tüketim vergisi tahsil edilir ve ticaret politikası önlemleri uygulanır (Şema 2.5).

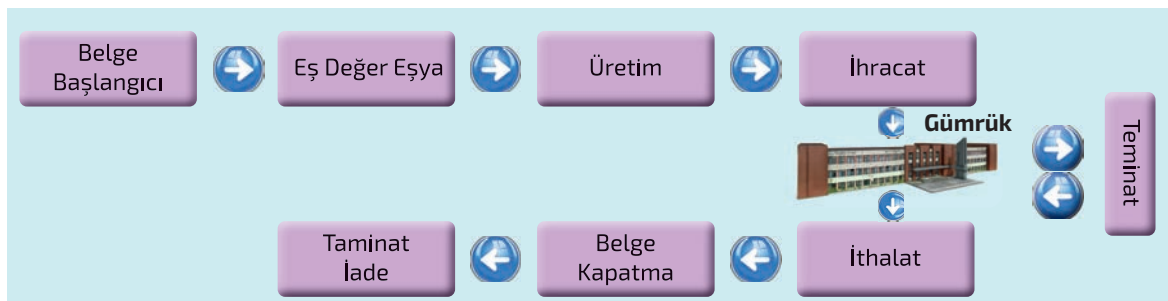

Şema 2.5: Şartlı muafiyet sistemi uygulama süreci

Şartlı muafiyet sisteminde ithalatın önceden gerçekleştirilmesi veya eş değer eşya kullanımı şeklinde iki türlü uygulama mevcuttur. İhtiyaç duyulan ham madde, yardımcı madde ve işletme malzemelerinin önceden ithalatı yapılarak üretime başlanabilir (Şema 2.6). Diğer yöntemde ise üretilip ihraç edilecek ürün içeriğinde ham madde, yardımcı madde ve işletme malzemelerine eş değer ürünlerin kullanılması söz konusudur (Şema 2.7).

Şema 2.6: Şartlı Muafiyet Sistemi I- Önceden İthalat

Şema 2.7: Şartlı Muafiyet Sistemi II- Eş Değer Eşya Kullanımı

Şartlı muafiyet sistemi çerçevesinde dâhilde işleme izin belgesi kapsamında işlem görmüş ürünün elde edilmesi için ithal eşyanın yerine belli şartlarla **eş değer eşya** da kullanılabilir. Bu durumda asgari sekizli bazda gümrük tarife istatistik pozisyonu; ticari kalite ve teknik özellikleri itibarıyla aynı kalite ve nitelikleri taşıyan serbest dolaşımdaki eşya, eş değer eşya olarak kullanılabilir.

Eş değer eşya kullanımında iki türlü yöntem kullanılabilir.

- Belge kapsamında ihracat işleminden sonra ithalat yapılabilir.
- İthal eşyası ile serbest dolaşımdaki eşya birlikte kullanılabilir.

Bu Tebliğe göre dâhilde işleme izin belgesi kapsamında ihracı taahhüt edilen işlem görmüş ürünün elde edilmesinde kullanılan ham madde, yardımcı madde, yarı mamul, mamul, değişmemiş eşya ve ambalaj malzemeleri ithal edilebilir veya yurt içinden de alınabilir.

Şartlı muafiyet sistemi kapsamında yapılacak ithalattan doğan vergi, 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'da yer alan esaslar çerçevesinde teminata bağlanır. Teminatlar; para, bankalar tarafından verilen teminat mektupları, hazine tahvil ve bonolardan oluşabilir.

Gümrük vergi tutarlarının yüzde yirmi fazlasıyla **teminat** verilmesi gerekir. Ancak Dâhilde İşleme Rejimi kapsamında indirimli teminat uygulamasından yararlanılması da mümkündür. Bu uygulama kapsamında **Yetkilendirilmiş Yükümlü Sertifika** sahibi veya **Onaylanmış Kişi Statü Belgesi** olan firmalar, Dâhilde İşleme Rejimi kapsamında yapacakları ithalata ilişkin vergilerde indirimli teminatlar hakkından yararlanabilir.

Araştırınız

Dâhilde İşleme Rejimi Tebliği 9. maddesinde yer alan indirimli teminat uygulaması kapsamını araştırınız. İndirimli teminat uygulanmasından yararlanma seçeneklerini arkadaşlarınızla değerlendiriniz.

***Madde 10- (1)** Şartlı muafiyet sistemi çerçevesinde, dâhilde işleme izin belgesi kapsamında işlem görmüş ürünün veya değişmemiş eşyanın tamamı ya da bir kısmı, hariçte işleme rejimi hükümleri çerçevesinde daha ileri düzeyde işlenmek üzere Türkiye Gümrük Bölgesi dışına veya serbest bölgelere geçici olarak ihraç edilebilir.*

Geri Ödeme Sistemi: Dâhilde işleme izin belgesi/dâhilde işleme izni kapsamında serbest dolaşıma giren ham madde, yardımcı madde, yarı mamul, mamul ile değişmemiş eşya, ambalaj ve işletme malzemesinden elde edilen işlem görmüş ürünün ihracı hâlinde ithalat esnasında alınan vergi geri ödenir. Ancak işletme malzemesine ilişkin katma değer vergisi ve özel tüketim vergisi geri ödeme kapsamında değildir. Bu kapsamda ithal edilen eşya için gümrük idaresince, ticaret politikası önlemleri uygulanır ve eşyanın ithali için öngörülen dış ticarete teknik düzenlemeler ve standardizasyon mevzuatı dâhil diğer işlemlerin tamamlanması şartı aranır.

Geri ödeme sistemi; Dâhilde İşleme Rejimi kapsamında, her türlü vergi ödenerek ithali yapılan serbest dolaşıma girmiş eşyanın işlem görmüş ürün olarak belge kapsamında ihraç edilmesinden sonra ithalat esnasında ödenen vergilerin (Gümrük Vergisi, Fon, KDV vb.) geri alınması olarak ifade edilir (Şema 2.8).

Şema 2.8: Geri ödeme sistemi uygulama süreci

Madde 11- (2) (Değişik:RG-24/12/2008-27090) Dâhilde işleme izin belgesi/dâhilde işleme izni kapsamında A.TR dolaşım belgesi eşliğinde Avrupa Topluluğuna üye ülkelere ihraç edilecek işlem görmüş ürünün elde edilmesinde kullanılacak ham madde, yardımcı madde, yarı mamul, mamul ile değişmemiş eşyanın gümrük vergisi ile varsa toplu konut fonunun tahsil edilmesi ve bu vergilerin haricindeki vergilerin teminata bağlanması suretiyle ithalatına izin verilebilir. Bu kapsamda yapılacak ithalat esnasında ilgili gümrük idarelerince, sadece şartlı muafiyet sistemi çerçevesinde yapılan ithalatta aranan bilgi ve belgeler aranır.

Belge/izin düzenlenmesi için Türkiye Gümrük Bölgesindeki (serbest bölgeler hariç) yerleşik firmaların İhracat Genel Müdürlüğüne veya gümrük idarelerine müracaat etmeleri gerekir (Şema 2.9).

Şema 2.9: Dâhilde işleme belge/izin alınması için müracaat yapılacak kurumlar

Madde 16- (1) Dahilde işleme izin belgesi/dahilde işleme izni müracaatları;

- a) İthal eşyasının işlem görmüş ürünün elde edilmesinde kullanıldığının tespitinin mümkün olması,
- b) Türkiye Gümrük Bölgesindeki (serbest bölgeler hariç) üreticilerin temel ekonomik çıkarları ile Türk malı imajının olumsuz etkilenmemesi,
- c) İşleme faaliyetinin, katma değer yaratan ve kapasite kullanımını artıran bir faaliyet olması yanında, işlem görmüş ürünün rekabet gücünü ve ihrac potansiyelini artıran koşullar yaratıyor olması,
- ç) Firmaların dahilde işleme izin belgeleri/dahilde işleme izinleri kapsamındaki performansları, kriterleri çerçevesinde değerlendirilir.

Dâhilde İşleme Rejimi kapsamında, KDV tecil/terkin yoluyla (KDV'siz yurt içi alım) ihracı taahhüt edilen işlem görmüş ürünün elde edilmesinde kullanılan; ham madde, yardımcı madde, yarı mamul, mamul, değişmemiş eşya ve ambalaj malzemeleri yurt içinden temin edilebilir (KDV Kanunu geçici 17. madde).

İ Bilgi Notu

Süs hayvanları, canlı balık (orkinos balığı ve larva hariç), küçük ve büyükbaş hayvanlar ile çevre kirliliğine neden olan eşyalar, Dâhilde İşleme Rejimi kapsamında değerlendirilmez.

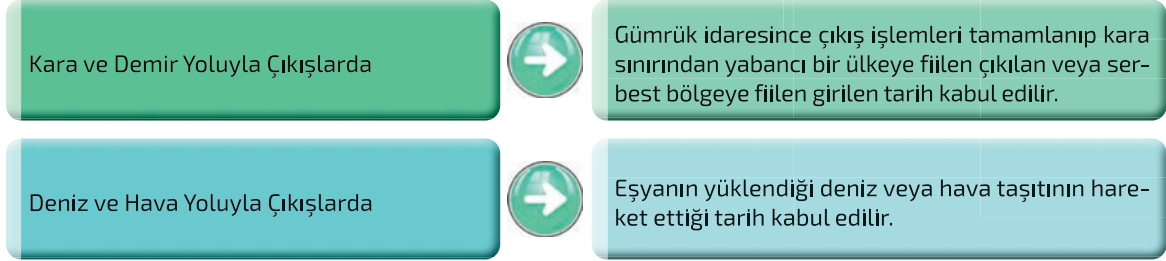
Dâhilde İşleme Rejimi kapsamında alınacak **belge/izin süresi** sektörüne göre azami **on iki** aydır. Gemi inşa, komple tesis gibi üretim alanları için on iki ayı aşan süreler için belge/izin verilebilir. Ayrıca savunma sanayine giren ürünlerin ihracına ilişkin belge/izin süresi proje süresi doğrultusunda belirlenebilir. Dâhilde İşleme Rejimi kapsamında alınan sürenin yetersiz gelmemesi durumunda ilave süreler tanınabilir. Ayrıca haklı sebep hâlleri ve yangın, sel, don gibi mücbir sebep ile fevkalade hâllere bağlı olarak süre uzatımı talep edilebilir. Dâhilde işleme izin belgelerine ilişkin **ek süre** talebi için elektronik ortamda T.C. Ticaret Bakanlığına, Dâhilde İşleme iznine ilişkin ek süre talebi için ilgili Gümrük Müdürlüğüne başvuru yapılması gerekmektedir.

Dâhilde işleme izin belgesi ihracat taahhüdünün kapatılması için belge süresi sonundan itibaren üç ay içinde firmaların elektronik başvuru yapması gerekir. Ayrıca belge sahibi firmanın gerekli bilgi ve belgelerle birlikte üyesi bulunduğu T.C. Ticaret Bakanlığı Bölge Müdürlüklerine de müracaat etmesi gerekir. **Dâhilde işleme izni ihracat taahhüdünü kapatmak için ise en geç, izin süresi sonundan itibaren bir ay içerisinde,** gerekli bilgi ve belgelerle birlikte ilgili gümrük idaresine başvurulması gerekir.

Dâhilde İşleme Rejimi kapsamında fiilî ihracat; dâhilde işleme izin belgesi/dâhilde işleme izni kapsamında ihracı taahhüt edilen işlem görmüş ürünün ilgili Tebliğ, ihracat rejimi ve gümrük mevzuatı hükümleri doğrultusunda

Türkiye Gümrük Bölgesi dışına veya serbest bölgelere çıkartılmasıdır. Eşyanın Türkiye Gümrük Bölgesini terk ettiği tarih kullanılan ulaşım şekline göre belirlenir (Şema 2.10).

Şema 2.10: Eşyanın Türkiye Gümrük Bölgesini terk ettiği tarih sınıflandırması

Geri ödeme sistemi çerçevesinde düzenlenen dâhilde işleme izin belgesi/ dâhilde işleme izni ihracat taahhüdünün kapatılmasını takiben **üç ay** içerisinde, ithalat sırasında ödenen vergilerin iadesi için ilgili gümrük idaresine müracaat edilmesi zorunludur. Geri verme kararının alınmasından itibaren üç ay içinde gümrük idareleri tarafından ödenmeyen tutarlar için gecikme faizi uygulanır.

Madde 34- (1) Dâhilde işleme izin belgesi/dâhilde işleme izni kapsamında ödenmemesi gerektiği halde ödenmiş olduğu belirlenen vergi, ilgili firmanın talebi üzerine 4458 sayılı Gümrük Kanunu ve 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu hükümleri çerçevesinde nakden geri verilir.

İhracat taahhütlerini kapatmak için firmaların gerekli sürelerde ilgili bilgi ve belgeleri yetkili mercilere sunması gerekir. Firmaların ihracat taahhütlerini şu şekilde bildirmesi gerekir:

Madde 37- (Başlığı ile Birlikte Değişik:RG-20/5/2016-29717)

(1) Firmaların;

- Dahilde işleme izin belgesi ihracat taahhüdünü kapatmak için en geç belge süresi sonundan itibaren üç ay içerisinde Ek-3'te belirtilen bilgi ve belgeleri Bakanlıkça (İhracat Genel Müdürlüğü) belirlenen ilgili bölge müdürlüğüne,
- Dahilde işleme izni ihracat taahhüdünü kapatmak için en geç izin süresi sonundan itibaren 1 (bir) ay içerisinde, Ek-4'te belirtilen bilgi ve belgeleri ilgili gümrük idaresine, sunmaları zorunludur.

Kapatma işlemi ile ilgili dâhilde işleme izin belgesinin gönderildiği merciler, ilgili vergi daireleri ve bankalar bilgilendirilir.

Genel Hükümler: Dâhilde işleme Tebliği kapsamında genel hükümler başlığı altında çeşitli durumlara ilişkin esaslar düzenlenmiştir. Yapılan düzenlemeler şu şekildedir:

- Belgenin kaybedilmesi
- İhraç edilen işlem görmüş ürünün geri getirilmesi

- İhracatın gerçekleştirilmemesi
- Belgenin/iznin iptali
- Dâhilde işleme tedbirlerine uyulmaması
- Dâhilde işleme rejiminde sağlanan hakların kötüye kullanımı

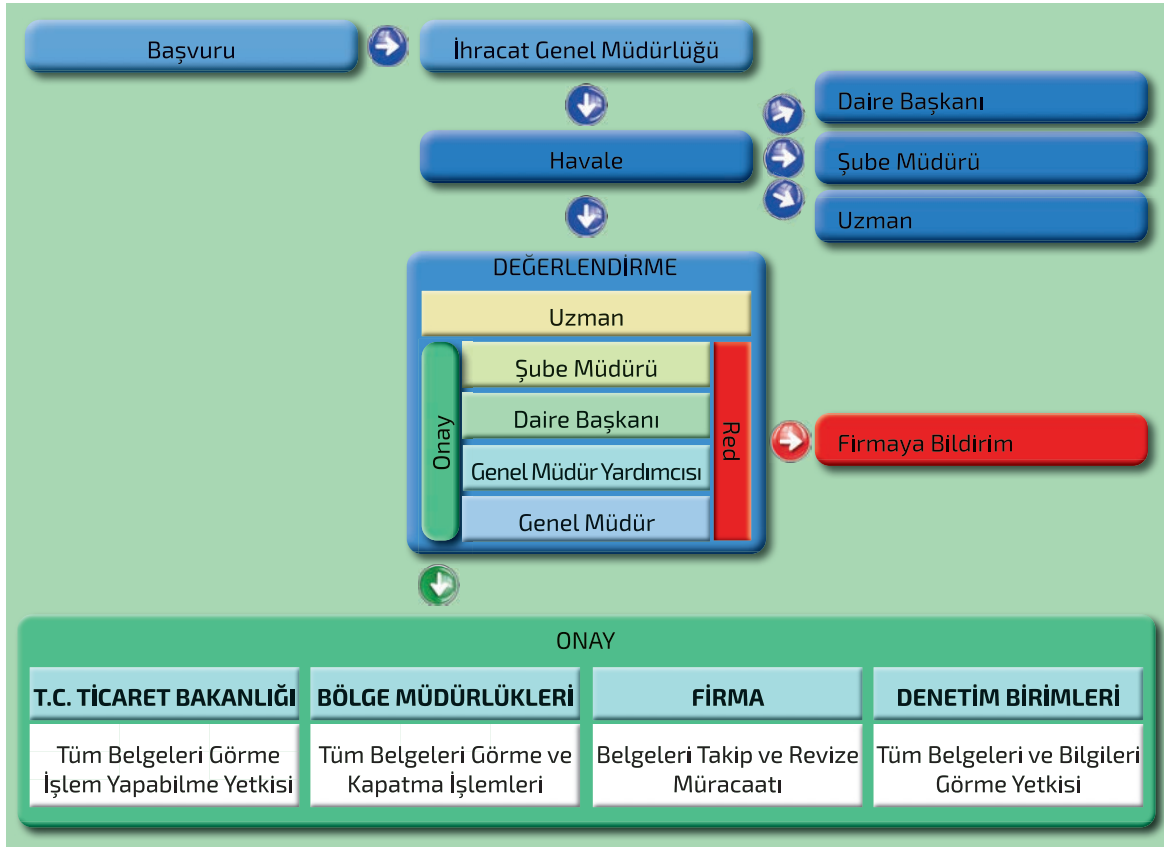
Dâhilde işleme izin belgesi/dâhilde işleme izni kapsamında ihraç edilen işlem görmüş ürün, herhangi bir sebeple belge/izin süresi içerisinde geri getirilebilir. İhracat rejimi ve gümrük mevzuatı çerçevesinde ve süresi geçerli belge/izin kapsamında geri getirilen ürünün ihracatı nedeniyle oluşmuş hak ve menfaat kayıplarının telafi edilmesi gerekir. Bu durum, ihracat taahhüdünün kapatılması sırasında değerlendirilmek üzere ilgili bölge müdürlüğüne/gümrük idaresine bildirilir. Dâhilde işleme izin belgesi/dâhilde işleme izni kapsamında ihracatı gerçekleştirilmeyen ithal eşyasının, işlem görmüş ürün ve/veya ithal edildiği şekliyle belge/izin sahibi firma ve/veya yan sanayici firmanın stoklarında bulundurulması zorunludur.

Geri ödeme sistemi çerçevesinde düzenlenen dâhilde işleme izin belgesi/dâhilde işleme izni kapsamında A.TR dolaşım belgesi eşliğinde Avrupa Topluluğu'na üye ülkelere veya menşe ispat belgeleri eşliğinde Avrupa Topluluğu'na üye ülkelere, Pan-Avrupa Menşe Kümülyasyonuna taraf ülkelere, Pan-Avrupa-Akdeniz Menşe Kümülyasyonuna taraf ülkelere veya Serbest Ticaret Anlaşması imzalanmış bir ülkeye işlem görmüş ürün olarak ihraç edilmek üzere ithal edilen ancak süresi içerisinde ihracatı gerçekleştirilmeyen eşyaya ilişkin daha önce alınmayan vergi tahsil edilir.

Dâhilde İşleme Rejimi-DİR Otomasyon Uygulaması, başvuru aşamasından kapatılma aşamasına kadar dâhilde işleme izin belgeleri ile ilgili tüm işlemlerin elektronik ortamda, elektronik imza ile gerçekleştirilmesine imkân tanıyan web tabanlı bir uygulamadır (Şema 2.11, 2.12).

Şema 2.11: DİR Otomasyon Uygulaması İşleyişi-I

Şema 2.12: DİR Otomasyon Uygulaması İşleyişi-II

Bilgi Notu

Dâhilde işleme izin belgesi/dâhilde işleme izni kapsamında işlem görmüş ürünün ihracatı, belge/izin sahibi firma tarafından yapılabileceği gibi başka bir ihracatçı aracılığı ile de yapılabilir. Ancak elektronik ortamda düzenlenen dâhilde işleme izin belgesi kapsamındaki işlemler için önceden ilgili bölge müdürlüğünden izin alınması gerekir. Bakanlıkça (İhracat Genel Müdürlüğü) aracı ihracatçı kullanımına kısıtlama getirilebilir.

Aracı ihracatçı ile yapılan ihracatın dâhilde işleme izin belgesi/dâhilde işleme izni kapsamında değerlendirilmesi için belge/izin sahibi firmadan tedarik edildiği ve belge/izin ihracat taahhüdünde yer aldığı şekliyle ihracatın gerçekleştirilmesi gerekir.

2.3. HARIÇTE İŞLEME REJİMİ

Hazırlık Çalışmaları

1. Türkiye'nin uzak bölgelere göre yakın bölgelerle dış ticaret yapmasının lojistik maliyetleri açısından sonuçları neler olabilir?
2. Tam ve kısmi kavramları size ne ifade etmektedir? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

2007/11864 sayılı Hariçte İşleme Rejimi Kararının amaç ve kapsamı şu şekilde sıralanır:

Amaç

Madde 1- (1) Serbest dolaşımdaki eşyanın işlenmek, tamir edilmek veya yenilenmek üzere geçici olarak ihraç edilmesi ve işlem görmüş ürünün tam veya kısmi muafiyetten yararlanarak serbest dolaşıma girmesinin sağlanması ile ithal edilen işlem görmüş ürünlerin aynısını veya benzerini üreten Türkiye'deki üreticilerin temel ekonomik çıkarlarının olumsuz etkilenmemesi kaydıyla ihraç eşyasının satışının teşviki **amacıyla** hazırlanmıştır.

Kapsam

Madde 2- (1) Bu Karar; hariçte işleme rejiminin esaslarının belirlenmesine ve yönlendirilmesine ilişkin tedbirlerin düzenlenmesini ve yürütülmesini kapsar.

Bu kararda geçen tanımlar şöyle sıralanabilir (Şekil 2.6):

2007/11864 SAYILI HARIÇTE İŞLEME REJİMİ KARARINDA GEÇEN TANIMLAR

- Asıl işlem görmüş ürün
- İkincil işlem görmüş ürün
- Belge süresi
- İşleme faaliyeti
- Belge süresi sonu
- İşlem görmüş ürün
- Değişmemiş eşya
- İzin süresi
- Fire/zayıat
- İzin süresi sonu
- Geçici ihracat eşyası
- Kısmi muafiyet
- Hariçte işleme izni
- Müsteşarlık
- Hariçte işleme izin belgesi
- Serbest bölgeler
- INF 2 bilgi formu
- Serbest dolaşımda bulunan eşya
- İkame ürün
- Standart değişim sistemi
- Tam muafiyet
- Ticaret politikası önlemleri
- Topluluk
- Üçgen trafik
- Üçüncü ülke
- Vergi
- Verimlilik oranı

Şekil 2.6: Hariçte İşleme Rejimi Kararı'nda yer alan tanımlar

Hariçte İşleme Rejimi Kararı'nda yer alan bazı tanımlar genel nitelikte olduğundan İhracat Rejimi ve Dâhilde İşleme Rejimi kapsamında da yer almaktadır. İhracat Rejimi ve Dâhilde İşleme Rejimi kapsamında yer almayan ve Hariçte İşleme Rejimi'ne özgü birtakım tanımlar da söz konusudur. Hariçte İşleme Rejimi'ne özgü başlıca tanımlar şu şekilde sıralanabilir:

Madde 3- (1) Bu Kararda geçen;

a) Fire/zayiat: İşleme faaliyetleri sırasında özellikle kuruma, buharlaşma, sızma veya gaz kaçağı şeklinde yitirilen ve imha olan kısım ile ekonomik değeri olmayan atıkları,

b) Geçici ihracat eşyası: Hariçte işleme rejimi çerçevesinde tamir edilmek, yenilenmek veya daha ileri safhada işlem görmek üzere Türkiye Gümrük Bölgesi dışına veya serbest bölgelere geçici olarak ihraç edilen eşyayı,

Hariçte işleme izni: Maden cevheri ve konsantrelerinin izabe edilmesi ve işlenmesi ile kıymetli maden ve taşların işlenmesi amacıyla geçici ihracı için maden ihracatçı birliklerinin bağlı bulunduğu ihracatçı birlikleri genel sekreterliklerince verilecek izni,

Hariçte işleme izin belgesi: Serbest dolaşımda bulunan eşyanın daha ileri bir düzeyde işlem görmek üzere Türkiye Gümrük Bölgesi dışına veya serbest bölgelere geçici ihracına ve işlem görmüş ürün olarak ithaline imkân sağlayan Müsteşarlıkça düzenlenen belgeyi,

INF 2 bilgi formu: Hariçte işleme rejimi kapsamında üçgen trafik kullanımına izin veren gümrük idaresi tarafından düzenlenen ve Gümrük Birliği Gümrük Bölgesinin bir parçasından geçici olarak ihraç edilerek üçüncü ülkede işlem görmüş ürünlerin, Gümrük Birliği Gümrük Bölgesinin diğer parçasında kısmi veya tam gümrük vergisi muafiyetiyle serbest dolaşıma girişine imkân veren belgeyi,

İkame ürün: Tamirata konu olan geçici ihracat eşyasının yerine kullanılmak üzere getirilen ve geçici ihracat eşyası ile aynı tarife pozisyonunda, aynı ticari nitelikte ve teknik özellikte olan ithal eşyasını,

Kısmi muafiyet: Hariçte işleme rejimi çerçevesinde serbest dolaşıma sunulan işlem görmüş ürünlerin ithali esnasında alınması gereken vergiler hesaplanırken, geçici ihracat eşyasının en son işleme faaliyetine tabi tutulduğu Türkiye Gümrük Bölgesi dışından veya serbest bölgeden aynı tarihte ithal edilmesi hâlinde uygulanacak gümrük vergilerine tekabül eden kısmın muaf tutulmasını,

Standart değişim sistemi: 4458 sayılı Gümrük Kanununun 144 ila 148 inci maddeleri hükümlerine göre ikame ürün olarak adlandırılan ithal eşyasının bir işlem görmüş ürün ile değiştirilmesi usulünü,

Tam muafiyet: Tamir edilmek veya yenilenmek üzere geçici ihraç edilen eşyanın ithalinde alınması gereken her türlü verginin muafiyetini,

Üçgen trafik: Gümrük Birliği Gümrük Bölgesinin bir parçasından geçici olarak ihraç edilerek üçüncü ülkede işlem görmüş ürünlerin, Gümrük Birliği Gümrük Bölgesinin diğer parçasında kısmi veya tam gümrük vergisi muafiyetiyle serbest dolaşıma girişi usulüdür.

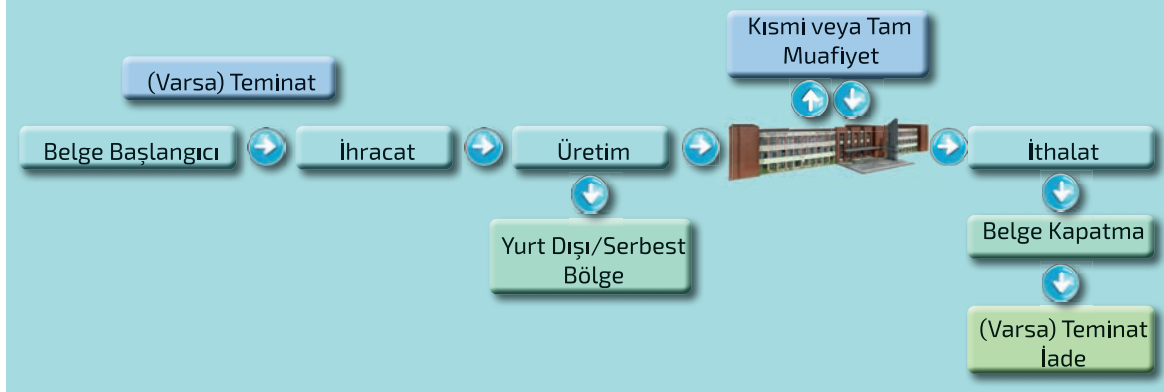
Hariçte İşleme Rejimi Mevzuatı ile ilgili esas düzenlemeler şu şekilde sıralanabilir:

- 4458 Sayılı Gümrük Kanunu, 1567 Sayılı Kanun, 2976 Sayılı Kanun ve 474 Sayılı Kanun, 637 Sayılı KHK
- 2007/11864 Sayılı Hariçte İşleme Rejimi Kararı (RG: 5.4.2007-26484)
- İhracat 2007/5 Sayılı Hariçte İşleme Rejimi Tebliği (RG: 11.5.2007-26519)

Hariçte işleme faaliyeti; serbest dolaşımdaki eşyanın daha ileri bir aşamada

işlenmek, tamir edilmek veya yenilenmek amacıyla **geçici olarak** Türkiye Gümrük Bölgesi dışına veya serbest bölgelere ihraç edilmesi ve bu işleme faaliyetleri sonucunda elde edilen ürünlerin tam veya kısmi muafiyet uygulanarak serbest dolaşıma girmesidir (Şema 2.13).

Şema 2.13: Hariçte işleme rejimi işleyiş süreci

Hariçte İşleme Rejim Kararı içeriğinde yer alan genel hükümler başlığı altında şu hususlara yer verilmektedir:

- Müracaatların değerlendirilmesi
- Hariçte işleme rejiminde izin şartları
- Belge/izin süreleri ve verilebilecek ilave süreler
- Belge/izin revizesi
- Vergilendirme
- İthalatın gerçekleştirilmesi
- Taahhüdün kapatılması
- İthalatın gerçekleşmemesi
- İptal
- Hariçte işleme tedbirlerine uyulmaması
- Usulsüzlük ve denetim

2007-5 Sayılı Hariçte İşleme Rejim Tebliği'nin çıkarılma amacı, Hariçte İşleme Rejimi Kararı doğrultusunda hariçte işleme rejimine yönelik uygulamalara ilişkin usul ve esasların belirlenmesidir. Tebliğ, bu amaçla işlenmesi veya yenilenmesi amacıyla Türkiye Gümrük Bölgesi dışına veya serbest bölgelere geçici olarak ihraç edilecek serbest dolaşımdaki eşyanın işlem görüldükten sonra tam veya kısmi muafiyetten yararlanarak serbest dolaşıma girmesine ilişkin faaliyetleri kapsar.

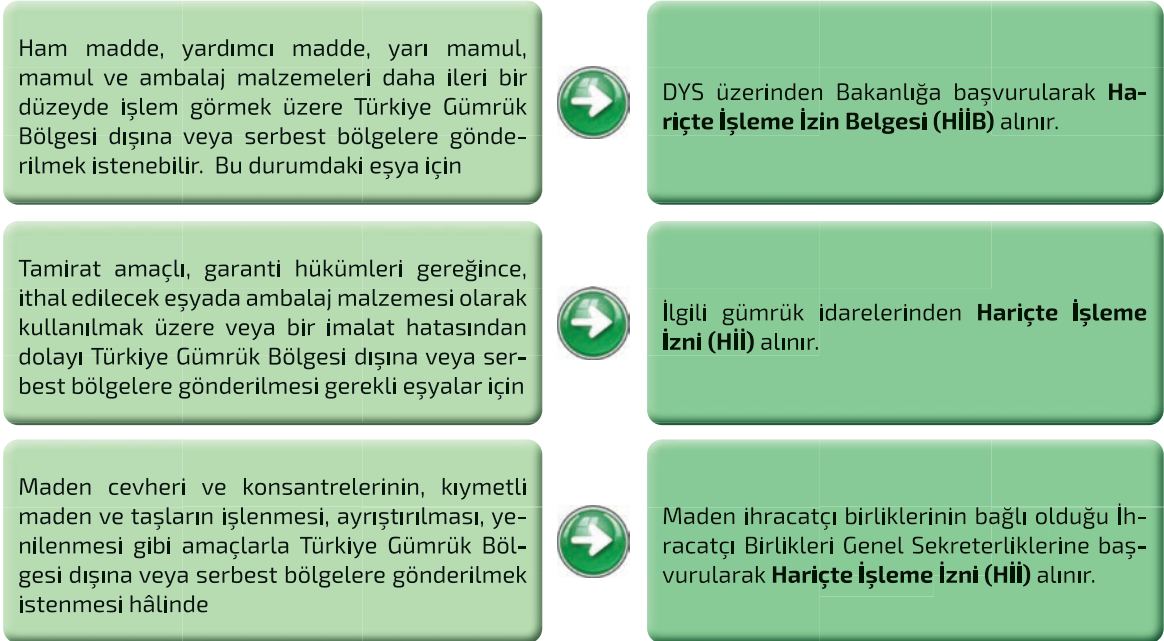
2007-5 sayılı Hariçte İşleme Rejim Tebliği'ndeki tanımlar, genel olarak Hariçte İşleme Rejim Kararı'nda yer alan tanımlardan oluşmaktadır. Hariçte İşleme Rejim Kararı'nda yer alan tanımlara ilaveten 2007-5 sayılı Hariçte İşleme Rejim Tebliği'nde bulunan tanımlar şu şekilde belirtilebilir:

Madde 3- (1) Bu Tebliğde geçen;

- a) Bölge Müdürlükleri:** Bakanlığın taşra teşkilatında yer alan Bakanlıkça (İhracat Genel Müdürlüğü) görevlendirilmiş Bölge Müdürlükleridir (Değişik:RG-31/12/2019-30995 5. Mükerrer).
- b) Elektronik Ortam:** Bilgisayar veri işleme tekniği kullanılarak, Bakanlık web sayfası/servisleri üzerinden ulaşılan ve hariçte işleme izin belgesi ile ilgili tüm işlemlerin yapılabildiği ortamdır (Ek:RG-31/12/2019-30995 5. Mükerrer).
- c) DYS:** Mal ihracatına ve hizmet ihracatına yönelik devlet destekleri ile dâhilde işleme rejimi, hariçte işleme rejimi, Vergi, Resim ve Harç İstisnası, Belgesiz İhracat Kredilerine ilişkin bileşenlerden oluşan T.C. Ticaret Bakanlığı Destek Yönetim Sistemidir (Ek:RG-31/12/2019-30995 5. Mükerrer).
- ç) Satır Kodu:** Hariçte işleme izin belgesinde yer alan, ithal ve ihraç eşyasını tarif eden ve gümrük idaresinden otomasyon sistemine hariçte işleme rejimine ilişkin bilgi iletilişiminde dikkate alınacak belge numarasını da içeren kod bilgisidir (Ek:RG-31/12/2019-30995 5. Mükerrer).
- d) İBGS:** İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterlikleridir (Ek:RG-31/12/2019-30995 5. Mükerrer).

Hariçte işleme faaliyetinden yararlanmak için yapılacak müracaatlar üç başlık altında toplanabilir (Şema 2.14).

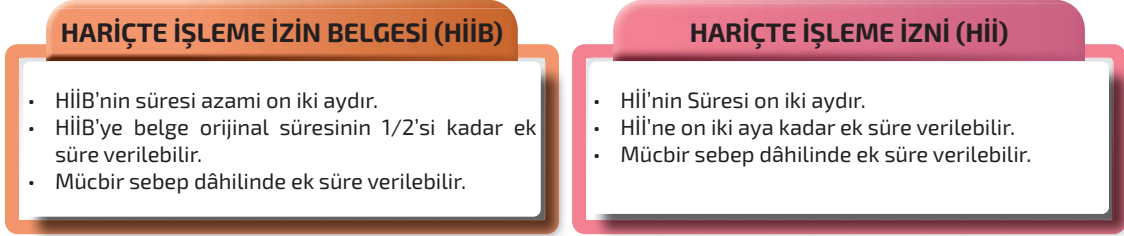
Şema 2.14: Hariçte işleme müracaat süreçleri

Bu Tebliğ'e göre Türkiye Gümrük Bölgesinde (serbest bölgeler hariç) yerleşik kişiler tarafından yapılacak başvurular, taşınması gereken şartlar değerlendirilerek kabul veya reddedilir. Başvuruların kabul veya reddedilmesinde dikkate alınan iki temel şart vardır.

- Geçici ihracat yapılacak eşyanın işlem görmüş ürünlerin üretiminde kullanıldığının tespit edilmesi mümkün olmalıdır.
- Türkiye Gümrük Bölgesinde (serbest bölgeler hariç) yer alan üreticilerin temel ekonomik çıkarları olumsuz etkilenmemelidir.

2007-5 Sayılı Hariçte İşleme Rejim Tebliği'ne göre kullanılacak izin süreleri şu şekilde gösterilebilir (Şekil 2.7):

Şekil 2.7: Hariçte İşleme Rejim Tebliği'ne göre kullanılacak izin süreleri

Hariçte işleme taahhütlerinin kapatma işlemlerinin yapılabilmesi için belge/izin şartlarına uygun olarak ihraç edilen eşyanın ithal edilen mamulün üretiminde kullanıldığının belirlenmesi gerekir. İzin alınan miktar ve değer üzerinde ithalat yapılması durumunda fazla olan kısma tekabül eden vergi tahsil edilir. Taahhütlerin kapatılması için ilgili kurumlara başvuru yapılmalıdır (Şema 2.15).

Bilgi Notu

2007-5 Sayılı Hariçte İşleme Rejim Tebliği'nde belirtilen mücbir sebep ve fevkalade hâller belirtilmekte olup ilgili durumların yazı ile belgelendirilmesi gerekir. Buna göre mücbir sebep ve fevkalade hâller şu şekilde belirtilmektedir:

- a) Deprem, sel, don, fırtına, kasırga gibi tabii afetler ve yangın
- b) İthalatçı ülkede veya serbest bölgede devletçe konulan yasaklar, harp ve abluka hâli
- c) Belge/izin sahibi firmanın faaliyetinin kamu otoritelerince kısıtlanması, durdurulması veya firmaya el konulması
- ç) Belge/izin sahibi firmanın iflası ya da konkordato ilan etmiş olması
- d) Grev ve lokavt

Hariçte işleme izin belgesi sahibi firmalar, belge süresinden (belgeye verilen ek süreler dâhil) itibaren **bir ay** içerisinde DYS üzerinden Bakanlıkça (İhracat Genel Müdürlüğü) belirlenen ilgili bölge müdürlüğüne

Hariçte işleme izni sahibi firmalar, izin süresinden (izne verilen ek süreler dâhil) itibaren **bir ay** içerisinde ilgili bilgi ve belgelerle izni veren İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliğine

Başvurarak belge/izin taahhütlerini kapatmak zorundadır.

Başvuru yapılması gereken bu sürelerde başvuru yapmayan firmalara DYS üzerinden, izin için ise ilgili İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliği tarafından bir ay içerisinde kapatma başvurusu yapılması hususunda bildirim yapılır. Aksi takdirde sorumluluklarını yerine getirmeyen firmalara gümrük mevzuatı çerçevesinde usulsüzlük cezası uygulanarak resen kapatma işlemi yapılır.

Şema 2.15: Hariçte işleme belge/izin taahhütlerinin kapatılma süreci

Hariçte işleme tedbirlerinin hariçte işleme rejimi ve hariçte işleme izin belgesinde/hariçte işleme izninde belirtilen esas ve şartlara uygun olarak yerine getirilmemesi durumunda alınmayan vergiler, 4458 sayılı Gümrük Kanunu ile 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre tahsil edilir.

Kapatma esnasında ibraz edilen gümrük beyannamesi ve ek belgelerin sahte veya üzerinde tahrifat yapılmış olması durumunda, ilgililer hakkında kanuni işlem yapılır ve belge/izin sahibi firma bir yıl süreyle hariçte işleme rejiminden yararlandırılmaz.

Hariçte işleme belge/izin kapsamında ihraç edilen eşyanın ithalatının gerçekleşmemesi hâlinde iki seçenek uygulanabilir (Şema 2.16).

Hariçte işleme rejimi kapsamında Türkiye Gümrük Bölgesi dışında veya serbest bölgelerde işlenerek ithal edilmesi taahhüt edilen ürünlerin belgede/izinde belirtilen şartlara ve yararlanılan tedbirlere uygun olarak yurda getirilmemesi hâlinde

bu ürünlerin üretimi için geçici olarak ihraç edilen eşyanın aynen ihraç edildiği hâliyle geri getirilmesi gerekir. Aksi takdirde kambiyo mevzuatı ve gümrük mevzuatı hükümleri uygulanır.

Hariçte işleme izin belgesi/hariçte işleme izni kapsamında ihraç edilen geçici ihracat eşyasının gerekli işleme faaliyetine tabi tutulduktan sonra işlem görmüş ürün olarak Gümrük Birliği Gümrük Bölgesinin başka bir parçasına gönderilmek istenmesi durumunda

ihracat işlemini gerçekleştiren gümrük idaresi tarafından INF 2 bilgi formu düzenlenmesi şartıyla işlem görmüş ürünün ve bu ürünün üretimi için gönderilen geçici ihracat eşyasının yurda geri getirilmesine gerek bulunmamaktadır.

Bu durumda, geçici ihracata konu eşya için bu Tebliğ uyarınca alınan teminatlar irat kaydedilir veya alınmayan vergi tahsil edilir. Ayrıca bu eşyanın ihracatında kambiyo mevzuatı hükümleri uygulanır.

Şema 2.16: Hariçte işleme belge/izin kapsamında ithalatının gerçekleşmeme durumu

2.4. Etkinlik

Aşağıda verilen soruları cevaplayınız. Cevaplarınızı noktalı alana yazınız.

1. Aşağıdaki örnek açıklamaya göre verilen durumu ifade eden kavram nedir?

Hariçte işleme izin belgesi kapsamında kumaşların (ham madde ve diğer üretim için gerekli olan malzemelerin) Bulgaristan'a geçici olarak ihraç edilmesi, üretilen koltuk takımının belge süresi içinde tekrar ithal edilerek yurda getirilmesi durumunda ithalat esnasında doğan vergi ve fonlardan muafiyet sağlanmıştır.

.....

2. Aşağıda verilen açıklamaya ilişkin izin alınarak firma tarafından uygulanan sistemi düzenleyen karar ve tebliğ hangisidir?

Firma lojistik ve işçilik maliyetleri açısından uygun maliyetlere sahip Türkiye'nin komşu ülkelerinden birine ürün üretilmesi için gerekli un, yağ, şeker gibi ham maddeleri ihraç etmektedir. Üretimi tamamlanan ürünler tam veya kısmi muafiyet uygulanarak Türkiye'ye geri getirilmektedir.

.....

.....

3. Aşağıda verilen noktalı alanlara hariçte işleme belge/izin kapsamında ihraç edilen eşyanın ithalatının gerçekleşmemesi durumunda yapılabilecek işlemlerin nelerdir?

Gümrük Birliği Gümrük Bölgesinden Farklı Bir Yere İşlem Gören Ürünün Gönderilmesi

.....

İşlem Görmesi İçin Gönderilen Ürünlerin Hiç İşlem Görmemesi Durumunda

.....

4. Hariçte İşleme İzin Belgesi (HiİB) ve Hariçte İşleme İzni (Hiİ) için öngörülen süre ve ek süreleri yazınız.

Hariçte İşleme İzni (Hiİ)

.....

Hariçte İşleme İzin Belgesi (HiİB)

.....

2.4. VERGİ, RESİM VE HARÇ İSTİSNASI İLE İLGİLİ GENEL BİLGİLER

Hazırlık Çalışmaları

1. Günlük hayatta hangi vergileri ödediğinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.
2. Vergi muafiyeti sizce ne anlam ifade etmektedir? Arkadaşlarınızla tartışınız.

İhracatı artırmak, ihraç ürünlerine uluslararası piyasalarda rekabet gücü kazandırmak ve ihraç pazarlarını geliştirmek amacıyla ihracat, transit ticaret, ihracat sayılan satış ve teslimler ile döviz kazandırıcı hizmet ve faaliyetlerde vergi, resim ve harç istisnası uygulanmaktadır.

Böylelikle Türk ihraç ürünlerine uluslararası piyasalarda rekabet gücü kazandırılarak ihracat miktarları artırılmaktadır. Vergi, resim ve harç istisnası ile ihraç pazarlarının geliştirilmesi desteklenerek ihracat gelirleri ve döviz girdilerinde artış sağlanmaktadır. Dolaylı olarak da millî ekonomiye ve istihdama önemli katkı sağlanmaktadır.

Vergi, resim ve harç istisnası uygulanmasına ilişkin tedbirlerin düzenlenmesi ve yürütülmesi; 99/13812 sayılı **İhracat, İhracat Sayılan Satış ve Teslimler ile Döviz Kazandırıcı Hizmet ve Faaliyetlerde Vergi, Resim ve Harç İstisnası Hakkında Karar ile İhracat, Transit Ticaret, İhracat Sayılan Satış ve Teslimler ile Döviz Kazandırıcı Hizmet ve Faaliyetlerde Vergi, Resim ve Harç İstisnası Hakkında Tebliğ** (İhracat:2017/4) ile gerçekleştirilmektedir. Vergi, resim ve harç istisnası uygulanması için Tebliğe uygun olarak vergi, resim ve harç istisnası belgesi düzenlenmesi veya ilgili Tebliğ'de belirlenen işlemlerle sınırlı olarak bu işlemler ve bu işlemler sebebiyle düzenlenen kâğıtların ihracata ilişkin olduğunun tevsiki (belgelemek) hâlinde belgesiz olarak yararlanılabilmektedir.

Vergi, resim ve harç istisnası uygulamasından belgeli veya belgesiz yararlanma imkânı söz konusudur.

Vergi, resim ve harç istisnası belgesi olmadan yasada belirtilen yazılı işlemler ve bu işlemler sebebiyle düzenlenen kâğıtlara (gümrük idarelerine verilen beyannameler dâhil) işlem yapan kuruluşlarca resen vergi, resim ve harç istisnası uygulanır. Resen vergi, resim ve harç istisnası uygulanması için ilgili işlemlerin ihracat ve ihracata ilişkin olduğunun belgelendirilmesi

gerekir. Resen vergi, resim ve harç istisnası uygulanabilen durumlar şu şekilde sıralanabilir (Şekil 2.8):

RESEN VERGİ, RESİM VE HARÇ İSTİSNASI UYGULANABİLEN DURUMLAR

- İhracat karşılığı yapılacak ödemeler (ihracatın finansmanında kullanıldığının tevsiki kaydıyla prefinsansman, Destekleme ve Fiyat İstikrar Fonu çerçevesinde yapılan ödemelere ilişkin taahhütnameler ile temliknameler ve Sosyal Güvenlik Kurumu prim borçları ile genel bütçeli idarelere olan borçların mahsubu dâhil)
- İhracattan doğan alacağın ihracatçı tarafından temlik
- İhracat bağlantıları için düzenlenecek anlaşmalar
- Transit ticarete konu malın satın alınması ve satılması
- Tedarik edildikleri şekliyle ihraç edilmek üzere mal alımı
- 27.10.1999 tarihli ve 4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun 131 inci maddesine istinaden ithalat vergilerinden tam muafiyet suretiyle geçici ithalat rejimine tabi ambalaj malzemesi ithali ile kati ihraç edilen mallara ait ambalaj malzemesinin geçici ihracı ve ithali
- Dâhilde işleme izni kapsamında iznin geçerli olduğu süre içerisinde yapılan ithalat
- Gerçekleştirilen mamul ürün ihracatı karşılığı olarak bu ürünlerin üretiminde kullanılan girdilerin Toprak Mahsulleri Ofisinden veya Tarım ve Orman Bakanlığınca tespit edilen şeker fabrikalarından alımı

Şekil 2.8: Resen vergi, resim ve harç istisnası uygulanabilen durumlar

İhracat, Transit Ticaret, İhracat Sayılan Satış ve Teslimler ile Döviz Kazandırıcı Hizmet ve Faaliyetlerde Vergi, Resim ve Harç İstisnası Hakkında Tebliğ'de (İhracat: 2017/4) yer alan düzenlemelere ilişkin bölüm dağılımları şu şekilde gösterilebilir (Şema 2.17):

Birinci Bölüm	→	Amaç, Kapsam ve Tanımlar
İkinci Bölüm	→	Vergi, Resim ve Harç İstisnası
Üçüncü Bölüm	→	Vergi, Resim ve Harç İstisnası Belgesi
Dördüncü Bölüm	→	Belgeli İhracat Kredilerinde Vergi, Resim ve Harç İstisnası
Beşinci Bölüm	→	Belgesiz İhracat Kredileri, Transit Ticaret İşlemleri ile Transit Ticaretin Finansmanında Kullanılan Kredilerde Vergi, Resim ve Harç İstisnası
Altıncı Bölüm	→	Genel Hükümler
Yedinci Bölüm	→	Çeşitli ve Son Hükümler

Şema 2.17: Vergi, Resim ve Harç İstisnası Hakkında Tebliğ içerikleri

İhracat, ihracat sayılan satış ve teslimler ile döviz kazandırıcı hizmet ve faaliyetler çerçevesinde vergi, resim ve harç istisnasından yararlanmak isteyen firmalar, elektronik ortamda Bakanlığa başvuru yapmalıdır. Başvuru yapan firmalar; dâhilde işleme izin belgesi ve/veya vergi, resim ve harç istisnası belgesi almak zorundadırlar. Vergi, resim ve harç istisnası, belgenin geçerli-

lik süresi içerisinde ve belgede yer alan tutarla sınırlı olmak şartıyla geçerlidir. Vergi, resim ve harç istisnası belgesi için başvuru yapılabilecek ihracat, ihracat sayılan satış ve teslimler ile döviz kazandırıcı hizmet ve faaliyetler ilgili Tebliğ'in 6. maddesinde açıklanmaktadır.

Elektronik ortamda tanımlanan firmaların vergi, resim ve harç istisnası belgesi almak üzere, Tebliğ Eki'nde belirtilen bilgi ve belgelerle elektronik ortamda Bakanlığa müracaat etmesi gerekir (Şekil 2.9).

MÜRACAAT İÇİN GEREKLİ BELGELER

- Dilekçe (İmza sirkülerinde yer alan yetkililerce imzalanmış.)
- Vergi, resim ve harç istisnası proje formu
- Son üç ayda kapatılan belgelere ilişkin kapatma yazısı fotokopileri ile ihracat taahhütleri kapatılmamış vergi, resim ve harç istisnası belgeleri kapsamında gerçekleştirilen faaliyet tutarını gösteren liste (banka tasdikli)
- Ticaret Sicil Gazetesi (aslı veya noter tasdikli örneği)
- İmza sirküleri (noter tasdikli)
- Son yıla ait tasdikli bilanço ve kâr-zarar cetveli
- İhracat taahhütnamesi (İmza sirkülerinde yer alan yetkililerce imzalanmış.)
- Faaliyetin firma tarafından yapılabileceğini gösteren bilgi ve belgeler (Turizm İşletme Belgesi, Seyahat Acentesi Belgesi, Uluslararası Taşımacılık ve Lojistik Karnesi gibi)
- Faaliyetin üstlenildiğini kanıtlayan bilgi ve belgeler (ihalenin uluslararası olduğunu veya faaliyetin yabancı para ile finanse edildiğini, pazarlık usulü ile gerçekleştirildiğini belgelendirecek ilgili kurum tarafından hazırlanan yazı gibi)
- Tebliğ'de belirtilen nedenlerle belge konusu olan faaliyetin gerçekleştirilmesinin tamamen veya kısmen imkânsız hâle gelmesi durumunda, idareden alınacak durumu gösteren yazı
- Belge konusu olan faaliyetin devredilmesi durumunda, devralan firma tarafından vergi, resim ve harç istisnası belgesi başvurusunda bulunulması için ihale makamından alınacak işin kalan bedelini ve süresini belirten yazı

Şekil 2.9: Müracaat için gerekli belgeler

Vergi, resim ve harç istisnası belgelerinin süreleri azami yirmi dört aydır. Türk Eximbank tarafından proje bazında kullanılan orta ve uzun vadeli kredilere ilişkin belgelerde ise belge süresi vade süresine paralel olarak belirlenir. Bu projeler karşılığında kullanılan belgelere Türk Eximbank'ın uygun görüşü alınarak belge konusu olan işin bitimine kadar ek süre verilebilir.

Gerekli bilgi ve belgelerle Bakanlığa elektronik ortamda müracaat edilmesi hâlinde, belge süresinin bitimini müteakip belge konusu işe ait hukuki ve mali işlemler sonuçlanıncaya kadar belge süresinin uzatılması kaydıyla istisna uygulamasına devam edilir.

Vergi, resim ve harç istisnası belgelerine ilişkin ihracat taahhütleri; belge süresi sonundan itibaren üç ay içerisinde yapılmalıdır. Gerekli bilgi ve bel-

gelerle elektronik ortamda yapılan müracaat neticesinde Bakanlığın uygun görüşüne istinaden Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasınca belirlenen usul-ler çerçevesinde, anılan Bankanın ilgili şubesi tarafından elektronik ortamda ihracat taahhütleri kapatılır. Kapatma işlemi firmaya ve ilgili vergi dairesine bildirilir. Ayrıca belgenin kapatıldığı bilgisi Bakanlığa, elektronik ortamda gönderilir. Vergi, resim ve harç istisnası belgelerinin ihracat taahhütlerinin kapatılmasına ilişkin müracaatın süresi içerisinde yerine getirilmesi firma sorumluluğunda olup bu süreler zarfında firmalara ayrıca yazılı olarak bildirimde bulunulmaz.

İhracat sayılan satış ve teslimler ile döviz kazandırıcı hizmet ve faaliyetler kapsamında düzenlenen belgelerin ihracat taahhütlerinin kapatılmasında katma değer vergisi hariç satış fiyatı esas alınır.

Vergi, resim ve harç istisnası belgesi sahibi firmaların, belge ihracat taahhüdünün kapatılabilmesi için gereken bilgi ve belgeleri bu maddenin birinci fıkrasında belirtilen süre içerisinde Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının ilgili şubesine elektronik ortamda sunması gerekir. Bu bilgi ve belgelerin ibraz edilmemesi veya ibraz edilen bilgi ve belgelerde eksiklik bulunması hâlinde, eksikliklerin bir ay içerisinde tamamlanması için Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının ilgili şubesi tarafından firmaya bildirimde bulunulur. Bu süre içerisinde eksik bilgi ve belgelerin tamamlanmaması durumunda, ihracat taahhüdü mevcut bilgi ve belgelerle resen kapatılır.

2.5. Etkinlik

Aşağıda yer alan durumlara ilişkin cevaplarınızı noktalı alanlara yazınız.

Vergi, resim ve harç istisnası ile ilgili uygulamanın gerçekleştirilmesindeki amaçlar	.....
Vergi, resim ve harç istisnası uygulanan alanlar ve faaliyetler	.....
Vergi, resim ve harç istisnası belgelerinin azami süresi	.....
Vergi, resim ve harç istisnası belgesi sahibi firmaları ihracat taahhüdünün kapatılabilmesi için elektronik olarak başvuru yapılması gereken kurum	.....
İhracat taahhüdünün kapatılması amacıyla eksik bilgi ve belgelerin tamamlanması için tanınan ek süre	.....
Verilen ek sürede eksik bilgi ve belgelerin tamamlanmaması durumunda yapılacak işlem	.....

2.5. UYGULAMALI İHRACAT SÜRECİ

Hazırlık Çalışmaları

1. Yaşadığınız şehirde veya bölgede ihracatı yapılan ürünler nelerdir?
2. Yaşadığınız şehirde veya ürünlerin ihraç edilmesinde hangi taşımacılık yöntemleri kullanılmaktadır? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla karşılaştırınız.

İhracat yapacak firmaların ihracat süreci için öncelikle ihracatçı olma şartlarına sahip olması gerekir. İhracatçı olma şartları şu şekilde sırlanabilir:

- Vergi numarasına sahip gerçek veya tüzel kişi olmak, tüzel kişi statüsü olmasa da hukuki tasarruf yapma yetkisine sahip ortaklık olmak.
- İlgili İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliğine üye olmak. İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterlikleri; sektörel olarak ihracata ilişkin kayıt ve

tescil işlemleri, hedef pazar ve ürünlere ilişkin istatistikî sonuç ve raporları, ihracata yönelik eğitim ve devlet yardımları konularında ihracatçılara destek ve danışmanlık sunmaktadır. Ayrıca dış ticaretin gelişmesi, üretim verimliliğinin artırılması ve ekonomik refah seviyesinin yükseltilmesi için hizmet vermektedir.

İhracat yapmayı düşünen ihracatçıların öncelikle ihracat yapacakları ürünleri belirlemesi gerekir.

Ayrıca bu ürünler için en doğru pazarın belirlenmesi amacıyla pazar araştırması yapılmalıdır. İhracat işlemlerine başlanmadan önce gümrük mevzuatı ile ilgili işlemlerini yapmak ve gümrük idarelerindeki işleri takip etmek için bir temsilci tayin edilebilir. Temsil, doğrudan veya dolaylı olarak yapılabilir (Şema 2.18).

Bilgi Notu

13 İhracatçı Birliği Genel Sekreterliği ve bunların altında 27 farklı alanda faaliyet gösteren toplam 61 İhracatçı Birliği bulunmaktadır.

19 Gümrük ve Dış Ticaret Bölge Müdürlüğü, 164 Gümrük Müdürlüğü bulunmaktadır (150 adedi faal, 14 adedi faal değildir.).

Doğrudan Temsil

Başkasının Adına ve Hesabına Hareket (Şirket veya Kamu, Kurum ve Kuruluş Çalışanları)

Dolaylı Temsil

Kendi Adına Başkasının Hesabına Hareket (Gümrük Müşavirleri)

Şema 2.18: Gümrük işlemlerinde temsil

İhracat işlemlerine başlamadan önce yapılması gerekenler şu şekilde sıralanabilir:

- BİLGE (Bilgisayarlı Gümrük Etkinlikleri) kullanıcı kodu ve şifresi almak.
- Gümrük işlemlerini kimin yapacağına karar vermek.
- Yükümlü kayıt takip sistemine firma ve vekalet (temsil) bilgilerini kaydetmek.
- İhraç edilecek ürünün GTİP'sini tespit etmek.
- İlgili kurumlardan gerekli izin ve uygunluk belgelerini almak (İhracı Yasak ve Ön İzne Bağlı Mallara İlişkin Tebliğ ile belli kurumların ön iznine bağlanmış eşyalar listelenmiştir.).

İhracat için ön hazırlık işlemlerini tamamlayarak alıcısını bulan ihracatçı gerekli resmî işlemleri tamamlayarak eşyanın gönderilmesi için ihracat sürecini başlatabilir. İhracat süreci; gümrük beyanı, ihracatçı birliklerinin onayı, muayene ve beyannameye eklenmesi gereken belgelerin hazırlanması ile gerçekleşmektedir.

Gümrük Beyanı: İhraç edilecek eşyanın yazılı beyanının ihracata ilişkin gümrük beyannamesi ile yetkili gümrük idaresine yapılması gerekmektedir. Beyanın bilgisayar veri işleme tekniği ile yapılması esastır. Bunun için BİLGE yazılımı kullanılmaktadır.

Beyanname yerine geçen belgeler ve beyanname kullanılmaksızın yapılacak beyanlara ilişkin ayrıca düzenleme yapılmıştır.

İhracatçı Birliği Onayı: Her ihracat beyannamesinin tescilinden önce **Birlik Kayıt Numarası** ve **Birlik Onay Kodu** (kripto) beyannameye kaydedilmek zorundadır. Birlik Onay Kodu bulunmayan gümrük beyannameleri onaylanmaz.

İhracatta Birlik Onay Kodu aranmayan durumlar şunlardır:

- Bedelsiz ihracat
- Yurt dışı fuar ve sergilere yapılacak ihracat
- Ticari kiralama yoluyla yapılacak ihracat

İlgi Notu

<https://uygulama.gtb.gov.tr/FirmaVekalet> adresi üzerinden sisteme giriş yapılır ve ekrana gelen pencereden gümrük idaresi tarafından verilen "BİLGE Kullanıcı Kodu ve Şifresi" ile "Mükellef" butonu seçilerek giriş yapılır.

İlgi Notu

Beyanname yerine geçen belgeler; Sözlü beyan formu, özel fatura, kumanya listesi, ATA ve CPD

Karneleri ve Form 302 belgesi ile ihracına izin verilen eşyanın gümrük işlemleri bu belgeler ile yürütülür.

Beyanname aranılmayan hâller; Elektronik ortamda olanlar da dâhil, mektuplar, kartpostallar ve basılmış metinler ile yolcunun kişisel bagajı kapsamındaki eşya için gümrük beyannamesi aranmaz.

- Transit ticaret kapsamında yapılacak ihracat
- Geçici ihracat
- Mahrece iade
- Deniz ve hava taşıtlarına yapılan ihrakiye teslimatları
- Aynı sermaye ihracı
- ETGB kapsamı posta ve hızlı kargo firmaları aracılığıyla yapılan ihracat

Bilgi Notu

TDK'ye göre **ihrakiye**, liman ve havaalanlarındaki taşıtlara ücret karşılığı sağlanan akaryakıt şeklinde tarif edilmektedir. Mahrec kelimesi "çıkış yeri" anlamına gelmektedir. Gümrük işlemlerinde **mahrece iade** ifadesi bir eşyanın geldiği yere (çıkış ülkesine/ticaretin yapıldığı ülkeye) geri gönderilmesi anlamında kullanılmaktadır.

Muayene İşlemleri: Gümrük beyannamesinin onaylanmasından sonra eşyaların muayene aşamasına geçilir. Gümrük muayene işlemleri dört farklı türde gerçekleştirilir. Kırmızı, sarı, mavi veya yeşil hat aşamalarında yapılacak muayene şekli farklılık göstermektedir (Şekil 2.10).

KIRMIZI HAT	Gümrük muayene memuru tarafından belge ve fiziki kontrol yapılmaktadır. Eşyanın ambalajı açılmadan kontrol yapılabileceği gibi birkaç kutunun açılıp kontrol edilmesi, belli ürünlerin laboratuvarında incelenmesi veya eşyanın tamamının incelenmesi gibi farklı muayene işlemleri uygulanabilir. Öncelikli olarak sevk edilen uygulama türü olup muayene sonucunda onay çıkarsa malın fiilî ihracatı yapılır.
SARI HAT	Sadece eşyaya ait beyanname ile eklerinin doğruluğunun ve birbiriyle uygunluğu kontrol edilerek onay verilen hattır. Gümrük muayene memuru ihtiyaç gördüğü takdirde eşyanın kırmızı hat aşamasına gönderilerek fiziki muayene işlemlerine tabi tutulmasını isteyebilir.
MAVİ HAT	Yetkilendirilmiş Yükümlü Sertifikasına veya Müsteşarlıkça belirlenen onaylanmış kişi statüsüne sahip kişilerin yararlandığı, eşyanın belge kontrolüne veya muayeneye tabi tutulmadığı hattır. Bu ihracatçılar daha basitleştirilmiş bir prosedür işleyişi ile eşyalarına çıkış onayı alır. Mavi hat sahipleri, üretim alanlarında devlet tarafından iki-üç yılda bir kontrol edilir. Yapılan kontrollerde stok ve finans hareketleri arasında herhangi bir usulsüzlük tespit edilirse ceza uygulanır. Mavi hat aşamasındaki eşyalar da gerekli görüldüğü takdirde kırmızı hat aşamasına gönderilebilir fiziki kontrol yapılabilir.
YEŞİL HAT	Sistem işleyişine hâkim, güvenilir ve büyük ihracatçı firmalar; sahip olacakları yeşil hat hakkı ile belge kontrolü ve fiziki muayene yaptırmadan fiilî ihracat gerçekleştirebilir. Yeşil hat sahipleri her yıl yetkili uzmanlara kontrol ettirdikleri raporlarını gümrük müdürlüklerine teslim ederek yeşil hat aşamasında kalmaya devam edebilir. Ayrıca uygun şartları taşıyan birkaç şirket, kendi gümrük alanlarından yükleme yapıp mal gönderme şansına da sahiptir.

Şekil 2.10: Hatlara göre yapılan muayene şekilleri

Gümrük muayene işlemleri sonucunda onay verilen eşyaya çıkış izni verilirken onay çıkmayan eşya bloke edilir (Görsel 2.5, Şema 2.19).

Şema 2.19: Gümrük muayene işlem sonuçları

2.6. Etkinlik

Aşağıda verilen soruları cevaplayınız. Cevaplarınızı noktalı alana yazınız.

1. Gümrük muayene aşamasında yer alan hatlar ve genel olarak yapılan kontroller nelerdir?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. İhracat yapmak isteyen bir firma tarafından ilk ihracat tamamlanıncaya kadar yapılması gereken ihracat işlem aşamaları nelerdir?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

İhracat işlem sürecinde izlenecek aşamalar Şema 2.20'de gösterilmiştir. İhracat işlem sürecinin kontrollü olarak herhangi bir suistimale yer verilmeyecek şekilde yürütülmesi ülke ekonomisi açısından önemlidir. İhracatçılar tarafından kurulan ihracat bağlantılarının sürdürülmesi ve geliştirilmesi, malların alıcısına zamanında ve zarar görmeden teslim edilmesine bağlıdır. Bu nedenle ihracatçıların ihracatla ilgili her işlemi özenle yapmaları, yasal şartları iyi bilmeleri ve süreci yakından takip etmeleri büyük önem arz eder.

1. Aşama Gümrük Beyannamesinin Tescil ve Onayı

2. Aşama Gümrük Muayene

3. Aşama Yükleme Kontrolü ve Çıkış Bildirimi

Görsel 2.6: Hava ve deniz yolu taşımacılığı ile çıkış

Hava ve deniz yolu taşımacılığında yükleme yapılması ile çıkışın gerçekleştiği ve fiil ihracatın yapıldığı kabul edilir.

Görsel 2.7: Kara ve demir yolu taşımacılığı ile çıkış

Kara ve demir yolu taşımacılığı ile çıkış yapılabilmesi için yükleme yapılan malın kontrolü ve çıkış özet beyanı yapılarak sınır kapısına sevk edilmesi gerekir. Kara ve demir yolu taşımacılığında sınır kapısını geçen malların fiil ihracatı gerçekleşmiş kabul edilir.

Fiil ihracat gerçekleşmesi ile ihracatçı konşimento düzenleyip bankaya verir. Alıcıya konşimentonun ulaşması ile ödeme yapılarak gönderilen belgelerle mal karşı taraftan çekilir.

Şema 2.20: İhracat uygulama sürecine ilişkin aşamalar

A) Aşağıdaki cümlelerin başında yer alan boşluğa ifade doğru ise "D", yanlış ise "Y" yazınız.

1. (...) Dâhilde işleme rejiminde ithal edilen ham maddenin bir kısmı ihraç edilip bir kısmı da yurt içinde satılabilir.
2. (...) Konsinye ihracat başvuruları ilgili İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliğine yapılır.
3. (...) Vergi, resim ve harç istisnası belgeleri ortalama dört yıl kullanılır.
4. (...) Dâhilde İşleme Rejimi kapsamında gönderilen malların alıcısı tarafından teslim alınmaması durumunda mutlaka yurda geri getirilmesi gerekir.
5. (...) Hariçte işleme izni ilgili gümrük idareleri tarafından verilir.

B) Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan noktalı yerlere, doğru ifadeleri yazınız.

6. Deniz veya hava yolu aracılığıyla taşınacak eşyanın yüklendiği taşıtın hareket etmesi ile ..... gerçekleşir.
7. Konsinye ihracatta kesin satışı yapılan mallara ait satış faturası ve gerekli diğer belgeler ile izni veren ..... Genel Sekreterliğine başvurulmalıdır.
8. Uluslararası ticari fuar ve sergilere özel organizatör kuruluşlar aracılığı ile katılmak için ilgili kuruluşların "Yeterlilik Belgesi" veya "....." sahibi olması gerekir.
9. Gümrük idareleri tarafından izin belgeleri veya izinler en fazla on iki aylık süre için ..... düzenlenebilir.
10. İhracat, ihracat sayılan satış ve teslimler ile döviz kazandırıcı hizmet ve faaliyetler çerçevesinde vergi, resim ve harç istisnasından yararlanmak isteyen firmalar tarafından ..... T.C. Ticaret Bakanlığına başvurulmalıdır.

C) Aşağıdaki soruların doğru cevabını işaretleyiniz.

11. **Aşağıdakilerden hangisi kayda bağlı ihracat için onaylanan gümrük beyannamelerinin sunulduğu kurum ve süreyi belirtmektedir?**
  - A) İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliği, 15 gün
  - B) İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliği, 30 gün
  - C) Gümrük İdaresi, 15 gün
  - D) Gümrük İdaresi, 30 gün
  - E) T.C. Ticaret Bakanlığı, 30 gün
12. **Aşağıdakilerden hangisi yurt dışı fuar ve sergilere katılım sağlanması için alınan onay ve gümrük beyannamelerinin bir örneğinin gönderilmesi gereken kurum ve süreyi belirtmektedir?**
  - A) İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliği, 15 gün
  - B) İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliği, 30 gün
  - C) Gümrük İdaresi, 15 gün
  - D) Gümrük İdaresi, 30 gün
  - E) T.C. Ticaret Bakanlığı, 30 gün
13. **Aşağıdakilerden hangisi İhracat Rejim Kararı içeriğinde tanımlanan bir ihracat şekli değildir?**

- A) Bedelsiz ihracat   B) İthal edilmiş malın ihracı   C) Kayda bağlı ihracat
D) Ön izne bağlı ihracat   E) Serbest bölgelerden ihracat

14. Aşağıdakilerden hangisi vergi, resim ve harç istisnası uygulanan faaliyetlerden biri değildir?

- A) İhracat yapılan eşyalar
B) İthalat yapılan hizmetler
C) Transit ticaret faaliyetleri
D) İhracat sayılan satış ve teslimler
E) Döviz kazandırıcı hizmet ve faaliyetler

15. Aşağıdakilerden hangisi dâhilde işleme rejiminin amaç ve kapsamı ile ilgili değildir?

- A) İhracat yapacak firmaların üretim yapmak için ithalat yapmaları
B) İhraç ürünlerine uluslararası piyasalarda rekabet gücü kazandırılması
C) İhracatı yapılacak ürün çeşitliliğinin artırılmasının sağlanması
D) Ticaret politikası önlemlerine tabi olmadan gümrük muafiyetli ihracat yapılması
E) İthal gümrük vergisine tabi ham maddelerin gümrük muafiyetli ithal edilmesi

16. Aşağıdakilerden hangisi dâhilde işleme rejiminde ilgili vergi ve fonların peşin ödenmesi şeklinde çalışan sistemi ifade etmektedir?

- A) Eş değer eşya kullanımı
B) Geri ödeme sistemi
C) Önceden ithalat
D) Şartlı muafiyet sistemi
E) Vergi dâhil sistem

17. Aşağıdakilerden hangisi hariçte işleme rejiminin amaç ve kapsamı ile ilgili değildir?

- A) Eşyanın tam veya kısmi muafiyetten faydalanması
B) İşlem görmüş ürünün muafiyetli olarak serbest dolaşıma girmesi
C) Serbest dolaşımdaki eşyanın işlenmek için ithal edilmesi
D) Tamir edilmek için eşyanın geçici olarak ihraç edilmesi
E) Türkiye'deki üreticilerin ekonomik çıkarlarının korunması

Ç) Aşağıdaki soruların cevaplarını noktalı alana yazınız.

18. İhracat Rejimi Karar ve Tebliği'nde yer alan tanımlardan üç tanesini yazınız.

.....
.....
.....

19. Dâhilde ve hariçte işleme rejimlerinin Türk üreticilerine katkıları neler olabilir?

.....
.....
.....

20. Uygulamalı ihracat sürecinin aşamalarını sırasıyla açıklayınız.

.....
.....
.....

3. ÖĞRENME BİRİMİ

İTHALAT MEVZUATI

KONULAR

- 3.1. İTHALAT REJİMİ
- 3.2. İTHALATTA HAKSIZ REKABETİN ÖNLENMESİ
- 3.3. İTHALATTA KORUNMA ÖNLEMLERİ
- 3.4. UYGULAMALI İTHALAT SÜRECİ

<http://kitap.eba.gov.tr/KodSor.php?KOD=35701>

NELER ÖĞRENECEKSİNİZ?

- İthalat rejimi
- İthalatta haksız rekabetin önlenmesi
- İthalatta korunma önlemleri
- Uygulamalı ithalat süreci

TEMEL KAVRAMLAR

ciddi zarar tehdidi, ciddi zarar, dumping, gözetim belgesi, gözetim, gümrük beyannamesi, haksız rekabet, sübvansiyon, tarife kontenjanı, vergi numarası

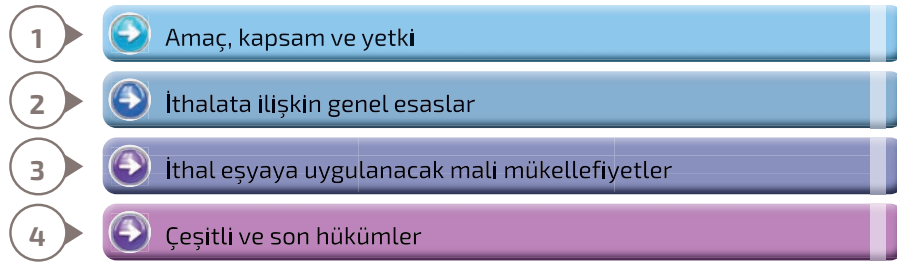
3.1. İTHALAT REJİMİ

Hazırlık Çalışmaları

1. Gümrük vergisinin dayanağını oluşturan Kanun hakkında bildiklerinizi sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.
2. İthalat ve ithalatçı kavramları hakkındaki düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

İthalat Rejimi; ithalatın genel yetki ve esaslarını, ithalat işlemlerinin yürütülmesini, gümrük vergisini, eş etkili vergilerle diğer mali yükleri, ithalat politikaları ve ithalat izinlerini içerir.

İthalat Rejim Kararı'nı oluşturan bölümler şunlardır (Şekil 3.1):

Şekil 3.1: İthalat rejimini oluşturan bölümler

İthalat Rejim Kararı, ülkeye dış satın alma yoluyla giren mallardan gümrük vergisi alınmasını sağlar. Her yıl bu karara dayanılarak bir **ek karar** çıkarılır. Ek kararın ilanı ile ülke gruplarına ve mallara göre gümrük vergi oranları listeler hâlinde belirlenmiş olur. Her sene belirlenen bu oranlar üzerinden gümrük vergisi işlemleri yürütülür.

3.1.1. İthalat Rejimi Kararları

İthalat Rejimi Kararları, 31.12.2020 tarihli ve 31351 sayılı (3. Mükerrer) 3350 karar sayısı ile Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu Karar T.C. Ticaret Bakanlığı tarafından yürütülmektedir.

31.12.2020 tarihli ve 31351 sayılı Karar'da yer alan madde 17 şöyledir:

20/12/1995 tarihli ve 95/7606 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan İthalat Rejimi Kararı, ekli listeleri ve eklerindeki değişiklikler ile birlikte yürürlükten kaldırılmıştır.

31.12.2020 tarihli ve 31351 sayılı Karar'daki madde 18'e göre İthalat Rejimi Kararı, 01.01.2021 tarihinde yürürlüğe girer şeklindedir.

İthalat Rejim Kararlarında Amaç, Kapsam ve Yetki: İthalat işlemlerinin ana çerçevesi İthalat Rejimi Kararları ile belirlenmiştir. Bu Karar, bu Kararla oluşturulan tebliğ ve ilgili kuruluşlara verilecek talimatlar; çok taraflı/iki taraflı anlaşma hükümlerine göre yapılır. Rejim Kararı'ndaki temel amaç ithalatın, Türkiye ekonomisi yararına ve ülkeler arası ticarete uygun biçimde gerçekleştirilmesidir.

İthalat Rejimi Kararı'nın amaçları şunlardır (Şekil 3.2):

Şekil 3.2: İthalat Rejimi Kararının amaçları

İthalat Rejim Kararı şunları kapsamaktadır (Şema 3.1):

Şema 3.1: İthalat Rejim Kararları kapsamı

İthalat Rejimi Kararları doğrultusunda işlem yapmaya yetkili olan kurum T.C. Ticaret Bakanlığıdır. Bu Bakanlığın yetkili olduğu işlemler şunlardır (Şekil 3.3):

- a İthalat Rejimi Kararlarındaki konularla ilgili tebliğleri çıkarır.
- b İthalat Rejimi Karar metnindeki izin ve talimatları verir.
- c İthalatın gerçekleşme aşamalarında gerekli görülen değişiklikleri yapar ve önlemler alır.
- ç İthal malların fiyatlarını inceler.

Şekil 3.3: T.C. Ticaret Bakanlığının yetkili olduğu işlemler

İthalat izinlerinin verilmesi, ithalatla ilgili önlemler ve kısıtlamalar, ithal eşya fiyatlarının kontrolündeki görev ve yetkiler; yayımlanacak tebliğler ile verilecek talimatlarla diğer kamu kurumlarına veya ihracatçı birlikleri genel sekreterliklerine de kısmen ya da tamamen devredilebilir.

İthalata İlişkin Genel Esaslar: İthalat Rejimi'nde ithalata ilişkin genel esaslarla ilgili konular şunlardır (Şekil 3.4):

- a İthalatın Yürütülmesi
- b İthalat Yasak ve Kısıtlamaları
- c İthalatta Kambiyo İşlemleri
- ç Özel Nitelikli Eşya
- d İthalat İşlemlerini Yürütme

Şekil 3.4: İthalat rejiminde ithalata ilişkin genel esaslarla ilgili konular

İthalatın Yürütülmesi

İthalatta, İthalat Rejimi Kararı'na dayanılarak çıkarılacak tebliğler ve ilgili kuruluşlara yapılacak talimatlar, ikili/çok taraflı anlaşmalar hükümlerine uygun yürütülür.

Türkiye ile ticari ilişkilerde bulunan ülkelerden İthalat Rejimi Kararı'na aykırı hareket edenler olursa uluslararası anlaşmalara göre gerekli önlemler alınır.

Ticaret politikası önlemleri yürütülürken dikkate alınacak hükümlerle ilgili mevzuatlar şunlardır (Şekil 3.5):

Şekil 3.5: Ticaret politikası önlemleri yürütülürken dikkate alınacak hükümlerle ilgili mevzuatlar

Araştırınız

İthalat Rejimi Kararı'na göre ticaret politikası önlemlerinin hangi mevzuat hükümleri çerçevesinde yürütüldüğünü araştırınız. Bulgularınızı sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.

İthalat Yasak ve Kısıtlamaları

Mevzuat hükümleri çerçevesinde alınan önlemlerin kapsamı dışındaki eşyanın ithalatı serbesttir. İthalatında yasak ve kısıtlama olan eşyaları ilgilendiren mevzuatlar şunlardır (Şekil 3.6):

Şekil 3.6: İthalatta yasak ve kısıtlamaları içeren mevzuatlar

Kanunlarla belirlenmiş kamu kurum ve kuruluşları tarafından yapılan ithalatta, bu kamu kurum ve kuruluşları veya bunlar tarafından yetkilendirilen kurum veya kuruluşlarca ihracat gerçekleştirilir.

Yürürlükteki mevzuat ile kayıt ve şarta bağlanan veya özel izne bağlı olarak yurda sokulan eşya hakkındaki hükümler saklıdır.

İthalatta Kambiyo İşlemleri

İthalat rejimi hükümlerinde, Kambiyo Mevzuatı'na göre ithal edilen ürünlerin bedellerinin ödeneceği belirtilir.

Özel Nitelikli Eşya

Eskimiş, defosu olan ve dayanıklılığını yitirmiş malların ithali T.C. Ticaret Bakanlığının iznine tabidir.

İthalat İşlemlerini Yürütme

İthalat Rejimi Kararı, ithalata ait genel esaslar başlığında ithalat işlemlerini yapabilecek olanlar şunlardır (Şekil 3.7):

Şekil 3.7: İthalat işlemlerini yapabilecek olanlar

İthalat yapmak isteyen kişiler, ilgili mevzuatta belirtilen belgelerle birlikte gümrük idarelerine başvururlar. Böylece kambiyo mevzuatı hükümleri saklı kalmak kaydıyla ithalat işlemlerine başlayabilirler.

Araştırınız

Cumhurbaşkanlığı Kararı ile İthalat Rejimi Kararı'na Ek Karar kapsamındaki ürünlerin neler olduğunu araştırınız. Bulgularınızı sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.

İthalat Rejiminde İthal Eşyaya Uygulanacak Mali Mükellefiyetler: İthalatta uygulanacak gümrük vergisi oranları, toplu konut fonu, toplu konut fonunun uygulanmasına ilişkin esaslar ile ilgilidir.

İthalatta Uygulanacak Gümrük Vergisi Oranları, Toplu Konut Fonu

İthalat Rejimi Kararının ekinde I, II, III, IV, V, VI ve VII numaralı listeler mevcuttur. Listelerin içeriğinde eşya grupları adları ve bu eşyalara uygulanacak vergi oranları yer alır. Bu listeler Gümrük Tarife Cetveli'nin bir parçasıdır. Gümrük vergisi oranları çeşitli ülke ve ülke gruplarına göre bu listelerde belirtilir.

İthalatta uygulanacak gümrük vergisi oranları, toplu konut fonunu gösteren İthalat Rejimi Kararı'na ilişkin listeler şöyledir (Şema 3.2):

Şema 3.2: İthalat Rejimi Kararı'na ilişkin listeler

Bilgi Notu

İthalat Rejimi hükümlerine göre alınan koruma vergileri gümrük vergisi ve toplu konut fonudur. Toplu konut fonu gümrük vergisinden farklı olarak III ve IV numaralı listelerde belirtilen eşyaları kapsamaktadır.

Toplu Konut Fonunun Uygulanmasına İlişkin Esaslar

Eşya, toplu konut fonu ödenerek ithal edilecekse gümrük yükümlülüğünün doğduğu tarihte geçerli miktar ve oranlarda fona tabi tutularak ithalat işlemi düzenlenir. Fon tutarları gümrük yükümlülüğünün doğduğu tarihte gümrük idareleri ta-

rafından tahsil edilir. Süresi içinde yatırılmayan fonlara Kamu Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkındaki Kanun uygulanır. Gümrük Kanunu'na göre gümrük vergilerinden muaf olan ithal eşyalar toplu konut fonuna tabi değildir.

Toplu konut fon tutarları teminata bağlanan ithal eşyalar şunlardır (Şekil 3.8):

Şekil 3.8: Toplu konut fon tutarları teminata bağlanan ithal eşyalar

Bu eşyaların gümrük yükümlülüğünün doğduğu tarihte toplu konut fona tabi olanların fon tutarları teminata bağlanır. Eğer bu eşyalar yurt dışına çıkarılırsa teminatları ilgililerine iade edilir. Kesin olarak ithalat işlemi gerçekleşirse önceden teminata bağlanan fon tutarları tahsil edilir.

Bilgi Notu

A.TR Dolaşım Belgesi, serbest dolaşımında bulunan eşyaya Türkiye ile Avrupa Topluluğu Gümrük Birliği Anlaşmasına göre gümrük muafiyeti kazandırır. Gümrük idaresi veya bu idare tarafından yetki verilmiş kuruluşlarca düzenlenip gümrük idaresince vize edilir. Tarım ve sanayi ürünlerinin ilgili anlaşma ve belgeye göre gümrük muafiyeti kazanmasını sağlar.

İthalat Rejimi Kararları çeşitli ve son hükümleri: İthalat Rejiminde çeşitli ve son hükümler şunlardır (Şekil 3.9):

Şekil 3.9: İthalat Rejimi Kararları çeşitli ve son hükümler

Yurt Dışı Müteahhitlik Hizmetleri

Türkiye'deki müteahhitler; yurt dışından inşaat, tesisat, montaj, mühendislik, proje, müşavirlik, işletme, bakım, onarım şeklindeki işlerle ilgili olarak makine ve teçhizat satın alabilir. Bunların Türkiye'ye kesin ve geçici ithalatı ile bunlara ilişkin sürenin uzatılması T.C. Ticaret Bakanlığının iznine bağlıdır.

Fuar ve Sergilerde İthalat İşlemleri

Türkiye'de açılan fuar, sergilerdeki eşyaların ithalatı ile ilgili işlemlerinin düzenlenmesi ve yürütülmesinde T.C. Ticaret Bakanlığı yetkilidir.

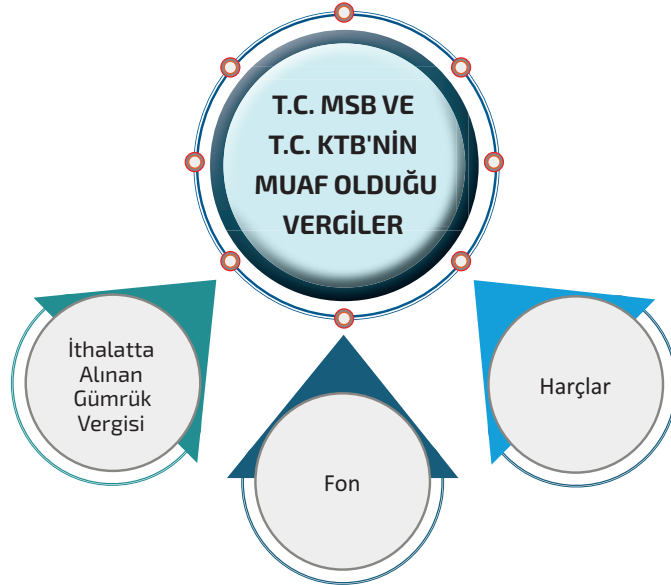
Kamu İthalatı

Serbest dolaşıma giriş rejimi kapsamında yapılacak ithalata ilişkin gümrük beyannamesinin tescilinde T.C. Ticaret Bakanlığının izni şarttır.

Muafiyet

Uluslararası anlaşmalara, resmî dış kredi anlaşmalarına veya kanunlara dayalı olarak çıkarılan gümrük muafiyeti ve indirimi içeren düzenlemeler uygulanır.

T.C. Millî Savunma Bakanlığı veya adına ithalat yapacak olan kamu kurum ve kuruluşlar, bazı ithalat vergilerinden muaftır. Ayrıca T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığınca belirlenen kıstaslar dâhilinde kamuya ait müzelerde sergilenmek üzere ithal edilecek her türlü eşya da vergilerden muaftır. Hem T.C. Millî Savunma Bakanlığı (MSB) hem de T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığının (KTB) muaf olduğu vergiler şunlardır (Şema 3.3):

Şema 3.3: Kamu kurumları tarafından ithal edilen eşyanın muaf tutulduğu vergiler

Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (NATO) Kapsamında Yapılan İthalat

NATO kapsamında yapılacak ithalata ilişkin işlemler T.C. Ticaret Bakanlığına verilen izin, talimat ve esaslara göre yürütülür. NATO kapsamındaki eşya ithalatı için ilgili kamu kurum ve kuruluşlarınca imzalanmış üç nüsha müracaat mektubu ile gümrük idarelerine başvurulur.

Kesin İthalat

ATA karnesi kapsamında ve teminata bağlanarak geçici olarak Türkiye'ye gelen eşyanın kesin ithal işlemleri gümrük idarelerince sonuçlandırılır. Bu işlemlerin sonuçlanması için kesin ithalatı talep edilen eşyanın kısıtlayıcı hükümleri saklı kalmak şartıyla bedelleri ödenmiş olmalıdır.

Yürürlükten Kaldırılan Mevzuat

20.12.1995 tarihli ve 95/7606 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan **İthalat Rejimi Kararı, ekli listeleri ve eklerindeki değişiklikler** ile birlikte yürürlükten kaldırılmıştır.

31.12.2020 tarihli ve 31351 sayılı (3. Mükerrer) Resmi Gazete'de yayımlanan Karar ile **İthalat Yönetmeliği** yürürlükten kaldırılmıştır.

Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'ne uyum kapsamında yeni "İthalatta İlave Gümrük Vergisi Uygulanmasına İlişkin Karar'ı" yayımlanmış ve ilave gümrük vergisi uygulanacak eşya belirlenmiştir.

Bilgi Notu

Türkiye'de 20.12.1995 tarihinde çıkarılan İthalat Rejimi Kararları her yıl değiştirilerek güncellenmiştir. Bu ek Kararlar ise bir yıl geçerli olmak üzere her yılın başında Resmî Gazete'de yayımlanarak ilan edilir.

3.1.2. İthalat Tebliğleri Hakkında Genel Bilgiler

İthalat Tebliğlerinin amaçları şu şekilde sıralanabilir (Şekil 3.10):

- a** İthalatın uluslararası anlaşmalarda öngörülen ilke, hedef ve politikalar çerçevesinde yürütülmesidir.
- b** Kamu kurum ve kuruluşlarına çeşitli mevzuatla verilmiş yetkilerin kullanımında ithalat ile ilgili politikaların uygulanmasını sağlamaktır.
- c** Tebliğ kapsamı eşyanın ithalatına yönelik bazı usul ve esasları düzenlemektir.

Şekil 3.10: İthalat Tebliğlerinin amaçları

Görsel 3.1: Uluslararası fuar

Görsel 3.2: Harp silahları

Görsel 3.3: Radyoaktif madde

Görsel 3.4: Sivil hava taşıtları

İlgili Bakanlık tarafından yayımlanan İthalat Tebliğleri ve içerikleri şunlardır:

Yurt İçinde Düzenlenen Uluslararası Fuarlara İlişkin Tebliğ: Türkiye'de düzenlenen uluslararası fuarlara katılan yabancı firmalara ait fuar eşyası ithalatının düzenlenmesini içerir (Görsel 3.1).

Harp Silahları ile Bunların Aksam ve Parçalarının İthaline İlişkin Tebliğ: Harp silahları ile bunların aksam ve parçalarının ithalatının düzenlenmesini içerir (Görsel 3.2).

Radyoaktif Maddeler ile Bunların Kullanıldığı Cihazların İthaline İlişkin Tebliğ: Radyoaktif maddeler ile bunların kullanıldığı cihazların ithalatının düzenlenmesini içerir (Görsel 3.3).

Yüksek Yoğunluklu Tatlandırıcıların İthaline İlişkin Tebliğ: Yüksek yoğunluklu tatlandırıcıların ithalatının düzenlenmesini içerir.

Haritalar ve Harita Bilgisi İçeren Eşyanın İthaline İlişkin Tebliğ: Harita ve harita bilgisi içeren eşyanın ithalatının düzenlenmesini içerir.

Genelleştirilmiş Tercihler Sistemine İlişkin Tebliğ: İthalat Rejimi Kararında, Genelleştirilmiş Tercihler Sistemine ilişkin tarife tavizlerinden yararlanan eşya ile ülkelerin belirlenmesine esas teşkil eden hususları içerir.

Kara Yolu Taşıt Araçlarının İthaline İlişkin Tebliğ: Kara yolu taşıt araçlarının ithalatının düzenlenmesini içerir.

Sivil Hava Taşıtlarının İthaline İlişkin Tebliğ: Sivil hava taşıtlarının ithalatının düzenlenmesini içerir (Görsel 3.4).

Kullanılmış veya Yenileştirilmiş Eşya İthalatına İlişkin Tebliğ: Kullanılmış veya yenileştirilmiş eşyanın ithalat iznine dair usul ve esasları belirtir.

Banknot ve Benzeri Kıymetli Evraka Mahsus Kâğıtların İthaline İlişkin Tebliğ: Banknot ve benzeri kıymetli evraka ait kâğıt ithalatının ilgili kurum ve kuruluşlar tarafından yapılarak güvenli bir şekilde piyasaya sunulmasını amaçlar.

Bazı Patlayıcı Maddeler, Ateşli Silahlar, Bıçaklar ve Benzeri Aletlerin İthaline İlişkin Tebliğ: Bazı patlayıcı maddelerin, ateşli silahların, bıçakların ve benzeri aletlerin ithalatının düzenlenmesini içerir.

Çift Kullanımlı Malzeme ve Teknolojilere Dair Belgelerin Onaylanmasına İlişkin Tebliğ: İthal Şahadetnamesi ve Nihai Kullanım Sertifikası'nın onaylanmasına ilişkin usul ve esasları belirtir. Kitle imha silahlarının üretilmesi, geliştirilmesi, işlenmesi, depolanması, taşınması ve yayılmasında kullanılabilecek çift kullanımlı malzeme ve teknolojilerin ihracat kontrolleri kapsamında Türkiye'ye ithal edilebilmesi için ihracatçı ülke ya da ihracatçı tarafından ithalatçıdan istenen belgelerdir.

İş Sağlığı ve Güvenliğini Etkileyen Bazı Maddelerin İthaline İlişkin Tebliğ: İş sağlığı ve güvenliğini etkileyen bazı maddelerin ithalatıyla ilgili düzenlemeleri içerir.

Ozon Tabakasını İncelten Maddeler ve Florlu Sera Gazlarının İthaline İlişkin Tebliğ: Birleşmiş Milletler İnsan ve Çevre Konferansı Beyannamesi ile Birleşmiş Milletler Çevre Programının Dünya Ozon Tabakası Eylem Planı ile yürütülmekte olan çalışma ve faaliyetlerle ozon tabakasını incelten maddelerin kullanımının önlenmesi ve kontrol altında tutulması için ithalata ilişkin usul ve esasların düzenlenmesini içerir.

Kamu Kurum ve Kuruluşları Tarafından Yapılacak İthalatta Alınacak İzin Hakkında Tebliğ: Kamu İhale Kanunu'nun ikinci maddesinde sayılan kamu kurum ve kuruluşları tarafından yapılacak ithalat için alınması gerekli izinlere ilişkin usul ve esasları düzenlemektedir.

Gübre İthaline İlişkin Tebliğ: Gübre ithalatının düzenlenmesine ilişkin bilgiler yer alır (Görsel 3.5).

Bilgi Notu

Nihai Kullanım Sertifikası, kitle imha silahlarının geliştirilmesinde kullanılabilecek malzeme ve teknoloji ihracatının kontrolü dâhilinde çift kullanımlı malzeme ve teknolojilerin diğer ülkeler tarafından Türkiye'ye ihracatı için ihracatçı ülke veya ihracatçı tarafından ithalatçıdan talep edilen belgedir. Nihai Kullanım Sertifikaları T.C. Ticaret Bakanlığı tarafından onaylanmaktadır.

Görsel 3.5: Gübre

Görsel 3.6: Kimyasal ürün

Bilgi Notu

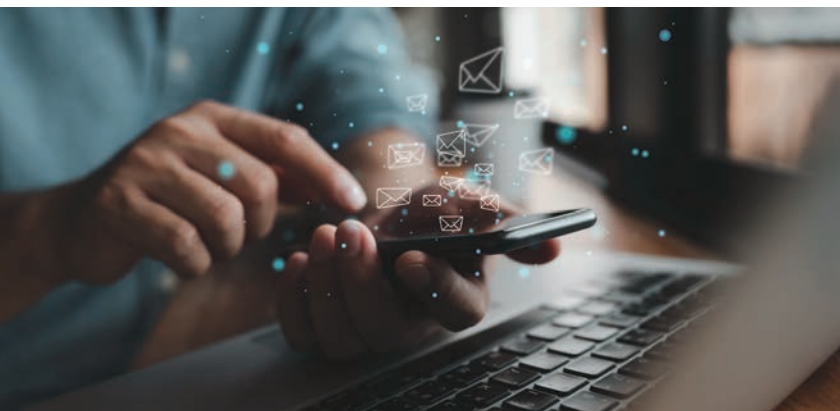
Askıya alma sistemi ile Türkiye ve Avrupa Birliği ülkelerinde üretimi bulunmayan sanayi ürünleri için gümrük vergileri askıya alınmaktadır. Avrupa Birliği ülkelerinde ve Türkiye'de üretimi bulunan ancak yetersiz olan ürünler için ise tarife kontenjanı ve kota uygulanması bu sistemi oluşturur.

Kimyasal Silahlar Sözleşmesi Ekinde Yer Alan Kimyasal Maddelerin İthaline İlişkin Tebliğ: Kimyasal Silahlar Sözleşmesi kapsamında yer alan ürünlerin ithalatını düzenler (Görsel 3.6).

Askıya Alma Sistemine İlişkin Tebliğ: Türkiye'deki sanayicilerin rekabet güçlerini artırmak ve yeni iş alanlarının oluşturulmasını desteklemek için üretim sürecinde ihtiyaç duydukları ham madde, yarı mamul veya özel imalat niteliği taşıyan ürünlerin ithali söz konusudur. Bu Tebliğ, Türkiye ve Avrupa Birliği tarafından ortaklaşa uygulanan askıya alma sistemine dâhil edilen ve edilmesi planlanan ürün için askıya alma sisteminin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslarını düzenlemektedir.

Tıbbi Tanı Kitlerinin İthaline İlişkin Tebliğ: Tıbbi tanı kitlerinin ithalatının düzenlenmesini içerir.

Elektronik Kimlik Bilgisini Haiz Eşyanın İthalatı Hakkında Tebliğ: Elektronik kimlik bilgisi bulunan eşyanın ithalatında Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu tarafından elektronik ortamda gerçekleştirilecek kontrole ilişkin usul ve esasları düzenler (Görsel 3.7).

Görsel 3.7: Elektronik bilgisi bulunan teknolojik alet

3.2. İTHALATTA HAKSIZ REKABETİN ÖNLENMESİ

Hazırlık Çalışmaları

1. Ticari hayattaki haksız rekabet kavramı size neler düşündürür?
2. İthalatın haksız rekabetten korunmasının Türkiye ekonomisi açısından önemini arkadaşlarınızla tartışınız.

Görsel 3.8: Haksız rekabet

Haksız rekabet; zarar verici, dürüstlük kuralına ve hukuka aykırı hareketlerdir (Görsel 3.8). İthalatta haksız rekabet ise ekonomik rekabetin her açıdan ihlalidir.

İthalatta görülen en önemli haksız rekabet şekilleri şunlardır:

Damping: Kelime anlamı fiyat düşürmektir. İhracatçı bir firmanın malını iç piyasada sattığından daha düşük fiyattan dış piyasada satmasıdır.

Sübvansiyon: Devletin üreten veya tüketen kişi ya da kurumlara herhangi bir karşılık almadan yaptığı

yardımları ifade eder. İthal girdiler için ödenen dolaylı vergilerden daha fazlasının iade edilmesi ve ihracat yapan firmalara teşvik sağlanması sübvansiyona örnek gösterilebilir.

3.2.1. İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesi Hakkında Kanun ile İlgili Genel Bilgiler

İthalatta haksız rekabetin önlenmesi konusunda 3577 sayılı Kanun yazılmıştır. Bu Kanun 04.06.1989 tarihinde kabul edilmiş ve 01.07.1989 tarihinde 20212 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Bu kanunun birinci maddesi şöyledir:

İthalatta haksız rekabet hallerinden dampinge veya sübvansiyona konu olan ithalatın sebep olduğu zarara karşı bir üretim dalının korunması amacıyla yapılacak işlemlere, alınacak önlemlere, gerekli ilke ve uygulama kararlarını verecek bir Kurul oluşturulmasına ve bunun görevlerine ilişkin usul ve esasları kapsar.

Kanun'un ikinci maddesinde geçen tanımlamalar şunlardır:

- a) **Damping:** Bir malın Türkiye'ye ihraç fiyatının, benzer malın normal değerinin altında olmasını,
- b) **Sübvansiyon:** Menşe veya ihracatçı ülkenin fayda sağlayan, doğrudan veya dolaylı mali katkısını veya GATT 1994'ün XVI ncı Maddesi çerçevesinde herhangi bir gelir veya fiyat desteğini,
- c) **İhraç fiyatı:** İhraç amacıyla satılan mal için fiilen ödenmiş olan veya ödenmesi gereken fiyatı,
- d) **Benzer Mal:** Dampinge veya sübvansiyona konu mal ile aynı özellikleri taşıyan bir malı, böyle bir malın bulunmaması halinde ise benzer özellikleri taşıyan başka bir malı,
- e) **Normal Değer:**
  1. İhracatçı veya menşe ülkede tüketime konu olan benzer mal için normal ticarî işlemler sonucunda fiilen ödenmiş olan veya ödenmesi gereken karşılaştırılabilir fiyatı,
  2. İhracatçı ülke veya menşe ülkenin iç piyasasında normal ticarî işlemler çerçevesinde benzer malın satışlarının olmaması ya da bu satışların uygun bir karşılaştırma yapılmasına elverişli bulunmaması durumunda, benzer malın üçüncü bir ülkeye ihracatında temsil niteliğini haiz karşılaştırılabilir fiyatı veya menşe ülkedeki maliyetine makul bir kâr marjının eklenmesiyle tespit edilen fiyatı,
- f) **Yönetmelik:** İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesi Hakkında Yönetmeliği,
- g) **Damping marjı:** Normal değer in ihraç fiyatını aştığı miktarı,
- h) **Sübvansiyon miktarı:** Menşe veya ihracatçı ülke tarafından ihraç edilen malın imal, üretim, ihracat veya taşıma aşamasında sağlanan, doğrudan veya dolaylı mali katkı veya GATT 1994'ün XVI ncı Maddesi çerçevesinde herhangi bir gelir veya fiyat desteği şeklindeki faydaların tutarını,
- i) **Zarar:** Bir üretim dalında maddi zararı, maddi zarar tehdidini veya bir üretim dalının kurulmasının fiziki olarak geçikmesini,
- j) **Bakanlık:** İthalat Genel Müdürlüğünün bağlı olduğu Bakanlık,
- k) **Genel Müdürlük:** İthalat Genel Müdürlüğünü,
- l) **Kurul:** İthalatta Haksız Rekabeti Değerlendirme Kurulunu
- m) **GATT 1994:** Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşması 1994'ü
- n) **Sübvansiyonlar ve Telif Edici Tedbirler Anlaşması:** 26.1.1995 tarihli ve 4067 sayılı Kanunla onaylanması uygun bulunan ve 3.2.1995 tarihli ve 95/6525 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile onaylanan Dünya Ticaret Örgütü Kuruluş Anlaşması Ek 1'de yer alan Anlaşmayı,
- o) **GATT 1994'ün VI ncı Maddesinin Uygulanmasına İlişkin Anlaşma:** 26.1.1995 tarihli ve 4067 sayılı Kanunla onaylanması uygun bulunan ve 3.2.1995 tarihli ve 95/6525 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile onaylanan Dünya Ticaret Örgütü Kuruluş Anlaşması Ek 1'de yer alan Anlaşmayı, ifade eder.

1989 yılında çıkarılan İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesi Hakkında Kanun ile Türkiye'de dumping konusundaki ilk yasal düzenleme yapılmıştır. Türkiye, gelişmekte olan ülkeler arasında dumpingli ithalata karşı önlemlere

Bilgi Notu

Günümüzde anti-damping soruşturmaları Dünya Ticaret Örgütü Anti Damping Anlaşması hükümlerine göre yürütülmektedir. Bu anlaşmayla dampingli ithalata karşı önlem alabilmek için dampingin varlığı, yerli endüstrilerin ekonomik göstergelerinde zararın belirlenmesi ve bu zararın dampingli ithalatla bağlantılı olduğunun ortaya konulması gereklidir.

Araştırınız

Dünya Ticaret Örgütü Anti Damping Anlaşması hükümlerini araştırınız. Bulgularınızı sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.

ilgi duyan ülkelerden birisidir. Bu önlemlerin hem uygulayıcılarından hem de önemli muhataplarıdır.

Damping, bir haksız rekabet uygulamasıdır. Damping uygulamasını haksız kılan, ithalatçı ülkenin yerli sanayisinde verdiği zarar veya zarar tehdididir. Damping konusundaki ithalatın sebep olduğu haksız rekabete karşı yerli üretimin korunması **anti-damping** uygulamasıdır.

İthalatta haksız rekabetin önlenmesinde anti-damping soruşturmaları oldukça etkilidir. İthalatçı ülke, yürüttüğü anti-damping soruşturması sonucunda bir ürün ithalatının dampingli olup olmadığını tespit edebilir. Dampingli ürün ithalatı, benzer ürünün yerel üreticilerine zarar verip tehdit oluşturabilir. Ayrıca bir üretim

dalının kurulmasını fiziki olarak geciktirebilir. Bu durumlarda söz konusu ithalata anti-damping vergisi veya fiyat taahhüdü şeklinde anti-damping önlemleri uygulanır.

3.2.2. İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesi Hakkındaki Kararlarla İlgili Genel Bilgiler

İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesi Hakkındaki Karar 99/13482 sayılı Karardır. Kararın tanımı şöyledir:

Bu Karar, ithalatta haksız rekabet hallerinden dampinge veya sübvansiyona konu olan ithalatın sebep olduğu zarara karşı bir üretim dalının korunması amacıyla yapılacak işlemleri ve alınacak önlemleri kapsar.

Bilgi Notu

2005/9840 ve 2020/3113 sayılı Kararlarla, İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesi Hakkında Kararda değişiklikler yapılmıştır.

İthalatta dumping veya sübvansiyon önlemi alınması gerektiren durumlar şunlardır (Şekil 3.11):

İthalatın dumpingli olarak yapılması veya sübvansiyon edilmesidir.

Dumpingli veya sübvansiyonlu ithalatın Türkiye'de bir üretim dalında maddi zarar vermesi veya maddi zarar tehdidini neden olmasıdır.

Türkiye'de bir üretim alanının kurulmasını fiziki olarak geciktirmesidir.

Yerli üretimdeki zararlarla dumpingli veya sübvansiyonlu ithalat arasında bir nedensellik bağı bulunmasıdır.

Şekil 3.11: İthalatta dumping veya sübvansiyon önlemi alınması gerektiren durumlar

Dumping önlemi haksız rekabete yol açan ithalatın yerli üretim dalı üzerinde neden olduğu zararı bertaraf etmek için uygulanan bir önlemdir.

Dumpingli ithalattan korunmak için alınacak önlemler şunlardır (Şekil 3.12):

Dumpingli ithalata karşı soruşturma açılabilir.

Geçici önlem alınabilir.

Kesin önlem alınabilir.

Yapılan soruşturma sonucunda dumpinge karşı vergi konulabilir.

Şekil 3.12: Dumpingli ithalattan korunmak için alınacak önlemler

Dumpinge konu olan ithalattan zarar görüldüğünde İthalat Genel Müdürlüğüne yazılı olarak başvurulur. Şikâyet üzerine veya gerektiğinde İthalat Genel Müdürlüğü zorunlu dumping incelemesi yapabilir.

Haksız rekabet hâllerinde, haksız rekabetin düzeyini ve gereken önlemleri tespit ederek bunları kara bağlamak üzere İthalatta Haksız Rekabeti Değerlendirme Kurulu oluşturulmuştur.

İthalatta Haksız Rekabeti Değer-

Araştırınız

İthalatta Haksız Rekabeti Değerlendirme Kurulunun hangi kurum ve kuruluşlardan bilgi alabileceğini araştırınız. Bulgularınızı sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.

lendirme Kurulu tarafından ithalatta haksız rekabet soruşturması yapılır. İlgili Bakanlıkça onaylanarak dumping marjı belirlenir. Bu marj kadar dumpinge konu olan malın ithalinde dumpinge karşı vergi alınır. Dumpinge karşı vergi mükellefi, dumpinge veya sübvansiyona konu malı ithal eden gerçek ve tüzel kişilerdir. Gümrük idareleri tarafından dumpinge karşı vergi alınır. Bu vergi ithalatta alınan diğer vergilerden ayrı olarak tahsil edilir veya teminata bağlanır.

3.2.3. İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesi Hakkındaki Yönetmelikle İlgili Genel Bilgiler

3577 sayılı İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesi Hakkında Kanun Hükümlerine Göre Hazırlanan Yönetmelik

Birinci maddesi

Madde 1- Bu Yönetmelik, ithalatta haksız rekabet hallerinden dumpinge veya sübvansiyona konu olan ithalatın sebep olduğu zarara karşı bir üretim dalının korunması amacıyla hazırlanmıştır.

Bilgi Notu

26 Ocak 2006 tarih ve 26061 sayılı Resmî Gazete'de İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesi Hakkında Yönetmelik'te Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik yayımlanmıştır.

İkinci maddesi

Madde 2- Bu Yönetmelik, ithalatta haksız rekabet hallerinden dumpinge veya sübvansiyona konu olan ithalatın sebep olduğu zarara karşı bir üretim dalının korunması için yapılacak işlemleri ve alınacak önlemleri kapsar.

3.2. Etkinlik

Aşağıda verilen soruları cevaplayınız. Cevaplarınızı noktalı alana yazınız.

1. İthalatta haksız rekabetin önlenmesi ile ilgili görevlendirilen İthalat Genel Müdürlüğünün görevleri nelerdir?

.....
.....
.....
.....

2. İthalatta Haksız Rekabeti Değerlendirme Kurulunun görevleri nelerdir?

.....
.....
.....
.....
.....

3.3. İTHALATTA KORUNMA ÖNLEMLERİ

Hazırlık Çalışmaları

1. İthalatta korunma önlemleri ifadesi size neler çağırır?
2. Türkiye'de ithalattaki gelişmeleri izlemenin ve bunları kayıt altına almanın amacı nedir? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

3.3.1. İthalatta Korunma Önlemleri İlgili Genel Bilgiler

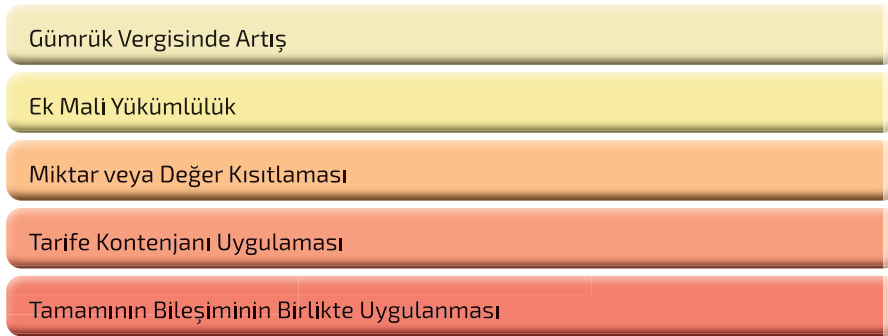
Bir malın ithalatı, benzer veya doğrudan rakip mallar üreten yerli üreticiler üzerinde ciddi zarar veya ciddi zarar tehdidi oluşturabilir. Türkiye'ye yararı göz önüne alınarak yapılacak soruşturma sonucunda korunma önlemi alınabilir.

Korunma önlemi alınması gereken hâller şunlardır:

- a) Bir üretim dalının öngörülemeyen, ani ve ciddi bir şekilde artan ithalattan etkilendiğinde alınır.
- b) Artan ithalatın üretim dalı üzerinde zarara veya zarar tehdidine sebebiyet vermesinde dumping veya sübvansiyon önlemlerinden farklı olarak ithalatın haksız rekabete neden olduğunda alınır.

Ülkeler korunma önlemlerini tüm ülkelerden gerçekleşen ithalata yönelik olarak alır. Bir eşyanın veya eşya grubunun ithalatındaki korunma önlemi kesintisiz olarak maksimum on yıl süreyle uygulamada olur.

İthalatta korunma önlemleri Şekil 3.13'te gösterilmiştir.

Şekil 3.13: İthalatta korunma önlemleri

İthalatta Korunma Önlemleri Hakkında 2004/7305 sayılı Karar

Madde 1- Bu Karar bir malın benzer veya doğrudan rakip mallar üreten yerli üreticiler üzerinde ciddi zarar veya ciddi zarar tehdidi oluşturacak şekilde artan miktar

ve şartlarda ithal edilmesi halinde, bu zarar veya zarar tehdidini ortadan kaldırmak üzere, söz konusu zarar veya zarar tehdidiyle sınırlı ve geçici olmak kaydıyla, uluslararası yükümlülükler ve ülke yararı göz önüne alınarak korunma önlemleri alınmasına ilişkin usul ve esasları kapsar.

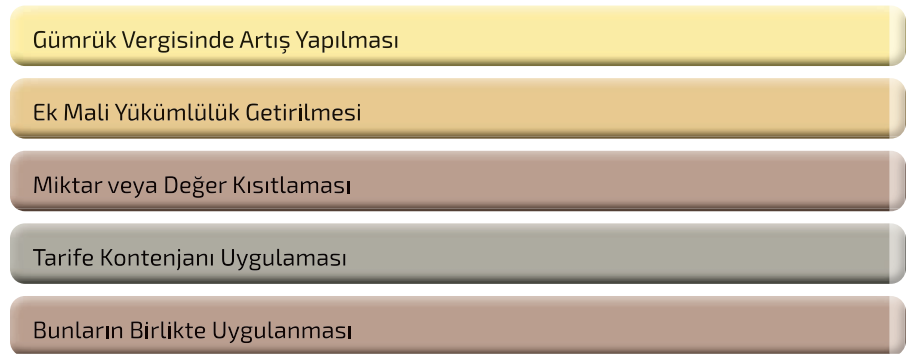
İthalatta Korunma Önlemleri Hakkındaki Kararda yer alan tanımlar şu şekilde açıklanmıştır:

- Madde 2-** Bu Kararda yer alan; a) Müsteşarlık: Dış Ticaret Müsteşarlığını, b) Genel Müdürlük: Dış Ticaret Müsteşarlığı ithalat Genel Müdürlüğünü, c) Kurul: "İthalatta Korunma Önlemlerini Değerlendirme Kurulu" nu, d) Tarife kontenjanı: Belirli bir dönem itibarıyla gümrük vergisinde ve/veya diğer mali yüklerde indirim yapılan ya da muafiyet sağlanan ithalatın miktar veya değerini, e) Yerli üreticiler: Yurtiçinde faaliyet gösteren ve benzer veya doğrudan rakip malların tamamını veya önemli bir kısmını üreten üreticileri, f) Ciddi zarar: Yerli üreticilerin durumunda belirgin ve genel bir bozulmanın ortaya çıkmasını, g) Ciddi zarar tehdidi: Yakın bir gelecekte ortaya çıkması açık olan ciddi zararı, ifade eder.

İthalatta korunma önlemlerinde yürütme yetkisi T.C. Ticaret Bakanlığına aittir. Ayrıca İthalatta Korunma Önlemlerini Değerlendirme Kurulu oluşturulur. Bu Kurulun başkanlığını İthalat Genel Müdürü veya görevlendireceği Genel Müdür Yardımcısı yürütmektedir.

İthalatta geçici korunma önlemi de alınabilir. Bu önlemdaki amaç, ithalatın Türkiye'ye olacak yararadır. Bir malın benzer veya doğrudan rakip mallar üreten yerli üreticiler üzerinde ciddi zarar veya ciddi zarar tehdidi oluşturacak şekilde artan miktarlarda ithalinde geçici korunma önlemi alınır. Bu durum açık kanıtların bulunduğu ve telafisi güç zararlara yol açabileceği kritik durumlarda uygulanır.

İthalatta geçici korunma önlemleri Şekil 3.14'te gösterilmiştir.

Şekil 3.14: İthalatta geçici korunma önlemleri

Geçici korunma önlemi, gümrük vergilerinde veya ek mali mükellefiyette artış yapılması şeklinde uygulanabilir. Bu durumda İthalat Rejimi Kararına göre belirlenen gümrük vergisi oranıyla geçici korunma önlemi kapsamındaki gümrük vergisi oranı arasındaki fark hesaplanır. Bu fark kadar tutar, gümrük mevzuatının ilgili hükümlerine göre teminata bağlanır.

Soruşturma yapılarak da korunma önlemi alınmasına karar verilebilir. Bu durumda teminata bağlanan tutar hazineye gelir kaydedilir.

Korunma önlemi, geçici korunma önleminde daha düşük belirlenirse aradaki fark ilgiliye iade edilir. Korunma önlemi, geçici korunma önleminde daha yüksek olursa aradaki fark tahsil edilmez.

Korunma önlemi alınmasına gerek olmadığına karar verilirse geçici korunma önlemi yürürlükten kaldırılır. Böylece gümrük idarelerince teminata bağlanmış olan tutar, gümrük mevzuatının teminata bağlanan vergilerin geri verilmesine ilişkin hükümleri dâhilinde ilgililere iade edilir.

3.3.2. Gözetim Uygulamaları Hakkında Genel Bilgiler

Gözetim uygulamalarının amacı bir malın ithal eğilimini yakından izlemeye almaktır. Malın ithal eğilimi yerli üreticiler üzerinde zarar tehdidi oluşturuyorsa Türkiye'nin menfaati açısından izlemeye alınır.

Gözetim: Dış ticaret konusu ürünlerin ithalattaki gelişim seyrinin gözlemlenmesidir (Görsel 3.9).

Gözetim Belgesi: Bir malın ithalatının yerli üreticilere zarar verecek veya zarar tehdidi yaratacak miktar veya şartlarda artması hâlinde ithalatın ilgili Bakanlıkça izlenmesine yönelik bir uygulama için düzenlenen belgedir. Gözetim belgesiyle gerçekleşen ithalat izlenmektedir. İthalat mevzuatı kapsamında gözetim belgesi için başvurular ilgili mevzuatlarda belirtilen şekilde İthalat Genel Müdürlüğüne yapılır.

Gözetim konusundaki düzenleme 2004/7304 sayılı İthalatta Gözetim Uygulaması Hakkında Kararda yer alır. Bu Bakanlar Kurulu Kararının birinci maddesi amaç ve kapsam başlığından oluşur. Bir malın ithalatında kaydedilecek gelişmelerin yakından izlenmesi amacıyla o malın ithalatında gözetim uygulanmasına ilişkin usul ve esasları içerir.

Görsel 3.9: Gözetim

Bu Kararın ikinci maddesinde yer alan tanımlar şöyledir:

Müsteşarlık: Dış Ticaret Müsteşarlığını,

Genel Müdürlük: Dış Ticaret Müsteşarlığı İthalat Genel Müdürlüğünü,

Gözetim Belgesi: Gözetime tabi malların ithali için Genel Müdürlükçe verilen veya onaylanan belgeyi ifade eder.

Gözetimin amacı; bazı ürünlerin ithalat miktarlarındaki artış ya da azalışların izlenmesi veya kaydedilmesi, bu ürünler için ileride bazı ilave korunma ve mali yükümlülüklerin uygulanıp uygulanmayacağına belirlenmesidir. Gözetim, tedbir mahiyetinde bir uygulama ya da korunma önlemi değildir.

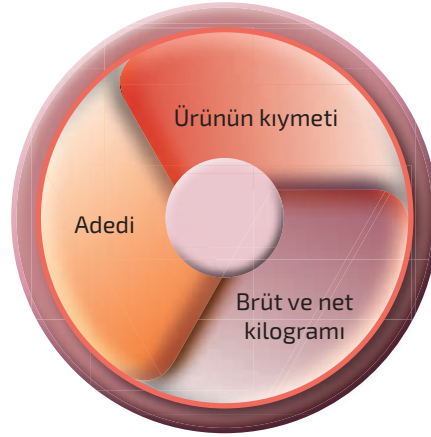

Araştırınız

Gözetim belgesi alınmadan ithalat yapılabilmesi için hangi kanun maddelerine göre işlem yapılır? Araştırınız. Edindiğiniz bilgileri sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.

Gözetime tabi ürünlerin ithalatında miktar veya değer sınırlaması yoktur. Firmalar, ithalatı mevcut yasal düzenlemeler çerçevesinde gözetim belgesi almak koşuluyla gerçekleştirebilir.

Gözetim uygulamasındaki kriterler şunlardır (Şekil 3.15):

Şekil 3.15: Gözetim uygulamasındaki kriterler

Bilgi Notu

İthalatta uygulanacak gözetim ve korunma önlemleri, mevzuatımıza 26.01.1995 tarihli 4067 sayılı Kanun'la ve 03.02.1995 tarihli 95/6525 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla onaylanan Dünya Ticaret Örgütü Kurulu Anlaşması ekinde yer alan Korunma Tedbirleri Anlaşması ile girmiştir.

Gözetim belgesi, ürünün gümrük kıymetine ilişkin hükümlerin uygulanmasını engellemez. Bu kıymetlerin ürünün gümrük kıymetine ilişkin hükümlerinin uygulanmasına esas teşkil etmez. İthalatta gözetim uygulanmasına ilişkin tebliğlerde bunlar belirtilmiştir.

Gözetim uygulamasındaki kıymet ve hangi eşyaların gözetime tabi tutu-

lacağı ilgili Bakanlık tarafından tayin edilmektedir. İthalatta gözetim uygulaması Yönetmelik hükümleri, Dış Ticaret Müsteşarlığının bağlı olduğu Bakanlık tarafından yürütülür.

3.3.3. İthalatta Kota ve Tarife Kontenjanı Hakkında Karar

İthalatta Kota ve Tarife Kontenjanı İdaresi Hakkında 2010/339 sayılı Karar şu şekilde açıklanmıştır:

Amaç ve kapsam Madde 1- (1) Bu Karar, tek taraflı olarak veya ikili ya da çok taraflı anlaşmalar çerçevesinde, ülke yararına kullanılmak amacıyla ithalatta uygulanabilecek kotalar ile tarife kontenjanlarına ilişkin usul ve esasları kapsar.

Tanımlar Madde 2- (1) Bu Kararda yer alan;

- a) **Denetim birimleri:** Dış Ticaret Müsteşarlığı Dış Ticaret Kontrolörleri Kurulu Başkanlığı ile Gümrük Müsteşarlığının ilgili denetim birimlerini,
- b) **Genel Müdürlük:** Dış Ticaret Müsteşarlığı İthalat Genel Müdürlüğünü,
- c) **Kota:** Belirli bir dönem itibarıyla yapılmasına izin verilen ithalatın miktar ve/veya değerini,
- ç) **Müsteşarlık:** Dış Ticaret Müsteşarlığını,
- d) **Tarife kontenjanı (Tarife kotası):** Belirli bir dönem itibarıyla gümrük vergisinde ve/veya diğer mali yüklerde indirim yapılan ya da muafiyet sağlanan ithalatın miktar veya değerini, ifade eder.

Yetki Madde 3- (1) Bu Karar kapsamında;

- a) Kota ve tarife kontenjanlarının başvuru, dağıtım ve kullanım usul ve esaslarını belirlemeye,
- b) İlgili mevzuat çerçevesinde görüşmeler yapmaya ve uzlaşma metinleri hazırlamaya, usulüne uygun olarak yürürlüğe konulan bu metinleri uygulamaya,
- c) Gerekteğinde kota ve tarife kontenjanları dağıtımını askıya almaya,
- ç) İthal mallarla ve yapılan beyanın doğruluğuyla ilgili incelemeleri yapmaya veya yaptırmaya,
- d) Uygulamaya ilişkin ilgili kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyon sağlamaya ve talimat vermeye,
- e) Tebliğler çıkarmaya, Müsteşarlık yetkilidir.

Kota, belirli bir dönemde yapılmasına izin verilen ithalatın miktarı ve değeridir. İthalatta kota uygulamasındaki amaç, ithal edilecek mal hacmi üzerinde sınırlama getirilmesidir. Türkiye'de 2022 yılında 1000 adet veya 100 bin dolarlık otomobil ithal edileceğine karar verilmişse bu bir ithalat kotasıdır. Bu durumda 1000 adetten veya 100 bin dolardan daha fazla otomobil ithal edilemez. Kota uygulamaları Dış Ticaret Müsteşarlığı tarafından yapılır.

Üç farklı kota türü vardır (Şekil 3.9).

Global Kota

Tahsisli İthal Kotası

Gümrük Tarife Kotaları

Şekil 3.2: Kota türleri

Araştırınız

İthalat kota türlerini araştırınız. Edindiğiniz bilgileri sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.

Tarife kontenjanı, belirli bir dönem itibarıyla gümrük vergisinde ve diğer mali yüklerde indirim yapılan veya muafiyet sağlanan ithalatın miktar ve değeridir.

Tarife kontenjanı, üreticileri koruyan bir ticaret önlemidir. Bir malın benzer veya rakip mallar üreten yerli üreticiler üzerinde ciddi zarar veya ciddi zarar tehdidi oluşturacak şekilde artan miktar ve şartlarda ithal edilmesi durumu söz konusu olabilir. Bu zararı, zarar tehdidini ortadan kaldırmak için ithal malın üretiminde kullanılan girdilerin yerli üreticiler üzerindeki belirli bir dönem itibarıyla gümrük vergisinde veya diğer mali yüklerinde indirim yapılarak ya da muafiyet sağlanarak anılan girdinin ithaline olanak sağlar.

Tarife Kontenjanı Uygulanmasına İlişkin Tebliğ kapsamında Tebliğ ekinde yer alan başvuru formu ile T.C. Ticaret Bakanlığı İthalat Genel Müdürlüğüne müracaat edilerek tarife kontenjanı alınır.

Tarife Kontenjanı uygulanması uygun görülen maddelere ilişkin Karar, Cumhurbaşkanlığı tarafından Resmî Gazete'de ilan edilir. Karar çerçevesinde tespit edilen tarife kontenjanlarının dağıtım ve yönetimine ilişkin usul ve esaslar, T.C. Ticaret Bakanlığı tarafından yayımlanan tebliğlerle belirlenmektedir.

3.3. Etkinlik

Aşağıda verilen soruları cevaplayınız. Cevaplarınızı noktalı alana yazınız.

1. İthalatta korunma önlemlerini değerlendirme kurulunun görevleri nelerdir?

.....
.....
.....
.....

2. Dış Ticaret Müsteşarlığı gözetim uygulamaları ile ilgili hangi konularda yetkilidir?

.....
.....
.....
.....

3. Tarife kontenjanı ile kota arasında tespit ettiğiniz farklar nelerdir?

.....
.....
.....
.....
.....

3.4. UYGULAMALI İTHALAT SÜRECİ

Hazırlık Çalışmaları

1. İthalat süreci denilince aklınıza neler gelmektedir?
2. İthalat yapılırken nelere dikkat edilmelidir? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Başka ülkelerden veya serbest bölgelerden ithalat ve gümrük mevzuatlarına uygun şekilde satın alınan ürünlerin Türkiye Gümrük Bölgesine alınması işlemlerine **ithalat** denir.

Türkiye'de vergi numarası olan tüzel veya gerçek kişiler ithalat yapabilir. İthalat yapacak gerçek kişiler için T.C. kimlik numarası yeterlidir.

İthalat öncesinde ithal edilecek ürünün gümrük tarife istatistik pozisyonu (GTİP) olarak adlandırılan kod numarası öğrenilmelidir. Ürünün ithalatında ödenecek vergiler hakkında bilgi alınmalıdır. Ürün ithalatında bir yasak veya kısıtlama olup olmadığı öğrenilmelidir. Ürünü ithal etmek için bir izin alınmasının gerekli olup olmadığı belirlenmelidir. İthalat sırasında istenen belgeler hazırlanmalıdır. İthal edilecek ürünün ticari adı ve özellikleri öğrenilmelidir.

İthal edilecek ürün için ithalattan önce gümrük idaresi dışındaki bir kurumdan izin, lisans, uygunluk, yeterlilik belgesi veya benzeri bir belge alınacak ise araştırılmalıdır. Ürün Türkiye'ye gelmeden önce alınması ve hazırlanması gereken belgeler gümrük işlemlerinden önce temin edilmelidir.

Ayrıca ithal edilecek ürünün gümrük işlemlerine başlanmadan önce ürünün tarife sınıflandırması, menşei ve gümrük kıymeti hakkında bilgi edinilmelidir. Bunlar, ürünün ithalat işlemleri sırasında doğru vergilendirilmesini ve ithalat prosedürlerinin doğru uygulanmasını sağlayan bilgilerdir.

İthal ürünün gümrük bölgesine gelmesinden önce belgelerin ve ürünün Türkiye Gümrük Bölgesine sunulması, gümrük beyannamesinin gümrük idaresine teslim edilmesi, beyannamenin tescili ve fiziki kontrollerinin tamamlanması ithalat sü-

Araştırınız

İthalat prosedürü konusunda araştırma yaparak edindiğiniz bilgileri sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.

Bilgi Notu

İthal edilecek ürün için ödenecek gümrük vergileri, gümrük yükümlülüğünün başladığı tarihte yürürlükte olan gümrük tarifesine göre hesaplanır.

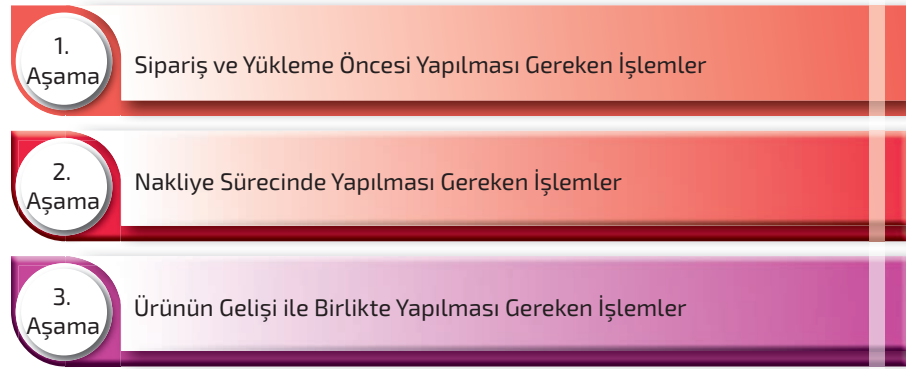
recini oluşturan işlemlerdir.

Ürünün siparişinden teslimine kadarki tüm ithalat sürecinin sorumluları (Şekil 3.16):

Şekil 3.16: İthalat sürecinin sorumluları

İthalat süreçleri üç aşamalıdır (Şekil 3.17).

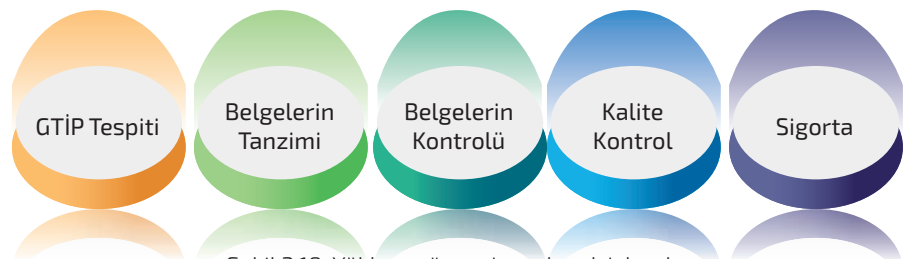

Şekil 3.17: İthalat süreçleri

1. Aşama: Sipariş ve Yükleme Öncesi Yapılması Gereken İşlemler

Bu işlemler, ithalatın en önemli aşamasıdır. İşlemlerin hızlı ve sorunsuz gerçekleşmesi için iyi bir planlama yapılmalıdır.

İthalatta yükleme öncesi yapılacak işlemler şu şekilde sıralanır (Şekil 3.18):

Şekil 3.18: Yükleme öncesi yapılacak işlemler

GTİP Tespiti: İthal edilecek ürünün cinsine göre belirlenir. GTİP'nin doğru tanımlanması; mevzuat zorunluluklarını, gerekli belge ve izinlerin temini ve eşyaya uygulanacak vergileri tespit etmek için önemlidir.

Belgelerin Tanzimi: Ürünün ithalat sürecinde ihtiyaç duyulacak tüm belgelerin eşya ile uyumlu olacak şekilde temin edilmesi için ürünün göndericisinin doğru olarak yönlendirilmesi gerekmektedir. İthalat sonrasındaki iç piyasa denetimlerinde de ihtiyaç duyulan bu belgelerin doğru tanzimi önemlidir.

Belgelerin Kontrolü: Belgelerde yapılacak yanlışlıklar veya gerekli bazı bilgilerin bulunmaması ithalat sürecini uzatabilir. Yapılan yanlışlıktan dolayı ithal ürün, yasal mevzuattaki yasak ve kısıtlamalara tabi ürünler kategorisine girer. Bu durumdaki ürün, ilave denetimlere tabi tutulur.

Kurumlarca yapılacak denetimlerde kullanılacak olan ürün güvenliği ile ilgili bazı belgeler ithalattan önce düzenlenmelidir. Belgelerin uygunluk açısından kontrolü gereklidir.

Hazırlanan belgeler; ithalat sürecinde rolü olan nakliyeciyi, banka vs. tüm tedarikçilerin ihtiyacını karşılayacak nitelikte olmalıdır. Bunların teyidi alınarak hızlıca ulaştırılması sağlanmalıdır.

Kalite Kontrol: İthal edilen ürünün teslim şekline bağlı olarak yapılmalıdır. Nakliyeciyi teslim almadan önce ürünün kalite kontrolü yapılmalıdır.

Ürünün siparişe uygunluğunun tespiti yapılır. Mevzuat gereği eşya ve ambalajında bulunması gereken işaretlemelerin doğruluğu kontrol edilir (Görsel 3.10).

Sigorta: Ürün ile ilgili ithalat sürecinde oluşabilecek bütün risklerin güvence altına alınmasıdır (Görsel 3.11). Bu riskler; kaza, hırsızlık, yangın, doğal afet dışında üretim ve tedarik sürecindeki aşamalarıdır. İthalat sürecinde sigorta ücretini ithalatçı ya da ihracatçı da karşılayabilir. Sigortayı hangi tarafın ödeyeceği baştan açıkça ortaya konarak düzenlenmelidir. İthalat yapan firmalar, yıllık olarak Nakliyat Emtia Abonman Sigorta Poliçesi'ni sigorta acenelerine düzenleterek oluşabilecek zararların önüne geçebilir.

Görsel 3.10: Kalite kontrol

Görsel 3.11: Sigorta

2. Aşama: Nakliye Sürecinde Yapılması Gereken İşlemler

Ürünün nakliyeciden teslim alınması ve yola çıkmasıyla birlikte gümrük işlemlerinin hızlı ve uygun maliyetlerle yönetilebilmesi işlemlerdir. Bu işlemler, şu şekilde sıralanır (Şekil 3.19):

Şekil 3.19: Nakliye süreci

Görsel 3.12: Nakliye süreci

İthal edilecek ürün, taşıyıcısı tarafından kara, hava veya deniz yolu ile Türkiye'ye getirilir (Görsel 3.12). Ürün, Türkiye Gümrük Bölgesine girdiği andan itibaren gümrük gözetimine tabidir. Ayrıca ürün, gümrükçe onaylanmış bir işlem yapıncaya ve serbest dolaşımda olup olmadığı saptanıncaya kadar gümrük gözetiminde kalır.

Nakliye sürecinde gümrük müşavirine ulaştırılacak belgeler şunlardır (Şekil 3.20):

Bilgi Notu

Serbest dolaşım, Türkiye Gümrük Bölgesine gelen ürüne ticaret politikası önlemlerinin uygulanmasıdır. Ürünün ithali için öngörülen diğer işlemlerin tamamlanmasıdır. Kanunen ödenmesi gereken vergilerin tahsili ve diğer mali yükümlülüklerin yerine getirilmesidir.

Gönderici tarafından düzenlenen fatura, çekli listesi, varsa eşyaya ait test raporları ve diğer yükleme belgeleridir.

Banka tarafından düzenlenen transfer bildirim formları ve transfer dekontlarıdır.

Nakliyeciden düzenlenen ordinodur.

Şekil 3.20: Nakliye sürecinde gümrük müşavirine ulaştırılacak belgeler

Bu belgeler gümrük müşavirine ulaştırıldıktan sonra ithalat beyannamesi hazırlanarak kontroller sağlanmalıdır.

İthalat işlemlerinde gümrük prosedürünün ilk aşamasında taşıyıcı, ürünü getirdiğini gümrük idaresine bildirmelidir. Getirdiği eşyayı gümrüğe sunmalıdır. Taşıyıcının gümrük idaresine yaptığı bu bildirime özet beyan denir. Nakliyeciden alınan özet beyan işlemleri sonuçlandıktan sonra gümrükteki ithalat işlemlerine hızlı bir şekilde başlanır.

Bilgi Notu

Ordino, tacirin malını gümrükten çekebilmek için taşıyıcı işletmeden yük konşimentosuna karşılık verilen havaledir.

Bilgi Notu

İthalat beyannamesi, ithal edilen ürünün gümrük işlemleri sırasında (ödenmesi gereken vergilere esas olmak üzere) ürünün niteliği ve değeri üzerinden gümrük idaresine sunulan beyannamedir. Gümrük idaresi tarafından alınacak vergiler, bu beyan değerleri üzerinden tahsil edilir.

3. Aşama: Ürünün Gelişi ile Birlikte Yapılması Gereken İşlemler

Taşıyıcısı tarafından Türkiye'ye getirilerek gümrüğe sunulan ürünün Türkiye'ye ithal edileceği gümrük idaresine bildirilmelidir. Bu bildirim gümrük mevzuatında **gümrük beyanı** olarak adlandırılır. İthalat yapılacağı Gümrük Müdürlüğüne yazılı olarak bildirilir ve gümrük beyannamesi formu düzenlenir.

Gümrük İdaresi; gümrük beyannamesindeki kayıtlı olan bilgilerin doğruluğunu araştırır, beyannameyi ve ekindeki belgeleri kontrol eder. Ürünü muayene eder. Ayrıntılı muayene ve tahlil yapılması için üründen numune alır. Bu numuneyi gerekli analiz için laboratuvara da gönderebilir. Gümrük idaresinin ithalatla ilgili olarak yapacağı kontrol ve muayenenin kapsamı T.C. Ticaret Bakanlığı tarafından yapılan risk analizi sonucuna göre belirlenir.

Gümrük gözetiminde bulunan ve henüz serbest dolaşımda olmayan ürün, gümrük idaresi tarafından kontrol edilir. Ödenmesi gereken gümrük vergileri ödendikten sonra ürün ithalatçıya teslim edilir. İthalatı yapılan ürünün Türkiye'ye varışı sonrasında yapılacak işlemler şunlardır (Şekil 3.21):

Şekil 3.21: Varış sonrası işlemler

Gümrük ve Antrepo İşlemleri: Ürün, gümrük gözetimi altında bir liman veya antrepoya gelir. Sonrasında gümrük müşaviri tarafından ithalat işlemleri mevzuat hükümlerine uygun şekilde hızlıca tamamlanır. Gümrük idarelerine ve anlaşmalı olunan antrepolara sevki yapılır.

Vergi ve Lokal Masraf Ödemeleri: Ürünün ithalatından doğan vergi ve diğer ödemeler ürünün gelişi ile birlikte hazırlanır.

Yurt İçi Nakliye: Ürün, gümrük prosedürleri tamamlanarak serbest dolaşıma girer. Sonrasında fabrika, mağaza ve depoya kadar sevkinin organizasyonu planlanır.

Maliyet Hesaplaması: Sevkiyatı yapılan her bir ürünün ayrı ayrı vergi ve maliyetleri olur. Katlanılan tüm giderlerin hesaplanması gerekmektedir.

Arşiv: Tüm evrakların kaldırılıp saklanması yasal zorunluluktur. İleride doğabilecek ihtilaflar, soruşturmalar ve iç piyasa denetimleri için ithalat ile ilgili evrakların arşivi eksiksiz olmalıdır.

3.4. Etkinlik

Aşağıda verilen soruları cevaplayınız. Cevaplarınızı noktalı alana yazınız.

1. Bir ürünün ithalatına başlamadan önce ilk olarak ne yapılması gerekir?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. İthalat işlemlerinde gümrük idaresi tarafından istenen belgeler nelerdir?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

A) Aşağıdaki cümlelerin başında yer alan boşluğa ifade doğru ise "D", yanlış ise "Y" yazınız.

1. (...) Gözetim, tedbir mahiyetinde bir uygulama ya da korunma önlemidir.
2. (...) İthalatla ilgili işlemlere ait evraklar dosyalanarak arşivlenmelidir.
3. (...) Gözetim belgesi, ürünün gümrük kıymetine ilişkin hükümlerin uygulanmasını engeller.
4. (...) İthalat rejimi, ithalatın ülke ekonomisi yararına yapılmasını düzenler.
5. (...) Dampinge konu olan ithalatın sebep olduğu haksız rekabete karşı yerli üretim dalının korunması anti-damping uygulamasıdır.

B) Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan noktalı yerlere, doğru ifadeleri yazınız.

6. İthal edilecek ürünün cinsine göre ..... belirlenir.
7. Yükleme öncesi ithal edilecek ürünün cinsine göre .....yapılır.
8. İthal eşyaya uygulanacak gümrük vergisi ..... Kararıdır.
9. İthal malların fiyatlarını ..... inceler.
10. Tarife kontenjanı uygulaması ..... önlemidir.

C) Aşağıdaki soruların doğru cevabını işaretleyiniz.

11. Aşağıdaki seçeneklerden hangisi İthalat Rejimini Oluşturan Kararlardan değildir?

- A) İthalatın ana öğeleri
- B) İthalatla ilgili izinler
- C) İthalatla ilgili genel yetki
- D) İthal eşyaya uygulanacak gümrük vergisi
- E) İthal eşyaya uygulanacak katma değer vergisi

12. Aşağıdaki seçeneklerden hangisi dumpingin tanımıdır?

- A) Devletin üreten veya tüketen kişi ya da kurumlara herhangi bir karşılık almadan yaptığı yardımlar.
- B) İhracatçı bir firmanın malını iç piyasada sattığından daha düşük fiyatla dış piyasada satmasıdır.
- C) İhracatçı bir firmanın malını iç piyasada sattığından daha yüksek fiyatla dış piyasada satmasıdır.
- D) İhracatçı bir firmanın malını dış piyasada sattığından daha düşük fiyatla iç piyasada satmasıdır.
- E) İhracatçı bir firmanın malını dış piyasada sattığından daha yüksek fiyatla iç piyasada satmasıdır.

13. Aşağıdaki seçeneklerden hangisi ithalat korunma önlemlerinden biri değildir?

- A) Ek mali yükümlülük
- B) Tarife kontenjanı uygulaması
- C) Değer kısıtlaması
- D) Gümrük vergisinde azalma
- E) Miktar kısıtlaması

14. Aşağıdaki seçeneklerden hangisi İthalat Rejimi Kararı'na ilişkin V sayılı listeyi oluşturur?

- A) Gümrük vergisi askıya alınan eşya
- B) İşlenmiş tarım ürünleri
- C) Sanayi ürünleri
- D) Su ürünleri
- E) Tarım ürünleri

15. Aşağıdaki seçeneklerden hangisi ithalat sürecinde sipariş ve yükleme öncesi yapılması gereken işlemlerdendir?

- A) Navlun
- B) Geçici önlem
- C) Soruşturma
- D) Sübvansiyon
- E) Sigorta

16. Aşağıdaki seçeneklerden hangisi İthalat Rejimi Ek Kararlarındanır?

- A) A.TR dolaşım belgesi eşliğinde ithal edilen "Avrupa Birliği ve Türk menşeli olmayan" ekli tablolarda yer alan eşyadan, diğer ülkeler sütununda belirtilen oran üzerinden ilave gümrük vergisi alınmaz.
- B) Ekli listelerdeki ürünlere yüzde iki ile yüzde otuz arasında değişen oranlarda ek gümrük vergisi getirilir.
- C) Ekli listelerdeki ürünlere yüzde iki ile yüzde elli arasında değişen oranlarda ek gümrük vergisi getirilir.
- D) Ekli tablolarda yer alan ürünlerin Dâhilde İşleme Rejimi kapsamında ithalinde, işlem görmüş ürün olarak ihraç edilmesi durumu olursa telafi edici verginin hesaplanmasında bu Karar hükümleri uygulanmaz.
- E) Sivil hava taşıtları kullanılarak bazı ürünlerin ithal edilmesi hâlinde gümrük vergisi yüzde sıfır olarak uygulanır.

17. Aşağıdaki seçeneklerdeki hangi ürünlerin ithalatında vergi numarası şartı aranmaz?

- A) Cep telefonu
- B) Elektronik eşya
- C) Kitap ve diğer yayınlar
- D) Kozmetik ürün
- E) Tekstil ürün

Ç) Aşağıdaki soruların cevaplarını noktalı alana yazınız.

18. İthalat Tebliği'nin içeriğini oluşturan unsurları ülke ekonomisine etkisi bakımından değerlendiriniz.

.....

19. İthalat ürünün Türkiye'ye gelişi ile yapılması gereken gümrük ve antrepo işlemlerini yazınız.

.....

20. İthalat sürecinde uygulanan korunma önlemlerinin avantaj ve dezavantajlarını karşılaştırarak yazınız.

.....

4. ÖĞRENME BİRİMİ

BANKA VE KAMBIYO İŞLEMLERİ

KONULAR

- 4.1. BANKA İŞLEMLERİ
- 4.2. KAMBIYO İŞLEMLERİ
- 4.3. FİNANSAL PİYASALAR VE KAMBIYO GENEL MÜDÜRLÜĞÜ VE GÖREVLERİ
- 4.4. KAMBIYO MEVZUATI

<http://kitap.eba.gov.tr/KodSor.php?KOD=35702>

NELER ÖĞRENECEKSİNİZ?

- Banka işlemleri
- Kambiyo işlemleri ve kavramları
- Finansal piyasalar, kambiyo genel müdürlüğü ve görevleri
- Kambiyo mevzuatı

TEMEL KAVRAMLAR

banka, döviz, efektif, kambiyo, kur, parite, piyasa

4.1. BANKA İŞLEMLERİ

Hazırlık Çalışmaları

1. Farklı şehirde yaşayan bir kişiye para gönderme işlemi hangi yollarla yapılabilir?
2. Tasarruf sahipleri birikimlerini nerelerde saklayabilir? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Bankalar ticari işletmelerdir. Kuruluş amaçlarına göre faaliyet alanlarına giren işlemleri yerine getirir. Bankacılık sisteminde değişim aracı olan para; tasarruf sahiplerinden emanet olarak alınır, saklanır ve geri verilir. Bu sistemde fon fazlası olanlarla (tasarruf sahibi) fon ihtiyacı olanlar buluşarak mevcut kaynaklara akıcılık sağlar. Bankalar bu işlemleri yerine getirirken yeni ödeme ve kredi yöntemleri geliştirerek ulusal ve uluslararası ticaretin gelişmesine de katkı sağlar.

4.1.1. Bankanın Tanımı

En kısa ifade ile fon sağlayan kuruluşlara banka denir. Bankalar; mevduat toplayan, topladığı fonları ihtiyacı olan kişi, kuruluş ve devlete kredi şeklinde veren kuruluşlardır (Görsel 4.1). Bankaların temel görevi, fon ihtiyacı olanlarla fon fazlası olanlar arasında fon transfer işlemi sağlamaktır. Böylece fon aktarımını sağlayarak finansal aracılık görevini yerine getirir. Bankalar günümüzde bunların yanında birçok işlemi de gerçekleştirmektedir.

Görsel 4.1: Ziraat Bankası

4.1.2. Bankanın Fonksiyonları

Bankalar, faaliyet alanlarına giren işleri yerine getirmeleri ile ekonomik sistem içinde çok önemli bir yere sahiptir. Mevduat toplama, kredi sunma, fon sağlama, finansal aracılık ve ödemelere aracılık yapma gibi faaliyetler ile bankalar; ulusal ve uluslararası ticaretin gelişmesinde çok önemli bir işleve sahiptir. Bankaların fonksiyonları genel olarak şöyledir:

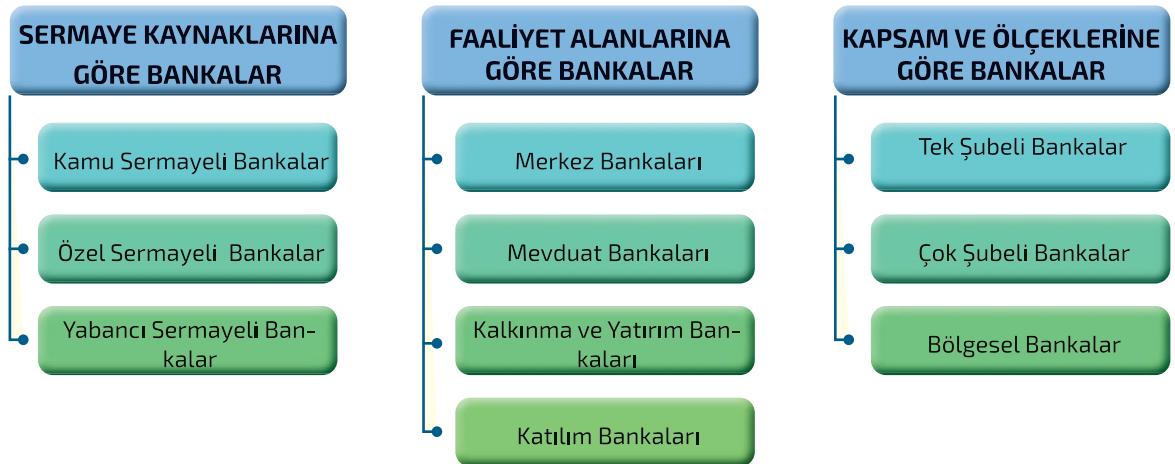
- **Hizmet Sunma:** Günümüzde bankalar; havale, kiralık kasa işlemleri, çek, senet ve diğer belgelerin ödemesi ve tahsilatı ile ilgili işlemler, repo ve menkul kıymet hizmetleri gibi birçok alanda hizmet verir.

- **Finansal Aracılık Yapma:** Bankalar kişilerden ve kurumlardan topladıkları fonları ihtiyaç duyan kişi, kurum ve devlete faiz karşılığında kredi olarak veren mali aracı kuruluşlardır.
- **Dış Ticareti Teşvik Etme:** Dış ticaretinin gelişmesi için ithalat ve ihracat dengesinin kurulması gerekir. Bankalar dış ticaret işlemlerini finanse ederek bu işlemlerin hızlı ve güvenilir bir şekilde yerine getirilmesini sağlar.
- **Etkin Kaynak Kullanımını Sağlama:** Bankalar kaynakları ihtiyaç duyulan alanlara aktararak mevcut kıt kaynakları en verimli şekilde kullanır. Böylece mevcut kaynakların ekonomiye akışı sağlanırken tasarruf sahipleri, fon ihtiyacı olanlar ve ülke ekonomisi en yüksek faydayı sağlamış olur.
- **Gelir ve Servet Dağılımını Etkileme:** Bankalar bölgeye, sektöre ve gelir grubuna göre geliştirdikleri kredi politikalarıyla kişilerin satın alma gücünü etkiler.
- **Kaydi Para Yaratma:** Bankalar topladıkları mevduat ile tasarrufların kayıt altına alınmasını sağlar. Bir ülkede bankalara yatırılan mevduat miktarı çok ise kaydi para yüksek olur. Bu da ülkede kayıt dışı ekonominin azalmasını sağlar.
- **Ekonomiye Yardımcı Olma:** Hükûmetler tarafından alınan para ve mali nitelikteki kararların uygulanmasında ve ekonomik istikrarın sağlanmasında bankalar çok önemli görev üstlenir. Özellikle alınan faiz kararlarının uygulanması ve piyasadaki para miktarının belirlenmesi bankalar aracılığıyla gerçekleşir.

4.1.3. Bankaların Sınıflandırılması

Bankaların faaliyet alanının büyümesi, sermaye yapılarındaki çeşitliliğin çoğalması ve sektörün sunduğu ürün yelpazesinin genişlemesi ile birlikte bankalar farklı açılardan sınıflandırılır (Şema 4.1).

Şema 4.1: Bankaların sınıflandırılması

4.1.3.1. Sermaye Kaynaklarına Göre Bankalar

Bankalar; sermaye yapılarına göre kamu, özel ve yabancı sermayeli bankalar olarak sınıflandırılır.

Kamu Sermayeli Bankalar: Sermayesinin %50'sinden fazlası devlete ait olan bankalar kamu sermayeli bankadır. Bu bankaların yönetim, denetim ve temsil işleri devlet tarafından yerine getirilir. Kamu sermayeli bankalar, ekonomik gelişmeye katkıda bulunmak amacıyla faaliyet gösterir.

Özel Sermayeli Bankalar: Sermaye yapısında devletin payı olmayan, sermayesinin tamamının özel kişi ve kuruluşlara ait olduğu bankalar özel sermayeli bankalardır. Genellikle mevduat ve yatırım bankası olarak kurulur. Temel amaçları kâr elde etmektir.

Yabancı Sermayeli Bankalar: Sermaye yapılarını yabancı kişi ve kuruluşların oluşturduğu bankalardır. Yabancı sermayeli bankalar merkezleri başka ülkelerde bulunabileceği gibi sadece belli bir ülkede de kurulabilir.

4.1.3.2. Faaliyet Alanlarına Göre Bankalar

Bankacılık sektörünün faaliyet alanı oldukça geniştir. Bu durum, bankaların yaptıkları işlere göre sınıflandırılmaları sonucunu ortaya çıkarmıştır. Bankalar faaliyet alanlarına göre şöyle sınıflandırılabilir:

Merkez Bankaları: Bankacılık sistemine yön veren en önemli unsurdur. Temel görevi ulusal paranın değerini koruyarak fiyat istikrarını sağlamaktır. Devletin finans ihtiyacını karşılamak, döviz rezervlerini yönetmek, para ve faiz politikalarını yönetmek gibi görevleri yerine getirerek finansal sistemin gelişmesine katkı sağlar. Türkiye'de bu görev Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) tarafından yerine getirilir (Görsel 4.2).

Görsel 4.2: Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası logosu

Mevduat Bankaları: Kısa sürede mevduat toplayan, bu mevduatları ekonomiye aktaran bankalardır. Ticari bankalar olarak da bilinir. Temel amaçları kâr elde etmektir. Küçük birikim sahiplerinden mevduat olarak topladıkları fonları ticari hayata sermaye şeklinde aktarır. Bunun yanında müşterilerine birçok bankacılık ürünü sunar.

Kalkınma ve Yatırım Bankaları: Ticari hayatta işletmelerin orta ve uzun vadeli finansman ihtiyacını karşılayan bankalardır. Bu bankalar mevduat toplamaz. Ticari bankacılık işlemleri yapmaz. Finansman ihtiyacı olan kişi ve

kuruluşlar ile finansman fazlası olan kişi ve kuruluşların bir araya gelmesine aracılık yapar. Türkiye Kalkınma ve Yatırım Bankası bu amaçla kurulmuş bir bankadır (Görsel 4.3).

Görsel 4.3: Kalkınma Yatırım Bankası logosu

Görsel 4.4: İller Bankası logosu

Araştırınız

Türkiye'de faaliyet gösteren yabancı sermayeli bankaların hangileri olduğunu ve bu bankaların hangi alanda faaliyet gösterdiğini araştırarak sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.

Katılım Bankaları: Tüketicilere bankacılık sektöründe alternatif finansal araçlar sunarak tasarruf sahiplerinden topladığı mevduatları ekonomiye aktaran sistemdir. Bu sistemin diğerlerinden en önemli farkı faiz olmamasıdır. Tasarruf sahiplerinden toplanan fonlar ihtiyaç duyanlara kredi olarak verilir. Elde edilen kâr veya zarar mevduat sahiplerine faizsiz finansman ilkeleri doğrultusunda paylaşılır.

4.1.3.3. Kapsam ve Ölçeklerine Göre Bankalar

Bankalar; tek şubeli, çok şubeli ve bölgesel bankalar şeklinde sınıflandırılabilir. Bazı bankalar kalkınma amaçlı bazı bölgelerde kurulurken bazı bankalar sadece büyükşehirlerde kurulabilir. İller Bankası A.Ş. Türkiye'nin yedi bölgesinde kurulan ve kuruldukları bölgede kalkınma amaçlı olarak faaliyet gösteren bir bankadır (Görsel 4.4).

4.1.4. Türkiye ve Dünyada Bankacılığın Gelişimi

Tarih boyunca insanlar tarafından çeşitli değişim ve ödeme araçları kullanılmıştır. Geçmişten günümüze ticaretin gelişip paranın çok önemli bir ödeme aracı hâline gelmesi bankacılık sektörünün de gelişme göstermesini sağlamıştır. Eski Yunan, Babil ve Sümer devletlerinde bankacılığa benzer faaliyetler yapıldığı bilinmektedir.

4.1.4.1. Dünyada Bankacılığın Gelişimi

Bankacılığın başlangıcının MÖ 3500'lü yıllara dayandığı kabul edilmektedir. Tarihte bilinen ilk bankacılık binası Mezopotamya'nın Uruk kentinde olan Kızıl Tapınak'tır. Faiz, kredi, borç ve alacak ilişkilerini düzenleyen ilk kurallar ise Babil Hükümdarı Hammurabi tarafından MÖ 1800 yılında çıkarılan Hammurabi Kanunları'nda yer alır.

Orta Çağ'ın sonlarına doğru ülkeler arasındaki ticari ilişkilerin gelişmesi ile bankacılık, ülkeler arasında yayılmaya başlamıştır. Bu dönemde büyük sermaye sahipleri, sermayelerini kredi olarak dağıtmışlardır.

1609 yılında Amsterdam Bankasının kurulması ile modern anlamda ilk bankacılık faaliyetleri başlamıştır. 1694'te İngiltere Bankası ve 1907 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nde temelleri atılan Federal Reserve Bank [Federal Reserve Bank (Amerikan Merkez Bankası)] ile modern bankacılık sistemi oluşmaya başlamıştır. XIX. yüzyıla kadar kurulan bankaların büyük bir bölümü küçük sermayeli işletme şeklinde şahıs bankası olarak kurulmuştur. Daha sonra kurulan bankalar ise sermaye şirketi şeklinde kurumsal niteliktedir. Bankacılık sektörü böylece kurumsal olarak yapılanmış ve günümüzdeki şeklini almıştır (Tablo 4.1).

Tablo 4. 1: Bankacılığın Dünyada Tarihsel Gelişimi

MÖ 3500	Sümer ve Babil'de mabetlerde rahiplerin borç verdiği dair bankacılık belgeleri bulunmuştur.
MÖ 2000	İlk bankacılık yasaları Eshunanca Krallığı tarafından düzenlenerek faiz oranı %20 olarak belirlenmiştir.
MÖ 1800	Hammurabi Yasaları ile bankacılığın mevduat toplama, kredi verme gibi bazı temel işlemleri hükme bağlanmıştır.
MÖ 1000	Eski Mısır'da faiz sınırlandırılmıştır. Eski Yunan Devleti'nde bankacılık denetimleri başlamıştır.
1609	Modern anlamda ilk banka olan Amsterdam Bankası kurulmuştur.
1637	Venedik Bankası kurulmuş çek ve banknot kullanımı başlamıştır.
1640	İngiltere Kralı tarafından tüccarların altınına el konularak altınlar "goldsmith" denilen tüccarlara sertifika karşılığı verilmiştir.
1694	İlk Merkez Bankası olan İngiltere Merkez Bankası kurulmuştur.
1907	Federal Reserve Bank (ABD Merkez Bankası) ile modern banka sistemi oluşmaya başlamıştır.

4.1.4.2. Türkiye'de Bankacılığın Gelişimi

Türk bankacılık sektörü, Osmanlı Devleti'nden bugüne bankacılık sektöründe meydana gelen küresel gelişmelerin etkisiyle günümüzdeki şeklini almıştır. Cumhuriyet'in ilanından önce 1911-1923 yılları arasında devlet sermayeli 21 banka kurulmuştur. Ancak yabancı bankaların bankacılık sektöründeki etkinliği nedeniyle ancak 18 tanesi Cumhuriyet döneminde faaliyetlerine devam edebilmiştir. Ulusal bankacılığın geliştirilmesi amacıyla 1923'te yapılan İzmir İktisat Kongresi'nde çok önemli kararlar alınmıştır. Bu amaçla 1924'te ilk olarak Türkiye İş Bankası kurulmuştur. 1931 yılında Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası kurulması ile açık piyasa işlemleri başlamıştır. Serbest ekonomi politikaları çerçevesinde bankacılık sektöründe 1989 yılında döviz ve sermaye hareketleri serbest bırakılmıştır. 1990 yılında Türk lirası konvertibl ilan edilmiş ve yurt dışındaki yatırımcılara Türkiye'de menkul kıymet yatırımı yapma, Türk lirası ve yabancı para cinsinden mevduat açma hakkı verilmiştir (Tablo 4.2).

Tablo 4.2: Bankacılığın Türkiye'de Tarihsel Gelişimi

1840	İlk kâğıt para olan kaime tedavüle çıkarılmıştır.
1847	Osmanlı Devleti'nin ilk bankası olan İstanbul Bankası kurulmuştur.
1852	İstanbul Bankası faaliyetlerini durdurmuştur.
1856	Ottomon Bank kurulmuştur.
1863	Ottomon Bank, Bank-ı Osmani-i Şahane adını almıştır. Bankaya Merkez Bankası yetkisi verilmiştir.
1863	Mithat Paşa öncülüğünde devlet desteğiyle millî bankacılığın ilk örneği olan memleket sandıkları kurulmuştur.
1868	İstanbul Emniyet Sandığı kurulmuştur.
1875	Bank-ı Osmani-i Şahane Osmanlı Devleti'nin devlet hazinesi olmuştur.
1888	Ziraat Bankası kurulmuştur.
1925	İlk kalkınma bankası olan Türkiye Sanayi ve Maadin Bankası kurulmuştur.
1927	Konut kredisi vermek amacıyla Emlak ve Eytam Bankası kurulmuştur.
1931	TCMB kurulmuştur.
1933-1944	Devlet tarafından özel amaçlı büyük bankalar kurulmuştur.
1945-1959	Şube bankacılığı gelişmiştir.
1960-1980	Bankacılık sistemi devlet kontrolü altında kalmış ve yeni banka kurulması sınırlandırılmıştır.
1980-1994	Uluslararası bankacılık standartları benimsenerek Tek Düzen Hesap Planı kabul edilmiştir.
1994-2000	Ekonomik kriz sebebi ile bankacılık sektörü küçülmüştür.
2000-2022	Güçlü ekonomiye geçiş programı ile bankacılık sektörünün güçlendirilmesi hedeflenmiştir.

4.1.5. Bankaların Diğer İşletmelerden Farkı

Bankalar, kendilerine özgü kanun ve düzenlemeleri olmaları bakımından diğer işletmelerden farklıdır. Bu farklar şunlardır (Tablo 4.3):

Bilgi Notu

Konvertibilite, bir ülkenin para biriminin başka ülkelerin para birimi ile değiştirilmesine verilen addır.

Tablo 4.3: Banka ve Diğer İşletmelerin Karşılaştırılması

BANKALAR	DİĞER İŞLETMELER
Finans sektöründe faaliyet gösterir.	Çok sayıda ve farklı sektörlerde faaliyet gösterir.
Kuruluşu, faaliyetleri, denetimi, görev ve sorumlulukları Bankacılık Kanunu ile belirlenmiştir. Sadece kanunun izin verdiği işlemleri yapabilir.	Faaliyet alanına giren her türlü işi yapma hakkına sahiptir.
Hizmet üretir.	Mal veya hizmet üretebilir.
Her sektöre hizmet verir.	Sadece faaliyet alanında mal veya hizmet üretir.

4.1.6. Bankacılık Faaliyetleri ve İşlemleri

Bankaların yapabileceği faaliyet ve işlemler 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nda belirtilmiştir. Ayrıca bankaların yapabilecekleri faaliyet ve işlemler Avrupa Birliği'nin 2006/48 sayılı Direktifi'nin ekinde de belirlenmiştir. Bu düzenlemeler kapsamında bankaların yapabileceği faaliyet ve işlemler şunlardır:

- Mevduat kabul etme
- Katılım fonu kabul etme
- Nakdî ve gayri nakdî her tür kredi verme
- Nakdî ve kaydi ödeme ve fon transferi işlemleri
- Her türlü ödeme ve tahsilat işlemleri
- Çek ve diğer kambiyo senetleri işlemleri
- Saklama hizmetleri
- Kredi, banka kartları ve seyahat çekleri gibi ödeme araçları işlemleri
- Kambiyo işlemleri yapma
- Para piyasası araçlarının alım ve satımını yapma
- Kıymetli maden ve taşların alım, satımı ve saklanması işlemleri
- Sermaye piyasası araçları işlemleri
- Teminat işlemleri
- Yatırım danışmanlığı işlemleri
- Türev ürünleri işlemleri (faktoring, forfaiting ve leasing)

- Portföy işletmeciliği ve yönetimi
- Devlet nezdinde üstlenilen yükümlülükleri yerine getirme (hazine bonusu, devlet tahvili)
- Sigorta acenteliği
- Bireysel emeklilik işlemleri

Bankalar bu faaliyet ve işlemleri ücret karşılığında yerine getirir.

4.1.7. Dış Ticarete Yönelik Bankacılık Faaliyetleri

Dış ticarete ticari işlemlerde ödeme, tahsilat, söz konusu malların istenilen nitelikte olup olmadığı ve zamanında teslimat gibi konular ithalatçı ve ihracatçılar için belirsiz olan durumlardır. Ülkelerin birbirine olan uzaklıkları, hukuki ve siyasi yapıları bu belirsizlikleri etkileyen önemli faktörlerdir.

Bankalar dış ticarete yönelik ticari işlemlerde aracılık yaparken ithalatçı ve ihracatçı için belirsiz olan durumları en aza düşürmeyi sağlar. Bankalar tecrübeleriyle dış ticarete konu olan ticari işlemlerin en düşük risk ve en hızlı biçimde gerçekleşmesini sağlayarak müşterilerinin de hak ve menfaatlerini korumuş olur. Bankalar dış ticarete yönelik faaliyetlerini ulusal ve uluslararası mevzuat hükümleri çerçevesinde gerçekleştirir.

Bankalar dış ticaretle ilgili olarak şu faaliyetleri gerçekleştirir.

4.1.7.1. Spot Döviz Alımı ve Satımı İşlemleri

Türkiye'de ve yurt dışında yerleşik kişiler Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında Kanun hükümlerine göre bankalar aracılığıyla döviz ve efektif alım ve satım işlemlerini gerçekleştirebilir. Bankalar bu işlemlerinde genellikle TCMB efektif ve döviz kurlarını kullanır. Bazı bankalar müşterilerine özel kur da belirleyebilir. Bankalar bu işlemleri karşılığında Döviz Alım Belgesi (DAB) ve Döviz Satım Belgesi (DSB) düzenlemek zorundadır.

4.1.7.2. Ulusal ve Uluslararası Döviz Transferleri

Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında Kanun hükümlerine göre Türkiye'ye döviz ithal etmek ve Türkiye'den döviz ihraç etmek serbesttir. Türkiye'de ve yurt dışında yerleşik kişiler bankalar aracılığıyla Türkiye'ye yabancı para getirebilecekleri gibi yurt dışına da yabancı para transferi yapabilirler. Bankalar aracılığıyla yapılan 50.000 ABD doları üzerindeki uluslararası döviz transferleri bankalar tarafından TCMB'ye otuz gün içinde bildirilir.

Yurt dışına yapılan yabancı para transfer işlemleri SWIFT (Sıvifit), Western Union (Vestern Yunyın) veya Moneygram (Maniygram) sistemleri aracılığıyla gerçekleştirilir.

4.1.7.3. Dövizli Çek Tahsil ve İştira İşlemleri

Yabancı ülke para birimleri ile düzenlenmiş çeklere **dövizli çek** denir. Bankalar tahsil edilmek üzere getirilen dövizli çekleri tahsile alma veya iştira etme şeklinde iki farklı işleme tabi tutabilir.

Tahsile Alma: Yabancı ülke parası üzerinden düzenlenmiş bir çekin banka tarafından tahsil edilmek üzere müşteriden alınmasıdır. Kabul edilen çek, muhatap bankaya tahsil edilmek üzere bildirilir. Muhatap banka çek bedelini çeki alan bankaya öder. İlgili banka da çek bedelinin ödemesini müşterisine gerçekleştirir.

Dövizli Çek İştirası: Yabancı para birimiyle düzenlenmiş bir çek üzerindeki hakların temlik cirosuyla bankaya devredilmesi işlemidir. Çeki alan banka çeki tahsil etmeden çek bedelini müşterisine öder. Bu işleme dövizli çek iştirası denir.

4.1.7.4. Döviz Tevdiat Hesabı İşlemleri

Yabancı para birimi ile açılan banka hesaplarına **döviz tevdiat hesabı** denir. Bankalar müşterilerin talebine göre TCMB'nin belirlediği yabancı para birimlerinde döviz tevdiat hesabı açabilir. Müşterilerin talebine göre bu hesaplardan para transferleri gerçekleştirilebilir. Bankaların döviz tevdiat hesabı ile işlem yapabilmeleri için Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) tarafından yetkilendirilmiş olmaları gerekir.

4.1.7.5. Forward Döviz Sözleşmeleri

Emtia, döviz, menkul kıymet, altın ve benzeri bir varlığın önceden belirlenen miktar ve fiyat ile gelecekteki bir tarihte alınması veya satılması vadini içeren bir sözleşmedir. Forward (Forvırd) sözleşmesi yapmanın amacı gelecekte oluşabilecek fiyat artışlarından etkilenmemektir. Bankalar talepte bulunan müşterileri ile değişik kıymetler üzerine forward sözleşmeleri yapar. Yabancı bir ülke parasının ulusal veya yabancı para cinsinden gelecekteki bir tarihte alınması ve satılması vadini içeren forward sözleşmelerine forward **döviz sözleşmeleri** denir. Düz forward sözleşmeleri ve SWAP (Sivep) sözleşmeleri olmak üzere iki farklı şekilde yapılabilir.

4.1.7.6. Döviz Vadeli İşlem Sözleşmeleri

Gelecekteki bir tarihte daha önceden belirlenmiş miktar, fiyat ve kalitedeki bir malı, kıymeti, döviz veya sermaye piyasası aracını alma veya satma yükümlülüğü getiren sözleşmelere **vadeli işlem sözleşmeleri** denir. Forward sözleşmesinden farkı, bu sözleşmeler üzerindeki hakların bir başkasına devredilebilir olmasıdır (Tablo 4.4). Ayrıca bu sözleşmeler Vadeli Opsiyon Borsasında işlem görür. Bankalar talep eden müşterileri ile yabancı para birimi üzerinden döviz vadeli işlem sözleşmeleri gerçekleştirir.

Tablo 4.4: Döviz Vadeli İşlem Sözleşmeleri ve Forwards Karşılaştırması

DÖVİZ VADELİ İŞLEM SÖZLEŞMELERİ	FORWARD
Borsa İstanbul gibi organize piyasalarda işlem gördüklerinden şeffaftırlar.	Tezgâh üstü piyasalarda işlem gördüklerinden şeffaf değildirler.
Sözleşmelerde fiyat, miktar, teslim tarihi ve yeri standarttır.	Sözleşmelerde fiyat, miktar, teslim tarihi ve yeri pazarlığa tabidir.
Vade tarihine kadar sürekli el değiştirebildiklerinden likittirler.	Vadesinden önce el değiştirmeleri zor olduğundan likit değildirler.
Sözleşmenin merkezi karşı tarafı Takasbank olduğundan yükümlülüğün yerine getirilmeme riski yoktur.	Sözleşmede iki taraf (alıcı/satıcı) olduğundan yükümlülüğün yerine getirilmeme riski vardır.
Kâr veya zarar günlük hesaplanır, taraflar fiyatlarıdaki değişikliğe göre ya para öder ya da para alır (marking to market).	Kâr veya zarar vade sonunda hesaplanır.
İşlem yapabilmek için teminat yatırılması zorunludur.	İşlem yapabilmek için teminat yatırılması zorunlu değildir.
Genellikle fiyatların günlük hareket sınırı vardır.	Fiyatların günlük hareket sınırı yoktur.
Kaldıraç etkisi vardır.	Kaldıraç etkisi yoktur.
Pozisyonlar genellikle vade tarihinden önce kapatılır.	Pozisyonlar vade tarihinde kapatılır.

4.1.7.7. Döviz Opsiyon Sözleşmeleri

Belirlenmiş bir vadede bir varlığı prim ödemesi karşılığında önceden belirlenmiş miktar ve fiyattan alım ve satım hakkı veren sözleşmelerdir (Şema 4.2). Belirlenmiş bir yabancı para biriminin önceden belirlenen miktar ve fiyat üzerinde belirli bir prim ödemesi karşılığında alma ve satma hakkı veren sözleşmelere **döviz opsiyon sözleşmeleri** denir. Bankalar talep eden müşterileri ile önceden belirlenen bir vadede prim ödenmesi şeklinde döviz opsiyon sözleşmeleri düzenler.

Şema 4.2: Opsiyon sözleşmesinin sağladığı haklar

4.1.7.8. Döviz Varant İşlemleri

Hisse senedi, emtia, döviz ve altın gibi dayanak varlığı belirlenen bir vadeye kadar veya vade sonunda yatırımcısına alma veya satma hakkı veren yatırım araçlarıdır. Döviz varantları ise önceden belirlenmiş bir fiyattan belirlenmiş miktarda bir yabancı ülke para parasının belirli bir vadeye kadar veya vade sonunda alma veya satma vaadini içeren sözleşmelerdir. Yatırımcı vade sonuna kadar almış olduğu değeri kullanım hakkına sahiptir.

4.1.7.9. Döviz Arbitraj İşlemleri

Farklı piyasalarda işlem gören değerli bir madenin, paranın, hisse senedi ve tahvil gibi menkul kıymetlerin ucuz fiyattan satıldığı piyasadan alınarak yüksek fiyatlı piyasada satılması işlemidir. Arbitraj sonunda risk almadan kâr elde edilir. Yabancı ülke paraları uluslararası piyasalarda alım ve satım fiyatları arasında bir denge vardır. Bu dengenin bozulduğu dönemlerde yabancı ülke paralarının ucuz olduğu ülkeden alıp pahalı olduğu ülkede satma işlemine **döviz arbitrajı** denir. Bankalar müşterilerin talepleri doğrultusunda uluslararası piyasalarda döviz arbitraj işlemleri yapar.

4.1.7.10. SWAP İşlemleri

İki tarafın ekonomik ve mali değerleri birbirine yakın olan iki varlığı birbiriyle takas etmelerine **SWAP** denir. Para ve faiz SWAP'ı olarak iki türüdür. Borsa İstanbul'da Para SWAP Pazarı ve Kıymetli Madenler SWAP Pazarı bulunur.

4.1.7.11. Forex İşlemleri

Bir ülkenin para birimiyle başka bir ülkenin para biriminin değiştirildiği piyasalara **forex** (foreks) denir (Görsel 4.5). İki farklı ülkenin para birimi arasındaki değişim oranından faydalanılarak döviz ticareti yapılır. Forex işlemleri çerçevesinde farklı yabancı ülke paralarının alım ve satım işlemleri gerçekleştirilir.

Görsel 4.5: Döviz takası

4.1.7.12. Kredi İşlemleri

Bankaların dış ticarete konu olan ticari işlemlerle ilgili olarak müşterilerine sunduğu krediler 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nda yer alır. Bu Kanun'a göre bankaların dış ticaret işlemlerinde müşterilerine sunduğu krediler şunlardır:

Kabul Kredisi: Dış ticarete konu olan mal bedelinin ithalatçı tarafından belirli bir tarihte ödemeyi kabul ettiği kredi çeşididir. İthalatçı firma herhangi bir ödeme yapmadan aldığı mallara sahip olur. İhracatçı tarafın düzenlediği vesikalı poliçeye ithalat yapan tarafın bankası tarafından aval şerhi konularak kabul edilir. Daha sonra ithalatçı tarafın bankası tarafından belirlenen bir vade sonunda ödenir.

Akreditif: Teminat mektubu anlamına gelir. Dış ticaret ithalatçı ve ihracatçı açısından risklidir. İhracatçı, mal bedelini tam ve zamanında tahsil etmek ister. İthalatçı taraf ise almış olduğu malın istenilen zamanda ve nitelikte teslim edilmesini ister. Akreditif her iki taraf için mevcut belirsizlikleri en aza indiren bir ödeme şeklidir. Bu yöntemde malların teslimi ile mal bedellerinin banka tarafından ödenmesinin aynı anda yapılması sağlanır.

Bilgi Notu

Swap sözleşmeleri, Borçlanma Araçları Piyasası'nda; vadeli işlem sözleşmeleri (futures) ve opsiyon sözleşmeleri ise Vadeli İşlem ve Opsiyon Piyasası'nda işlem görür.

Prefinansman Kredisi: Ön finansman kredisidir. İthalatçı aldığı malların bedelini malı teslim almadan ödemedir. Prefinansman kredisi ithalatçı firmanın satın almaktan vazgeçmesi riskine karşı alınan bir önlemdir. Bankalar uluslararası piyasalardan sağladıkları krediyi müşterileri adına ihracatçı firmaya öder.

4.1. Etkinlik

Aşağıdaki tabloda verilen bankacılık işlemlerinin hangi bankacılık faaliyeti türüne ait olduğunu karşısındaki noktalı alana yazınız.

YAPILAN İŞLEM	BANKACILIK FAALİYETİ
Türkiye'de yaşayan bir kişinin bir bankaya giderek euro alması	.....
İngiltere'de yaşayan bir kişinin Türkiye'de yaşayan bir kişiye İngiliz sterlini göndermesi	.....
Bir kişinin elinde bulundurduğu Kanada doları para birimiyle düzenlenmiş çeki, tahsil edilmesi için bankaya vermesi	.....
Japon yeni para birimiyle düzenlenmiş bir çekin hamili tarafından temlik cirosu yapılarak bankadan hemen tahsil edilmesi	.....
Bir kişinin bankaya giderek Kuveyt dinarı hesabı açtırması	.....
İthalat ve ihracat yapan bir işletmenin 3 ay sonra 1.000.000 İsviçre francı almak için banka ile anlaşma yapması	.....
Çin'den gramı 700,00 TL'den altın alarak Almanya'da gramı 950,00 TL'den satma işlemi	.....
30 gün boyunca 500.000 Amerikan dolarına ihtiyacı olan bir kişinin bir banka ile bugün 1\$=14 TL kuru üzerinden 500.000 \$ alıp 30 gün sonunda 1\$=14,50 TL üzerinden satmak üzere anlaşma yapması	.....
Dış ticaret yapan bir işletmenin ithal ettiği bir mal bedelini malı teslim almadan banka kredisi ile ödemesi	.....

4.2. Etkinlik

Aşağıdaki verilen bankacılık faaliyetlerinin hangi banka türüne ait olduğunu karşındaki noktalı alana yazınız.

BANKACILIK FAALİYETLERİ	BANKA TÜRÜ
Müşterilerin ihtiyaç duyduğu mal veya hizmeti satıcısından peşin olarak alan ve üzerine kâr ekleyerek müşterisine vadeli olarak satan faizsiz bankacılık sistemidir.	.....
Fon fazlası olan kişi ve kuruluşlar ile fon ihtiyacı olanların bir araya gelmesinde aracılık yapan, mevduat ve ticari bankacılık faaliyetleri yapmayan bankalardır.	.....
Müşterilerinden kendi nam ve hesabına mevduat kabul ederek kredi veren bankalardır.	.....
Ülkelerin para politikasına yön veren yetkili kuruluşlardır.	.....
Sermaye yapılarının tamamının yabancı kişi ve kuruluşlara ait olduğu bankalardır.	.....
Sermayesinin tamamını özel kişi ve kuruluşların oluşturduğu bankalardır.	.....
Sermayesinin %50'den fazlasının devlete ait olduğu bankalardır.	.....
Kalkınma amaçlı olarak bazı bölgelerde kurulan bankalardır.	.....
Sadece büyükşehirlerde kurulan bankalardır.	.....

4.1.8. Dış Ticarete Transfer Sistemleri

Dış ticarete konu olan ticari işlemlerde ithalatçı ve ihracatçı arasındaki en önemli konulardan biri ödeme ve tahsil işlemleridir. Uluslararası ticarete karşılıklı güven ilişkisine dayanan ve tarafların sahip olduğu risklere bağlı olarak kullanılan transfer sistemleri vardır.

4.1.8.1. SWIFT Sistemi

Bankaların işletme ve kullanıcısı olduğu uluslararası transfer sistemidir (Görsel 4.6). **SWIFT [sivifit (Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication) (soşaiyti for worldviyd interbenk fiyandaşıl telekommunikeyşin) (Küresel Bankalararası Finansal Telekomünikasyon Birliği)]** 1973 yılında Brüksel'de kurularak 1977 yılında faaliyetlerine başlamıştır. SWIFT sistemi ile dünyadaki bütün bankalar arasında elektronik fon transferi sağlanabilir. Bu sistemde her bir bankanın kendine ait bir kodu vardır. Bu kod standarttır.

Görsel 4.6: Swift logosu

Swift sisteminde elektronik fon transferi, üç banka ile gerçekleşir. Elektronik fon önce aracı bankaya transfer edilir. Daha sonra aracı banka, fonun alıcı bankaya transferini sağlar.

Günümüzde, en hızlı, gelişmiş ve güvenli elektronik fon transferi yöntemidir. SWIFT sisteminde 7 gün 24 saat elektronik fon transferi yapılabilir.

Görsel 4.7: Western Union ve Moneygram logoları

4.1.8.2. Uluslararası Nakit Transfer Sistemleri

Dış ticaret ile birlikte dış ticarete konu olan ticari işlemlerde ödeme ve tahsilat yöntemleri de gelişmiştir. Dış ticarete alıcı ve satıcı sıfır risk ile ticaret yapmak ister. Bankalar müşterilerine dış ticarete ödeme ve tahsilat konularıyla ilgili olarak ithalatçı ve ihracatçının menfaatlerini koruyan en düşük risk ile para transferi sağlayan yöntemler sunar. Bankalar bu hizmetleri sunarken ilgili yöntemin acentesi sıfatı ile hizmet verir. Bu yöntemler şunlardır (Görsel 4.7):

- **Western Union:** Uluslararası para transfer hizmetidir. Merkezi Amerika Birleşik Devletleri'ndedir. Bu hizmet ile uluslararası farklı para birimleriyle para transferi gerçekleştirilebilir. Dünyada 200'den fazla ülkede, 500.000'den fazla noktada ve 100.000'den fazla ATM noktasında hizmet vermektedir. Western Union ile yapılan işlemler şunlardır:

- ◇ İsme para gönderme
- ◇ Hesaba para gönderme
- ◇ Para alma

Western Union, gelişmiş güvenlik sistemleriyle Türkiye'de ve dünyada hızlı ve güvenli para transfer hizmeti sunar. Transfer edilecek para birimi ülkeye ve bölgeye göre değişiklik gösterir. Türkiye'de TL, EUR ve USD cinsinden para transferi yapılır. Bankalar bu hizmet karşılığında müşterilerinden ücret alabilir.

- **Moneygram:** Yurt içi ve yurt dışına para transferi (para gönderip para alma işlemi) yapılabilen online hizmettir. Merkezi Amerika Birleşik Devletleri'ndedir. Dünya üzerinde 200'den fazla ülkede, 400'den fazla bankada ve 350.000'den fazla noktada hizmet vermektedir. Bu hizmet için banka hesabına ihtiyaç yoktur. Hizmet veren bir banka şubesinden hizmet bedeli karşılığında yurt içi veya yurt dışına para gönderilebilir. Moneygram ile yapılan işlemler şunlardır:

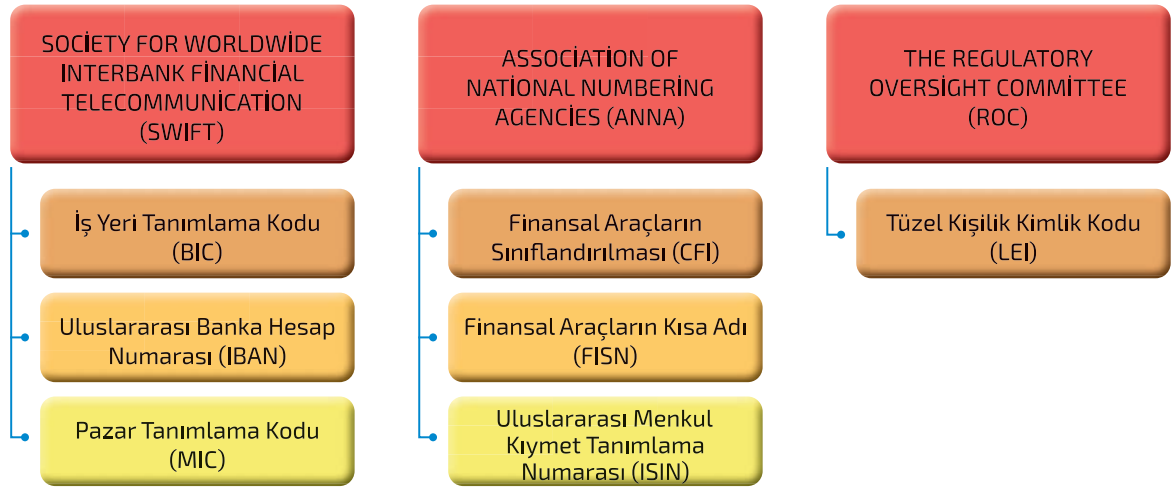
- ◇ Yurt içi ve yurt dışı para gönderme
- ◇ Yurtiçinden ve yurt dışından adınıza gelen parayı anlaşmalı bankalardan çekme
- ◇ Mobil cüzdana para gönderme

4.1.9. Dış Ticarete Tanımlama Sistemleri

Dış ticarete uluslararası finansal işlemlerde finansal ürünler ve araçlar için tanımlama sistemleri geliştirilmiştir. Bu sistemler, finansal ürünlerin ve araçların kimlik tanımlama kodları ile kimlik oluşturma yöntemlerini içerir. Bu sistemleri dünya üzerinde kullanmaya yetkili uluslararası kuruluşlar şunlardır (Şema 4.3):

- Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication (SWIFT)
- Association of National Numbering Agencies [ANNA (association of national numbering agencies)]
- The Regulatory Oversight Committee [ROC (the regulatory oversight committee)]

Şema 4.3: Dış ticarete tanımlama sistemlerini kullanmaya yetkili kuruluşlar

4.1.9.1. SWIFT Sistemi Tanımlamaları

Bu sistemde yapılan para transferlerin gerçekleşmesi için uluslararası standartlara uygun kod tanımlamaları yapılır. Bu kodlar bankaların sadece kendi kullanımlarına özeldir. SWIFT sisteminde yapılan tanımlamalar şunlardır:

- **İş Yeri Tanımlama Kodu (BIC):** Kullanıcı her bir banka için ISO-9362:2014 standardına uygun koddur. SWIFT BIC, BIC CODE, SWIFT ID VEYA SWIFT CODE olarak adlandırılır. 8 ila 11 karakterden oluşur. 11 karakterden az ise sonuna XXX eklenerek 11 haneye tamamlanır. TCMB'nin SWIFT BIC kodu şöyledir (Şekil 4.1):

TCMB Banka Kodu	TR Ülke Kodu	ZA Konum Kodu	XXX Şube Kodu
---------------------------	------------------------	-------------------------	-------------------------

Şekil 4.1: İş Yeri Tanımlama Kodu (BIC)

- **Uluslararası Banka Hesap Numarası (IBAN):** Avrupa Bankacılık Standartları Komitesi tarafından geliştirilen IBAN (International Bank Account Number) uluslararası banka hesap numarasıdır. IBAN ISO 13616 standardına göre üretilir. En fazla 34 karakterden oluşur. Karakter sayısı ülkeye göre farklılık gösterir. Türkiye'de TCMB banka kodu 0001'dir. Buna göre IBAN numarası şöyledir (Şekil 4.2):

TR Ülke Kodu	24 İki Harfli Kontrol Numarası	00001 Banka Kodu	0 Ulusal Kontrol Hanesi	01234567890123456 Banka Hesap Numarası
------------------------	--	----------------------------	-----------------------------------	--

Şekil 4.2: IBAN numarası

- **Pazar Tanımlama Kodu (MIC):** Dış ticarete borsaları, trading, organize ve organize olmayan pazarları tanımlamak için kullanılan uluslararası bir koddur. MIC kodu ISO standartlarına göre oluşturulur. Borsa İstanbulun MIC kodu XIST'dir. Tahsis edilen MIC kodu bir daha değiştirilemez.

4.1.9.2. ANNA (Association of National Numbering Agencies) Tanımlamaları

Görsel 4.8: ANNA logosu

Ulusal Numaralandırma Ajansları Birliği (ANNA), dünyada 89 üyesi ve 27 ortağı olan uluslararası bir numaralandırma kuruluşudur (Görsel 4.8). Ülkelerde kurulan yetkili ulusal numaralandırma kuruluşları, ANNA adına tanımlama yapar. Türkiye'de bu tanımlamalar Takasbank tarafından yapılmaktadır.

ANNA sisteminde yapılan tanımlamalar şunlardır:

- **Finansal Araçların Sınıflandırılması (CFI):** Menkul kıymetlerin ve finansal araçların türünün anlaşılması amacıyla oluşturulan uluslararası tanımlama sistemidir. 6 karakterden oluşur.

Örnek: 04.09.2022 vadeli bir hazine bonosunun CFI kodu ve açıklamaları şöyledir:

CFI kodu: D Y Z T X B

Kod açıklamaları (Şema 4.4):

Şema 4.4: Kod açıklamaları

- **Uluslararası Menkul Kıymet Tanımlama Numarası (ISIN):** Ulusal ve uluslararası piyasalarda menkul kıymet tanımlayan bir koddur. 12 haneden oluşur (Şekil 4.3).

TR Ülke Kodu	Y Menkul Kıymet Türü	YK BK Takasbank Tarafından Verilen İhraç Kodu	0052 İhraç Sırası	4 Kontrol Hanesi
-----------------	-------------------------	--	----------------------	---------------------

Şekil 4.3: Kod açıklamaları

- **Finansal Araçların Kısa Adı (FISN):** Finansal araç kısa ismi standardı yazılı, menkul kıymetlerin sistemli bir şekilde tanımlanabilmesini sağlamak amacıyla oluşturulan bir standarttır.

4.1.9.3. The Regulatory Oversight Committee (ROC) Tanımlamaları

Finansal veri raporlamasında kullanılan verilerin kalitesini iyileştirmek, finansal riskleri azaltmak ve takip etmek, raporlama maliyetlerini düşürerek bir standart oluşturmak amacıyla kurulan bir gruptur. ROC finansal alanda kimlik tanımlaması yaparak LEI [Tüzel kişi kimlik kodu (Legal Entity Identifier)] kodu tanımlar.

- **Tüzel Kişi Kimlik Kodu (LEI):** Finansal işlemlere taraf olanların tanımlanması, takibi, risklerin izlenmesi ve azaltılması amacıyla oluşturulan 20 haneli bir koddur. LEI öncelikli olarak finansal piyasalarda işlem yapan firmalar tarafından kullanılır. Ancak isteyen tüzel kişiler tarafından da alınabilir.

Bilgi Notu

Risk belirsizliktir. Bir faaliyetin içerdiği kayıp, tehlike ve zarar gibi belirsizliğin gerçekleşme ihtimalidir.

4.3. Etkinlik

Aşağıdaki "tanımlama sistemi açıklamaları" sütununun başında yer alan rakamdan sonraki noktalı alana, "tanımlama türü" sütununda yer alan ifadelerden uygun olan harfi yazarak eşleştiriniz.

TANIMLAMA SİSTEMİ AÇIKLAMASI	TANIMLAMA TÜRÜ
1 ..... Uluslararası ticarete ticaret borsalarını tanımlamak için oluşturulan 4 haneli koddur.	
2 ..... Menkul kıymet işlemlerinin otomasyon ortamında gerçekleştirilmesi amacıyla menkul kıymetleri tanımlayan 12 haneli koddur.	A) BIC
3 ..... Finansal araçların kısa isimlerinin ve tanımlamalarında standart oluşturmak amacı ile geliştirilen bir sistemdir.	B) IBAN
4 ..... Para transferlerinin hızlı ve hatasız gerçekleştirilmesi amacıyla Avrupa Bankacılık Standartları Komitesi tarafından oluşturulan en fazla 34 haneli uluslararası banka hesap numarasıdır.	C) MIC
5 ..... Uluslararası Standardizasyon Örgütü tarafından hisse senedi, tahvil veya forex işlemlerinde işlem taraflarının tanımlanması ve takibi için oluşturulan 20 karakterlik bir koddur.	Ç) CFI
6 ..... Dış ticarete uluslararası para transferlerinde ISO-9362:2014 standartlarına uygun olarak oluşturulan 8 ila 11 haneli olan koddur.	D) ISIN
7 ..... Finansal araçların türünün anlaşılması amacıyla oluşturulan ve menkul kıymetleri sınıflandıran 6 haneden ve harflerden oluşan koddur.	E) FISN
	F) LEI
	G) BBAN

4.2. KAMBIYO İŞLEMLERİ

Hazırlık Çalışmaları

1. Yabancı bir ülkenin resmî parası nerelerden temin edilebilir?
2. Türkiye'de Türk lirası dışında kullanılan yabancı ülke paraları hangileridir? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Kambiyo işlemleri dış ticarete yabancı para ile yapılan aracılık hizmetlerine dayanır. Rekabetin arttığı günümüzde ülkelerin birbirleriyle ticareti çok gelişmiştir. İthalat ve ihracat yapanlar; ödeme ve tahsilat işlemlerinde güvenilir, hızlı ve profesyonel hizmet almak istemektedirler. Günümüzde bu hizmetler bankalar tarafından verilmektedir. Kambiyo işlemleri denilince yabancı paralar üzerinden düzenlenen çek, poliçe, bono ve senet gibi **ticari belgeler** anlaşılır.

4.2.1. Kambiyo ile İlgili Kavramlar

Dış ticarete yabancı para ile yapılan her türlü işleme kambiyo işlemleri denir. Alacakların yabancı para şeklinde tahsili, borçların yabancı para şeklinde ödenmesi ve yabancı para şeklinde transfer işlemleri kambiyo işlemlerini meydana getirir (Görsel 4.9).

Kambiyo işlemlerinde kullanılan kavramlar şunlardır:

Görsel 4.9: Kambiyo işlemleri

- **Kambiyo:** Bozdurma ve değiştirme anlamına gelir. Para ve para yerine geçen belgelerin değiştirilmesi kambiyo işlemidir. İki ülke parasının değiştirilmesi, yabancı bir ülkeye döviz cinsinden bir borcun ödenmesi ve yabancı bir ülkeden döviz cinsinden bir alacağın tahsili işlemleri kambiyo işlemlerine örnek verilebilir.

- **Efektif:** Kâğıt para (banknot) şeklindeki her türlü yabancı paradır (Görsel 4.10). Nakit yabancı para, kambiyo sisteminde paranın gerçek değeridir. Efektif kuru döviz kuruna göre daha yüksektir. Madenî paranın ait olduğu ülke dışında alım ve satımı olmadığından efektif sayılmamaktadır.

Görsel 4.10: Efektif

- **Döviz:** Yabancı ülke paralarına döviz denir. Yabancı para şeklinde düzenlenmiş her türlü ödeme aracı döviz sayılır. Yabancı para cinsinden düzenlenmiş poliçe, çek, emre muharrer senet ve efektif döviz şeklinde ödeme araçlarıdır.
- **Konvertibilite:** Bir değer başka bir değere dönüştürülmesi işlemidir. TCMB konvertibiliteyi *bir ülke parasının, döviz piyasalarında başka bir ülke parası ile serbestçe değiştirilebilmesi ve uluslararası ticari işlemlerde değişim aracı olarak kullanılabilmesi şeklinde tanımlar. TL'nin başka bir ülke parasına çevrilmesi işlemi konvertibilite olarak ifade edilir.*
- **Konvertibl Döviz:** Bir ülkenin millî parasının başka ülkelerin millî paralarına kolay ve serbest bir şekilde çevrilebilen dövizlerdir. Çevirme işlemi konvertibilitedir. Dış ticarete ödeme işlemlerinde genel olarak

konvertibl döviz kullanılır. Bir ülkenin parasının konvertibl döviz olabilmesi için dünyanın birçok ülkesinde kabul görmesi ve serbest bir şekilde çevrilebilmesi gerekir.

- **Non Konvertibl Döviz:** Başka ülke paralarına serbestçe dönüştürülemeyen yabancı ülke paralarıdır. Bunlar ülke içinde serbestçe kullanılabilir. Ancak yabancı ülke paralarıyla değiştirilemez. Dış ticaret işlemlerinde ödeme aracı olarak kullanılmaz.
- **Kur:** Bir ülkenin para biriminin başka bir ülkenin para birimi karşılığında sahip olduğu değer katsayısıdır (Tablo 4.5). Bir ülkenin ulusal para değerinin yabancı para birimleri karşısındaki değerini ifade eder. Alış ve satış kuru şeklinde iki çeşittir. Türkiye’de kurlar TCMB, bankalar, özel finans kuruluşları ve serbest piyasa tarafından belirlenir.

Tablo 4.5: TCMB Döviz ve Efektif Kurları (08.04.2022)

DÖVİZ KODU	BİRİM	DÖVİZ CİNSİ	DÖVİZ ALIŞ	DÖVİZ SATIŞ	EFEKTİF ALIŞ	EFEKTİF SATIŞ
USD	1	ABD DOLARI	14,7213	14,7478	14,7110	14,7699
AUD	1	AVUSTRALYA DOLARI	10,9638	11,0353	10,9134	11,1015
DKK	1	DANİMARKA KRONU	2,1481	2,1586	2,1466	2,1636
EUR	1	EURO	16,0012	16,03	15,9900	16,0541
GBP	1	İNGİLİZ STERLİNİ	19,1645	19,2644	19,1511	19,2933
CHF	1	İSVİÇRE FRANGI	15,7099	15,8107	15,6863	15,8344
SEK	1	İSVEÇ KRONU	1,5496	1,5656	1,5485	1,5692
CAD	1	KANADA DOLARI	11,6779	11,7306	11,6347	11,7751
KWD	1	KUVEYT DİNARI	48,0104	48,6386	47,2903	49,3682
NOK	1	NORVEÇ KRONU	1,6729	1,6841	1,6717	1,6880
SAR	1	SUUDİ ARABİSTAN RİYALİ	3,9254	3,9324	3,8959	3,9619
JPY	100	JAPON YENİ	11,8342	11,9125	11,7904	11,9578
BGN	1	BULGAR LEVASI	8,1354	8,2418		
RON	1	RUMEN LEYİ	3,219	3,2612		
RUB	1	RUS RUBLESİ	0,1862	0,1886		
IRR	100	İRAN RİYALİ	0,0349	0,0353		
CNY	1	ÇİN YUANI	2,3005	2,3306		
PKR	1	PAKİSTAN RUPİSİ	0,0782	0,0792		
QAR	1	KATAR RİYALİ	4,0126	4,0651		

- **Parite:** Uluslararası düzeyde başka ülke para birimlerinin birbiri cinsinden değerini ve birbirine oranını ifade eder. Uluslararası döviz piyasalarında ülke para birimleri uluslararası döviz kodları ile gösterilir.
- **Arbitraj:** Farklı ülkelerin piyasalarında işlem gören bir değeri kâr sağlamak amacıyla düşük fiyatlı piyasadan alıp yüksek fiyatlı piyasada satma işlemidir. Risk olmadan kâr elde edilir. Bu değerler yabancı para, altın, hisse senedi, tahvil gibi değerler olabilir.

Bilgi Notu

Finansal bir varlık ve kıymetin (efektif, döviz, çek, senet, hisse senedi gibi) nakde dönüşebilme kolaylığına likidite denir.

4.4. Etkinlik

Aşağıdaki "tanımlar" sütununun başında yer alan rakamdan sonraki noktalı alana "kavramlar" sütununda yer alan ifadelerden uygun olan harfi yazarak eşleştiriniz.

TANIMLAR		KAVRAMLAR
1	Farklı piyasalarda değişik fiyatlarla işlem gören menkul kıymetlerin kâr amacıyla alınıp satılması işlemidir.	
2	Başka ülkelerin para birimlerine kolaylıkla çevrilebilen dövizlerdir.	A) Kambiyo
3	Bir ülkenin para biriminin başka ülkelerin para birimleri karşısındaki değeridir.	B) Efektif
4	Uluslararası ödemelerde kullanılan ödeme araçlarının tamamına denir.	C) Döviz
5	Diğer ülkelerin para birimine çevrilemeyen dövizlerdir.	Ç) Konvertibilite
6	Bir ülkenin para biriminin başka ülkenin para birimine dönüşebilme özelliğine denir.	D) Konvertibl Döviz
7	Farklı ülkelerin para birimlerinin birbirine oranına denir.	E) Non Konvertibl Döviz
8	Elde ve kullanılabilir durumda olan kâğıt paradır.	F) Kur
9	Ödeme aracı olarak kullanılan her türlü belgenin değiştirilmesi işlemidir.	G) Parite
		Ğ) Arbitraj
		H) Akreditif

4.5. Etkinlik

Aşağıda verilen kambiyo işlemlerinin hangi kambiyo kavramına ait olduğunu karşısındaki noktalı alana yazınız.

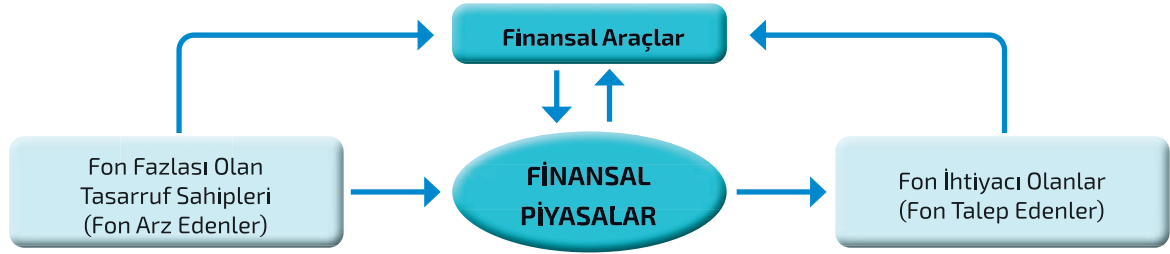
KAMBİYO KAVRAMI	KAMBİYO İŞLEMLERİ
.....	Bir banka şubesinin müşterisine euro cinsinden nakit ödeme yapması işlemi
.....	Bir bankanın yabancı para cinsinden düzenlenmiş bir çeki müşterisine vermesi
.....	1 Amerikan dolarının kaç euro ettiğinin hesaplanması
.....	Bir işletmenin 100.000 TL karşılığı euro alması işlemi
.....	Bir bankanın faiz oranlarının düşük olduğu bir ülkeden euro alıp kendi ülkesinde satması işlemi
.....	Bir işletmenin elinde olan 200.000 Amerikan dolarını euro ile değiştirmesi işlemi
.....	Bir ülkenin para biriminin başka ülkenin para birimine dönüşebilme özelliği
.....	Diğer ülkelerin para birimine çevrilemeyen yabancı ülke paraları
.....	Bir işletmenin ihracat bedelini yabancı para cinsinden banka aracılığıyla ödemesi işlemi

4.3. FİNANSAL PİYASALAR VE KAMBİYO GENEL MÜDÜRLÜĞÜ VE GÖREVLERİ

Hazırlık Çalışmaları

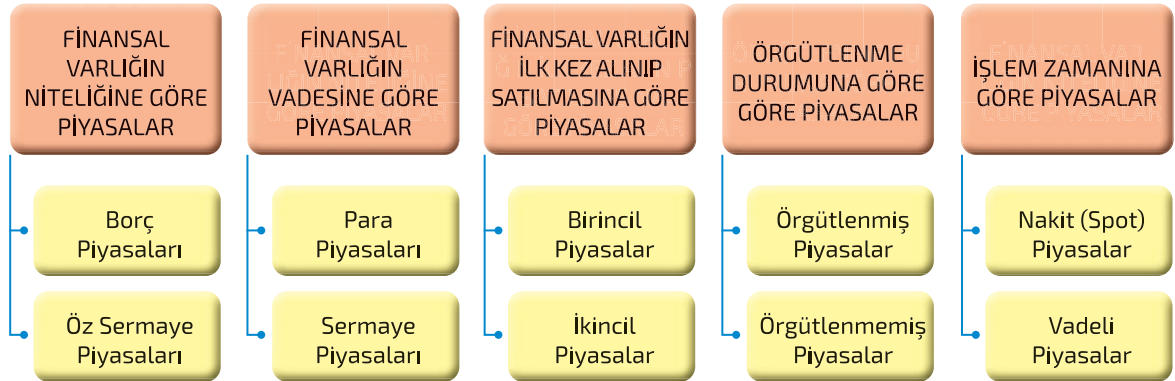
1. Tasarruflar nasıl değerlendirilebilir? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.
2. Ticari işletmeler ihtiyaç duydukları parayı nereden ve nasıl temin edebilir? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Devlet, işletmeler ve insanlar bir ekonominin temel unsurlarıdır. Piyasada bu unsurlar içerisinde fon fazlası olan tasarruf sahipleri ile fon ihtiyacı olan birimler bulunur (Şema 4.5). Ayrıca tasarruf sahipleri ile yatırım yapan birimler farklıdır. Bir ekonomide tasarruf sahibi fon fazlası olanlarla tasarruf ihtiyacı olan fon arz eden birimlerin karşılaştığı piyasalara **finansal piyasalar** denir. Finansal piyasalar küçük tasarruf sahiplerinin fonlarını bir araya getirerek bu fonların piyasa ekonomisine katılmasını sağlar. Böylece ekonomik gelişme sağlanır ve toplumun refah düzeyi artar.

Şema 4.5: Finansal piyasaların unsurları

Finansal Piyasalar ve Kambiyo Genel Müdürlüğü, Hazine Genel Müdürlüğü ve Milletlerarası İktisadi İş Birliği Teşkilatı Genel Sekreterliği altında bankacılık ve kambiyo faaliyetlerini sürdürmek için 1960'ta kurulmuştur. 1983'te Banka ve Kambiyo Başkanlığı olarak Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı bünyesinde faaliyet göstermiştir. 1984'te Banka ve Kambiyo Genel Müdürlüğü ismi ile faaliyetlerine devam etmiştir. 1994'te Dış Ticaret Müsteşarlığı ile Hazine Müsteşarlığı ayrılmış olup faaliyetlerini Hazine Müsteşarlığı bünyesinde sürdürmüştür. 2000'de BDDK kurularak Banka ve Kambiyo Genel Müdürlüğü'nün bankacılıkla ilgili birimleri BDDK bünyesine aktarılmıştır. 2011'de Mali Sektörle İlişkiler ve Kambiyo Genel Müdürlüğü ismiyle faaliyetlerine yeniden başlamıştır. İlgili birim, 2019'da T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı bünyesinde Finansal Piyasalar ve Kambiyo Genel Müdürlüğü olarak yeniden kurulmuştur (Şema 4.6).

Şema 4.6: Finansal piyasalar

4.3.1. Finansal Piyasalar ve Kambiyo Genel Müdürlüğü Görev ve Yetkileri

Kambiyo Genel Müdürlüğü finansal alanda istikrarın sağlanması ve devam ettirilmesi amacıyla finansal piyasalarda ve mali konularda faaliyet gösterir. Görev ve yetkileri şunlardır:

- Finansal araç ve piyasalar ile girişimcilik kültürünün artırılmasına yönelik çalışmalar yapmak.

- Tasarrufların artırılmasına ilişkin çalışmalar yürütmek.
- Faizsiz finans sektörünün geliştirilmesi için çalışmalar yapmak.
- İşletmelerin finansman ihtiyacını kolay karşılamaları için çalışmalar yapmak.
- İlgili kuruluşların, faaliyet, şube açma, yükümlülük ve denetimlerine dair usul ve esasları düzenlemek.
- Borsada faaliyet gösterecek kıymetli madenler aracı kurumlarının kuruluş ve faaliyet izinlerini vermek.
- Kıymetli madenler aracı kurumlarının faaliyet şartlarına ilişkin usul ve esasları düzenlemek.
- Finansal kiralama ve mali sektör ile ilgili konularda mevzuatı hazırlayıp uygulamak.
- Kambiyo politikaları ile ilgili düzenlemeleri yapmak.
- Türk Parası Kıymetini Koruma Mevzuatını hazırlamak ve uygulamak.
- Mali sektörle ilgili ulusal ve uluslararası gelişmeleri takip etmek.
- Ulusal mevzuatın Avrupa Birliği ile uyumlu hâle getirilmesi çalışmalarını yapmak.
- Kambiyo politikalarının uygulanmasını sağlamak.
- Mali sektör ile ilgili konularda TCMB ile iş birliği yapmak.

4.6. Etkinlik

Aşağıda verilen açıklamalar Finansal Piyasalar ve Kambiyo Genel Müdürlüğünün görev ve yetkilerine ait ise "Evet" ait değil ise "Hayır" seçeneğini işaretleyiniz.

AÇIKLAMALAR	EVET	HAYIR
İhracatçı firmalara Merkez Bankası aracılığıyla ileri vadeli kur rakamı verilmesi		
Yapılan bir ihracatın bedelinin ne kadarının Türkiye'ye getirileceğinin belirlenmesi		
Mal ve hizmetlerdeki KDV oranlarının düzenlenmesi		
İhracat bedelinin Türkiye'ye getirilmesinde hangi belgenin düzenlenmesi gerektiği		
Tasarruf sahiplerinin tasarruflarını ekonomiye kazandırmak için gerekli çalışmaların yapılması		
Bankaların hangi yabancı ülke para birimleriyle işlem yapabileceğinin belirlenmesi		
Bankaların dış ticaret firmaları için verdiği teminat mektubu işlemlerinin yapılması		
Bankaların leasing ve faktoring işlemleri için yasal düzenlemelerin yapılması		
Bireysel emeklilik sistemi ile ilgili düzenlemelerin yapılması		
Hazine bonusu ve devlet tahvili ile ilgili düzenlemelerin yapılması		

4.4.1. Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında Kanun

1567 sayılı Türk Parasının Kıymetini Koruma Kanunu 20 Şubat 1930 tarihinde TBMM tarafından kabul edilmiş ve 25 Şubat 1930 tarihinde 1433 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak üç yıl süreyle geçerli olmak üzere yürürlüğe girmiştir. Kanunun süresi çeşitli tarihlerde yayımlanan kanunlarla 25 Şubat 1970 tarihine kadar uzatılmıştır. 11 Şubat 1970 tarihinde yayımlanan 1224 sayılı kanunla süresiz hâle getirilmiştir.

Türk Parasını Koruma Kanunu; Türk lirasının değerindeki dalgalanmaları, cezai nitelikteki yaptırımları, her türlü efektif, döviz tahvil, hisse senedi, kıymetli maden, kıymetli taşlar, ticari senetler ve ödeme sağlayıcı her türlü finansal araçların ithalatını ve ihracatını düzenler. Bu konuda Cumhurbaşkanı yetkilidir.

4.4.2. Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karar

7 Ağustos 1989'da Bakanlar Kurulu tarafından yürürlüğe konmuştur. Temel amacı Türk parasının değerini korumaktır. Değindiği konular şunlardır:

- Türk parasının yabancı paralar karşısında değerini belirlemek.
- Döviz ve döviz temsil eden belgelere ilişkin kuralları belirlemek.
- Dövizin tasarruf ve idaresine ilişkin kararlar almak.

Bilgi Notu

İthalat, ihracat gibi mal hareketini doğuran işlemler ile sermaye akımları dışında kalan, ancak bu konulara dolaylı olarak bağlı bulunan sosyal, ekonomik ve kişisel ilişkilerin değişik aşamasını içine alan işlemlere ve ödemelere **görünmeyen işlemler** denir.

- İthalat ve ihracatla ilgili kambiyo işlemlerini düzenlemek.
- Türk parası ve Türk parasını temsil eden belgelerin ithalatı ve ihracatı ile ilgili hükümleri belirlemek.
- Kıymetli maden, taş ve eşyalarla ilgili işlemleri düzenlemek.
- Sermaye hareketleri ve görünmeyen işlemlere ait kuralları belirlemek.

4.4.3. Türk Parasını Koruma Kanunu Hakkında 32 Sayılı Karara İlişkin Tebliğ (2008-32/34)

28 Şubat 2008 tarihinde yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 sayılı Karar ile düzenlenmesi T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığına bırakılan konular bu Tebliğ ile düzenlenmiştir. Türk Parasını Koruma Kanunu Hakkında 32 sayılı Karara İlişkin Tebliğ'in başlıca konuları şunlardır:

- Türk parası ve döviz ile ilgili konular
- Döviz mevcutları ile ilgili konular
- Kıymetli madenler ve taşlar

- Efektif ve dövizli nakit çekler
- Transit ticaret işlemleri
- Menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarının ithalatı ve ihracatı ile ilgili işlemler
- Yurt dışına sermaye ihracı işlemleri
- Yurt içi ve yurt dışı krediler
- Kişisel sermaye hareketleri
- Yurt dışı müteahhitlik hizmetleri

Bilgi Notu

Bankaların, döviz tevdiat hesabı olan müşterileri için döviz üzerinden kendilerine, üçüncü kişiler lehine veya hamiline düzenledikleri çeklere **nakit çek** denir.

4.4.4. Türk Parasını Koruma Kanunu Hakkında 32 Sayılı Karara İlişkin Tebliğ (2008-32/34) Değişiklikleri

Tespiti T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığına bırakılan konular bu Tebliğ ile düzenlenmiştir. İlgili Tebliğ ile Türk parasının kıymetinin korunması amacıyla döviz mevcutları, yurt dışına sermaye ihracı ve krediler gibi hususlar düzenlenmiştir.

4.4.5. Türk Parasını Koruma Kanunu Hakkında 32 Sayılı Karara İlişkin Tebliğ (2008-32/35)

Bu Tebliğ ile Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 sayılı Karara göre bankalarca altın, gümüş ve platin depo hesabı açılmasına, altın, gümüş ve platin kredisi kullanılmasına ve kıymetli maden aracı kuruluşları tarafından yurt dışından kıymetli madenler kredisi sağlanmasına ilişkin esas ve usuller düzenlenir.

4.4.6. Türk Parasını Koruma Kanunu Hakkında 32 Sayılı Karara İlişkin Tebliğ (2008-32/35) Değişiklikleri

Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 sayılı Karara İlişkin Tebliğ (2008-32/35)'in 8'inci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi 13.07.2019 tarihi itibarıyla yürürlükten kaldırılmıştır. İlgili Tebliğ'in yürürlükten kaldırılan bölümü ve yeni hâli şöyledir:

Altın, gümüş, platin kredisi açılması

Madde 8- (1.)

a) Bankalar depo hesapları karşılığı altın, gümüş, platin ile satın aldıkları altın, gümüş veya platinin teslimi veya karşılığının Türkiye'de yerleşik müşteriye Türk lirası, yurt dışında yerleşik müşteriye ise Türk lirası veya döviz olarak ödenmesi suretiyle;

b) Türkiye'de veya yurt dışında yerleşik kişilere tutarı en az 5 milyon ABD Doları ve ortalama vadesi bir yılın üzerinde olmak üzere, altın, gümüş veya platin kredisi kullanılabilmektedir.

Türk Parasını Koruma Kanunu Hakkında 32 sayılı Karara İlişkin Tebliğ (2008-32/35) değişiklikleri sonrası yeni hâli şöyledir:

Altın, gümüş, platin kredisi açılması

Madde 8- (1.)

Bankalar depo hesapları karşılığı altın, gümüş, platin ile satın aldıkları altın, gümüş veya platinin teslimi veya karşılığının Türkiye’de yerleşik müşteriye Türk lirası, yurt dışında yerleşik müşteriye ise Türk lirası veya döviz olarak ödenmesi suretiyle; altın, gümüş veya platin kredisi kullanılabılır.

4.4.7. Türk Parasını Koruma Kanunu Hakkında 32 Sayılı Karara İlişkin Tebliğ (2018-32/45)

Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 sayılı Karara İlişkin 2018-32/45 sayılı Tebliğ'in amacı Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 sayılı Kararda tanımlanan döviz büroları gibi yetkili müesseselerin kuruluş, faaliyet, şube açma, yükümlülük ve denetimlerine dair usul ve esasları düzenlemektir.

4.4.8. Türk Parasını Koruma Kanunu Hakkında 32 Sayılı Karara İlişkin Tebliğ (2018-32/48)

Bu tebliğ ihracat bedellerinin yurda getirilmesine ilişkin usul ve esasları düzenler. Tebliğ'de ele alınan başlıca hususlar şöyledir:

- 04.09.2018 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere fiil ihracatı gerçekleştirilen işlemlere ilişkin ihracat bedellerinin yurda getirilme süresi, fiil ihraç tarihinden itibaren 180 günü geçmeyecektir.
- Serbest bölgelere yapılan satışlara ilişkin bedeller de bu kapsamdadır.
- İhracat bedellerinin en az %80'i bankaya satılacak ve söz konusu satışa ilişkin Döviz Alım Belgesi (DAB) düzenlenecektir.
- İhracat işlemlerine ait sözleşmelerde bedellerin tahsili için fiil ihraç tarihinden itibaren 180 günden fazla vade öngörülmesi durumunda, bedellerin yurda getirilme süresi vade bitiminden itibaren 90 günü geçemez.
- Peşin bedel karşılığı ihracatın 24 ay içerisinde yapılması zorunludur. Bu sürenin geçilmesi veya ihracat bedelinin iade edilmesi durumunda, bu durum prefinansman kredisi olarak değerlendirilecektir.

4.4.9. Türk Parasını Koruma Kanunu Hakkında 32 Sayılı Karara İlişkin Tebliğ (2018-32/48) Değişikliği

Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 sayılı Karara ilişkin Tebliğ (2018-32/48) ile 3. maddesinin ikinci fıkrasının (ğ) bendi yürürlükten kaldırılmıştır.

Madde 3- (1)

1. Türkiye'de yerleşik kişiler tarafından gerçekleştirilen ihracat işlemlerine ilişkin bedeller, ithalatçının ödemesini müteakip doğrudan ve gecikmeksizin ihracata aracılık eden bankaya transfer edilir veya getirilir. Bedellerin yurda getirilme süresi fiilî ihracat tarihinden itibaren 180 günü geçemez.
2. İhracat işlemlerine ilişkin bedeller aşağıdaki ödeme şekillerinden birine göre yurda getirilebilir.
  - a) Akreditifli Ödeme
  - b) Vesaik Mukabili Ödeme
  - c) Mal Mukabili Ödeme
  - d) Kabul Kredili Akreditifli Ödeme
  - e) Kabul Kredili Vesaik Mukabili Ödeme
  - f) Kabul Kredili Mal Mukabili Ödeme
  - g) Peşin Ödeme
  - ğ) Banka Ödeme Yükümlülüğü (BPO)

Ayrıca bu Tebliğ ile ihracat bedelinden indirimler başlıklı yedinci maddede yapılan değişiklikle işlenmemiş kıymetli madenlerin ithal edilmesinde ihracat bedellerinin yurda getirilme süresi içinde kalınması kaydıyla, mal ihracat ve ithal bedellerinin bankalarca mahsubuna ilişkin usul ve esasların T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından belirlenmesi hükmü getirilmiştir.

4.4.10. TCMB İhracat Genelgesi

TCMB tarafından yayımlanan İhracat Genelgesi ile ihracat bedellerinin yurda getirilmesine ilişkin usul ve esaslar belirlenmiştir.

Bu genelgeye göre fiilî ihracatı gerçekleştirilen işlemlerin ihracat bedelleri 180 gün içinde yurda getirilmelidir. İhracat işlemlerine ait sözleşmelerde 180 günden fazla vade belirlenmiş ise bedellerin yurda getirilme süresi vade bitiminden itibaren 90 günü geçemez.

4.4.11. TCMB I-M Genelgesi

Türk Parasını Koruma Kanunu Hakkında 32 sayılı Karar ile 3 Temmuz 1991 tarihinde yürürlüğe giren bu genelge ile ithalat, ihracat, döviz kazandırıcı işlemler, yurt dışından ve yurt içinden temin edilen krediler, döviz ile düzenlenemeyecek sözleşmeler, yerli veya yabancı sermayeli şirketlerin sermaye hareketleri ve denetim konuları çok ayrıntılı olarak belirlenmiştir. TCMB I-M Genelgesi ile düzenlenen konular şunlardır:

- Konvertibl ve non konvertibl dövizler
- Efektif sevkiyatı
- Döviz kurları
- Döviz pozisyon yönetim ve bilgi verme
- Görünmeyen işlemlere ait hükümler
- Krediler

- Kredi mektuplu döviz tevdiat hesabı
- Süper döviz tevdiat hesabı

4.8. Etkinlik

Aşağıda kambiyo mevzuatı ile ilgili mevcut yasal düzenlemeler verilmiştir. Bu yasal düzenlemelerde ele alınan konuları karşısındaki noktalı alana yazınız.

YASAL DÜZENLEME	ELE ALINAN KONULAR
Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında Kanun	....
Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 sayılı Karar	....
Türk Parasını Koruma Kanunu Hakkında 32 sayılı Karara İlişkin Tebliğ (2008-32/34)	....
Türk Parasını Koruma Kanunu Hakkında 32 sayılı Karara İlişkin Tebliğ (2008-32/34) Değişiklikleri	....
Türk Parasını Koruma Kanunu Hakkında 32 sayılı Karara İlişkin Tebliğ (2008-32/35)	....
Türk Parasını Koruma Kanunu Hakkında 32 sayılı Karara İlişkin Tebliğ (2008-32/35) Değişiklikleri	....
Türk Parasını Koruma Kanunu Hakkında 32 sayılı Karara İlişkin Tebliğ (2018-32/45)	....
Türk Parasını Koruma Kanunu Hakkında 32 sayılı Karara İlişkin Tebliğ (2018-32/48)	....
Türk Parasını Koruma Kanunu Hakkında 32 sayılı Karara İlişkin Tebliğ (2018-32/48) Değişikliği	....
TCMB İhracat Genelgesi	....
TCMB I-M Genelgesi	....

4.4.12. Kambiyo Mevzuatında Düzenlenen Belgeler

Bir ülkede kullanılan millî paranın ve yabancı ülke paralarının ülke içi ve ülke dışındaki faaliyetlerinin takip ve kontrol edildiği sistem kambiyo mevzuatını oluşturur. Ülkeler kullandıkları millî parayla veya yabancı ülke paralarıyla yapmış oldukları ihracat ve ithalat bedellerini takip ederler. Kambiyo mevzuatı ile ilgili olarak kullanılan belgelerin usul ve esasları TCMB tarafından yayımlanan İhracat Genelgesi ile düzenlenmiştir. İhracat genelgesinde yer alan belgeler şunlardır:

- Döviz Alım Belgesi (DAB)
- İhracat Bedeli Kabul Belgesi (İBKB)
- Nakit Beyan Formu (NBF)

4.4.12.1. Döviz Alım Belgesi (DAB)

Yurt dışına ihraç edilen mal bedellerinin yabancı ülke para birimleriyle tahsil edilmesi hâlinde bankalar tarafından düzenlenen havale makbuzudur (Tablo 4.6). Paranın geldiği banka şubesi, gelen yabancı parayı kendi ülkesinin millî parasına çevirirken Döviz Alım Belgesi düzenler. Türkiye'den yapılan mal ihracat bedellerinin 180 gün içinde Türkiye'ye getirilmesi zorunludur. Hizmet ihracatında bu zorunluluk yoktur. 03.01.2022 itibarıyla mal ihracatı bedelinin %25'lik kısmının transferini yapan banka şubesine DAB veya İhracat Bedeli Kabul Belgesi (İBKB) karşılığında bozdurulması gerekir. 01.01.2022 tarihi itibarıyla E-Döviz Alım Belgesi uygulamasına geçilmiştir. İlgili müesseselere bu tarihten itibaren döviz alım belgesini elektronik ortamda düzenleme zorunluluğu getirilmiştir.

Bilgi Notu

Döviz işlemlerini düzenleyen ve kambiyo mevzuatı olarak tanımlanan Türk Parasının Kıymetini Koruma Kanunu 50.000,00 USD'yi aşmayan ihracat bedelleri için Döviz Alım Belgesi düzenleme zorunluluğu koymamıştır. Bu gibi durumlarda ihracat yapan taraf, ihracat bedelini elden de tahsil edebilir.

Döviz Alım Belgesi almak zorunda olan ihracatçılar; yurt dışından getirdikleri dövizleri, Döviz Alım Belgesi tarihindeki "döviz alış kuru" üzerinden TL'ye çevirmek zorundadırlar.

Tablo 4.6: Döviz Alım Belgesi (DAB)

SERİ NO	:	BANKA ŞUBE KODU:
SIRA NO	:	
İSTATİSTİK NO	:	
DÖVİZİ / EFEKTİFİ SATAN KİŞİNİN / KURULUŞUN		
UNVANI / ADI VE SOYADI	:	
UYRUĞU	:	
VERGİ KİMLİK NUMARASI	:	
SATIN ALINAN DÖVİZİN / EFEKTİFİN		
GELDİĞİ ÜLKE	:	
GELİŞ NEDENİ	:	
CİNSİ	:	
UYGULANAN KUR	:	
TUTARI	:	
TL KARŞILIĞI	:	
GÜMRÜK BEYANNAMELERİNİN		
TARİHİ	:	
NUMARASI	:	
DÖVİZ BEYAN TUTANAĞININ		
TARİHİ	:	
SAYISI	:	
GÜMRÜK MÜDÜRLÜĞÜ TEYİT YAZISININ		
TARİHİ	:	
SAYISI	:	
AÇIKLAMA	:	
		TARİH :
		BANKANIN ADI :
		KAŞE/İMZA :

4.4.12.2. İhracat Bedeli Kabul Belgesi (İBKB)

Yurt dışına yapılan ihracat bedellerinin banka aracılığıyla ülkeye getirilerek millî para birimine çevrilmesi karşılığında bankalar tarafından düzenlenen bir belgedir (Tablo 4.7). DAB ile eş değer bir belgedir. TCMB İhracat Genelgesi gereğince bankalara getirilen ihracat bedellerinin DAB veya İBKB karşılığında yasal süresi içerisinde TL'ye çevrilmesi gerekir.

Tablo 4.7: İhracat Bedeli Kabul Belgesi (İBKB)

Seri No	:
Tarih	:
Banka Adı	:
Banka Şubesi	:
İhracat Bedelini Yurda Getiren Kişinin / Firmanın	
Unvanı / Adı ve Soyadı	:
T.C. Kimlik Numarası	:
Vergi Kimlik Numarası	:
Gümrük Beyannamesinin	
Numarası	:
Tarihi	:
İhracatçı Unvanı	:
28. Hanesinde Kayıtlı Banka	:
22. Hanesinde Kayıtlı Tutar ve Para Birimi	:
46. Hanesinde Kayıtlı Tutar	:
Fiilî İhraç Tarihi	:
Bedel Getirme Süresi Sonu	:
Yurda Getirilen Bedelin	
Yurda Getiriliş Şekli (Banka Transferi / Efektif)	:
Tutarı ve Para Birimi	:
Hesaba Geçiş Tarihi	:
Geldiği Ülke	:
Varsa SWIFT Referans Numarası	:
Nakit Beyan Formu Sayısı	:
Banka Referans Numarası	:
Mahsup Edilen Tutar	:
Mahsup Tarihi	:
Mahsup Sebebi	:

4.4.12.3. Nakit Beyan Formu (NBF)

Yapılan bir ihracat bedelinin bir kişi tarafından efektif olarak (nakit yabancı para) yurda getirilmesi hâlinde gümrük idarelerine beyan edilmesi zorunludur. Kişi tarafından efektif olarak getirilen ihracat bedelinin yurt dışından getirildiğinin gümrük idaresi tarafından tespit edilmesi gerekir. Gümrük idaresi tarafından efektif olarak gelen ihracat bedelinin tespiti sırasında düzenlenen belgeye Nakit Beyan Formu (NBF) denir.

Araştırınız

Nakit beyan formunun içeriğini araştırınız. Araştırma sonuçlarınızı arkadaşlarınızla paylaşınız.

4.9. Etkinlik

Aşağıdaki tabloda kambiyo mevzuatında yer alan belgeler verilmiştir. Bu belgelerin düzenleme amacını karşısındaki noktaya yazınız.

BELGE ADI	DÜZENLENME AMACI
Döviz Alım Belgesi (DAB)	.....
İhracat Bedeli Kabul Belgesi (İBKB)	.....
Nakit Beyan Formu (NBF)	.....

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

A) Aşağıdaki cümlelerin başında yer alan boşluğa ifade doğru ise "D", yanlış ise "Y" yazınız.

1. (...) Bankalar toplumun ihtiyaç duyduğu mal ve hizmetleri üreten kuruluşlardır.
2. (...) Kâğıt para şeklindeki yabancı ülke paralarına efektif denir.
3. (...) Fon fazlası olanlarla fon ihtiyacı olanların karşılaştığı piyasalara finansal piyasalar denir.
4. (...) Kambiyo Genel Müdürlüğünün görevi finansal piyasalarla ilgili kanunları hazırlamaktır.
5. (...) Kambiyo mevzuatı ile ilgili yasal düzenleme yapma yetkisi Hazine Müsteşarlığı ve TCMB'ye aittir.

B) Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan noktalı yerlere doğru ifadeleri yazınız.

6. Bankaların ihracat yapan firmalara düşük maliyetli kredi imkânı sunması bankacılığın ..... fonksiyonu ile ilgilidir.
7. Efektif, döviz, çek, senet ve hisse senedi gibi finansal varlıkların nakde dönüşebilme kolaylığına ..... denir.
8. Efektif, döviz tahvil, hisse senedi, kıymetli maden, kıymetli taşlar ve ticari senetler gibi ödeme araçlarının ithalat ve ihracatı ..... ile düzenlenmiştir.
9. Para transferlerinin kolaylıkla yapılabilmesi için Avrupa Bankacılık Standartları Komitesi tarafından geliştirilen uluslararası banka hesap numarasına ..... denir.
10. Türk parası 1990 yılında ..... ilan edilerek döviz karşılığında değerleri belirlenmiştir.

C) Aşağıdaki soruların doğru cevabını işaretleyiniz.

11. Aşağıdakilerden hangisi dış ticarete tanımlama sistemlerinden biridir?

- A) Akreditif   B) Forex   C) Forward
D) Swift   E) Western Union

12. Bir işletmenin yaptığı ithalatın bedelini bankadan teminat mektubu olarak mal bedelini malı teslim aldığı anda ödemesi hangi kredi işlemi ile ilgilidir?

- A) Akreditif
B) Döviz kredisi
C) İhracat kredisi
D) Kabul kredisi
E) Prefinansman kredisi

13. İhracat bedellerinin yurda getirilmesine ilişkin usul ve esaslar aşağıdakilerden hangisi ile belirlenmiştir?

- A) TCMB I-M Genelgesi
B) TCMB İhracat Genelgesi
C) Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 sayılı Karara İlişkin Tebliğ (2008-32/34)
D) Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 sayılı Karara İlişkin Tebliğ (2008-32/35)
E) Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 sayılı Karar

14. Aşağıdakilerden hangisi yapılan bir ihracatın bedelinin bir kişi tarafından yurda getirilmesi hâlinde düzenlenen belgedir?

- A) BKB   B) BPO   C) DAB   D) DSB   E) NBF

15. Döviz Alım Belgesi ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) İhraç edilen mal bedellerinin yabancı para birimi ile yurda getirilmesi hâlinde düzenlenir.
B) 01.01.2022 tarihi itibarıyla E-Döviz Alım Belgesi uygulaması zorunlu hâle getirilmiştir.
C) İhraç edilen mal bedelinin en az %25'lik kısmının transferini yapan ihracatçı tarafından düzenlenir.
D) Hizmet ihracatında DAB düzenleme zorunluluğu yoktur.
E) Düzenlemeyenler hakkında idari para cezası uygulanır.

16. Aşağıdakilerden hangisi bankalar nezdinde yabancı para birimi ile açılan hesaplara verilen addır?

- A) Arbitraj
B) Döviz tevdiat
C) Mevduat
D) Moneygram
E) Yatırım

17. Aşağıdaki tanımlamalardan hangisi dış ticarete tanımlama sistemleri içerisinde yer almaz?

- A) FISN
B) ISIN
C) LEI
D) MIC
E) SWAP

Ç) Aşağıdaki soruların cevaplarını noktalı alana yazınız.

18. Bankalar hangi faaliyetleri ile dış ticareti destekler? Örnek vererek açıklayınız.

.....
.....
.....

19. Efektif ve döviz arasındaki fark nedir? Açıklayınız.

.....
.....
.....

20. Dış ticarete kullanılan ödeme araçlarından hangisi en likit olanıdır? Sebebini açıklayınız.

.....
.....
.....

KAYNAKÇA

KİTAPLAR

- Afşar, A., Altınırnak, S., Polat, Ç., ve Badurlar, İ. (2020). *Dış Ticaretin Finansmanı ve Teşviki*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Alkan, G. İ. (2019). *Güncel Uygulamalarla Dış Ticaret Muhasebesi*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Arzova, S. B. (2017). *Dış Ticaret İşlemleri ve Muhasebesi*. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım AŞ.
- Aydın, N., Akgiray, V., Turhan, M., Ergincan, Y., Sevil, G., Coşku, M., Aydın, H., ve Gerz, M. (2018). *Sermaye Piyasaları ve Finansal Kurumlar*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Bedestenci, H. Ç. ve Canitez, M. (2008). *Dış Ticaret İşlemler ve Uygulamalar*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Canitez, M. (2021). *Uygulamalı Gümrük Mevzuatı*. Bursa: Ekin Basın Yayım.
- Çulha, H. (2021). *Bankacılık ve Kambiyo İşlemleri*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi Yayınları.
- Haftacı, V. (2015). *Dış Ticaret İşlemleri ve Muhasebesi*. Kocaeli: Umuttepe Yayınları.
- Kaya, F. (2021). *Dış Ticaret İşlemleri Yönetimi*. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım AŞ.
- Kızıl, A., Şoğur, M. ve Örsçelik, N. (2013). *İthalat-İhracat İşlemleri Muhasebe Uygulamaları El Kitabı*. İstanbul: Der Yayınları.
- Kırtış, A. K. (2013). *Dış Ticaret İşlemleri Muhasebesi*. İstanbul: İstanbul Gelişim Üniversitesi Yayınları.
- Onursal, E. (2017). *İhracat ve İthalat İşlemleri*. Ankara: Seçkin Kitabevi.
- Selen, U. (2020). *Gümrük İşlemleri ve Vergilendirilmesi*. Bursa: Ekin Kitabevi.
- Süygün, M. S. (2020). *A'dan Z'ye Dış Ticaret*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Takım, A., Naktiyok, Y., İmamoğlu, İ.K. (2021). *Dış Ticarete Kullanılan Belgeler*. Bursa: Ekin Yayınevi.
- Vurucu, M., ve Arı, M.U. (2017). *Bankacılıkta Dış Ticaret İşlemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

TEZLER

- Alacaatlı, Y. (2019). *Kamu Sermayeli Bankalar ile Özel Sermayeli Bankaların Etkinliklerinin Karşılaştırılması: Türk Bankacılık Sektörü Üzerine Bir Araştırma*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Sekizkardeş, C. (2019). *Bankacılık Sektöründe Dış Ticaret İşlemleri ve Muhasebeleştirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Tulgar, D. (2018). *Türkiye'de Uluslararası Bankacılık ve Dış Ticaret*. Yüksek Lisans Tezi, Namık Kemal Üniversitesi, Tekirdağ.

YASAL DÜZENLEMELER

- 05.04.2007 tarihli ve 26484 sayılı Resmî Gazete 2007/11864 sayılı Hariçte İşleme Rejimi Kararı
- 10.7.2018 tarihli ve 30474 sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi
- 11.5.2007 tarihli ve 26519 sayılı Resmî Gazete 2007-5 sayılı Hariçte İşleme Rejimi Tebliği
- 1567 sayılı Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında Kanun
- 20.12.2006 tarihli ve 26382 sayılı Resmî Gazete Dâhilde İşleme Rejimi Tebliği (2016/12)
- 2005/8391 sayılı Dâhilde İşleme Rejimi Kararı

- 27.10.1999 tarihli ve 4458 sayılı Gümrük Kanunu
- 5411 sayılı Bankacılık Kanunu
- 637 sayılı Ekonomi Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname
- 94-6401 sayılı İhracata Yönelik Devlet Yardımları Hakkında Karar
- 99/13812 sayılı İhracat, İhracat Sayılan Satış ve Teslimler ile Döviz Kazandırıcı Hizmet ve Faaliyetlerde Vergi, Resim ve Harç İstisnası Hakkında Karar ile İhracat, Transit Ticaret, İhracat Sayılan Satış ve Teslimler ile Döviz Kazandırıcı Hizmet ve Faaliyetlerde Vergi, Resim ve Harç İstisnası Hakkında Tebliğ (İhracat:2017/4)
- Bedelsiz İhracata İlişkin Tebliğ (İhracat: 2008/12)
- Çift Kullanımlı ve Hassas Maddelerin İhracatının Kontrolüne İlişkin Tebliğ (İhracat: 2003/12)
- Dış Ticaret Sermaye Şirketi Statüsüne İlişkin Tebliğ (İhracat: 2004/12)
- Elektronik Kimlik Bilgisini Haiz Eşyanın İhracatı Hakkında Tebliğ (İhracat: 2019/5)
- Gümrük Yönetmeliği
- İhracat Genelgesi
- İhracat Rejimi Kararı (95/7623)
- İhracat Yönetmeliği
- İhracat, Transit Ticaret, İhracat Sayılan Satış ve Teslimler ile Döviz Kazandırıcı Hizmet ve Faaliyetlerde Vergi, Resim ve Harç İstisnası Hakkında Tebliğ (İhracat: 2017/4)
- İhracatta Kota ve Tarife Kontenjanı Belirlenmesi ve İdaresine İlişkin Karar
- İhracatta Kota ve Tarife Kontenjanı Belirlenmesi ve İdaresine İlişkin Yönetmelik
- İhracı Kayda Bağlı Mallara İlişkin Tebliğ (İhracat 2006/7)
- İhracı Yasak ve Ön İzne Bağlı Mallara İlişkin Tebliğ (İhracat: 96/31)
- Kimyasal Silahlar Sözleşmesi Ekinde Yer Alan Kimyasal Maddelerin İhracatına İlişkin Tebliğ
- Offset Uygulamalarına İlişkin Tebliğ (İhracat: 2007/6)
- Ozon Tabakasını İncelten Maddelerin İhracına İlişkin Tebliğ (İhracat: 2014/1)
- Sektörel Dış Ticaret Şirketleri Statüsüne İlişkin 2004/4 sayılı Tebliğ
- Sektörel Tanıtım Gruplarının Kuruluşu ve Faaliyetlerine İlişkin Tebliğ (İhracat: 2010/6)
- Serbest Bölgelerden Başka Bir Ülkeye Yapılan Satışların Türkiye İhracat Kredi Bankası AŞ'nin Kredi, Sigorta ve Garanti Hizmetlerinden Yararlandırılması Hakkında Tebliğ (İhracat: 2009/5)
- Serbest Bölgelerden Üçüncü Ülkeye Yapılan Satışların Türkiye İhracat Kredi Bankası AŞ'nin Kredi, Sigorta ve Garanti Hizmetlerinden Yararlandırılması Hakkında Tebliğ (İhracat: 2018/10)
- Sınır Ticaretinin Düzenlenmesine İlişkin Karar
- Sınır Ticaretinin Uygulanmasına İlişkin Tebliğ
- TCMB I-M Genelgesi
- TCMB İhracat Genelgesi
- Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 sayılı Karar
- Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 sayılı Karara İlişkin Tebliğ (2008-32/34)
- Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 sayılı Karara İlişkin Tebliğ (2008-32/34) Değişiklikleri
- Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 sayılı Karara İlişkin Tebliğ (2008-32/35)
- Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 sayılı Karara İlişkin Tebliğ (2008-32/35) Değişiklikleri

- Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 sayılı Karara İlişkin Tebliğ (2018-32/45)
- Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 sayılı Karara İlişkin Tebliğ (2018-32/48) Değişikliği
- Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 sayılı Karara İlişkin Tebliğ (2018-32/48)
- Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında Kanun
- Türkiye'de İkamet Etmeyenlere Fatura ile Yapılan Satışlar Hakkında Tebliğ (İhracat: 2003/3)
- Ülke Masalarının Görev ve Faaliyetlerine İlişkin Tebliğ (İhracat: 2012/7)

GENEL AĞ KAYNAKÇASI

- Dâhilde İşleme Rejimi Bilgilendirme Broşürü. Erişim Adresi: <https://ticaret.gov.tr/data/5d4819db13b-8762b40ceac90/b35a2eb924c6553e3799b501dff928e7.pdf>. Erişim Tarihi: 16.05.2022, Erişim Saati: 20.14
- Gümrük Mevzuatı ve Uygulamaları El Kitabı (2021). İstanbul: Avrupa İşletmeler Ağı İstanbul Merkezi İstanbul Sanayi Odası. Erişim Adresi: <https://www.iso.org.tr/sites/1/upload/files/Gumruk-Mevzuati-ve-Uygulamalari-Kitabi-10474.pdf>. Erişim Tarihi: 03.03.2022, Erişim Saati: 14.00
- İhracat Genel Müdürlüğünün Teşkilat Yapısı. Erişim Adresi: <https://ihracat.ticaret.gov.tr/kurumsal/gorevlerimiz>. Erişim Tarihi: 16.05.2022, Erişim Saati: 20.14
- Mevzuat. Erişim Adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/>. Erişim Tarihi: 14.02.2022 Erişim Saati: 19.20
- T.C. Ticaret Bakanlığı. Erişim Adresi: <https://ticaret.gov.tr/> Erişim Tarihi: 14.02.2022 Erişim Saati: 23.25
- Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlük. Erişim Adresi: <https://sozluk.gov.tr/>
- Türk Dil Kurumu Yazım Kılavuzu. Erişim Adresi: <https://www.tdk.gov.tr/tdk/kurumsal/yazim-kilavuzu/>
- Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi. Erişim Adresi: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Dış Ticaret Mevzuatı ve Uygulama 11 Dersi Öğretim Programı.
- Kaynakça yazımında **APA 7. Sürümü** esas alınmıştır.

GÖRSEL KAYNAKÇASI

<http://kitap.eba.gov.tr/karekod/Kaynak.php?KOD=2524>

CEVAP ANAHTARI

1.

ÖĞRENME
BİRİMİ

1. D	6. gümrük	11. D	16. B
2. D	7. gümrük tarife cetveli sistemini	12. C	17. E
3. Y	8. Gümrük Yönetmeliği	13. E	
4. Y	9. dâhilde işleme rejimi	14. A	
5. D	10. Ticaret Bakanlığı Gümrükler Genel Müdürlüğü	15. B	

2.

ÖĞRENME
BİRİMİ

1. Y	6. fiilî ihracat	11. D	16. B
2. D	7. ihracatçı birlikleri	12. A	17. C
3. Y	8. geçici yeterlilik belgesi	13. E	
4. Y	9. hariçte işleme	14. B	
5. D	10. elektronik	15. E	

3.

ÖĞRENME
BİRİMİ

1. Y	6. gümrük tarife istatistik pozisyonu	11. E	16. B
2. D	7. GTİP tespiti	12. B	17. C
3. Y	8. İthalat Rejimi	13. D	
4. D	9. T.C. Ticaret Bakanlığı	14. A	
5. D	10. geçici koruma	15. E	

4.

ÖĞRENME
BİRİMİ

1. Y	6. dış ticareti teşvik etme	11. D	16. B
2. D	7. likidite	12. A	17. E
3. D	8. Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında Kanun	13. B	
4. Y	9. uluslararası banka hesap numarası (iban)	14. E	
5. D	10. konvertibl	15. C	

